

Bruxelles, 14. lipnja 2019.
(OR. en)

6051/19

Međuinstitucijski predmet:
2018/0356 (NLE)

WTO 44
SERVICES 14
COASI 19

ZAKONODAVNI AKTI I DRUGI INSTRUMENTI

Predmet: Sporazum o slobodnoj trgovini između Europske unije i Socijalističke
Republike Vijetnama

SPORAZUM O SLOBODNOJ TRGOVINI
IZMEĐU EUROPSKE UNIJE
I SOCIJALISTIČKE REPUBLIKE VIJETNAMA

PREAMBULA

Europska unija, dalje u tekstu „Unija”,

i

Socijalistička Republika Vijetnam, dalje u tekstu „Vijetnam”,

dalje u tekstu zajednički „stranke” ili pojedinačno „stranka”,

PREPOZNAJUĆI svoje dugogodišnje snažno partnerstvo utemeljeno na zajedničkim načelima i vrijednostima koje se odražavaju u Sporazumu o partnerstvu i suradnji te svoje važne gospodarske, trgovinske i ulagačke odnose;

ŽELEĆI dalje jačati svoj gospodarski odnos u okviru svojih sveukupnih odnosa i u skladu s njima te uvjereni da će se ovim Sporazumom stvoriti novo ozračje za razvoj trgovine i ulaganja između stranaka;

PREPOZNAJUĆI da će se ovim Sporazumom dopuniti i promicati naponi usmjereni na regionalnu gospodarsku integraciju;

ODLUČNE jačati uzajamne gospodarske, trgovinske i ulagačke odnose u skladu s ciljem održivog razvoja u njegovoj gospodarskoj, socijalnoj i okolišnoj dimenziji te promicati trgovinu i ulaganja u skladu s ovim Sporazumom vodeći računa o visokom stupnju zaštite okoliša i rada te relevantnim međunarodno priznatim normama i sporazumima;

ŽELEĆI poboljšati životni standard, promicati gospodarski rast i stabilnost, stvarati nove mogućnosti zapošljavanja i unaprijediti opće blagostanje te, u tu svrhu, potvrđujući svoju obvezu promicanja liberalizacije trgovine i ulaganja;

UVJERENE da će se ovim Sporazumom stvoriti prošireno i sigurno tržište za robu i usluge te stabilno i predvidljivo okruženje za trgovinu i ulaganja te time doprinijeti jačanju konkurentnosti svojih poduzeća na svjetskim tržištima;

POTVRĐUJUĆI svoju predanost *Povelji Ujedinjenih naroda*, koja je potpisana u San Franciscu 26. lipnja 1945., i uzimajući u obzir načela utvrđena u *Općoj deklaraciji o ljudskim pravima*, koju je donijela Opća skupština Ujedinjenih naroda 10. prosinca 1948.;

PREPOZNAJUĆI važnost transparentnosti u međunarodnoj trgovini u korist svih dionika;

NASTOJEĆI uspostaviti jasna i uzajamno korisna pravila kojima će se uređivati njihova trgovina i ulaganja te smanjiti ili ukloniti prepreke uzajamnoj trgovini i ulaganjima;

ODLUČNE da doprinesu skladnom razvoju i širenju međunarodne trgovine uklanjanjem prepreka trgovini na temelju ovog Sporazuma te da spriječe stvaranje novih prepreka trgovini ili ulaganjima između stranaka kojima bi se mogle umanjiti koristi od ovog Sporazuma;

OSLANJAJUĆI SE na svoja prava i obveze iz Sporazuma o WTO-u i drugih multilateralnih, regionalnih i bilateralnih sporazuma i aranžmana čije su stranke;

ŽELEĆI promicati konkurentnost svojih poduzeća osiguravanjem predvidljivog pravnog okvira za njihove trgovinske i ulagačke odnose,

SPORAZUMJELE SU SE KAKO SLIJEDI:

POGLAVLJE 1.

CILJEVI I OPĆE DEFINICIJE

ČLANAK 1.1.

Uspostava područja slobodne trgovine

Stranke uspostavljaju područje slobodne trgovine u skladu s člankom XXIV. GATT-a iz 1994. i člankom V. GATS-a.

ČLANAK 1.2.

Ciljevi

Ciljevi ovog Sporazuma su liberalizirati i olakšati trgovinu i ulaganja između stranaka u skladu s odredbama ovog Sporazuma.

ČLANAK 1.3.

Sporazum o partnerstvu i suradnji

Za potrebe ovog Sporazuma „Sporazum o partnerstvu i suradnji” znači *Okvirni sporazum o sveobuhvatnom partnerstvu i suradnji između Europske unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Socijalističke Republike Vijetnama, s druge strane*, koji je potpisan 27. lipnja 2012. u Bruxellesu.

ČLANAK 1.4.

Sporazumi WTO-a

Za potrebe ovog Sporazuma:

- (a) „Sporazum o poljoprivredi” znači *Sporazum o poljoprivredi* iz Priloga 1.A Sporazumu o WTO-u;
- (b) „Sporazum o javnoj nabavi” znači *Sporazum o javnim nabavama* iz Priloga 4. Sporazumu o WTO-u;
- (c) „Sporazum o pregledu robe prije isporuke” znači *Sporazum o pregledu robe prije isporuke* iz Priloga 1.A Sporazumu o WTO-u;

- (d) „Sporazum o pravilima o podrijetlu robe” znači *Sporazum o pravilima o podrijetlu robe* iz Priloga 1.A Sporazumu o WTO-u;
- (e) „Sporazum o antidampingu” znači *Sporazum o provedbi članka VI. Općeg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994.* iz Priloga 1.A Sporazumu o WTO-u;
- (f) „Sporazum o određivanju carinske vrijednosti” znači *Sporazum o provedbi članka VII. Općeg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994.* iz Priloga 1.A Sporazumu o WTO-u;
- (g) „DSU” znači *Dogovor o pravilima i postupcima za rješavanje sporova* iz Priloga 2. Sporazumu o WTO-u;
- (h) „GATS” znači *Opći sporazum o trgovini uslugama* iz Priloga 1.B Sporazumu o WTO-u;
- (i) „GATT iz 1994.” znači *Opći sporazum o carinama i trgovini iz 1994.* iz Priloga 1.A Sporazumu o WTO-u;
- (j) „Sporazum o izdavanju uvoznih dozvola” znači *Sporazum o postupcima izdavanja uvoznih dozvola* iz Priloga 1.A Sporazumu o WTO-u;
- (k) „Sporazum o zaštitnim mjerama” znači *Sporazum o zaštitnim mjerama* iz Priloga 1.A Sporazumu o WTO-u;

- (l) „Sporazum o SCM-u” znači *Sporazum o subvencijama i kompenzacijskim mjerama* iz Priloga 1.A Sporazumu o WTO-u;
- (m) „Sporazum o SPS-u” znači *Sporazum o primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera* iz Priloga 1.A Sporazumu o WTO-u;
- (n) „Sporazum o TBT-u” znači *Sporazum o tehničkim preprekama u trgovini* iz Priloga 1.A Sporazumu o WTO-u;
- (o) „Sporazum o TRIPS-u” znači *Sporazum o trgovinskim aspektima prava intelektualnog vlasništva* iz Priloga 1.C Sporazumu o WTO-u; i
- (p) „Sporazum o WTO-u” znači *Sporazum o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije*, sastavljen u Marakešu 15. travnja 1994.

ČLANAK 1.5.

Opće definicije

Za potrebe ovog Sporazuma, osim ako je navedeno drukčije:

- (a) „dan” znači kalendarski dan;

- (b) „domaći” znači, u odnosu na zakonodavstvo, pravo ili zakone i druge propise Unije i njezinih država članica odnosno Vijetnama¹, zakonodavstvo, pravo ili zakoni i drugi propisi na središnjoj, regionalnoj ili lokalnoj razini;
- (c) „roba” znači proizvodi u smislu GATT-a iz 1994., osim ako je ovim Sporazumom predviđeno drukčije;
- (d) „Harmonizirani sustav” znači Harmonizirani sustav nazivlja i brojčanog označivanja robe, uključujući sve njegove pravne napomene i izmjene (dalje u tekstu: „HS”);
- (e) „MMF” znači Međunarodni monetarni fond;
- (f) „mjera” znači svaka mjera stranke u obliku zakona, drugog propisa, pravila, postupka, odluke, administrativne mjere ili u bilo kojem drugom obliku;
- (g) „fizička osoba stranke” znači državljanin jedne od država članica Unije ili Vijetnama u skladu s njihovim zakonodavstvom²;
- (h) „osoba” znači fizička osoba ili pravna osoba;

¹ Podrazumijeva se da su za Vijetnam relevantni oblici zakonodavstva, prava ili zakona i drugih propisa na središnjoj ili lokalnoj razini predviđeni u Zakonu br. 80/2015/QH13 od 22. lipnja 2015. o proglašenju pravnih normativnih dokumenata, kako je izmijenjen.

² Pojam „fizička osoba” obuhvaća fizičke osobe sa stalnim boravištem u Latviji koje nisu državljani Latvije ili druge države, ali u skladu sa zakonima i drugim propisima Latvije imaju pravo na putovnicu za strance.

- (i) „treća zemlja” znači zemlja ili područje izvan teritorijalnog područja primjene ovog Sporazuma kako je definirano u članku 17.24. (Teritorijalno područje primjene);
- (j) „UNCLOS” znači *Konvencija Ujedinjenih naroda o pravu mora*, sastavljena u Montego Bayu 10. prosinca 1982.;
- (k) „WIPO” znači Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo; i
- (l) „WTO” znači Svjetska trgovinska organizacija.

POGLAVLJE 2.

NACIONALNI TRETMAN I PRISTUP TRŽIŠTU ZA ROBU

ČLANAK 2.1.

Cilj

Stranke postupno liberaliziraju trgovinu robom i poboljšavaju pristup tržištu u prijelaznom razdoblju počevši od stupanja na snagu ovog Sporazuma, u skladu s odredbama ovog Sporazuma i u skladu s člankom XXIV. GATT-a iz 1994.

ČLANAK 2.2.

Područje primjene

Osim ako je ovim Sporazumom predviđeno drukčije, ovo se poglavlje primjenjuje na trgovinu robom između stranaka.

ČLANAK 2.3.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja:

- (a) „subvencije za izvoz poljoprivrednih proizvoda” znači subvencije kako su definirane u članku 1. stavku (e) Sporazuma o poljoprivredi, uključujući sve izmjene tog članka;
- (b) „poljoprivredni proizvod” znači proizvod naveden u Prilogu 1. Sporazumu o poljoprivredi;
- (c) „konzularne transakcije” znači postupak dobivanja konzularnog računa ili konzularne vize za trgovački račun, potvrdu o podrijetlu, manifest, izvoznju deklaraciju pošiljatelja ili drugu carinsku dokumentaciju povezanu s uvozom robe od konzula stranke uvoznice na državnom području stranke izvoznice ili na državnom području treće zemlje;

- (d) „carina” znači sve carine ili pristojbe bilo koje vrste koje se naplaćuju na uvoz ili u vezi s uvozom robe, uključujući bilo koju vrstu dodatnog poreza ili dodatne pristojbe na taj uvoz ili u vezi s tim uvozom, ali ne uključujući:
- i. pristojbu istovrijednu nacionalnom porezu uvedenu u skladu s člankom 2.4. (Nacionalni tretman);
 - ii. carinu uvedenu u skladu s poglavljem 3. (Mjere za zaštitu trgovine);
 - iii. carine koje se primjenjuju u skladu s člancima VI., XVI. i XIX. GATT-a iz 1994., Sporazumom o antidampingu, Sporazumom o SCM-u, Sporazumom o zaštitnim mjerama, člankom 5. Sporazuma o poljoprivredi i DSU-om; i
 - iv. naknadu ili drugu pristojbu uvedenu u skladu s člankom 2.18. (Administrativne naknade, druge pristojbe i formalnosti u vezi s uvozom i izvozom);
- (e) „postupci izdavanja izvoznih dozvola” znači administrativni postupci¹ koji se primjenjuju za provedbu sustava izvoznih dozvola koji zahtijevaju da se relevantnom upravnom tijelu, kao preduvjet za izvoz s državnog područja stranke izvoznice, podnese zahtjev ili druga dokumentacija osim onih koji se zahtijevaju u carinske svrhe;

¹ Postupci koji se nazivaju „izdavanje dozvola” i drugi slični administrativni postupci.

- (f) „postupci izdavanja uvoznih dozvola” znači administrativni postupci¹ koji se primjenjuju za provedbu sustava uvoznih dozvola koji zahtijevaju da se relevantnom upravnom tijelu, kao preduvjet za uvoz na državno područje stranke uvoznice, podnese zahtjev ili druga dokumentacija osim onih koji se zahtijevaju u carinske svrhe;
- (g) „neautomatski postupci izdavanja izvoznih dozvola” znači postupci izdavanja izvoznih dozvola u kojima se zahtjev ne odobrava svim pravnim i fizičkim osobama koje ispunjavaju zahtjeve predmetne stranke za obavljanje aktivnosti izvoza koje uključuju proizvode koji su predmet postupaka izdavanja izvoznih dozvola;
- (h) „neautomatski postupci izdavanja uvoznih dozvola” znači postupci izdavanja uvoznih dozvola u kojima se zahtjev ne odobrava svim pravnim i fizičkim osobama koje ispunjavaju zahtjeve predmetne stranke za obavljanje aktivnosti uvoza koje uključuju proizvode koji su predmet postupaka izdavanja uvoznih dozvola;
- (i) „s podrijetlom” se odnosi na podrijetlo robe kako je određeno u skladu s pravilima podrijetla utvrđenima u Protokolu 1. (o definiciji pojma „proizvodi s podrijetlom” i načinima administrativne suradnje);
- (j) „zahtjev u pogledu rezultata” znači zahtjev:
 - i. da se izveze određena količina, vrijednost ili postotak robe;

¹ Postupci koji se nazivaju „izdavanje dozvola” i drugi slični administrativni postupci.

- ii. da se roba stranke koja odobrava uvoznu dozvolu zamijeni uvezenom robom;
 - iii. da osoba kojoj je odobrena uvozna dozvola kupi drugu robu na državnom području stranke koja odobrava uvoznu dozvolu ili dodijeli povlasticu domaće proizvedenoj robi;
 - iv. da osoba kojoj je odobrena uvozna dozvola proizvodi robu na državnom području stranke koja odobrava uvoznu dozvolu uz određenu količinu, vrijednost ili postotak domaćeg sadržaja; ili
 - v. koji se, neovisno o obliku, odnosi na obujam ili vrijednost uvoza, obujam ili vrijednost izvoza ili iznos deviznih priljeva; i
- (k) „obnovljeni proizvod” znači proizvod razvrstan u poglavlja HS-a 84., 85., 87., 90. ili tarifni broj 94.02, osim proizvoda navedenih u Dodatku 2.-A-5. (Roba isključena iz definicije obnovljenih proizvoda):
- i. koji se u cijelosti ili djelomično sastoji od dijelova dobivenih iz proizvoda koji su prethodno bili korišteni; i
 - ii. koji ima slična radna svojstva i radne uvjete te očekivani vijek trajanja kao izvorni novi proizvod te ima isto jamstvo kao izvorni novi proizvod.

ČLANAK 2.4.

Nacionalni tretman

Svaka stranka odobrava nacionalni tretman za robu druge stranke u skladu s člankom III. GATT-a iz 1994., uključujući njegove napomene i dodatne odredbe. U tu se svrhu obveze iz članka III. GATT-a iz 1994., uključujući njegove napomene i dodatne odredbe, ugrađuju *mutatis mutandis* u ovaj Sporazum i postaju njegov sastavni dio.

ČLANAK 2.5.

Razvrstavanje robe

Na razvrstavanje robe u trgovini između stranaka primjenjuje se carinska nomenklatura svake stranke u skladu s HS-om.

ČLANAK 2.6.

Obnovljeni proizvodi

Stranke za obnovljene proizvode odobravaju jednak tretman kao za nove slične proizvode. Stranka može zahtijevati posebno označivanje obnovljenih proizvoda kako bi se spriječilo zavaravanje potrošača. Svaka stranka provodi ovaj članak u prijelaznom razdoblju od najviše tri godine od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.

ČLANAK 2.7.

Smanjenje ili ukidanje carina

1. Osim ako je ovim Sporazumom predviđeno drukčije, svaka stranka smanjuje ili ukida svoje carine na robu podrijetlom iz druge stranke u skladu sa svojim rasporedom iz Dodatka 2.-A-1. (Tarifni raspored Unije) odnosno Dodatka 2.-A-2. (Tarifni raspored Vijetnama) Prilogu 2.-A (Smanjenje ili ukidanje carina).
2. Za izračun postupnih smanjenja u skladu sa stavkom 1. primjenjuje se osnovna carinska stopa svake robe navedena u rasporedima iz dodataka 2.-A-1. (Tarifni raspored Unije) i 2.-A-2. (Tarifni raspored Vijetnama) Prilogu 2.-A (Smanjenje ili ukidanje carina). Ukidanje carina utvrđeno u skladu s Dodatkom 2.-A-2. (Tarifni raspored Vijetnama) ne primjenjuje se na rabljena motorna vozila obuhvaćena tarifnim brojevima HS-a 87.02, 87.03 i 87.04.
3. Ako stranka smanji svoju carinsku stopu koja se primjenjuje prema načelu najpovlaštenije nacije ispod carinske stope koja se primjenjuje u skladu s njezinim rasporedom iz Dodatka 2.-A-1. (Tarifni raspored Unije) odnosno Dodatka 2.-A-2. (Tarifni raspored Vijetnama) Prilogu 2.-A (Smanjenje ili ukidanje carina), roba podrijetlom iz druge stranke ispunjava uvjete za tu nižu carinsku stopu.

4. Osim ako je ovim Sporazumom predviđeno drukčije, stranka ne povećava nijednu postojeću carinu koja se primjenjuje u skladu s njezinim rasporedom iz Dodatka 2.-A-1. (Tarifni raspored Unije) odnosno Dodatka 2.-A-2. (Tarifni raspored Vijetnama) Prilogu 2.-A (Smanjenje ili ukidanje carina) niti donosi novu carinu na robu podrijetlom iz druge stranke.

5. Stranka može jednostrano ubrzati smanjenje ili ukidanje carina na robu s podrijetlom druge stranke koje se primjenjuju u skladu s njezinim rasporedom iz Dodatka 2.-A-1. (Tarifni raspored Unije) odnosno Dodatka 2.-A-2. (Tarifni raspored Vijetnama) Prilogu 2.-A (Smanjenje ili ukidanje carina). Stranka o takvom ubrzanju, u slučaju da ga razmatra, obavješćuje drugu stranku što je prije moguće prije no što nova carinska stopa počne proizvoditi učinke. Jednostranim ubrzanjem stranku se ne sprječava da u svakoj fazi smanjenja ili ukidanja poveća carinu na prevladavajuću stopu u skladu s njezinim rasporedom iz Dodatka 2.-A-1. (Tarifni raspored Unije) odnosno Dodatka 2.-A-2. (Tarifni raspored Vijetnama) Prilogu 2.-A (Smanjenje ili ukidanje carina).

6. Stranke se na zahtjev jedne od stranaka savjetuju kako bi razmotrile ubrzanje ili proširenje područja primjene smanjenja ili ukidanja carina koje se primjenjuju u skladu s njihovim rasporedom iz Dodatka 2.-A-1. (Tarifni raspored Unije) odnosno Dodatka 2.-A-2. (Tarifni raspored Vijetnama) Prilogu 2.-A (Smanjenje ili ukidanje carina). Ako se stranke dogovore o izmjeni ovog Sporazuma radi ubrzanja ili proširenja tog područja primjene, svaka dogovorena izmjena zamjenjuje sve carinske stope ili kategorije postupnog smanjenja za tu robu utvrđene u skladu s rasporedima stranaka. Ta izmjena počinje proizvoditi učinke u skladu s člankom 17.5. (Izmjene).

ČLANAK 2.8.

Upravljanje administrativnim pogreškama

U slučaju pogreške nadležnih tijela pri pravilnom upravljanju povlaštenim sustavom izvoza, a posebno pri primjeni Protokola 1. (o definiciji pojma „proizvodi s podrijetlom” i načinima administrativne suradnje), i ako zbog te pogreške nastanu posljedice u pogledu uvoznih carina, stranka uvoznica može od Odbora za trgovinu osnovanog u skladu s člankom 17.1. (Odbor za trgovinu) zatražiti da ispita mogućnosti donošenja odgovarajućih mjera za rješavanje te situacije.

ČLANAK 2.9.

Posebne mjere u pogledu povlaštenog tarifnog postupanja

1. Stranke surađuju u suzbijanju carinskih povreda koje se odnose na povlašteno tarifno postupanje odobreno u skladu s ovim poglavljem.

2. Za potrebe stavka 1. svaka stranka drugoj stranci nudi administrativnu suradnju i uzajamnu administrativnu pomoć u carinskim i povezanim pitanjima u okviru provedbe i kontrole povlaštenog tarifnog postupanja, uključujući sljedeće obveze:

- (a) provjeru statusa proizvoda s podrijetlom predmetnog ili predmetnih proizvoda;
- (b) provedbu naknadne provjere dokaza o podrijetlu i dostavu rezultata te provjere drugoj stranci;
i
- (c) izdavanje odobrenja stranci uvoznici za provedbu posjetâ radi provjere kako bi se utvrdila vjerodostojnost dokumenata ili točnost informacija relevantnih za odobravanje predmetnog povlaštenog postupanja.

3. Ako stranka uvoznica, u skladu s odredbama o administrativnoj suradnji ili uzajamnoj administrativnoj pomoći u carinskim i povezanim pitanjima iz stavka 2., utvrdi da je dokaz o podrijetlu nepropisno izdala stranka izvoznica jer nisu bili ispunjeni zahtjevi utvrđeni u Protokolu 1. (o definiciji pojma „proizvodi s podrijetlom” i načinima administrativne suradnje), ta stranka uvoznica može odbiti povlašteno tarifno postupanje deklarantu koji ga je zatražio u pogledu robe za koju je izdan dokaz o podrijetlu.

4. Ako smatra da odbijanje povlaštenog tarifnog postupanja za pojedinačne pošiljke iz stavka 3. nije dovoljno za provedbu i kontrolu povlaštenog tarifnog postupanja za određeni proizvod, stranka uvoznica može u skladu s postupkom utvrđenim u stavku 5. privremeno suspendirati relevantno povlašteno tarifno postupanje za predmetni proizvod u sljedećim slučajevima:

- (a) ako ta stranka utvrdi da je počinjena sustavna carinska povreda u pogledu zahtjeva za povlašteno tarifno postupanje u skladu s ovim Sporazumom; ili
- (b) ako ta stranka utvrdi da stranka izvoznica sustavno ne ispunjava obveze iz stavka 2.

5. Nadležno tijelo stranke uvoznice bez nepotrebne odgode obavještuje nadležno tijelo stranke izvoznice o svojem nalazu, dostavlja provjerljive informacije na kojima se temelji nalaz i održava savjetovanja s nadležnim tijelom stranke izvoznice kako bi se postiglo uzajamno prihvatljivo rješenje.

6. Ako nadležna tijela u roku od 30 dana od obavijesti iz stavka 5. ne postignu uzajamno prihvatljivo rješenje, stranka uvoznica bez nepotrebne odgode upućuje to pitanje Odboru za trgovinu.

7. Ako Odbor za trgovinu u roku od 60 dana od upućivanja ne postigne dogovor o prihvatljivom rješenju, stranka uvoznica može privremeno suspendirati povlašteno tarifno postupanje za predmetne proizvode.

Stranka uvoznica može primjenjivati privremenu suspenziju povlaštenog tarifnog postupanja u skladu s ovim stavkom samo onoliko dugo koliko joj je potrebno da zaštiti svoje financijske interese i dok stranka izvoznica ne dostavi uvjerljiv dokaz o svojoj sposobnosti ispunjenja obveza iz stavka 2. i osiguranja dovoljne kontrole njihova ispunjavanja.

Privremena suspenzija ne traje dulje od tri mjeseca. Ako nakon isteka tri mjeseca još uvijek postoje uvjeti koji su doveli do početne suspenzije, stranka uvoznica može odlučiti produljiti suspenziju za još tri mjeseca. Svaka suspenzija podliježe periodičnom savjetovanju u okviru Odbora za trgovinu.

8. Stranka uvoznica u skladu sa svojim internim postupcima objavljuje obavijesti uvoznicima o svim obavijestima i odlukama o privremenoj suspenziji iz stavka 4. Stranka uvoznica bez nepotrebne odgode obavješćuje stranku izvoznicu i Odbor za trgovinu o svakoj takvoj obavijesti ili odluci.

ČLANAK 2.10.

Popravljeni proizvodi

1. Stranka ne primjenjuje carinu na robu, neovisno o njezinu podrijetlu, koja ponovno ulazi na njezino državno područje nakon što je privremeno s njega izvezena na državno područje druge stranke radi popravka, neovisno o tome je li se taj popravak mogao obaviti na državnom području stranke iz koje je roba privremeno izvezena.

2. Stavak 1. ne primjenjuje se na robu uvezenu na carinsko skladište, u zonu slobodne trgovine ili pod sličnim statusom, koja se izvozi radi popravka i ne uvozi se ponovno na carinsko skladište, u zonu slobodne trgovine ili pod sličnim statusom.

3. Stranka ne primjenjuje carinu na robu, neovisno o njezinu podrijetlu, koja se privremeno uvozi s državnog područja druge stranke radi popravka.

4. Za potrebe ovog članka pojam „popravak” znači bilo koji postupak obrade koji se poduzima na robu radi popravka kvarova u radu ili materijalne štete i koji podrazumijeva ponovno uspostavljanje izvorne funkcije robe ili osiguravanje usklađenosti s tehničkim zahtjevima za njezinu uporabu bez čega se roba više ne bi mogla upotrebljavati na uobičajeni način za svrhe za koje je bila namijenjena. Popravak robe uključuje obnovu i održavanje. Ne uključuje aktivnost ili postupak kojim se:

- (a) uništavaju osnovne značajke robe ili stvara nova ili tržišno različita roba;
- (b) nedovršena roba pretvara u gotovu robu; ili
- (c) poboljšavaju ili nadograđuju tehnička svojstva robe.

ČLANAK 2.11.

Izvozne carine, porezi ili druge pristojbe

1. Stranka ne primjenjuje niti donosi carine, poreze ili druge pristojbe bilo koje vrste na izvoz ili u vezi s izvozom robe na državno područje druge stranke koje su veće od onih koje su uvedene na sličnu robu namijenjenu domaćoj potrošnji, osim u skladu s rasporedom iz Dodatka 2.-A-3. (Raspored izvoznih carina Vijetnama) Prilogu 2.-A (Smanjenje ili ukidanje carina).
2. Ako stranka primjenjuje nižu stopu carine, poreza ili druge pristojbe na izvoz ili u vezi s izvozom robe, primjenjuje se ta niža stopa sve dok je niža od stope izračunane u skladu s rasporedom iz Dodatka 2.-A-3. (Raspored izvoznih carina Vijetnama) Prilogu 2.-A (Smanjenje ili ukidanje carina). Ovaj se stavak ne primjenjuje na povoljniji tretman odobren bilo kojoj trećoj zemlji u skladu sa sporazumom o povlaštenoj trgovini.
3. Na zahtjev jedne od stranaka Odbor za trgovinu preispituje sve carine, poreze ili druge pristojbe bilo koje vrste na izvoz ili u vezi s izvozom robe na državno područje druge stranke ako je stranka odobrila povoljniji tretman bilo kojoj trećoj zemlji u skladu sa sporazumom o povlaštenoj trgovini.

ČLANAK 2.12.

Subvencije za izvoz poljoprivrednih proizvoda

1. U multilateralnom kontekstu stranke imaju zajednički cilj istodobnog ukidanja i sprječavanja ponovnog uvođenja svih oblika izvoznih subvencija i uvođenja pravila u vezi sa svim izvoznim mjerama s istovjetnim učinkom za poljoprivredne proizvode. U tu svrhu one surađuju kako bi poboljšale multilateralna pravila o državnim poduzećima koja izvoze poljoprivredne proizvode, o međunarodnoj pomoći u hrani i o financijskoj potpori izvozu.
2. Nakon što ovaj Sporazum stupi na snagu, stranka izvoznica ne uvodi niti primjenjuje izvozne subvencije ili druge mjere s istovrijednim učinkom na poljoprivredne proizvode koji podliježu ukidanju ili smanjenju carina stranke uvoznice u skladu s Prilogom 2.-A (Smanjenje ili ukidanje carina) i čije je odredište na državnom području stranke uvoznice.

ČLANAK 2.13.

Upravljanje trgovinskim propisima

U skladu s člankom X. GATT-a iz 1994. svaka stranka jedinstveno, nepristrano i razumno upravlja svim svojim zakonima, drugim propisima, sudskim i upravnim odlukama koji se odnose na:

- (a) razvrstavanje ili određivanje vrijednosti robe u carinske svrhe;
- (b) carinske stope, poreze ili druge pristojbe;
- (c) zahtjeve, ograničenja ili zabrane za uvoz ili izvoz;
- (d) prijenos plaćanja; i
- (e) pitanja koja utječu na prodaju, distribuciju, prijevoz, osiguranje, skladišni pregled, izlaganje, obradu, miješanje ili drugu uporabu robe u carinske svrhe.

ČLANAK 2.14.

Uvozna i izvozna ograničenja

1. Osim ako je ovim Sporazumom predviđeno drukčije, stranka ne donosi niti provodi zabrane ili ograničenja za uvoz bilo koje robe druge stranke ili za izvoz ili prodaju za izvoz bilo koje robe na državno područje druge stranke u skladu s člankom XI. GATT-a iz 1994., uključujući njegove napomene i dodatne odredbe. U tu se svrhu članak XI. GATT-a iz 1994., uključujući njegove napomene i dodatne odredbe, ugrađuje *mutatis mutandis* u ovaj Sporazum i postaje njegov sastavni dio.
2. Stavkom 1. stranci se zabranjuje donošenje ili provedba:
 - (a) izdavanja uvoznih dozvola koje je uvjetovano ispunjenjem zahtjeva u pogledu rezultata; ili
 - (b) dobrovoljnih izvoznih ograničenja.
3. Stavci 1. i 2. ne primjenjuju se na robu navedenu u Dodatku 2.-A-4. (Roba na koju Vijetnam može primijeniti posebne mjere). Sve izmjene zakona i drugih propisa Vijetnama kojima se smanjuje opseg robe navedene u Dodatku 2.-A-4. (Roba na koju Vijetnam može primijeniti posebne mjere) automatski se primjenjuju u skladu s ovim Sporazumom. Sve povlastice koje Vijetnam dodijeli bilo kojem drugom trgovinskom partneru u pogledu opsega robe navedene u Dodatku 2.-A-4. (Roba na koju Vijetnam može primijeniti posebne mjere) automatski se primjenjuju u skladu s ovim Sporazumom. Vijetnam obavješćuje Uniju o svim izmjenama ili povlasticama iz ovog stavka.

4. U skladu sa Sporazumom o WTO-u stranka može provesti bilo koju mjeru protiv druge stranke koju odobri tijelo WTO-a za rješavanje sporova.
5. Ako stranka donese ili provodi uvoznu ili izvoznu zabranu ili ograničenje, dužna je osigurati potpunu transparentnost te zabrane ili ograničenja.

ČLANAK 2.15.

Trgovinska prava i povezana prava za farmaceutske proizvode

1. Vijetnam donosi i provodi odgovarajuće pravne instrumente kojima stranim farmaceutskim poduzećima omogućuje osnivanje poduzeća sa stranim kapitalom za potrebe uvoza farmaceutskih proizvoda za koje su nadležna tijela Vijetnama izdala odobrenje za stavljanje u promet. Ne dovodeći u pitanje rasporede Vijetnama iz Priloga 8.-B (Raspored posebnih obveza Vijetnama), takvim poduzećima sa stranim kapitalom dopušteno je da farmaceutske proizvode koje su zakonito uvezla prodaju distributerima ili veletrgovcima koji imaju pravo distribuirati farmaceutske proizvode u Vijetnamu.
2. Poduzeća sa stranim kapitalom iz stavka 1. smiju:
 - (a) graditi vlastita skladišta za skladištenje farmaceutskih proizvoda koje su zakonito uvezla u Vijetnam u skladu s propisima Ministarstva zdravstva ili njegova pravnog sljednika;

- (b) pružati zdravstvenim djelatnicima informacije o farmaceutskim proizvodima koje su zakonito uvezla u Vijetnam u skladu s propisima Ministarstva zdravstva ili njegova pravnog sljednika te drugih nadležnih tijela Vijetnama; i
- (c) provesti kliničke studije i ispitivanja u skladu s člankom 3. (Međunarodne norme) Priloga 2.-C (Farmaceutski proizvodi/lijekovi i medicinski proizvodi) i u skladu s propisima Ministarstva zdravstva ili njegova pravnog sljednika kako bi osigurala da su farmaceutski proizvodi koje su zakonito uvezla u Vijetnam prikladni za domaću potrošnju.

ČLANAK 2.16.

Postupci izdavanja uvoznih dozvola

1. Stranke potvrđuju svoja prava i obveze iz Sporazuma o izdavanju uvoznih dozvola.
2. Svaka stranka obavješćuje drugu stranku o svojim postojećim postupcima izdavanja uvoznih dozvola, uključujući pravnu osnovu i relevantne službene internetske stranice, u roku od 30 dana od stupanja na snagu ovog Sporazuma, osim ako je obavijest o njima već poslana ili priopćena u skladu s člankom 5. ili člankom 7. stavkom 3. Sporazuma o izdavanju uvoznih dozvola. Obavijest sadržava iste informacije kao u članku 5. ili članku 7. stavku 3. Sporazuma o izdavanju uvoznih dozvola.

3. Svaka stranka obavješćuje drugu stranku o svakom uvođenju ili izmjeni bilo kojeg postupka izdavanja uvoznih dozvola koje namjerava provesti najkasnije 45 dana prije no što novi postupak ili izmjena počne proizvoditi učinke. Stranka ni u kojem slučaju ne dostavlja takvu obavijest kasnije od 60 dana od datuma objave uvođenja ili izmjene, osim ako je obavijest o tome već poslana u skladu s člankom 5. Sporazuma o izdavanju uvoznih dozvola. Obavijest sadržava iste informacije kao u članku 5. Sporazuma o izdavanju uvoznih dozvola.

4. Svaka stranka na službenim internetskim stranicama objavljuje sve informacije koje se zahtijevaju u skladu s člankom 1. stavkom 4. točkom (a) Sporazuma o izdavanju uvoznih dozvola.

5. Na zahtjev stranke druga stranka odgovara u roku od 60 dana na razuman upit o svakom postupku izdavanja uvoznih dozvola koji namjerava donijeti ili je donijela ili provodi, te o kriterijima za odobravanje ili dodjelu uvoznih dozvola, uključujući pravo osoba, poduzeća i institucija da podnesu takav zahtjev, o upravnom tijelu ili tijelima kojima se treba obratiti i popisu proizvoda koji podliježu zahtjevu izdavanja uvoznih dozvola.

6. Stranke uvode postupke izdavanja uvoznih dozvola i njima upravljaju u skladu s:

(a) člankom 1. stavcima od 1. do 9. Sporazuma o izdavanju uvoznih dozvola;

(b) člankom 2. Sporazuma o izdavanju uvoznih dozvola; i

(c) člankom 3. Sporazuma o izdavanju uvoznih dozvola.

U tu se svrhu odredbe iz točaka (a), (b) i (c) ugrađuju *mutatis mutandis* u ovaj Sporazum i postaju njegov sastavni dio.

7. Stranka donosi ili provodi automatske postupke izdavanja uvoznih dozvola kao uvjet za uvoz na svoje državno područje samo kako bi ispunila legitimne ciljeve nakon što je provela odgovarajuću procjenu učinka.

8. Stranka odobrava uvozne dozvole na odgovarajuće razdoblje kojim se ne sprječava uvoz i koje nije kraće no što je utvrđeno u domaćem zakonodavstvu kojim se propisuju zahtjevi izdavanja uvoznih dozvola.

9. Ako je odbila zahtjev za izdavanje uvozne dozvole za robu druge stranke, stranka na zahtjev podnositelja zahtjeva i odmah nakon primitka zahtjeva dostavlja podnositelju zahtjeva pisano obrazloženje odbijanja. Podnositelj zahtjeva ima pravo na žalbu ili preispitivanje u skladu s domaćim zakonodavstvom ili postupcima stranke uvoznice.

10. Stranke donose ili provode neautomatske postupke izdavanja uvoznih dozvola samo kako bi provele mjeru koja nije neusklađena s ovim Sporazumom, uključujući članak 2.22. (Opće iznimke). Stranka koja donosi neautomatske postupke izdavanja uvoznih dozvola jasno navodi svrhu takvih postupaka izdavanja dozvola.

ČLANAK 2.17.

Postupci izdavanja izvoznih dozvola

1. Svaka stranka obavješćuje drugu stranku o svojim postojećim postupcima izdavanja izvoznih dozvola, uključujući pravnu osnovu i relevantne službene internetske stranice, u roku od 30 dana od stupanja na snagu ovog Sporazuma.
2. Svaka stranka obavješćuje drugu stranku o svakom uvođenju ili izmjeni bilo kojeg postupka izdavanja izvoznih dozvola koje namjerava provesti najkasnije 45 dana prije nego što novi postupak ili izmjena počne proizvoditi učinke. Stranka ni u kojem slučaju ne dostavlja takvu obavijest kasnije od 60 dana od datuma objave uvođenja ili izmjene.
3. Obavijest iz stavaka 1. i 2. sadržava sljedeće informacije:
 - (a) tekstove njezinih postupaka izdavanja izvoznih dozvola, uključujući sve izmjene;
 - (b) proizvode koji podliježu svakom postupku izdavanja izvoznih dozvola;
 - (c) za svaki postupak izdavanja izvoznih dozvola opis:
 - i. postupka podnošenja zahtjeva za izdavanje izvozne dozvole; i
 - ii. kriterija koje podnositelj zahtjeva mora ispuniti kako bi imao pravo podnijeti zahtjev za izdavanje izvozne dozvole;

- (d) kontaktnu točku ili kontaktne točke gdje zainteresirane osobe mogu dobiti dodatne informacije o uvjetima za dobivanje izvozne dozvole;
- (e) upravno tijelo ili upravna tijela kojima se podnosi zahtjev ili druga relevantna dokumentacija;
- (f) razdoblje tijekom kojeg će svaki postupak izdavanja izvoznih dozvola biti na snazi;
- (g) ako stranka namjerava primjenjivati postupak izdavanja izvoznih dozvola za upravljanje izvoznom kvotom, ukupnu količinu i, ako je moguće, vrijednost kvote te datum otvaranja i zatvaranja kvote; i
- (h) sve iznimke ili odstupanja od zahtjeva izdavanja izvoznih dozvola, kako zatražiti te iznimke ili odstupanja i kriterije za njihovo odobravanje.

4. Svaka stranka objavljuje sve postupke izdavanja izvoznih dozvola, uključujući pravnu osnovu i upućivanje na relevantne službene internetske stranice. Svaka stranka isto tako objavljuje svaki novi postupak izdavanja izvoznih dozvola ili izmjenu svojih postupaka izdavanja izvoznih dozvola, što je moguće prije, a u svakom slučaju najkasnije 45 dana nakon donošenja i najmanje 25 radnih dana prije stupanja na snagu novog postupka ili izmjene.

5. Na zahtjev stranke druga stranka odgovara u roku od 60 dana na razuman upit o svakom postupku izdavanja izvoznih dozvola koji namjerava donijeti ili je donijela ili provodi, te o kriterijima za odobravanje ili dodjelu izvoznih dozvola, uključujući pravo osoba, poduzeća i institucija da podnesu takav zahtjev, o upravnom tijelu ili tijelima kojima se treba obratiti i popisu proizvoda koji podliježu zahtjevu izdavanja izvoznih dozvola.

6. Stranke uvode postupke izdavanja izvoznih dozvola i njima upravljaju u skladu s:

- (a) člankom 1. stavcima od 1. do 9. Sporazuma o izdavanju uvoznih dozvola;
- (b) člankom 2. Sporazuma o izdavanju uvoznih dozvola;
- (c) člankom 3. Sporazuma o izdavanju uvoznih dozvola, osim stavka 5. točaka (a), (c), (j) i (k).

U tu se svrhu odredbe Sporazuma o izdavanju uvoznih dozvola iz točaka (a), (b) i (c) ugrađuju *mutatis mutandis* u ovaj Sporazum i postaju njegov sastavni dio.

7. Svaka stranka osigurava da se svi postupci izdavanja izvoznih dozvola primjenjuju na neutralnoj osnovi i da se provode na pošten, pravedan, nediskriminirajući i transparentan način.

8. Stranka odobrava izvozne dozvole na odgovarajuće razdoblje kojim se ne sprječava izvoz i koje nije kraće no što je utvrđeno u domaćem zakonodavstvu kojim se propisuje zahtjev izdavanja izvoznih dozvola.

9. Ako je odbila zahtjev za izdavanje izvozne dozvole za robu druge stranke, stranka na zahtjev podnositelja zahtjeva i odmah nakon primitka zahtjeva dostavlja podnositelju zahtjeva pisano obrazloženje odbijanja. Podnositelj zahtjeva ima pravo na žalbu ili preispitivanje u skladu s domaćim zakonodavstvom ili postupcima stranke izvoznice.
10. Stranka donosi ili provodi automatske postupke izdavanja izvoznih dozvola kao uvjet za izvoz sa svojeg državnog područja samo kako bi ispunila legitimne ciljeve nakon što je provela odgovarajuću procjenu učinka.
11. Stranke donose ili provode neautomatske postupke izdavanja izvoznih dozvola samo kako bi provele mjeru koja nije neusklađena s ovim Sporazumom, uključujući članak 2.22. (Opće iznimke). Stranka koja donosi neautomatske postupke izdavanja izvoznih dozvola jasno navodi svrhu takvih postupaka izdavanja dozvola.

ČLANAK 2.18.

Administrativne naknade, druge pristojbe i formalnosti u vezi s uvozom i izvozom

1. Svaka stranka osigurava da su naknade, pristojbe, formalnosti i zahtjevi, osim uvoznih i izvoznih carina i mjera navedenih u članku 2.3. (Definicije) točki (d) podtočkama i., ii. i iii., u skladu s obvezama stranaka iz članka VIII. GATT-a iz 1994., uključujući njegove napomene i dodatne odredbe.

2. Stranka uvodi naknade i pristojbe samo za usluge pružene u vezi s uvozom ili izvozom robe. Naknade i pristojbe ne naplaćuju se na *ad valorem* osnovi i ne prelaze približni trošak pružene usluge. Svaka stranka objavljuje informacije o naknadama i pristojbama koje uvodi u vezi s uvozom i izvozom robe u skladu s člankom 4.10. (Naknade i pristojbe).

3. Stranka ne zahtijeva konzularne transakcije, uključujući povezane naknade i pristojbe, u vezi s uvozom ili izvozom robe. Nakon isteka tri godine od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma stranka ne zahtijeva konzularnu ovjeru za uvoz robe obuhvaćene ovim Sporazumom.

ČLANAK 2.19.

Označivanje podrijetla

Osim ako je ovim Sporazumom predviđeno drukčije, kad za nepoljoprivredne proizvode Unije zahtijeva obvezno označivanje zemlje podrijetla, Vijetnam prihvaća oznaku „Made in EU” ili sličnu oznaku na lokalnom jeziku te smatra da je njome ispunjen taj zahtjev.

ČLANAK 2.20.

Državna trgovinska poduzeća

1. Stranke potvrđuju svoja postojeća prava i obveze iz članka XVII. GATT-a iz 1994., uključujući njegove napomene i dodatne odredbe, i Sporazuma WTO-a o tumačenju članka XVII. GATT-a iz 1994., koji se ugrađuju *mutatis mutandis* u ovaj Sporazum i postaju njegov sastavni dio.
2. Kad stranka od druge stranke zatraži informacije o pojedinačnim slučajevima državnih trgovinskih poduzeća i njihovu poslovanju, uključujući informacije o njihovoj bilateralnoj trgovini, stranka kojoj je zahtjev upućen osigurava transparentnost podložno članku XVII. stavku 4. točki (d) GATT-a iz 1994.

ČLANAK 2.21.

Ukidanje sektorskih necarinskih mjera

1. Stranke provode svoje obveze u pogledu sektorskih necarinskih mjera za robu utvrđenu u prilogima 2.-B (Motorna vozila te dijelovi i oprema za motorna vozila) i 2.-C (Farmaceutski proizvodi/lijekovi i medicinski proizvodi).

2. Osim ako je ovim Sporazumom predviđeno drukčije, deset godina nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma i na zahtjev jedne od stranaka stranke u skladu sa svojim internim postupcima započinju pregovore kako bi proširile opseg svojih obveza u pogledu sektorskih necarinskih mjera za robu.

ČLANAK 2.22.

Opće iznimke

1. Ništa u ovom poglavlju nijednu stranku ne sprječava da poduzme mjere u skladu s člankom XX. GATT-a iz 1994., uključujući njegove napomene i dodatne odredbe, koje se ugrađuju *mutatis mutandis* u ovaj Sporazum i postaju njegov sastavni dio.
2. Stranke razumiju da prije poduzimanja bilo kojih mjera predviđenih u članku XX. točkama (i) i (j) GATT-a iz 1994. stranka izvoznica koja namjerava poduzeti takve mjere drugoj stranci dostavlja sve relevantne informacije. Stranke se na zahtjev bilo koje stranke savjetuju radi pronalaska prihvatljivog rješenja. Stranke se mogu dogovoriti o svim sredstvima potrebnima za rješavanje poteškoća. Ako zbog izvanrednih i kritičnih okolnosti koje zahtijevaju hitno djelovanje nije moguće prethodno dostaviti informacije ili provesti provjeru, stranka izvoznica može primijeniti potrebne mjere predostrožnosti te o tome odmah obavješćuje drugu stranku.

ČLANAK 2.23.

Odbor za trgovinu robom

1. Odbor za trgovinu robom osnovan u skladu s člankom 17.2. (Specijalizirani odbori) čine predstavnici stranaka.
2. Odbor za trgovinu robom razmatra sva pitanja koja proizlaze iz ovog poglavlja i Protokola 1. (o definiciji pojma „proizvodi s podrijetlom” i načinima administrativne suradnje).
3. Odbor za trgovinu robom obavlja sljedeće zadaće u skladu s člankom 17.2. (Specijalizirani odbori):
 - (a) preispituje i prati provedbu i funkcioniranje odredaba iz stavka 2.;
 - (b) utvrđuje i preporučuje mjere za rješavanje svih neslaganja koja mogu nastati te za promicanje, olakšavanje i poboljšanje pristupa tržištu, uključujući svako ubrzanje carinskih obveza u skladu s člankom 2.7. (Smanjenje ili ukidanje carina);
 - (c) preporučuje Odboru za trgovinu osnivanje radnih skupina ako to smatra potrebnim;
 - (d) obavlja sve dodatne poslove koje mu dodijeli Odbor za trgovinu; i

- (e) predlaže odluke koje donosi Odbor za trgovinu o izmjeni popisa sorti aromatične riže iz odjeljka B (Carinske kvote) pododjeljka 1. (Carinske kvote Unije) stavka 5. točke (c) Priloga 2.-A (Smanjenje ili ukidanje carina).

POGLAVLJE 3.

MJERE ZA ZAŠTITU TRGOVINE

ODJELJAK A

ANTIDAMPINŠKE I KOMPENZACIJSKE PRISTOJBE

ČLANAK 3.1.

Opće odredbe

1. Stranke potvrđuju svoja prava i obveze iz članka VI. GATT-a iz 1994., Sporazuma o antidampingu i Sporazuma o SCM-u.

2. Prepoznajući da se antidampinške i kompenzacijske mjere mogu zloupotrijebiti za ometanje trgovine, stranke su suglasne sa sljedećim:

- (a) mjere za zaštitu trgovine trebale bi se primjenjivati u potpunosti u skladu s relevantnim zahtjevima WTO-a te se temeljiti na pravednom i transparentnom sustavu; i
- (b) kad razmatra uvođenje takvih mjera, stranka bi trebala pažljivo razmotriti interese druge stranke.

3. Za potrebe ovog odjeljka podrijetlo se određuje u skladu s člankom 1. Sporazuma o pravilima o podrijetlu robe.

ČLANAK 3.2.

Transparentnost

1. Ne dovodeći u pitanje članak 6.5. Sporazuma o antidampingu i članak 12.4. Sporazuma o SCM-u, stranke odmah nakon uvođenja privremenih mjera, a u svakom slučaju prije donošenja konačne odluke, osiguravaju da se zainteresiranim stranama potpuno i smisleno objave sve bitne činjenice i razmatranja koja čine osnovu za donošenje odluke o primjeni mjera. Objave se sastavljaju u pisanom obliku, a zainteresiranim stranama ostavlja se dovoljno vremena da iznesu svoje primjedbe.

2. Pod uvjetom da to ne dovodi do nepotrebne odgode provedbe ispitnog postupka, zainteresiranim stranama daje se mogućnost da budu saslušane kako bi iznijele svoja stajališta tijekom ispitnih postupaka u pogledu mjera za zaštitu trgovine.

ČLANAK 3.3.

Uzimanje u obzir javnog interesa

Stranka ne uvodi antidampinške ili kompenzacijske mjere kad se na temelju informacija koje su stavljene na raspolaganje tijekom ispitnog postupka može jasno zaključiti da primjena takvih mjera nije u javnom interesu. Pri određivanju javnog interesa stranka na temelju relevantnih informacija dostavljenih tijelima za provedbu ispitnog postupka uzima u obzir stanje domaće industrije, uvoznika i njihovih predstavničkih udruženja, predstavnika korisnika i predstavničkih organizacija potrošača.

ČLANAK 3.4.

Pravilo niže pristojbe

Antidampinška ili kompenzacijska pristojba koju uvodi stranka ne prelazi maržu dampinga ili subvencije protiv koje se može uvesti kompenzacijska mjera te stranka nastoji osigurati da je iznos te pristojbe niži od te marže ako bi takva niža pristojba bila prikladna za uklanjanje štete domaćoj industriji.

ČLANAK 3.5.

Isključenje iz rješavanja sporova

Odredbe ovog odjeljka ne podliježu poglavlju 15. (Rješavanje sporova).

ODJELJAK B

GLOBALNE ZAŠTITNE MJERE

ČLANAK 3.6.

Opće odredbe

1. Stranke potvrđuju svoja prava i obveze iz članka XIX. GATT-a iz 1994., Sporazuma o zaštitnim mjerama i članka 5. Sporazuma o poljoprivredi.
2. Stranka na istu robu istodobno ne primjenjuje:
 - (a) bilateralnu zaštitnu mjeru u skladu s odjeljkom C (Bilateralna zaštitna odredba) ovog poglavlja; i

(b) mjeru u skladu s člankom XIX. GATT-a iz 1994. i Sporazumom o zaštitnim mjerama.

3. Za potrebe ovog odjeljka podrijetlo se određuje u skladu s člankom 1. Sporazuma o pravilima o podrijetlu robe.

ČLANAK 3.7.

Transparentnost

1. Neovisno o članku 3.6. (Opće odredbe), stranka koja pokreće ispitni postupak u pogledu globalnih zaštitnih mjera ili namjerava uvesti globalne zaštitne mjere, na zahtjev druge stranke i pod uvjetom da ima znatan interes, odmah dostavlja pisanu *ad hoc* obavijest sa svim važnim informacijama koje su dovele do pokretanja ispitnog postupka u pogledu globalnih zaštitnih mjera i, ovisno o slučaju, do prijedloga za uvođenje globalnih zaštitnih mjera, uključujući, prema potrebi, privremene nalaze. Time se ne dovodi u pitanje članak 3.2. Sporazuma o zaštitnim mjerama.

2. Pri uvođenju globalnih zaštitnih mjera stranke ih nastoje uvesti na način koji će najmanje utjecati na bilateralnu trgovinu.

3. Za potrebe stavka 2., ako smatra da su ispunjeni pravnih zahtjevi za uvođenje konačnih zaštitnih mjera, stranka obavješćuje drugu stranku i nudi joj mogućnost održavanja bilateralnog savjetovanja. Ako u roku od 30 dana od obavijesti nije postignuto zadovoljavajuće rješenje, stranka može donijeti konačne globalne zaštitne mjere. Drugoj stranci trebalo bi ponuditi mogućnost savjetovanja u svrhu razmjene stajališta o informacijama iz stavka 1.

ČLANAK 3.8.

Isključenje iz rješavanja sporova

Odredbe ovog odjeljka koje se odnose na prava i obveze WTO-a ne podliježu poglavlju 15. (Rješavanje sporova).

ODJELJAK C

BILATERALNA ZAŠTITNA ODREDBA

ČLANAK 3.9.

Definicije

Za potrebe ovog odjeljka:

- (a) „domaća industrija” tumači se u skladu s člankom 4. stavkom 1. točkom (c) Sporazuma o zaštitnim mjerama; u tu se svrhu članak 4. stavak 1. točka (c) Sporazuma o zaštitnim mjerama ugrađuje *mutatis mutandis* u ovaj Sporazum i postaje njegov sastavni dio;
- (b) „ozbiljna šteta” i „prijetnja ozbiljne štete” tumače se u skladu s člankom 4. stavkom 1. točkama (a) i (b) Sporazuma o zaštitnim mjerama; u tu se svrhu članak 4. stavak 1. točke (a) i (b) Sporazuma o zaštitnim mjerama ugrađuju *mutatis mutandis* u ovaj Sporazum i postaju njegov sastavni dio; i
- (c) „prijelazno razdoblje” znači razdoblje od deset godina od stupanja na snagu ovog Sporazuma.

ČLANAK 3.10.

Primjena bilateralne zaštitne mjere

1. Ako se, kao posljedica smanjenja ili ukidanja carine u skladu s ovim Sporazumom, roba podrijetlom s državnog područja jedne stranke uvozi na državno područje druge stranke u toliko povećanim količinama, u apsolutnom smislu ili u odnosu na domaću proizvodnju, te pod takvim uvjetima da to uzrokuje ozbiljnu štetu ili prijeti ozbiljnom štetom domaćoj industriji koja proizvodi sličnu ili izravno konkurentsku robu, stranka uvoznica može donijeti mjere predviđene stavkom 2. u skladu s uvjetima i postupcima utvrđenima u ovom odjeljku samo u prijelaznom razdoblju, osim ako je člankom 3.11. (Uvjeti i ograničenja) stavkom 6. točkom (c) predviđeno drukčije.
2. Stranka uvoznica može uvesti bilateralnu zaštitnu mjeru kojom se:
 - (a) suspendira daljnje smanjenje carinske stope na predmetnu robu kako je predviđeno u Prilogu 2.-A (Ukidanje carina); ili
 - (b) povećava carinska stopa na robu do razine ne veće od nižeg od sljedećeg:
 - i. carinske stope koja se primjenjuje prema načelu najpovlaštenije nacije na robu, a na snazi je u trenutku poduzimanja mjere; ili

- ii. osnovne carinske stope utvrđene u rasporedima iz Priloga 2.-A (Smanjenje ili ukidanje carina) u skladu s člankom 2.7. (Smanjene ili ukidanje carina).

ČLANAK 3.11.

Uvjeti i ograničenja

1. Stranka primjenjuje bilateralnu zaštitnu mjeru tek nakon što njezina nadležna tijela provedu ispitni postupak u skladu s člankom 3. i člankom 4. stavkom 2. točkom (c) Sporazuma o zaštitnim mjerama. U tu se svrhu članak 3. i članak 4. stavak 2. točka (c) Sporazuma o zaštitnim mjerama ugrađuju *mutatis mutandis* u ovaj Sporazum i postaju njegov sastavni dio.
2. Stranka u pisanom obliku obavještuje drugu stranku o pokretanju ispitnog postupka iz stavka 1. te se unaprijed savjetuje s drugom strankom što je moguće prije primjene bilateralne zaštitne mjere kako bi se preispitale informacije proizašle iz ispitnog postupka i razmijenila stajališta o mjeri.
3. U ispitnom postupku iz stavka 1. stranka postupa u skladu sa zahtjevima iz članka 4. stavka 2. točke (a) Sporazuma o zaštitnim mjerama. U tu se svrhu članak 4. stavak 2. točka (a) Sporazuma o zaštitnim mjerama ugrađuje *mutatis mutandis* u ovaj Sporazum i postaje njegov sastavni dio.

4. Ispitnim postupkom se na temelju objektivnih dokaza dokazuje i uzročna veza između povećanog uvoza i ozbiljne štete ili prijetnje ozbiljne štete. U ispitnom postupku se osim povećanog uvoza u obzir uzimaju i svi drugi čimbenici koji mogu istodobno uzrokovati štetu.
5. Svaka stranka osigurava da njezina nadležna tijela ispitni postupak iz stavka 1. završe u roku od godinu dana od datuma njegova pokretanja.
6. Stranka ne primjenjuje bilateralnu zaštitnu mjeru:
 - (a) osim u opsegu i trajanju koji su potrebni za sprječavanje ili uklanjanje ozbiljne štete i olakšavanje prilagodbe;
 - (b) dulje od dvije godine, osim što se to razdoblje može produljiti za najviše dvije godine ako nadležna tijela stranke uvoznice u skladu s postupcima utvrđenima u ovom članku utvrde da je mjera i dalje potrebna za sprječavanje ili uklanjanje ozbiljne štete i olakšavanje prilagodbe te ako postoji dokaz da se industrija prilagođuje, pod uvjetom da ukupno razdoblje primjene zaštitne mjere, uključujući razdoblje početne primjene i svako njegovo produljenje, nije dulje od četiri godine; ili
 - (c) nakon isteka prijelaznog razdoblja, osim uz pristanak druge stranke.

7. Kako bi se olakšala prilagodba ako se očekuje da bilateralna zaštitna mjera traje dulje od dvije godine, stranka koja je primjenjuje postupno liberalizira tu mjeru u redovitim vremenskim razmacima tijekom razdoblja primjene.

8. Ako stranka prestane primjenjivati bilateralnu zaštitnu mjeru, carinska stopa je ona stopa koja bi, u skladu s njezinim rasporedom iz Priloga 2.-A (Smanjenje ili ukidanje carina), bila na snazi da nije bilo te mjere.

ČLANAK 3.12.

Privremene mjere

U kritičnim okolnostima u kojima bi odgoda prouzročila štetu koju bi bilo teško otkloniti, stranka može privremeno primijeniti bilateralnu zaštitnu mjeru ako prethodno utvrdi da postoje jasni dokazi da se uvoz robe s podrijetlom iz druge stranke povećao zbog smanjenja ili ukidanja carine u skladu s ovim Sporazumom te da takav uvoz prouzročuje ozbiljnu štetu ili prijeti ozbiljnom štetom domaćoj industriji. Privremena se mjera ne primjenjuje dulje od 200 dana i u tom razdoblju stranka postupa u skladu sa zahtjevima iz članka 3.11. (Uvjeti i ograničenja) stavaka 1. i 3. Stranka odmah vraća iznos svih povećanja carine ako se ispitnim postupkom iz članka 3.11. (Uvjeti i ograničenja) stavka 1. ne utvrdi da su ispunjeni zahtjevi iz članka 3.10. (Primjena bilateralne zaštitne mjere) stavka 1. Trajanje privremene mjere računa se kao dio razdoblja utvrđenog člankom 3.11. (Uvjeti i ograničenja) stavkom 6. točkom (b).

ČLANAK 3.13.

Nadoknada

1. Stranka koja primjenjuje bilateralnu zaštitnu mjeru savjetuje se s drugom strankom kako bi se uzajamno dogovorile o odgovarajućoj nadoknadi za liberalizaciju trgovine u obliku koncesija koje u osnovi imaju istovrijedne učinke na trgovinu kao bilateralna zaštitna mjera ili koncesija koje su jednake vrijednosti dodatnih carina koje se očekuju kao rezultat zaštitne mjere. Stranka koja primjenjuje bilateralnu zaštitnu mjeru omogućuje takvo savjetovanje najkasnije 30 dana nakon primjene bilateralne zaštitne mjere.
2. Ako savjetovanje u skladu sa stavkom 1. u roku od 30 dana od njegova početka ne dovede do dogovora o nadoknadi za liberalizaciju trgovine, stranka čija roba podliježe bilateralnoj zaštitnoj mjeri može, u pogledu robe s podrijetlom stranke koja primjenjuje bilateralnu zaštitnu mjeru, suspendirati primjenu koncesija koje u osnovi imaju istovrijedne učinke na trgovinu kao bilateralna zaštitna mjera. Obveza stranke koja primjenjuje bilateralnu zaštitnu mjeru da osigura nadoknadu i pravo druge stranke da suspendira koncesije u skladu s ovim stavkom prestaju istog dana kad i bilateralna zaštitna mjera.
3. Pravo na suspenziju iz stavka 2. ne ostvaruje se u prva 24 mjeseca tijekom kojih bilateralna zaštitna mjera proizvodi učinke, pod uvjetom da je zaštitna mjera u skladu s odredbama ovog Sporazuma.

ČLANAK 3.14.

Uporaba engleskog jezika

Kako bi se osigurala što veća učinkovitost pri primjeni pravila o mjerama za zaštitu trgovine u skladu s ovim poglavljem, tijela za provedbu ispitnog postupka stranaka služe se engleskim jezikom kao osnovom za komunikaciju i dokumente koje stranke razmjenjuju u okviru ispitnih postupaka u pogledu mjera za zaštitu trgovine.

POGLAVLJE 4.

CARINSKI REŽIM I OLAKŠAVANJE TRGOVINE

ČLANAK 4.1.

Ciljevi

1. Stranke prepoznaju važnost carinskog režima i olakšavanja trgovine u promjenjivom svjetskom trgovinskom okruženju. Stranke jačaju suradnju u tom području kako bi osigurale da njihovo carinsko zakonodavstvo i postupci ispunjavaju ciljeve promicanja olakšavanja trgovine i istodobno osiguravaju djelotvorne carinske provjere.

2. Stranke su suglasne da njihovo zakonodavstvo mora biti nediskriminirajuće i da se carinski postupci moraju temeljiti na uporabi suvremenih metoda i djelotvornih provjera za borbu protiv prijevare i promicanje zakonite trgovine.

3. Stranke prepoznaju da se ni na koji način ne smiju ugroziti legitimni ciljevi javnog poretka, uključujući one koji se odnose na sigurnost, zaštitu i borbu protiv prijevare.

ČLANAK 4.2.

Carinska suradnja i uzajamna administrativna pomoć

1. Tijela stranaka surađuju u carinskim pitanjima kako bi se osiguralo ostvarivanje ciljeva utvrđenih u članku 4.1. (Ciljevi).

2. Stranke jačaju carinsku suradnju tako što, među ostalim:

(a) razmjenjuju informacije o carinskom zakonodavstvu, njegovoj provedbi i carinskim postupcima, posebno u sljedećim područjima:

i. pojednostavnjenje i modernizacija carinskih postupaka;

ii. provedba prava intelektualnog vlasništva na granicama od strane carinskih tijela;

- iii. olakšavanje provoza i pretovara; i
 - iv. odnosi s poslovnom zajednicom;
- (b) razmatraju zajedničke inicijative za uvoz, izvoz i druge carinske postupke, uključujući tehničku pomoć, kako bi se osiguralo pružanje djelotvornih usluga poslovnoj zajednici;
 - (c) jačaju suradnju u području carine u međunarodnim organizacijama kao što su WTO i Svjetska carinska organizacija (dalje u tekstu „WCO”); i
 - (d) uspostavljaju, ako je to relevantno i primjereno, uzajamno priznavanje programa trgovinskog partnerstva i carinskih provjera, uključujući istovrijedne mjere za olakšavanje trgovine.
3. Stranke jedna drugoj pružaju uzajamnu administrativnu pomoć u carinskim pitanjima u skladu s Protokolom 2. (o uzajamnoj administrativnoj pomoći u carinskim pitanjima).

ČLANAK 4.3.

Carinsko zakonodavstvo i postupci

1. Stranke svoje carinsko zakonodavstvo i postupke temelje na međunarodnim instrumentima i normama koji se primjenjuju u području carina i trgovine, uključujući bitne elemente Međunarodne konvencije o pojednostavnjenju i usklađivanju carinskih postupaka, kako je izmijenjena („Revidirana konvencija iz Kyota”), sastavljene u Bruxellesu 26. lipnja 1999., Međunarodne konvencije o Harmoniziranom sustavu nazivlja i brojčanog označivanja robe (dalje u tekstu „Konvencija o HS-u”), Okvira normi za osiguravanje i olakšavanje globalne trgovine i Modela carinskih podataka WCO-a.

2. Carinskim zakonodavstvom i postupcima stranaka:

- (a) nastoji se zaštititi zakonita trgovina djelotvornim izvršenjem i usklađivanjem sa zakonodavnim zahtjevima;
- (b) izbjegavaju se nepotrebna ili diskriminirajuća opterećenja gospodarskih subjekata i predviđa daljnje olakšavanje za subjekte s visokim stupnjem usklađenosti; i
- (c) osiguravaju se zaštitne mjere protiv prijevare i nezakonitih ili štetnih aktivnosti.

3. Stranke su suglasne da njihovo carinsko zakonodavstvo i postupci, uključujući pravna sredstva, moraju biti proporcionalni i nediskriminirajući te da njihova primjena ne dovodi do neopravdane odgode puštanja robe.

4. Radi unaprjeđenja načina rada i osiguravanja nediskriminacije, transparentnosti, učinkovitosti, integriteta i odgovornosti postupaka stranke:

- (a) kad god je to moguće, pojednostavnjuju i preispituju zahtjeve i formalnosti u pogledu brzog puštanja i carinjenja robe; i
- (b) nastoje dodatno pojednostavniti i standardizirati podatke i dokumentaciju koje zahtijevaju carinska tijela ili druge službe.

ČLANAK 4.4.

Puštanje robe

1. Svaka stranka osigurava da njezina carinska tijela primjenjuju zahtjeve i postupke kojima se predviđa puštanje robe u roku koji nije dulji od roka potrebnog za osiguravanje usklađenosti s njezinim carinskim i drugim zakonima i formalnostima povezanim s trgovinom. Svaka stranka nastoji dodatno smanjiti taj rok i pustiti robu bez nepotrebne odgode.

2. Stranke omogućuju, među ostalim, puštanje robe bez plaćanja carina, podložno pružanju jamstva ako se ono zahtijeva u skladu s njihovim zakonodavstvom radi osiguravanja konačnog plaćanja carina.
3. Svaka stranka osigurava da njezina carinska tijela omoguće prethodnu elektroničku dostavu i daljnju obradu informacija prije fizičkog dolaska robe (obrada prije dolaska) kako bi se omogućilo puštanje robe po dolasku.

ČLANAK 4.5.

Pojednostavnjeni carinski postupci

1. Svaka stranka osigurava pojednostavnjene carinske postupke koji su transparentni i učinkoviti kako bi se smanjili troškovi i povećala predvidljivost za gospodarske subjekte, uključujući mala i srednja poduzeća. Lakši pristup pojednostavnjenim carinskim postupcima osigurava se i ovlaštenim trgovcima u skladu s objektivnim i nediskriminirajućim kriterijima.
2. U svrhu obavljanja formalnosti potrebnih za stavljanje robe u carinski postupak upotrebljava se jedinstvena administrativna isprava ili njezina elektronička verzija.
3. Stranke primjenjuju suvremene carinske tehnike, uključujući procjenu rizika i metode revizije nakon carinjenja, kako bi se pojednostavnili i olakšali ulazak i puštanje robe.

4. Stranke promiču postupan razvoj i uporabu sustava, uključujući sustave utemeljene na informacijskoj tehnologiji, za olakšavanje elektroničke razmjene podataka među trgovcima, carinskim upravama i drugim povezanim službama.

ČLANAK 4.6.

Provoz i pretovar

1. Svaka stranka osigurava olakšavanje i djelotvornu kontrolu postupaka pretovara i provoza kroz svoje državno područje.
2. Kako bi se olakšao promet u provozu, svaka stranka osigurava suradnju i koordinaciju između svih predmetnih tijela i službi na svojem državnom području.

ČLANAK 4.7.

Upravljanje rizicima

1. Svaka stranka svoje postupke provjere i puštanja te revizije nakon carinjenja temelji na načelima procjene rizika i revizijama, a ne na sveobuhvatnoj provjeri usklađenosti svake pošiljke sa svim uvoznim zahtjevima.

2. Stranke donose i primjenjuju svoje zahtjeve i postupke za kontrolu uvoza, izvoza, provoza i pretovara robe na temelju načela upravljanja rizicima koja se primjenjuju kako bi se mjere za provjeru usklađenosti usmjerile na transakcije kojima je potrebno posvetiti pozornost.

ČLANAK 4.8.

Transparentnost

1. Svaka stranka osigurava da su njezini carinski i drugi zakoni, drugi propisi i opći administrativni postupci povezani s trgovinom te drugi zahtjevi, uključujući naknade i pristojbe, odmah dostupni zainteresiranim stranama i, ako je to izvedivo i moguće, na službenim internetskim stranicama.
2. Svaka stranka određuje ili održava jednu ili više točaka za upite ili informiranje kako bi se u razumnom roku odgovorilo na upite zainteresiranih strana o carinskim i drugim pitanjima povezanim s trgovinom.

ČLANAK 4.9.

Prethodna mišljenja

1. Prije uvoza robe na njezino državno područje i u skladu s njezinim zakonima i drugim propisima carinska tijela svake stranke na pisani zahtjev trgovaca izdaju pisana prethodna mišljenja o tarifnom razvrstavanju ili bilo kojem drugom pitanju o kojem se stranke dogovore.

2. Svaka stranka objavljuje, na primjer na službenim internetskim stranicama, svoja prethodna mišljenja o tarifnom razvrstavanju i svim drugim pitanjima o kojima se stranke dogovore, podložno svim zahtjevima povjerljivosti iz njezinih zakona i drugih propisa.
3. Radi olakšavanja trgovine stranke u okviru svojeg bilateralnog dijaloga redovito izvješćuju o izmjenama svojih zakona i drugih propisa o prethodnim mišljenjima.

ČLANAK 4.10.

Naknade i pristojbe

1. Svaka stranka objavljuje informacije o naknadama i pristojbama u službeno određenom obliku i, ako je to izvedivo i moguće, na službenim internetskim stranicama. Te informacije uključuju naknade i pristojbe koje će se primjenjivati, razlog za primjenu naknada ili pristojbi za pruženu uslugu, odgovorno tijelo te vrijeme i način plaćanja.
2. Nijedna stranka ne uvodi nove ili izmijenjene naknade i pristojbe do objave i stavljanja na raspolaganje informacija u skladu sa stavkom 1.

ČLANAK 4.11.

Carinski posrednici

Stranke u svojem carinskom zakonodavstvu i postupcima ne zahtijevaju obveznu uporabu carinskih posrednika. Pri izdavanju dozvola carinskim posrednicima stranke primjenjuju transparentna, nediskriminirajuća i proporcionalna pravila.

ČLANAK 4.12.

Određivanje carinske vrijednosti

1. Stranke određuju carinsku vrijednost robe u skladu s člankom VII. GATT-a iz 1994. i Sporazumom o određivanju carinske vrijednosti.
2. Stranke surađuju kako bi postigle zajednički pristup pitanjima koja se odnose na određivanje carinske vrijednosti.

ČLANAK 4.13.

Pregledi prije otpreme

Stranke su suglasne da svojim carinskim zakonodavstvom i postupcima ne zahtijevaju obveznu provedbu pregleda prije otpreme kako je definirano u Sporazumu o pregledu robe prije isporuke ni bilo koji drugi pregled koji na odredištu prije carinjenja obavljaju privatna poduzeća.

ČLANAK 4.14.

Preispitivanje i žalba

Svaka stranka osigurava djelotvorne, brze, nediskriminirajuće i lako dostupne postupke kojima se jamči pravo na žalbu protiv administrativnih mjera, rješenja i odluka carinskih tijela i drugih službi koje utječu na uvoz ili izvoz robe ili na robu u provozu.

ČLANAK 4.15.

Odnosi s poslovnom zajednicom

Stranke su suglasne u pogledu:

- (a) potrebe pravodobnog savjetovanja s predstavnicima trgovine o zakonodavnim prijedlozima i općim postupcima koji se odnose na pitanja carinskog režima i olakšavanja trgovine. U tu svrhu, svaka stranka održava odgovarajuće savjetovanje između uprava i poslovne zajednice;
- (b) objavljivanja ili stavljanja na raspolaganje na neki drugi način, ako je moguće elektroničkim sredstvima, novog zakonodavstva i općih postupaka koji se odnose na pitanja carinskog režima i olakšavanja trgovine prije primjene takvog novog zakonodavstva i postupaka, kao i njihovih izmjena i tumačenja; stranke stavljaju na raspolaganje javnosti i relevantne administrativne obavijesti, uključujući zahtjeve službi i postupke ulaska, radno vrijeme i radne postupke carinskih ureda u lukama i na graničnim prijelazima te kontaktne točke za upućivanje upita za informacije;
- (c) potrebe za razumnim rokom od objave novog ili izmijenjenog zakonodavstva, postupaka i naknada ili pristojbi do njihova stupanja na snagu; i
- (d) osiguravanja da njihovi carinski i povezani zahtjevi i postupci i dalje zadovoljavaju potrebe poslovne zajednice, slijede najbolju praksu te što manje ograničavaju trgovinu.

ČLANAK 4.16.

Odbor za carine

1. Odbor za carine osnovan člankom 17.2. (Specijalizirani odbori) čine predstavnici stranaka.
2. Odbor za carine osigurava pravilno funkcioniranje ovog poglavlja, provedbu prava intelektualnog vlasništva od strane carinskih tijela u skladu s poglavljem 12. (Intelektualno vlasništvo) odjeljkom C (Provedba prava intelektualnog vlasništva) pododjeljkom 4. (Provedba na granici), Protokola 1. (o definiciji pojma „proizvodi s podrijetlom” i načinima administrativne suradnje), Protokola 2. (o uzajamnoj administrativnoj pomoći u carinskim pitanjima) i svih dodatnih carinskih odredaba o kojima se stranke dogovore.
3. Odbor za carine ispituje potrebu za donošenjem te donosi odluke, mišljenja, prijedloge ili preporuke o svim pitanjima proizašlima iz provedbe odredaba navedenih u stavku 2. Ima ovlast donositi odluke o uzajamnom priznavanju tehnika upravljanja rizicima, kriterija i normi za rizike, sigurnosnih kontrola i programa trgovinskog partnerstva, uključujući aspekte kao što su prijenos podataka i uzajamno dogovorene koristi.

POGLAVLJE 5.

TEHNIČKE PREPREKE TRGOVINI

ČLANAK 5.1.

Potvrđivanje Sporazuma o TBT-u

Stranke potvrđuju svoja uzajamna prava i obveze iz Sporazuma o TBT-u, koji se ugrađuje *mutatis mutandis* u ovaj Sporazum i postaje njegov sastavni dio.

ČLANAK 5.2.

Ciljevi

1. Ciljevi ovog poglavlja su olakšavanje i povećanje bilateralne trgovine robom sprječavanjem, utvrđivanjem i uklanjanjem nepotrebnih prepreka trgovini u okviru područja primjene Sporazuma o TBT-u te jačanje bilateralne suradnje između stranaka.
2. Stranke uspostavljaju i jačaju tehničke sposobnosti i institucionalnu infrastrukturu u pogledu pitanja tehničkih prepreka trgovini.

ČLANAK 5.3.

Područje primjene i definicije

1. Ovo se poglavlje primjenjuje na pripremu, donošenje i primjenu normi, tehničkih propisa i postupaka ocjenjivanja sukladnosti, kako su definirani u Prilogu 1. Sporazumu o TBT-u, koji mogu utjecati na trgovinu robom između stranaka, osim:
 - (a) specifikacija nabave koje državna tijela pripremaju za potrebe vlastite proizvodnje ili potrošnje; ili
 - (b) sanitarnih i fitosanitarnih mjera definiranih u Prilogu A Sporazumu o SPS-u.
2. Svaka stranka ima pravo pripremiti, donijeti i primjenjivati norme, tehničke propise i postupke ocjenjivanja sukladnosti u skladu s ovim poglavljem i Sporazumom o TBT-u.
3. Za potrebe ovog poglavlja primjenjuju se definicije iz Priloga 1. Sporazumu o TBT-u.

ČLANAK 5.4.

Tehnički propisi

1. Svaka stranka na najbolji mogući način primjenjuje dobru regulatornu praksu kako je predviđeno u Sporazumu o TBT-u i ovom poglavlju, posebno:
 - (a) ocjenjivanjem dostupnih regulatornih ili neregulatornih alternativa predloženom tehničkom propisu kojima bi se ispunili legitimni ciljevi stranke u skladu s člankom 2.2. Sporazuma o TBT-u te nastojeći ocijeniti, među ostalim, utjecaj predloženog tehničkog propisa s pomoću procjene učinaka propisa u skladu s preporukama Odbora za tehničke prepreke trgovini osnovanog u skladu s člankom 13. Sporazuma o TBT-u;
 - (b) uporabom relevantnih međunarodnih normi, kao što su norme Međunarodne organizacije za normizaciju, Međunarodnog elektrotehničkog povjerenstva, Međunarodne telekomunikacijske unije i Komisije za *Codex Alimentarius*, kao osnove za svoje tehničke propise, osim ako bi takve međunarodne norme bile nedjelotvorne ili neprikladne za ispunjenje legitimnih ciljeva stranke; ako nije upotrebljavala međunarodne norme kao osnovu za svoje tehničke propise, stranka na zahtjev druge stranke utvrđuje sva bitna odstupanja od relevantnih međunarodnih normi i obrazlaže zašto je te norme ocijenila kao neprikladne ili nedjelotvorne za ostvarivanje svojeg cilja;

- (c) preispitivanjem, ne dovodeći u pitanje članak 2.3. Sporazuma o TBT-u, tehničkih propisa kako bi se povećala njihova usklađenost s relevantnim međunarodnim normama. Pri tom preispitivanju stranke, među ostalim, uzimaju u obzir novosti u relevantnim međunarodnim normama te provjeravaju postoje li i dalje okolnosti koje su dovele do razlika u odnosu na relevantnu međunarodnu normu;
 - (d) određivanjem tehničkih propisa na temelju zahtjeva u pogledu radnih svojstava, a ne dizajna ili opisnih značajki proizvoda.
2. U skladu s člankom 2.7. Sporazuma o TBT-u stranka na pozitivan način razmatra prihvaćanje tehničkih propisa druge stranke kao istovrijednih, čak i ako se razlikuju od njezinih propisa, pod uvjetom da se uvjerila da ti propisi na odgovarajući način ispunjavaju ciljeve njezinih propisa.
3. Stranka koja je pripremila tehnički propis koji smatra istovrijednim tehničkom propisu druge stranke na temelju usporedivosti cilja i obuhvaćenih proizvoda može zatražiti da druga stranka u pisanom obliku prizna njegovu istovrijednost. Taj se zahtjev podnosi u pisanom obliku uz navođenje detaljnih razloga zašto bi tehničke propise trebalo smatrati istovrijednima, uključujući razloge u pogledu obuhvaćenih proizvoda. Stranka koja se ne slaže da su tehnički propisi istovrijedni dostavlja drugoj stranci na zahtjev razloge svoje odluke.

ČLANAK 5.5.

Norme

1. Stranke potvrđuju svoje obveze u skladu s člankom 4.1. Sporazuma o TBT-u da osiguraju da njihova normizacijska tijela prihvate i poštuju Kodeks dobre prakse za pripremu, donošenje i primjenu normi iz Priloga 3. Sporazumu o TBT-u. Stranke nadalje potvrđuju poštovanje načela iz *Odluka i preporuka koje je od 1. siječnja 1995. donio Odbor WTO-a za tehničke prepreke trgovini, G/TBT/1/rev.13, od 8. ožujka 2017., uključujući Odluku Odbora o načelima za razvoj međunarodnih normi, smjernica i preporuka u odnosu na članke 2. i 5. Sporazuma i njegov Prilog 3., iz prilogâ dijelu 1. dokumenta.*
2. Kako bi se postiglo što šire usklađivanje normi, stranke potiču svoja normizacijska tijela i regionalna normizacijska tijela čiji su članovi one ili njihova normizacijska tijela na:
 - (a) sudjelovanje, u okviru svojih resursa, u radu relevantnih međunarodnih normizacijskih tijela na pripremi međunarodnih normi;

- (b) uporabu relevantnih međunarodnih normi kao osnove za norme koje razvijaju, osim ako bi te međunarodne norme bile nedjelotvorne ili neprikladne za ispunjenje legitimnih ciljeva stranke, na primjer zbog nedovoljne razine zaštite, temeljnih klimatskih ili zemljopisnih čimbenika ili temeljnih tehnoloških problema;
- (c) izbjegavanje udvostručavanja ili preklapanja s radom međunarodnih normizacijskih tijela;
- (d) preispitivanje nacionalnih i regionalnih normi čija osnova nisu relevantne međunarodne norme u redovitim vremenskim razmacima kako bi se povećala njihova usklađenost s odgovarajućim međunarodnim normama; i
- (e) suradnju s relevantnim normizacijskim tijelima druge stranke u međunarodnim normizacijskim aktivnostima. Ta se suradnja može odvijati u međunarodnim normizacijskim tijelima ili na regionalnoj razini.

3. Stranke razmjenjuju informacije o:

- (a) uporabi normi kao potpore tehničkim propisima;
- (b) svojim postupcima normizacije i stupnju uporabe međunarodnih ili regionalnih normi kao osnove za njihove nacionalne norme; i

- (c) sporazumima o suradnji u području normizacije koje provodi bilo koja stranka, uključujući pitanja normizacije u međunarodnim sporazumima s trećim zemljama, u mjeri u kojoj to nije izričito zabranjeno tim sporazumima.

4. Stranke prepoznaju da je u skladu s Prilogom 1. Sporazumu o TBT-u usklađivanje s normama dobrovoljno. Ako stranka utvrdi obvezu usklađivanja s normama ugrađivanjem normi u tehničke propise ili postupke ocjenjivanja sukladnosti ili upućivanjem na njih u tehničkim propisima ili postupcima ocjenjivanja sukladnosti, primjenjuje se članak 5.7. (Transparentnost).

ČLANAK 5.6.

Postupci ocjenjivanja sukladnosti

1. Kad je riječ o obveznim postupcima ocjenjivanja sukladnosti, stranke primjenjuju *mutatis mutandis* članak 5.4. (Tehnički propisi) stavak 1. kako bi se izbjegle nepotrebne prepreke trgovini te osigurali transparentnost i nediskriminacija.
2. U skladu s člankom 5.1.2. Sporazuma o TBT-u kad stranka uvoznica zahtijeva pozitivno jamstvo sukladnosti s njezinim važećim tehničkim propisima ili normama, njezini postupci ocjenjivanja sukladnosti nisu stroži niti se primjenjuju strože nego što je potrebno kako bi se tu stranku dostatno uvjerilo u sukladnost proizvoda s njezinim važećim tehničkim propisima ili normama, uzimajući u obzir rizike koje bi stvorila nesukladnost.

3. Stranke prepoznaju da postoji širok raspon mehanizama kojima se olakšava prihvaćanje rezultata postupaka ocjenjivanja sukladnosti provedenih na državnom području druge stranke, uključujući:

- (a) oslanjanje stranke uvoznice na dobavljačevu izjavu o sukladnosti;
- (b) sporazume o uzajamnom prihvaćanju rezultata postupaka ocjenjivanja sukladnosti s posebnim tehničkim propisima koje su provela tijela koja se nalaze na državnom području druge stranke;
- (c) uporabu akreditacije pri odobravanju tijela za ocjenjivanje sukladnosti koja se nalaze na državnom području bilo koje stranke;
- (d) državno imenovanje tijela za ocjenjivanje sukladnosti, uključujući tijela koja se nalaze na državnom području druge stranke;
- (e) jednostrano priznavanje jedne stranke rezultata postupaka ocjenjivanja sukladnosti provedenih na državnom području druge stranke;
- (f) dobrovoljne aranžmane među tijelima za ocjenjivanje sukladnosti koja se nalaze na državnom području bilo koje stranke; i
- (g) uporabu regionalnih i međunarodnih multilateralnih sporazuma i aranžmana o priznavanju čije su stranke ovog Sporazuma stranke.

4. Posebno uzimajući u obzir razmatranja iz stavka 3., stranke:
- (a) jačaju razmjenu informacija o mehanizmima iz stavka 3. i sličnim mehanizmima kako bi se olakšalo prihvaćanje rezultata ocjenjivanja sukladnosti;
 - (b) razmjenjuju informacije o postupcima ocjenjivanja sukladnosti, a posebno o kriterijima koji se upotrebljavaju za odabir odgovarajućih postupaka ocjenjivanja sukladnosti za posebne proizvode;
 - (c) smatraju dobavljačevu izjavu o sukladnosti jednim od jamstava sukladnosti s domaćim pravom;
 - (d) razmatraju aranžmane o uzajamnom priznavanju rezultata postupaka ocjenjivanja sukladnosti u skladu s postupkom utvrđenim u stavku 5.;
 - (e) razmjenjuju informacije o akreditacijskoj politici te razmatraju kako najbolje iskoristiti međunarodne norme za akreditaciju i međunarodne sporazume koji uključuju akreditacijska tijela stranaka, na primjer putem mehanizama Međunarodne organizacije za akreditaciju laboratorija i Međunarodnog akreditacijskog foruma;
 - (f) razmatraju mogućnost priključivanja ili, ako je primjenjivo, potiču svoja tijela za ispitivanje, inspekcijska i certifikacijska tijela da se priključe operativnim međunarodnim sporazumima ili aranžmanima radi usklađivanja ili olakšavanja prihvaćanja rezultata ocjenjivanja sukladnosti;

- (g) osiguravaju gospodarskim subjektima mogućnost odabira među objektima za ocjenjivanje sukladnosti koje su tijela odredila za obavljanje zadaća propisanih domaćim pravom za osiguravanje usklađenosti;
- (h) nastoje upotrebljavati akreditaciju pri odobravanju tijela za ocjenjivanje sukladnosti; i
- (i) osiguravaju neovisnost akreditacijskih tijela i tijela za ocjenjivanje sukladnosti te da između njih nema sukoba interesa.

5. Na zahtjev stranke druga stranka može odlučiti započeti savjetovanje kako bi se utvrdile sektorske inicijative za primjenu postupaka ocjenjivanja sukladnosti ili olakšavanje prihvatanja rezultata ocjenjivanja sukladnosti koji su prikladni za odgovarajuće sektore. Stranka koja je uputila zahtjev trebala bi dostaviti relevantne informacije o tome kako će se sektorskom inicijativom olakšati trgovina. Ako druga stranka odbije taj zahtjev, dužna je na zahtjev dostaviti obrazloženje.

6. Stranke potvrđuju svoje obveze u skladu s člankom 5.2.5. Sporazuma o TBT-u da naknade uvedene za obvezno ocjenjivanje sukladnosti uvezenih proizvoda moraju biti pravične u odnosu na naknade koje se naplaćuju za ocjenjivanje sukladnosti sličnih proizvoda domaćeg podrijetla ili podrijetlom iz bilo koje druge zemlje, uzimajući u obzir troškove komunikacije, prijevoza i druge troškove koji proizlaze iz razlika u smještaju objekata podnositelja zahtjeva i tijela za ocjenjivanje sukladnosti.

ČLANAK 5.7.

Transparentnost

Stranke potvrđuju važnost transparentnosti u pripremi, donošenju i primjeni normi, tehničkih propisa i postupaka ocjenjivanja sukladnosti. Stranke s tim u vezi potvrđuju svoje obveze transparentnosti u skladu sa Sporazumom o TBT-u. Svaka stranka:

- (a) uzima u obzir primjedbe druge stranke ako je dio postupka razvoja tehničkog propisa otvoren za javno savjetovanje te na zahtjev pravodobno dostavlja pisane odgovore na primjedbe druge stranke;
- (b) osigurava da je gospodarskim subjektima i drugim zainteresiranim osobama druge stranke omogućeno sudjelovanje u svim formalnim javnim postupcima savjetovanja o razvoju tehničkih propisa pod uvjetima koji nisu manje povoljni od onih koje primjenjuje na svoje pravne ili fizičke osobe;
- (c) u skladu s člankom 5.4. (Tehnički propisi) stavkom 1. točkom (a), u slučajevima u kojima se provode procjene učinka, obavještuje na zahtjev drugu stranku o ishodu procjene učinka predloženog tehničkog propisa;

- (d) pri slanju obavijesti u skladu s člankom 2.9.2. ili 5.6.2. Sporazuma o TBT-u:
- i. drugoj stranci omogućuje rok od najmanje 60 dana od obavijesti za dostavu primjedaba na prijedlog u pisanom obliku i, ako je izvedivo, razmatra razumne zahtjeve za produljenje tog roka;
 - ii. osigurava elektroničku verziju teksta obavijesti;
 - iii. ako tekst obavijesti nije na jednom od službenih jezika WTO-a, pruža detaljan i sveobuhvatan opis sadržaja mjere u formatu obavijesti WTO-a;
 - iv. u pisanom obliku odgovara na pisane primjedbe na prijedlog koje primi od druge stranke, najkasnije do dana objave konačnog tehničkog propisa ili postupka ocjenjivanja sukladnosti; i
 - v. dostavlja informacije o donošenju i stupanju na snagu mjere iz obavijesti i donesenom konačnom tekstu u obliku dopune izvorne obavijesti;
- (e) ostavlja dovoljno vremena od objave tehničkih propisa do njihova stupanja na snagu kako bi se gospodarski subjekti druge stranke mogli prilagoditi, osim u slučaju nastanka ili mogućnosti nastanka hitnih problema povezanih sa sigurnošću, zdravljem, zaštitom okoliša ili nacionalnom sigurnosti;

- (f) osigurava da su svi doneseni tehnički propisi i obvezni postupci ocjenjivanja sukladnosti koji su na snazi javno i besplatno dostupni na službenim internetskim stranicama; i
- (g) osigurava da informacijska točka uspostavljena u skladu s člankom 10.1. Sporazuma o TBT-u pruža informacije i odgovore na jednom od službenih jezika WTO-a na razumne upite druge stranke ili zainteresiranih osoba druge stranke o donesenim tehničkim propisima, postupcima ocjenjivanja sukladnosti i normama.

ČLANAK 5.8.

Nadzor tržišta

Stranke:

- (a) razmjenjuju stajališta o nadzoru tržišta i aktivnostima izvršenja;
- (b) osiguravaju da nadležna tijela obavljaju funkcije nadzora tržišta te da nema sukoba interesa između funkcije nadzora tržišta i funkcije ocjenjivanja sukladnosti; i
- (c) osiguravaju da nema sukoba interesa između tijela za nadzor tržišta i gospodarskih subjekata koji podliježu kontroli ili nadzoru.

ČLANAK 5.9.

Označivanje i etiketiranje

1. Stranke primaju na znanje da tehnički propis može uključivati ili se odnositi isključivo na zahtjeve za označivanje ili etiketiranje. Ako tehnički propisi stranke sadržavaju zahtjeve u pogledu obveznog označivanja ili etiketiranja, ta stranka mora poštovati načela iz članka 2.2. Sporazuma o TBT-u, posebno da se tehnički propisi ne izrađuju s ciljem ili s učinkom stvaranja nepotrebnih prepreka međunarodnoj trgovini i da se njima ne ograničava trgovina više nego što je potrebno za ispunjenje legitimnog cilja.
2. Kad zahtijeva obvezno označivanje ili etiketiranje proizvoda, stranka:
 - (a) zahtijeva samo informacije koje su relevantne za potrošače ili korisnike proizvoda ili u kojima se navodi sukladnost proizvoda s obveznim tehničkim zahtjevima;
 - (b) ne zahtijeva prethodno odobrenje, registraciju ili ovjeru etiketa ili oznaka proizvoda kao preduvjet za stavljanje na njezino tržište proizvoda koji su inače usklađeni s njezinim obveznim tehničkim zahtjevima, osim ako je to potrebno s obzirom na rizik proizvoda za zdravlje ili život ljudi, životinja ili biljaka, okoliš ili nacionalnu sigurnost; ovom se točkom ne dovodi u pitanje pravo stranke da zahtijeva prethodno odobrenje posebnih informacija koje se pružaju na etiketi ili oznaci s obzirom na relevantne domaće propise;

- (c) u slučaju da od gospodarskih subjekata zahtijeva uporabu jedinstvenog identifikacijskog broja, izdaje taj broj gospodarskim subjektima druge stranke bez nepotrebne odgode i na nediskriminirajućoj osnovi;
- (d) pod uvjetom da nisu obmanjujuće, proturječne ili zbunjujuće u odnosu na informacije koje se zahtijevaju u stranci uvoznici robe, dopušta sljedeće:
 - i. informacije na drugim jezicima uz jezik koji se zahtijeva u stranci uvoznici robe;
 - ii. međunarodno prihvaćene nomenklature, piktograme, simbole ili grafičke prikaze; ili
 - iii. dodatne informacije uz one koje se zahtijevaju u stranci uvoznici robe;
- (e) prihvaća da se etiketiranje, uključujući dodatno etiketiranje ili ispravljanje etiketa, obavlja, ako je potrebno, u odobrenim prostorima, kao što su carinska skladišta ili ovlaštena trošarinska skladišta na mjestu uvoza, u stranci uvoznici prije distribucije i prodaje proizvoda; stranka može zahtijevati da se izvorna etiketa ne ukloni;
- (f) ako smatra da se time ne ugrožavaju legitimni ciljevi u skladu sa Sporazumom o TBT-u, nastoji prihvatiti privremene ili odstranjive etikete odnosno označivanje ili etiketiranje u pratećoj dokumentaciji umjesto fizičkog pričvršćivanja na proizvod.

ČLANAK 5.10.

Suradnja i olakšavanje trgovine

1. Stranke jačaju suradnju u području normi, tehničkih propisa i postupaka ocjenjivanja sukladnosti kako bi povećale uzajamno razumijevanje svojih sustava i olakšale međusobnu trgovinu. U tu svrhu, stranke mogu uspostaviti dijaloge o regulatornim pitanjima na horizontalnoj i sektorskoj razini.
2. Stranke nastoje utvrditi, razviti i promicati bilateralne inicijative u pogledu normi, tehničkih propisa i postupaka ocjenjivanja sukladnosti koje su prikladne za određena pitanja ili sektore i kojima se olakšava trgovina. Te inicijative mogu uključivati:
 - (a) promicanje dobre regulatorne prakse u okviru regulatorne suradnje, uključujući razmjenu informacija, iskustava i podataka, kako bi se poboljšale kvaliteta i djelotvornosti normi, tehničkih propisa i postupaka ocjenjivanja sukladnosti te učinkovito upotrebljavali regulatorni resursi;
 - (b) primjenu pristupa ocjenjivanju sukladnosti na temelju rizika, kao što je oslanjanje na dobavljačevu izjavu o sukladnosti za niskorizične proizvode, i, ako je primjenjivo, smanjenje složenosti tehničkih propisa, normi i postupaka ocjenjivanja sukladnosti;
 - (c) povećanje usklađenosti normi, tehničkih propisa i postupaka ocjenjivanja sukladnosti s relevantnim međunarodnim normama, smjericama ili preporukama;

- (d) izbjegavanje nepotrebnih odstupanja u pristupu normama, tehničkim propisima i postupcima ocjenjivanja sukladnosti ako ne postoje međunarodne norme, smjernice ili preporuke;
- (e) promicanje ili jačanje suradnje među javnim ili privatnim organizacijama stranaka odgovornima za normizaciju, ocjenjivanje sukladnosti i mjeriteljstvo;
- (f) osiguravanje učinkovite interakcije i suradnje među regulatornim tijelima na regionalnoj ili međunarodnoj razini; i
- (g) razmjenu informacija, koliko je to moguće, o potpisanim međunarodnim sporazumima i aranžmanima o tehničkim preprekama trgovini.

3. Stranka na zahtjev razmatra prijedloge druge stranke za suradnju u skladu s ovim poglavljem. Suradnja se odvija, među ostalim, u okviru dijaloga u odgovarajućim forumima, zajedničkih projekata, tehničke pomoći i programa izgradnje kapaciteta u pogledu normi, tehničkih propisa i postupaka ocjenjivanja sukladnosti u odabranim industrijskim područjima, u skladu s uzajamnim dogovorom.

ČLANAK 5.11.

Savjetovanje

1. Stranka odmah i na pozitivan način razmatra svaki zahtjev druge stranke za savjetovanje o pitanjima koja se odnose na provedbu ovog poglavlja.
2. Kako bi se pojasnila ili riješila pitanja iz stavka 1., Odbor za trgovinu može osnovati radnu skupinu radi utvrđivanja izvedivog i praktičnog rješenja za olakšavanje trgovine. Radnu skupinu čine predstavnici stranaka.

ČLANAK 5.12.

Provedba

1. Svaka stranka određuje kontaktnu točku u Ministarstvu znanosti i tehnologije Vijetnama odnosno Europskoj komisiji te drugoj stranci dostavlja kontaktne podatke ureda ili službenika odgovornog za pitanja obuhvaćena ovim poglavljem, uključujući informacije o broju telefona i faksa, adresi e-pošte i druge relevantne podatke.
2. Svaka stranka odmah obavješćuje drugu stranku o svim promjenama kontaktne točke i izmjenama informacija iz stavka 1.

3. Kontaktne točke, među ostalim:

- (a) prate provedbu ovog poglavlja i upravljanje njime;
- (b) olakšavaju, prema potrebi, aktivnosti suradnje u skladu s člankom 5.10. (Suradnja i olakšavanje trgovine);
- (c) odmah pristupaju rješavanju problema na koje stranka ukaže u pogledu razvoja, donošenja, primjene ili provedbe normi, tehničkih propisa i postupaka ocjenjivanja sukladnosti;
- (d) savjetuju se na zahtjev stranke o pitanjima proizašlima iz ovog poglavlja;
- (e) poduzimaju sve druge mjere koje strankama mogu pomoći u provedbi ovog poglavlja; i
- (f) obavljaju druge funkcije koje im može delegirati Odbor za trgovinu robom.

4. Informacijske točke osnovane u skladu s člankom 10.1. Sporazuma o TBT-u:

- (a) olakšavaju razmjenu informacija između stranaka o normama, tehničkim propisima i postupcima ocjenjivanja sukladnosti odgovarajući na sve razumne zahtjeve druge stranke za dostavu takvih informacija; i
- (b) upućuju upite druge stranke odgovarajućim regulatornim tijelima.

POGLAVLJE 6.

SANITARNE I FITOSANITARNE MJERE

ČLANAK 6.1.

Područje primjene

1. Ovo se poglavlje primjenjuje na pripremu, donošenje i primjenu svih sanitarnih i fitosanitarnih mjera stranke koje mogu izravno ili neizravno utjecati na trgovinu između stranaka.
2. Ovo poglavlje ne utječe na prava stranaka iz poglavlja 5. (Tehničke prepreke trgovini) u pogledu mjera koje nisu obuhvaćene područjem primjene ovog poglavlja.

ČLANAK 6.2.

Ciljevi

Ciljevi ovog poglavlja su sljedeći:

- (a) poboljšati djelotvornu provedbu načela i pravila Sporazuma o SPS-u te međunarodnih normi, smjernica i preporuka relevantnih međunarodnih organizacija;

- (b) zaštititi život ili zdravlje ljudi, životinja ili biljaka na državnom području svake stranke uz olakšavanje trgovine između stranaka te osigurati da se sanitarnim i fitosanitarnim mjerama koje donosi svaka stranka ne stvaraju nepotrebne prepreke trgovini;
- (c) ojačati komunikaciju i suradnju u vezi sa sanitarnim i fitosanitarnim pitanjima koja utječu na trgovinu između stranaka i drugim dogovorenim pitanjima od uzajamnog interesa te njihovo rješavanje; i
- (d) promicati veću transparentnost i razumijevanje u primjeni sanitarnih i fitosanitarnih mjera svake stranke.

ČLANAK 6.3.

Definicije

1. Za potrebe ovog poglavlja:

- (a) primjenjuju se definicije iz Priloga A Sporazumu o SPS-u;
- (b) „nadležna tijela” znači tijela svake stranke koja su odgovorna za razvoj i provedbu sanitarnih i fitosanitarnih mjera te upravljanje njima na njezinu državnom području; i
- (c) „Odbor za SPS” znači Odbor za sanitarne i fitosanitarne mjere iz članka 6.11. (Odbor za sanitarne i fitosanitarne mjere) osnovan u skladu s člankom 17.2. (Specijalizirani odbori).

2. Stranke se mogu dogovoriti da se u ovom poglavlju primjenjuju druge definicije uzimajući u obzir pojmovnike i definicije relevantnih međunarodnih organizacija, kao što je Komisija za *Codex Alimentarius* (dalje u tekstu „Codex Alimentarius”), Svjetska organizacija za zdravlje životinja (dalje u tekstu „OIE”) i Međunarodna konvencija o zaštiti bilja (dalje u tekstu „IPPC”).

ČLANAK 6.4.

Opće odredbe

1. Stranke potvrđuju svoja postojeća uzajamna prava i obveze iz Sporazuma o SPS-u.
2. Svaka stranka primjenjuje Sporazum o SPS-u pri razvoju, primjeni i priznavanju svih sanitarnih i fitosanitarnih mjera kako bi se na njezinu državnom području olakšala trgovina između stranaka i zaštitio život ili zdravlje ljudi, životinja i biljaka.

ČLANAK 6.5.

Nadležna tijela i kontaktne točke

1. Kako bi se osigurali bliski i djelotvorni radni odnosi između stranaka u ostvarivanju ciljeva ovog poglavlja, nadležna su tijela sljedeća:

(a) u slučaju Vijetnama odgovornost za sanitarna i fitosanitarna pitanja dijele sljedeće državne agencije:

- i. Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, ili njegov pravni sljednik, odgovorno je za zdravlje životinja i biljaka; upravlja mjerama nadzora i kontrole kako bi se spriječilo unošenje bolesti koje negativno utječu na zdravlje ljudi i životinja; upravlja i sveobuhvatnim programom za kontrolu i sprječavanje prijenosa bolesti i štetnih organizama koji negativno utječu na zdravlje biljaka i gospodarstvo; i, kad je riječ o životinjskim i biljnim proizvodima namijenjenima izvozu, odgovorno je i za inspekciju, karantenu i izdavanje certifikata kojima se potvrđuju dogovorene norme i zahtjevi Unije; i

- ii. Ministarstvo zdravstva, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja i Ministarstvo industrije i trgovine, ili njihovi pravni sljednici, odgovorni su, u skladu sa svojim odgovarajućim nadležnostima, za sigurnost hrane namijenjene prehrani ljudi; kad je riječ o uvozu hrane, upravljaju mjerama nadzora i kontrole, uključujući izradu nacionalnih tehničkih propisa i postupaka odobravanja, provedbu procjene rizika proizvoda i preglede objekata, kako bi se osigurala usklađenost s dogovorenim normama i zahtjevima Vijetnama; kad je riječ o izvozu hrane, odgovorni su i za pregled i izdavanje zdravstvenih certifikata;

(b) u slučaju Unije odgovornost dijele uprave država članica i Europska komisija kako slijedi:

- i. kad je riječ o izvozu u Vijetnam, države članice odgovorne su za kontrolu uvjeta i zahtjeva proizvodnje, uključujući zakonske preglede i izdavanje certifikata o zdravlju i dobrobiti životinja kojima se potvrđuje usklađenost s normama i zahtjevima Vijetnama;
- ii. kad je riječ o uvozu iz Vijetnama, države članice odgovorne su za kontrolu usklađenosti uvoza s uvoznim uvjetima Unije;
- iii. Europska komisija odgovorna je za cjelokupnu koordinaciju, pregled i reviziju sustava pregleda i potrebne zakonodavne mjere za osiguravanje ujednačene primjene normi i zahtjeva na unutarnjem tržištu Unije.

2. Od dana stupanja na snagu ovog Sporazuma nadležna tijela svake stranke uzajamno dostavljaju podatke o kontaktnoj točki za komunikaciju o svim pitanjima proizišlima iz ovog poglavlja. Funkcije kontaktnih točaka uključuju:

- (a) jačanje komunikacije među agencijama i ministarstvima stranaka odgovornima za sanitarna i fitosanitarna pitanja;
- (b) olakšavanje razmjene informacija kako bi se poboljšalo uzajamno razumijevanje sanitarnih i fitosanitarnih mjera stranaka, regulatornih postupaka koji se odnose na te mjere i njihova utjecaja na trgovinu predmetnim proizvodima između stranaka.

3. Stranke osiguravaju redovito ažuriranje informacija koje se dostavljaju u skladu sa stavcima 1. i 2.

ČLANAK 6.6.

Uvozni zahtjevi i postupci

1. Opći uvozni zahtjevi stranke primjenjuju se na cijelom državnom području stranke izvoznice ne dovodeći u pitanje mogućnost stranke uvoznice da donese odluke i poduzme mjere u skladu s kriterijima iz članka 6.9. (Mjere povezane sa zdravljem životinja i biljaka).

2. Svaka stranka donosi samo mjere koje su znanstveno opravdane, u skladu s uključenim rizikom i najmanje ograničavajuće te dovode do najmanjih prepreka trgovini.
3. Stranka uvoznica osigurava proporcionalnu i nediskriminirajuću primjenu svojih uvoznih zahtjeva i postupaka.
4. Cilj uvoznih postupaka je što više smanjiti negativne učinke na trgovinu i ubrzati postupak carinjenja, uz istodobno poštovanje zahtjeva i postupaka stranke uvoznice.
5. Stranka uvoznica osigurava potpunu transparentnost svojih uvoznih zahtjeva i postupaka.
6. Stranka izvoznica osigurava usklađenost s uvoznim zahtjevima stranke uvoznice.
7. Svaka stranka sastavlja i ažurira popise reguliranih štetnih organizama služeći se znanstvenom terminologijom i stavlja ih na raspolaganje drugoj stranci.
8. Fitosanitarni uvozni zahtjevi ograničeni su na mjere kojima se osigurava poštovanje odgovarajuće razine zaštite stranke uvoznice i na regulirane štetne organizme koji su zabrinjavajući za stranku uvoznicu. Ne dovodeći u pitanje članak 6. IPPC-a, stranka ne uvodi niti provodi fitosanitarne mjere za neregulirane štetne organizme.

9. Analizu rizika od štetnih organizama stranka provodi bez nepotrebne odgode nakon početnog zahtjeva stranke izvoznice. U slučaju poteškoća stranke u okviru Odbora za SPS usuglašavaju vremenski raspored provedbe analize rizika od štetnih organizama.

10. Stranka uvoznica ima pravo provoditi uvozne provjere na temelju sanitarnih i fitosanitarnih rizika povezanih s uvozom. Te se provjere provode bez nepotrebne odgode i uz najmanje prepreke trgovini. Ako proizvodi nisu u skladu sa zahtjevima stranke uvoznice, sve mjere koje stranka uvoznica poduzme moraju biti u skladu s međunarodnim normama i proporcionalne riziku koji nastaje zbog proizvoda.

11. Stranka uvoznica na raspolaganje stavlja informacije o učestalosti uvoznih provjera proizvoda. Učestalost se može prilagoditi kao posljedica provjera ili uvoznih provjera ili uzajamnim dogovorom stranaka.

12. Sve naknade koje su uvedene za postupke koji se odnose na uvoz proizvoda u skladu s ovim poglavljem pravične su u odnosu na naknade koje se naplaćuju za slične domaće proizvode i nisu veće od stvarnog troška usluge.

ČLANAK 6.7.

Provjere

1. Kako bi stekla ili zadržala povjerenje u djelotvornu provedbu ovog poglavlja, stranka uvoznica ima pravo provoditi provjere, uključujući:
 - (a) obavljanjem posjeta stranci izvoznici radi provjere cjelokupnog ili dijela sustava kontrola stranke izvoznice, u skladu s relevantnim međunarodnim normama, smjernicama i preporukama *Codexa Alimentarius*a, OIE-a i IPPC-a; troškove takvih posjeta radi provjere snosi stranka koja ih obavlja; i
 - (b) upućivanjem zahtjeva stranci izvoznici za dostavu informacija o njezinu sustavu kontrola i rezultatima kontrola provedenih u okviru tog sustava.
2. Svaka stranka drugoj stranci dostavlja rezultate i zaključke posjeta radi provjere obavljenih na državnom području druge stranke.
3. Ako odluči obaviti posjet stranci izvoznici radi provjere, stranka uvoznica o njemu obavješćuje stranku izvoznicu najmanje 60 radnih dana prije posjeta radi provjere, osim ako je dogovoreno drukčije. Sve izmjene posjeta radi provjere stranke utvrđuju uzajamnim dogovorom.

4. Stranka uvoznica u roku od 45 radnih dana od završetka provjera dostavlja stranci izvoznici nacrt izvješća o provjeri. Stranka izvoznica ima 30 radnih dana za dostavu primjedaba na nacrt izvješća. Primjedbe stranke izvoznice prilažu se završnom izvješću o provjeri i, prema potrebi, uvrstavaju u njega, te se ono dostavlja u roku od 30 radnih dana. Ako tijekom provjere utvrdi znatan rizik za zdravlje ljudi, životinja ili biljaka, stranka uvoznica o tome obavješćuje stranku izvoznicu što prije, a u svakom slučaju u roku od deset radnih dana od završetka provjere.

ČLANAK 6.8.

Postupak za sastavljanje popisa objekata

1. Stranka izvoznica stranku uvoznicu na njezin zahtjev obavješćuje o svojem popisu objekta koji su usklađeni sa zahtjevima za odobrenje stranke uvoznice i za koje su dostavljena zadovoljavajuća sanitarna jamstva u skladu s Prilogom 6. (Zahtjev i postupci za odobrenje objekata za proizvode).
2. Stranka uvoznica na zahtjev stranke izvoznice u roku od 45 radnih dana odobrava popis objekta iz stavka 1. bez prethodnog pregleda pojedinačnih objekata.

3. Ako stranka uvoznica zatraži dodatne informacije, rok iz stavka 2. produljuje se za najviše 30 radnih dana. Nakon odobrenja popisa objekata stranka uvoznica u skladu sa svojim primjenjivim zakonskim postupcima poduzima potrebne mjere za omogućavanje uvoza predmetnih proizvoda.
4. Ako stranka uvoznica odbije zahtjev za odobrenje, trebala bi odmah obavijestiti stranku izvoznicu o razlozima na kojima se to odbijanje temelji.

ČLANAK 6.9.

Mjere povezane sa zdravljem životinja i biljaka

1. Stranke priznaju pojmove područja bez bolesti, područja s niskom prevalencijom bolesti i kompartmentalizacija u skladu sa Sporazumom o SPS-u i normama, smjernicama ili preporukama OIE-a. Stranke isto tako priznaju zdravstveni status životinja kako ga je utvrdio OIE.
2. Stranke priznaju pojmove područja bez štetnih organizama, područja s niskom prevalencijom štetnih organizama, zaštićena područja i lokacije proizvodnje bez štetnih organizama u skladu sa Sporazumom o SPS-u i normama, smjernicama ili preporukama IPPC-a.
3. Stranke u obzir uzimaju čimbenike kao što su zemljopisni položaj, ekosustavi, epidemiološki nadzor i djelotvornost sanitarnih i fitosanitarnih kontrola.

4. Odbor za SPS detaljnije utvrđuje postupak priznavanja pojmova iz stavaka 1. i 2. uzimajući u obzir Sporazum o SPS-u i norme, smjernice ili preporuke OIE-a i IPPC-a.
5. Kad stranka uvoznica ocjenjuje utvrđenje zdravstvenog statusa životinja ili biljaka koje je napravila sama stranka izvoznica, svoju ocjenu zdravstvenog statusa životinja ili biljaka stranke izvoznice ili njezinih dijelova u načelu temelji na informacijama koje je dostavila stranka izvoznica u skladu sa Sporazumom o SPS-u i normama, smjernicama ili preporukama OIE-a i IPPC-a. Stranka uvoznica nastoji svoju odluku dostaviti stranci izvoznici bez nepotrebne odgode nakon zahtjeva za ocjenjivanje.
6. Ako ne prihvati utvrđenje zdravstvenog statusa životinja ili biljaka koje je napravila sama stranka izvoznica, stranka uvoznica objašnjava razloge i na zahtjev stranke izvoznice što prije započinje savjetovanje radi postizanja alternativnog rješenja.
7. Stranka izvoznica dostavlja relevantne dokaze kako bi stranci uvoznici objektivno dokazala da će zdravstveni status životinja i biljaka na tim područjima vjerojatno ostati nepromijenjen. U tu svrhu, stranka izvoznica daje stranci uvoznici na njezin zahtjev razuman pristup radi pregleda, ispitivanja i drugih relevantnih postupaka.

ČLANAK 6.10.

Ekvivalentnost

1. Stranke priznaju da je primjena ekvivalentnosti iz članka 4. Sporazuma o SPS-u važan alat za olakšavanje trgovine i da je uzajamno korisna za zemlje izvoznice i uvoznice.
2. Ekvivalentnost se može prihvatiti za konkretnu sanitarnu i fitosanitarnu mjeru ili sanitarnu i fitosanitarnu mjeru koje se odnose na određeni proizvod ili kategorije proizvoda ili na razini sustava.
3. Stranka uvoznica prihvaća sanitarnu i fitosanitarnu mjeru i sustave stranke izvoznice kao ekvivalentne ako stranka izvoznica objektivno dokaže da se njezinim mjerama ostvaruje odgovarajuća razina sanitarnu i fitosanitarnu zaštite stranke uvoznice. Kako bi se olakšalo utvrđivanje ekvivalentnosti, stranka uvoznica na zahtjev drugoj stranci objašnjava cilj svih relevantnih sanitarnih i fitosanitarnih mjera.
4. U roku od tri mjeseca od datuma kad stranka uvoznica od stranke izvoznice primi zahtjev, stranke održavaju savjetovanje kako bi se utvrdila ekvivalentnost sanitarnih i fitosanitarnih mjera i sustava.
5. Stranka uvoznica bez nepotrebne odgode utvrđuje ekvivalentnost nakon što je stranka izvoznica dokazala ekvivalentnost predloženih sanitarnih i fitosanitarnih mjera i sustava.

6. Stranka uvoznica ubrzava utvrđivanje ekvivalentnosti posebno u pogledu proizvoda koje je u prošlosti uvozila iz stranke izvoznice.
7. Ako je zahtjeva stranke izvoznice više, stranke se u okviru Odbora za SPS dogovaraju o vremenskom rasporedu u skladu s kojim pokreću postupak.
8. U skladu s člankom 9. Sporazuma o SPS-u stranka uvoznica u cijelosti razmatra zahtjeve stranke izvoznice za tehničku pomoć radi olakšavanja provedbe ovog članka. Tehnička pomoć među ostalim može uključivati pomoć u utvrđivanju i provedbi mjera koje se mogu priznati kao ekvivalentne ili u poboljšanju pristupa tržištu na neki drugi način.
9. To što stranka uvoznica razmatra zahtjev stranke izvoznice za priznavanje ekvivalentnosti njezinih sanitarnih i fitosanitarnih mjera u pogledu određenog proizvoda nije samo po sebi razlog za prekid ili suspenziju trenutnog uvoza tog proizvoda iz te stranke. Kad stranka uvoznica utvrdi ekvivalentnost, stranke to utvrđenje službeno evidentiraju i bez odgode ga primjenjuju na međusobnu trgovinu u relevantnom području.

ČLANAK 6.11.

Odbor za sanitarne i fitosanitarne mjere

1. Odbor za SPS osnovan u skladu s člankom 17.2. (Specijalizirani odbori) uključuje predstavnike nadležnih tijela stranaka. Odbor za SPS sve odluke donosi uzajamnim dogovorom.

2. Odbor za SPS sastaje se osobno u roku od godine dana od stupanja na snagu ovog Sporazuma. Nakon toga sastaje se najmanje jednom godišnje ili u skladu s uzajamnim dogovorom stranaka. Na svojem prvom sastanku utvrđuje svoj poslovnik. Sastaje se osobno, putem telefonske konferencije, videokonferencije ili na neki drugi način u skladu s uzajamnim dogovorom stranaka.

3. Odbor za SPS može Odboru za trgovinu predložiti osnivanje radnih skupina koje utvrđuju i rješavaju tehnička i znanstvena pitanja proizišla iz ovog poglavlja te istražuju mogućnosti za daljnju suradnju u sanitarnim i fitosanitarnim pitanjima od uzajamnog interesa.

4. Odbor za SPS može rješavati svako pitanje koje se odnosi na djelotvorno funkcioniranje ovog poglavlja, uključujući olakšavanje komunikacije i jačanje suradnje između stranaka. On posebno ima sljedeće odgovornosti i funkcije:

- (a) razvijanje potrebnih postupaka ili aranžmana za provedbu ovog poglavlja;
- (b) praćenje napretka u provedbi ovog poglavlja;
- (c) osiguravanje foruma za raspravu o problemima proizišlima iz primjene određenih sanitarnih i fitosanitarnih mjera kako bi se postigla uzajamno prihvatljiva rješenja i odmah riješila pitanja koja bi mogla dovesti do stvaranja nepotrebnih prepreka trgovini između stranaka;
- (d) osiguravanje foruma za razmjenu informacija, stručnih znanja i iskustava u području sanitarnih i fitosanitarnih pitanja;

- (e) utvrđivanje, pokretanje i preispitivanje projekata i aktivnosti tehničke pomoći između stranaka; i
- (f) obavljanje svih drugih funkcija koje stranke uzajamno dogovore.

5. Stranke na temelju odluke Odbora za SPS mogu donijeti preporuke i odluke o odobravanju uvoza, razmjeni informacija, transparentnosti, priznavanju regionalizacije, ekvivalentnosti i alternativnim mjerama te svim drugim pitanjima iz ovog članka.

ČLANAK 6.12.

Transparentnost i razmjena informacija

1. Stranke:

- (a) osiguravaju transparentnost u pogledu sanitarnih i fitosanitarnih mjera koje primjenjuju na međusobnu trgovinu;
- (b) jačaju uzajamno razumijevanje sanitarnih i fitosanitarnih mjera svake stranke i njihove primjene;
- (c) razmjenjuju informacije o pitanjima koja se odnose na razvoj i primjenu sanitarnih i fitosanitarnih mjera, uključujući napredak u odnosu na nove dostupne znanstvene dokaze, koje utječu ili mogu utjecati na njihovu međusobnu trgovinu, a kako bi se što više smanjili njihovi negativni učinci na trgovinu;

- (d) na zahtjev stranke priopćuju uvozne zahtjeve koji se primjenjuju na uvoz određenog proizvoda u roku od 15 radnih dana od datuma primitka zahtjeva; i
 - (e) na zahtjev stranke šalju priopćenje o napretku ostvarenom u obradi zahtjeva za odobrenje određenog proizvoda u roku od 15 radnih dana od datuma primitka zahtjeva.
2. Ako je stranka stavila informacije na raspolaganje slanjem obavijesti WTO-u u skladu s relevantnim pravilima i postupcima ili objavom na svojim službenim javno i besplatno dostupnim internetskim stranicama, ne zahtijeva se razmjena informacija u skladu sa stavkom 1. točkama od (c) do (e).
3. Sve obavijesti iz ovog poglavlja šalju se kontaktnim točkama iz članka 6.5. (Nadležna tijela i kontaktne točke).

ČLANAK 6.13.

Savjetovanje

1. Ako smatra da je potrebo dodatno raspraviti o sanitarnoj ili fitosanitarnoj mjeri koja utječe na bilateralnu trgovinu, stranka može preko kontaktnih točaka iz članka 6.5. (Nadležna tijela i kontaktne točke) zatražiti puno objašnjenje te sanitarne ili fitosanitarne mjere i, prema potrebi, savjetovanje o njoj. Druga stranka odmah odgovara na takve zahtjeve.

2. Stranke ulažu sve napore kako bi u dogovorenom roku savjetovanjem postigle uzajamno prihvatljivo rješenje. Ako se pitanje ne riješi savjetovanjem, razmatra ga Odbor za SPS.

ČLANAK 6.14.

Hitne mjere

1. Svaka stranka u roku od dva radna dana u pisanom obliku obavješćuje drugu stranku o otkrivanju ozbiljnog ili znatnog rizika za život ili zdravlje ljudi, životinja ili biljaka, uključujući izvanredne situacije s hranom, koji utječe na proizvode kojima stranke međusobno trguju.
2. Ako je ozbiljno zabrinuta zbog rizika za život ili zdravlje ljudi, životinja ili biljaka koji utječe na proizvode kojima stranke međusobno trguju, stranka može zatražiti savjetovanje u skladu s člankom 6.13. (Savjetovanje). Savjetovanje se održava što prije. Svaka stranka nastoji pravodobno dostaviti sve potrebne informacije kako bi se izbjeglo narušavanje trgovine.
3. Stranka uvoznica može bez prethodne obavijesti poduzeti mjere koje su potrebne za zaštitu života ili zdravlja ljudi, životinja ili biljaka. Za pošiljke koje su u prijevozu između stranaka stranka uvoznica razmatra najprikladnije i najproporcionalnije rješenje kako bi se izbjeglo nepotrebno narušavanje trgovine.

4. Stranka koja poduzima mjere obavješćuje drugu stranku o tome što prije, a u svakom slučaju najkasnije 24 sata od donošenja mjere. Bilo koja stranka može zatražiti informacije o sanitarnoj i fitosanitarnoj situaciji te o donesenim mjerama. Druga stranka odgovara čim zatražene informacije postanu dostupne.

5. Na zahtjev bilo koje stranke i u skladu s člankom 6.13. (Savjetovanje) stranke održavaju savjetovanje o situaciji u roku od deset radnih dana od obavijesti iz stavka 1. Savjetovanje se održava kako bi se izbjeglo nepotrebno narušavanje trgovine. Stranke mogu razmotriti mogućnosti za olakšavanje provedbe ili zamjenu sanitarnih i fitosanitarnih mjera.

ČLANAK 6.15.

Tehnička pomoć te posebni i drukčiji tretman

1. Unija bi trebala pružiti tehničku pomoć kako bi odgovorila na posebne potrebe Vijetnama za usklađivanjem sa sanitarnim i fitosanitarnim mjerama Unije, uključujući sigurnost hrane, zdravlje životinja i biljaka te primjenu međunarodnih normi.

2. U skladu s člankom 10. Sporazuma o SPS-u Unija u slučaju novih sanitarnih i fitosanitarnih mjera uzima u obzir posebne potrebe Vijetnama kako bi se očuvale izvozne mogućnosti Vijetnama i istodobno nastavila ostvarivati razina zaštite Unije. Na zahtjev bilo koje stranke održava se savjetovanje s Odborom za SPS radi razmatranja i donošenja odluke o:

- (a) duljim rokovima za usklađivanje;
- (b) alternativnim uvoznim uvjetima u kontekstu ekvivalentnosti; i
- (c) aktivnostima tehničke pomoći.

POGLAVLJE 7.

NECARINSKE PREPREKE TRGOVINI

I ULAGANJIMA U PODRUČJU PROIZVODNJE ENERGIJE IZ OBNOVLJIVIH IZVORA

ČLANAK 7.1.

Ciljevi

U skladu s globalnim naporima za smanjenje emisija stakleničkih plinova stranke imaju zajedničke ciljeve u pogledu promicanja, razvoja i povećanja proizvodnje energije iz obnovljivih i održivih izvora, posebno olakšavanjem trgovine i ulaganja. U tu svrhu, stranke surađuju kako bi uklonile ili smanjile necarinske prepreke i potaknule suradnju, uzimajući u obzir, prema potrebi, regionalne i međunarodne norme.

ČLANAK 7.2.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja:

- (a) „zahtjev lokalnog sadržaja” znači:
 - i u odnosu na robu, zahtjev da poduzeće kupuje ili upotrebljava robu domaćeg podrijetla ili iz domaćeg izvora, bilo da je utvrđen u smislu određenih proizvoda, u smislu količine ili vrijednosti proizvoda ili u smislu udjela u količini ili vrijednosti njegove lokalne proizvodnje;
 - ii. u odnosu na usluge, zahtjev kojim se ograničava odabir pružatelja usluge ili pružene usluge na štetu usluga ili pružatelja usluga iz druge stranke;
- (b) „mjere kojima se zahtijeva stvaranje partnerstva s lokalnim poduzećima” znači svi zahtjevi da se zajedno s lokalnim poduzećima uspostavi pravna osoba, partnerstvo u skladu s domaćim pravom ili zajednički pothvat ili upravlja njima, ili da se s lokalnim poduzećima sklope ugovori kao što su ugovori o poslovnoj suradnji;
- (c) „kompenzacija” znači svaka obveza kojom se određuje uporaba zahtjeva lokalnog sadržaja, lokalnih dobavljača, prijenosa tehnologije, ulaganja, kompenzacijske trgovine ili sličnih mjera za poticanje lokalnog razvoja;

- (d) „obnovljivi i održivi izvori” znači izvori u obliku vjetra, solarne, geotermalne ili hidrotermalne energije, energije oceana, hidroenergije kapaciteta 50 megavata ili manje, biomase, deponijskog plina, plina iz postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda ili bioplinova; nisu obuhvaćeni proizvodi iz kojih se proizvodi energija; i
- (e) „pružatelj usluge” znači bilo koja fizička ili pravna osoba stranke koja pruža uslugu.

ČLANAK 7.3.

Područje primjene

1. Ovo se poglavlje primjenjuje na mjere koje utječu na trgovinu i ulaganja između stranaka i koje se odnose na proizvodnju energije iz obnovljivih i održivih izvora.
2. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na projekte istraživanja i razvoja ni na demonstracijske projekte koji se provode u nekomercijalne svrhe.
3. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na projekte koji se financiraju i kojima se upravlja na temelju sporazuma s međunarodnim organizacijama ili stranim vladama i na koje se primjenjuju postupci ili uvjeti tih donatora.

4. Podložno stavku 5. ovim se poglavljem ne dovodi u pitanje primjena *mutatis mutandis* drugih relevantnih odredaba ovog Sporazuma, uključujući sve iznimke, rezerve ili ograničenja u odnosu na te odredbe, na mjere iz stavka 1. Podrazumijeva se da u slučaju nedosljednosti između ovog poglavlja i drugih odredaba ovog Sporazuma prednost imaju te druge odredbe u mjeri u kojoj postoji nedosljednost.

5. Članak 7.4. (Načela) točke (a) i (b) počinju se primjenjivati pet godina od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.

ČLANAK 7.4.

Načela

Stranka:

- (a) ne donosi mjere kojima se utvrđuju zahtjevi lokalnog sadržaja ili bilo koja druga kompenzacija koja utječe na proizvode, pružatelje usluga, ulagatelje ili poduzeća druge stranke;
- (b) ne donosi mjere kojima se zahtijeva stvaranje partnerstva s lokalnim poduzećima, osim ako se ta partnerstva smatraju potrebnima zbog tehničkih razloga i stranka može dokazati te razloge na zahtjev druge stranke;

- (c) osigurava da su mjere u pogledu postupaka odobravanja, certificiranja i izdavanja dozvola koje se primjenjuju posebno na opremu, pogone i povezanu infrastrukturu prijenosnih mreža objektivne i transparentne, da nisu proizvoljne i da se njima ne diskriminiraju podnositelji zahtjeva iz stranaka;
- (d) osigurava da administrativne naknade i pristojbe koje su uvedene:
 - i. na uvoz i uporabu ili u vezi s uvozom i uporabom proizvoda podrijetlom iz druge stranke od strane dobavljača druge stranke podliježu člancima 2.18. (Administrativne naknade, druge pristojbe i formalnosti u vezi s uvozom i izvozom) i 4.10. (Naknade i pristojbe); i
 - ii. na pružanje ili u vezi s pružanjem usluga od strane dobavljača druge stranke podliježu člancima 8.18. (Područje primjene i definicije), 8.19. (Uvjeti za izdavanje dozvola i kvalifikacije) i 8.20. (Postupci izdavanja dozvola i kvalifikacijski postupci); i
- (e) osigurava da su uvjeti i postupci za priključivanje na mreže za prijenos električne energije i pristup takvim mrežama transparentni i da se njima ne diskriminiraju dobavljači druge stranke.

ČLANAK 7.5.

Norme, tehnički propisi i ocjenjivanje sukladnosti

1. Ovaj se članak primjenjuje na proizvode obuhvaćene tarifnim brojevima navedenima u Prilogu 7. (Popis tarifnih brojeva). Stranke se mogu dogovoriti da uvrste druge proizvode na taj popis razmjenom pisama.

2. Ako postoje relevantne međunarodne norme koje je utvrdila Međunarodna organizacija za normizaciju ili Međunarodno elektrotehničko povjerenstvo, stranke primjenjuju te međunarodne norme ili njihove relevantne dijelove kao osnovu za svaku normu, tehnički propis ili postupak ocjenjivanja sukladnosti, osim ako bi te međunarodne norme ili njihovi relevantni dijelovi bili nedjelotvorni ili neprikladni za ispunjenje legitimnih ciljeva. U tim slučajevima stranka na zahtjev druge stranke utvrđuje dio odgovarajuće norme, tehničkog propisa ili postupka ocjenjivanja sukladnosti koji znatno odstupa od relevantne međunarodne norme i obrazlaže razloge odstupanja.
3. Stranke prema potrebi navode tehničke propise na temelju zahtjeva za proizvod u smislu radnih svojstava, uključujući sigurnosnu i okolišnu učinkovitost, a ne dizajna ili opisnih značajki proizvoda.
4. Stranka koja prihvaća dobavljačevu izjavu o sukladnosti kao pozitivno jamstvo sukladnosti nastoji ne zahtijevati dostavu rezultata ispitivanja.
5. Ako stranka zahtijeva izvješća o ispitivanju, bilo sama bilo kao osnovu drugih jamstava sukladnosti ili zajedno s njima ili kao pozitivno jamstvo da je proizvod u skladu s njezinim relevantnim normama ili tehničkim propisima, ona nastoji prihvatiti izvješća o ispitivanju u obliku izvješća o ispitivanju sustava shema za ocjenu sukladnosti elektrotehničke opreme i sastavnica Međunarodnog elektrotehničkog povjerenstva (program IECEE CB) bez zahtijevanja dodatnih ispitivanja.

6. Ako stranka zahtijeva certificiranje proizvoda koje provodi treća strana, nastoji prihvatiti valjani ispitni certifikat certifikacijskog tijela u okviru programa IECEE CB kao dovoljno jamstvo sukladnosti bez zahtijevanja dodatnih postupaka ocjenjivanja sukladnosti ili administrativnih postupaka ili odobrenja.

7. Ovim se člankom ne dovodi u pitanje primjena zahtjeva stranaka koji nisu povezani s predmetnim proizvodima, kao što su zakoni o prostornom planiranju ili zakoni o gradnji.

ČLANAK 7.6.

Iznimke

1. Na ovo poglavlje primjenjuju se članci 2.22. (Opće iznimke), 8.53. (Opće iznimke) i 9.3. (Sigurnosne i opće iznimke).

2. Ništa se u ovom poglavlju ne tumači kao da stranku sprječava da donese ili provodi mjere potrebne za siguran rad predmetnih energetske mreže ili sigurnost opskrbe energijom, podložno zahtjevu da se te mjere ne primjenjuju na način koji bi bio sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije proizvoda, pružatelja usluga ili ulagatelja stranaka u sličnim okolnostima ili prikriveno ograničavanje trgovine i ulaganja između stranaka.

ČLANAK 7.7.

Provedba i suradnja

1. Stranke u okviru relevantnih specijaliziranih odbora osnovanih u skladu s člankom 17.2. (Specijalizirani odbori) surađuju u svim pitanjima koja se odnose na provedbu ovog poglavlja i razmjenjuju informacije o njima. Odbor za trgovinu može odlučiti donijeti odgovarajuće provedbene mjere u tu svrhu.
2. Stranke razmjenjuju informacije, regulatorna iskustava i najbolje prakse u područjima kao što su:
 - (a) izrada i nediskriminirajuća provedba mjera kojima se promiče uporaba energije iz obnovljivih izvora;
 - (b) tehnički propisi, norme i postupci ocjenjivanja sukladnosti, kao što su oni koji se odnose na zahtjeve mrežnih pravila.
3. Stranke u okviru relevantnih regionalnih foruma promiču suradnju u pogledu domaćih ili regionalnih tehničkih propisa, regulatornih pojmova, normi, zahtjeva i postupaka ocjenjivanja sukladnosti koji su usklađeni s međunarodnim normama.

POGLAVLJE 8.

LIBERALIZACIJA ULAGANJA, TRGOVINA USLUGAMA I ELEKTRONIČKA TRGOVINA

ODJELJAK A

OPĆE ODREDBE

ČLANAK 8.1.

Ciljevi i područje primjene

1. Potvrđujući svoje obveze iz Sporazuma o WTO-u te predanost stvaranju boljih uvjeta za razvoj međusobne trgovine i ulaganja, stranke utvrđuju aranžmane potrebne za postupnu liberalizaciju ulaganja i trgovine uslugama i za suradnju u elektroničkoj trgovini.
2. U skladu s odredbama ovog poglavlja svaka stranka zadržava pravo da donosi, provodi i izvršava mjere potrebne za ostvarivanje legitimnih ciljeva politike kao što su zaštita okoliša i javnog zdravlja, socijalna politika, integritet i stabilnost financijskog sustava, promicanje sigurnosti i zaštite te promicanje i zaštita kulturne raznolikosti.

3. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na mjere koje utječu na fizičke osobe koje traže pristup tržištu rada stranke ni na mjere koje se odnose na državljanstvo, boravište ili trajno zapošljavanje.
4. Ništa u ovom poglavlju ne sprječava stranku da primijeni mjere kako bi uredila ulazak fizičkih osoba na svoje državno područje ili njihov privremeni boravak na njemu, uključujući mjere potrebne za zaštitu integriteta njezinih granica i osiguravanje urednog kretanja fizičkih osoba preko njih, pod uvjetom da se takve mjere ne primjenjuju tako da se njima poništavaju ili smanjuju koristi¹ koje svaka stranka ima na temelju posebne obveze iz ovog poglavlja i njegovih priloga.
5. Ništa se u ovom poglavlju ne tumači kao da ograničava obveze stranaka iz poglavlja 9. (Javna nabava) ili uvodi dodatnu obvezu koja se odnosi na javnu nabavu.
6. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na subvencije koje odobravaju stranke², osim članka 8.8. (Zahtjevi u pogledu rezultata).

¹ Sama činjenica da se za fizičke osobe određenih zemalja zahtijeva viza, a za one drugih zemalja ne, ne smatra se poništavanjem ili smanjenjem koristi na temelju posebne obveze.

² U slučaju Unije, „subvencija” obuhvaća „državne potpore” kako su definirane u pravu Unije. U slučaju Vijetnama, „subvencija” obuhvaća poticaje za ulaganja i pomoć za ulaganja, kao što je pomoć proizvodnim lokacijama, osposobljavanje ljudskih potencijala i aktivnosti jačanja konkurentnosti, kao što je pomoć za tehnologiju, istraživanje i razvoj, pravnu pomoć, tržišne informacije i promidžbu.

7. Odluka stranke da ne izda, produži ili zadrži subvenciju ili bespovratna sredstva nije povreda članka 8.8. (Zahtjevi u pogledu rezultata) u sljedećim okolnostima:

- (a) nepostojanje posebnih obveza stranke prema ulagatelju na temelju zakona ili ugovora da izda, produži ili zadrži tu subvenciju ili bespovratna sredstva; ili
- (b) u skladu s bilo kojim uvjetima povezanim s izdavanjem, produženjem ili zadržavanjem subvencije ili bespovratnih sredstava.

8. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na sustave socijalne sigurnosti stranaka ili aktivnosti na državnom području svake stranke koje su, ako i povremeno, povezane s izvršavanjem javnih ovlasti.

ČLANAK 8.2.

Definicije

1. Za potrebe ovog poglavlja:

- (a) „usluge popravka i održavanja zrakoplova za vrijeme kojih je zrakoplov povučen iz prometa” znači te djelatnosti poduzete na zrakoplovu ili njegovu dijelu dok je zrakoplov povučen iz prometa i ne uključuju takozvano linijsko održavanje;

- (b) „usluge računalnog sustava rezervacija („CRS”)” znači usluge koje pružaju računalni sustavi koji sadržavaju informacije o redovima letenja zračnih prijevoznika, slobodnim mjestima, cijenama karata i pravilima za izdavanje karata i koji omogućuju rezervaciju ili izdavanje karata;
- (c) „prekogranično pružanje usluga” znači pružanje usluga:
- i. iz državnog područja jedne stranke na državnom području druge stranke; ili
 - ii. na državnom području stranke korisniku usluge druge stranke;
- (d) „gospodarske djelatnosti” uključuju industrijske, komercijalne i profesionalne djelatnosti te obrtničke djelatnosti, osim djelatnosti koje se obavljaju u okviru izvršavanja javnih ovlasti;
- (e) „poduzeće” znači pravna osoba, podružnica¹ ili predstavništvo uspostavljeno osnivanjem poslovne jedinice;
- (f) „osnivanje poslovne jedinice” znači osnivanje, uključujući stjecanje, pravne osobe ili osnivanje podružnice ili predstavništva u Uniji ili u Vijetnamu² radi uspostave ili održavanja trajnih gospodarskih veza;

¹ Podrazumijeva se da se podružnica pravnog subjekta iz treće zemlje ne smatra poduzećem stranke.

² Podrazumijeva se da to ne uključuje poslovanje poduzeća kako je definirano u točki (m).

- (g) „zemaljske usluge” znači pružanje sljedećih usluga u zračnoj luci: zastupanje zračnog prijevoznika, upravljanje i nadzor; prihvat i otprema putnika; prihvat i otprema prtljage; usluge na stajanci; ugostiteljske usluge; prihvat i otprema tereta i pošte; opskrba zrakoplova gorivom; čišćenje i opsluživanje zrakoplova; zemaljski prijevoz; letačke operacije, upravljanje letačkim osobljem i planiranje leta; zemaljske usluge ne uključuju poslove zaštite, popravak i održavanje zrakoplova ili upravljanje bitnom centraliziranom infrastrukturom zračne luke ili njezin rad, kao što su oprema za odleđivanje, sustavi za distribuciju goriva, sustavi rukovanja prtljagom i fiksni sustavi za prijevoz unutar zračne luke;
- (h) „ulagatelj” znači fizička ili pravna osoba stranke koja želi osnovati¹, osniva ili je osnovala poduzeće na državnom području druge stranke;
- (i) „pravna osoba” znači bilo koji pravni subjekt koji je propisno osnovan ili na neki drugi način organiziran u skladu s primjenjivim pravom radi stjecanja dobiti ili ne te neovisno o tome je li u privatnom ili državnom vlasništvu, uključujući bilo koje trgovačko društvo, zakladu, partnerstvo, zajednički pothvat, trgovca pojedinca ili udruženje;

¹ Podrazumijeva se da se ulagatelj koji „želi osnovati” poduzeće odnosi na ulagatelja stranke koji je poduzeo aktivne korake za osnivanje poduzeća na državnom području druge stranke, kao što je usmjeravanje sredstava ili kapitala radi osnivanja poduzeća ili podnošenje zahtjeva za dozvolu.

- (j) „pravna osoba stranke” znači pravna osoba Unije ili pravna osoba Vijetnama osnovana u skladu s domaćim zakonima i drugim propisima Unije ili njezinih država članica odnosno Vijetnama koja obavlja znatne poslovne djelatnosti¹ na području Unije odnosno na državnom području Vijetnama;
- (k) „mjere koje donosi ili provodi stranka” znači mjere koje poduzimaju:
- i. središnje, regionalne ili lokalne uprave i tijela; i
 - ii. nevladina tijela pri izvršavanju ovlasti koje su im delegirale središnje, regionalne ili lokalne uprave ili tijela;
- (l) „fizička osoba” znači fizička osoba stranke kako je definirana u članku 1.5. točki (h);

¹ U skladu sa svojom obavijesti o Ugovoru o osnivanju Europske zajednice WTO-u (WT/REG39/1) Unija smatra da pojam „učinkovite i trajne veze” s gospodarstvom države članice Unije iz članka 54. Ugovora o funkcioniranju Europske unije odgovara pojmu „znatne poslovne djelatnosti”. U skladu s tim Unija primjenjuje pogodnosti ovog Sporazuma na pravnu osobu koja je osnovana u skladu sa zakonima i drugim propisima Vijetnama i koja na državnom području Vijetnama ima samo registrirano sjedište ili središnju upravu samo ako ta pravna osoba ima učinkovitu i trajnu vezu s gospodarstvom Vijetnama.

- (m) „poslovanje”, u odnosu na poduzeće, znači vođenje, upravljanje, održavanje, uporaba, uživanje, prodaja ili drugo raspolaganje poduzećem¹;
- (n) „prodaja i stavljanje na tržište usluga zračnog prijevoza” znači mogućnost zračnog prijevoznika da slobodno prodaje i stavlja na tržište svoje usluge zračnog prijevoza, uključujući sve aspekte stavljanja na tržište kao što su istraživanje tržišta, oglašavanje i distribucija; te djelatnosti ne uključuju određivanje cijene usluga zračnog prijevoza ni primjenjive uvjete;
- (o) „usluge” znači bilo koja usluga u bilo kojem sektoru, osim usluga koje se pružaju u okviru izvršavanja javnih ovlasti;
- (p) „usluge koje se pružaju i djelatnosti koje se obavljaju u okviru izvršavanja javnih ovlasti” znači usluge koje se ne pružaju ili djelatnosti koje se ne obavljaju ni na komercijalnoj osnovi ni u tržišnom natjecanju s jednim gospodarskim subjektom ili više njih;
- (q) „pružatelj usluge” stranke znači bilo koja fizička ili pravna osoba stranke koja pruža uslugu; i

¹ Podrazumijeva se da to ne uključuje korake koji se poduzimaju tijekom ili prije završetka postupaka potrebnih za osnivanje povezanog poduzeća u skladu s primjenjivim zakonima i drugim propisima.

- (r) „društvo kći” pravne osobe stranke znači pravna osoba pod kontrolom druge pravne osobe te stranke u skladu s njezinim domaćim zakonima i drugim propisima¹.

2. Pravna osoba je:

- (a) „u vlasništvu” fizičkih ili pravnih osoba jedne od stranaka ako je više od 50 % njezina vlasničkog kapitala u stvarnom vlasništvu osoba te stranke; ili
- (b) „pod kontrolom” fizičkih ili pravnih osoba jedne od stranaka ako te osobe imaju ovlast imenovati većinu njezinih direktora ili na drugi način zakonito voditi njezine poslove.

3. Neovisno o definiciji „pravne osobe stranke” iz stavka 1. točke (j), ovo poglavlje obuhvaća i brodarska društva osnovana izvan Unije ili Vijetnama koja su pod kontrolom državljana države članice Unije odnosno Vijetnama, ako su njihova plovila registrirana u državi članici ili u Vijetnamu u skladu s odgovarajućim domaćim zakonima i drugim propisima i plove pod zastavom te države članice odnosno Vijetnama.

¹ Podrazumijeva se da se društvo kći pravne osobe stranke može odnositi i na pravnu osobu koja je društvo kći drugog društva kćeri pravne osobe te stranke.

ODJELJAK B

LIBERALIZACIJA ULAGANJA

ČLANAK 8.3.

Područje primjene

1. Ovaj se odjeljak primjenjuje na mjere koje donosi ili provodi stranka i koje utječu na osnivanje poslovne jedinice ili poslovanje poduzeća ulagatelja druge stranke na državom području stranke koja donosi ili provodi te mjere.
2. Ovaj se odjeljak ne primjenjuje na:
 - (a) audiovizualne usluge;
 - (b) rudarstvo, proizvodnju i preradu¹ nuklearnih materijala;
 - (c) proizvodnju oružja, streljiva i vojne opreme ili trgovanje njima;

¹ Podrazumijeva se da prerada nuklearnih materijala uključuje sve djelatnosti sadržane u *Međunarodnoj standardnoj industrijskoj klasifikaciji svih gospodarskih djelatnosti* Statističkog ureda Ujedinjenih naroda, Statistički dokumenti, Serija M, N 4, ISIC REV 3.1, 2002., kôd 2330.

- (d) nacionalnu pomorsku kabotažu;¹
- (e) domaće i međunarodne usluge zračnog prijevoza, neovisno o tome je li riječ o linijskom ili izvanlinijskom prijevozu, i usluge koje su izravno povezane s ostvarivanjem prometnih prava, osim:
 - i. usluga popravka i održavanja zrakoplova za vrijeme kojih je zrakoplov povučen iz prometa;
 - ii. prodaje i stavljanja na tržište usluga zračnog prijevoza;
 - iii. usluga računalnog sustava rezervacija („CRS”); i
 - iv. zemaljskih usluga;
 - i
- (f) usluge koje se pružaju i djelatnosti koje se obavljaju u okviru izvršavanja javnih ovlasti.

¹ Ne dovodeći u pitanje opseg djelatnosti koje su u skladu s domaćim zakonima i drugim propisima kabotaža, nacionalna pomorska kabotaža u skladu s ovim odjeljkom obuhvaća prijevoz putnika ili robe između luke ili mjesta u državi članici Unije ili Vijetnamu i druge luke ili mjesta u istoj državi članici Unije ili Vijetnamu, uključujući njihov epikontinentalni pojas, kako je predviđeno u UNCLOS-u, te promet koji počinje i završava u istoj luci ili mjestu u državi članici Unije ili Vijetnamu.

ČLANAK 8.4.

Pristup tržištu

1. Kad je riječ o pristupu tržištu osnivanjem poslovne jedinice i održavanjem poduzeća, svaka stranka odobrava tretman koji nije manje povoljan od tretmana predviđenog u skladu s uvjetima i ograničenjima koji su dogovoreni i navedeni u njezinu Rasporedu posebnih obveza iz Priloga 8.-A (Raspored posebnih obveza Unije) odnosno Priloga 8.-B (Raspored posebnih obveza Vijetnama).
2. U sektorima u kojima su preuzete obveze pristupa tržištu, mjere koje stranka ne smije donijeti niti provoditi na temelju regionalnih jedinica ili na temelju svojeg cjelokupnog područja, osim ako je u Rasporedu posebnih obveza iz Priloga 8.-A (Raspored posebnih obveza Unije) odnosno Priloga 8.-B (Raspored posebnih obveza Vijetnama) navedeno drukčije, definirane su kao:
 - (a) ograničenja broja poduzeća koja mogu obavljati određenu gospodarsku djelatnost, u obliku brojčanih kvota, monopola, isključivih prava ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba;
 - (b) ograničenja ukupne vrijednosti transakcija ili imovine, u obliku brojčanih kvota ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba;

- (c) ograničenja ukupnog broja poslova ili ukupne količine proizvodnje, izražene u određenim brojčanim jedinicama u obliku kvota ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba;
- (d) ograničenja sudjelovanja stranog kapitala u obliku najvećeg dopuštenog postotka stranog udjela ili ukupne vrijednosti pojedinačnog ili skupnog stranog ulaganja;
- (e) mjere kojima se ograničavaju ili zahtijevaju posebne vrste pravnog subjekta ili zajedničkih pothvata putem kojih ulagatelj druge stranke može obavljati gospodarsku djelatnost; i
- (f) ograničenja ukupnog broja fizičkih osoba koje se mogu zaposliti u pojedinom sektoru ili koje ulagatelj može zaposliti i koje su potrebne za obavljanje gospodarske djelatnosti i s njome su izravno povezane, u obliku brojčanih kvota ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba.

ČLANAK 8.5.

Nacionalni tretman

1. U sektorima navedenima u njezinu Rasporedu posebnih obveza iz Priloga 8.-A (Raspored posebnih obveza Unije) odnosno Priloga 8.-B (Raspored posebnih obveza Vijetnama) te podložno uvjetima i kvalifikacijama utvrđenima u njemu svaka stranka ulagateljima druge stranke i njihovim poduzećima odobrava, u pogledu osnivanja poslovne jedinice na njezinu državnom području, tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji u sličnim situacijama odobrava vlastitim ulagateljima i njihovim poduzećima.
2. Stranka ulagateljima druge stranke i njihovim poduzećima¹ odobrava, u pogledu poslovanja tih poduzeća, tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji u sličnim situacijama odobrava vlastitim ulagateljima i njihovim poduzećima.

¹ Za potrebe ovog stavka i članka 8.6. (Tretman najpovlaštenije nacije) „njihova poduzeća” znači poduzeća ulagatelja stranke koja postoje na državnom području druge stranke na datum stupanja na snagu ovog Sporazuma, ili su uspostavljena ili stečena nakon toga, i koja su osnovana u skladu s primjenjivim zakonima i drugim propisima te druge stranke.

3. Neovisno o stavku 2. i, u slučaju Vijetnama podložno Prilogu 8.-C (Izuzeće od nacionalnog tretmana za Vijetnam), stranka može donijeti ili provoditi bilo koju mjeru u pogledu poslovanja poduzeća, pod uvjetom da takva mjera nije neusklađena s obvezama utvrđenima u Prilogu 8.-A (Raspored posebnih obveza Unije) odnosno Prilogu 8.-B (Raspored posebnih obveza Vijetnama), ako je riječ o:

- (a) mjeri koja je donesena na datum ili prije datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma;
- (b) mjeri iz točke (a) koja se nastavlja, zamjenjuje ili mijenja nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma, pod uvjetom da nakon nastavljanja, zamjene ili izmjene nije manje usklađena sa stavkom 2. od mjere u obliku u kojem je postojala prije nastavljanja, zamjene ili izmjene; ili
- (c) mjeri koja nije obuhvaćena točkom (a) ili (b), pod uvjetom da se ne primjenjuje na poduzeća osnovana na državnom području stranke prije datuma stupanja na snagu te mjere ili na način da se njome nanosi gubitak ili šteta tim poduzećima¹.

¹ Za potrebe ove točke stranke razumiju da se ako je stranka predvidjela razumno razdoblje postupnog uvođenja mjere ili je na bilo koji drugi način pokušala ukloniti učinke mjere na poduzeća osnovana prije datuma stupanja mjere na snagu ti čimbenici moraju uzeti u obzir pri utvrđivanju nanosi li se mjerom gubitak ili šteta poduzećima prije datuma stupanja mjere na snagu.

ČLANAK 8.6.

Tretman najpovlaštenije nacije

1. Svaka stranka ulagateljima druge stranke i njihovim poduzećima odobrava u pogledu njihova poslovanja na njezinu državnom području tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji u sličnim situacijama odobrava ulagateljima treće zemlje i njihovim poduzećima.
2. Stavak 1. ne primjenjuje se na sljedeće sektore:
 - (a) komunikacijske usluge, osim poštanskih i telekomunikacijskih usluga;
 - (b) rekreacijske, kulturne i sportske usluge;
 - (c) ribarstvo i akvakultura;
 - (d) šumarstvo i lov; i
 - (e) rudarstvo, uključujući naftu i plin.
3. Stavak 1. ne tumači se kao da stranku obvezuje da ulagateljima druge stranke ili njihovim poduzećima omogući tretman odobren u skladu s bilo kojim bilateralnim, regionalnim ili multilateralnim sporazumom koji je stupio na snagu prije datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.

4. Stavak 1. ne tumači se kao da stranku obvezuje da ulagateljima druge stranke ili njihovim poduzećima omogući:

- (a) tretman odobren na temelju bilo kojeg bilateralnog, regionalnog ili multilateralnog sporazuma koji uključuje obveze da se u bitnome ukinu sve prepreke poslovanju poduzeća među strankama ili zahtijeva usklađivanje zakonodavstva stranaka u jednom gospodarskom sektoru ili više njih¹;
- (b) tretman koji proizlazi iz bilo kojeg međunarodnog sporazuma o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja ili drugih međunarodnih sporazuma ili aranžmana koji se potpuno ili djelomično odnose na oporezivanje; ili
- (c) tretman koji proizlazi iz mjera za priznavanje kvalifikacija, dozvola ili bonitetnih mjera u skladu s člankom VII. GATS-a ili njegovim Prilogom o financijskim uslugama.

5. Podrazumijeva se da „tretman” iz stavka 1. ne uključuje postupke ili mehanizme rješavanja sporova, kao što je rješavanje ulagačkih sporova između ulagatelja i država, predviđenih u drugim bilateralnim, regionalnim ili multilateralnim sporazumima. Bitne obveze iz takvih sporazuma nisu same po sebi „tretman” i stoga se ne mogu uzeti u obzir pri ocjenjivanju povrede ovog članka. Mjere stranke koje se temelje na tim bitnim obvezama smatraju se „tretmanom”.

¹ Podrazumijeva se da je Ekonomska zajednica ASEAN-a obuhvaćena pojmom „regionalni sporazum” iz ove točke.

6. Ovaj se članak tumači u skladu s načelom *ejusdem generis*¹.

ČLANAK 8.7.

Raspored posebnih obveza

Sektori koje svaka stranka liberalizira u skladu s ovim odjeljkom te uvjeti, ograničenja i kvalifikacije iz članaka 8.4. (Pristup tržištu), 8.5. (Nacionalni tretman) i 8.8. (Zahtjevi u pogledu rezultata) utvrđeni su u Rasporedu posebnih obveza svake stranke iz Dodatka 8.-A-2. Prilogu 8.-A (Raspored posebnih obveza Unije) odnosno Dodatka 8.-B-1. Prilogu 8.-B (Raspored posebnih obveza Vijetnama).

¹ Podrazumijeva se da se ovaj stavak ne tumači kao da sprječava tumačenje, prema potrebi, drugih odredaba ovog Sporazuma u skladu s načelom *ejusdem generis*.

ČLANAK 8.8.

Zahtjevi u pogledu rezultata

1. U sektorima navedenima u njezinu Rasporedu posebnih obveza iz Priloga 8.-A (Raspored posebnih obveza Unije) odnosno Priloga 8.-B (Raspored posebnih obveza Vijetnama) te podložno uvjetima i kvalifikacijama utvrđenima u njemu, stranka ne određuje niti prisilno provodi nijedan od sljedećih zahtjeva koji su obvezni ili se prisilno provode u skladu s domaćim pravom ili upravnim odlukama, u pogledu osnivanja poslovne jedinice ili poslovanja poduzeća ulagateljâ stranke ili treće zemlje na svojem državnom području, u odnosu na:

- (a) izvoz određene količine ili postotka robe ili usluga;
- (b) postizanje određene razine ili postotka domaćeg sadržaja;
- (c) kupnju, korištenje ili dodjelu povlastice robi koja je proizvedena ili uslugama koje su pružene na njezinu državnom području ili kupnju robe ili usluga od fizičkih osoba ili poduzeća na njezinu državnom području;
- (d) bilo kakvo povezivanje obujma ili vrijednosti uvoza s obujmom ili vrijednošću izvoza ili s iznosom deviznih priljeva povezanih s tim poduzećem;
- (e) ograničavanje na svojem državnom području prodaje robe ili usluga koje to poduzeće proizvodi ili pruža tako da se ta prodaja na bilo koji način povezuje s obujmom ili vrijednošću njezina izvoza ili deviznih priljeva;

- (f) prijenos tehnologije, proizvodnog postupka ili drugog zaštićenog znanja na fizičku osobu ili poduzeće na njezinu državnom području; ili
- (g) isporučivanje robe ili usluge koju proizvodi ili pruža poduzeće na određeno regionalno ili svjetsko tržište isključivo s državnog područja stranke.

2. U sektorima navedenima u njezinu Rasporedu posebnih obveza iz Priloga 8.-A (Raspored posebnih obveza Unije) odnosno Priloga 8.-B (Raspored posebnih obveza Vijetnama) te podložno uvjetima i kvalifikacijama utvrđenima u njemu, stranka ne uvjetuje primjenu prednosti ili nastavak primjene prednosti, u pogledu osnivanja poslovne jedinice ili poslovanja poduzeća ulagatelja stranke ili treće zemlje na svojem državnom području, ispunjenjem bilo kojeg od sljedećih zahtjeva:

- (a) postizanje određene razine ili postotka domaćeg sadržaja;
- (b) kupnja, uporaba ili dodjela povlastice robi koja je proizvedena na njezinu državnom području ili kupnja robe od proizvođača na njezinu državnom području;
- (c) bilo kakvo povezivanje obujma ili vrijednosti uvoza s obujmom ili vrijednošću izvoza ili s iznosom deviznih priljeva povezanih s tim poduzećem; ili
- (d) ograničavanje na svojem državnom području prodaje robe ili usluga koje to poduzeće proizvodi ili pruža tako da se ta prodaja na bilo koji način povezuje s obujmom ili vrijednošću njezina izvoza ili deviznih priljeva.

3. Stavak 2. ne tumači se kao da stranku sprječava da uvjetuje primjenu prednosti ili nastavak primjene prednosti, u pogledu bilo kojeg poduzeća na svojem državnom području, usklađivanjem sa zahtjevom za smještanje proizvodnje, pružanje usluge, osposobljavanje ili zapošljavanje radnika, izgradnju ili proširenje određenih objekata ili provođenje istraživanja i razvoja na svojem državnom području.
4. Stavak 1. točka (f) ne tumači se kao da sprječava primjenu određenog zahtjeva ili obveze ili preuzete odgovornosti koju prisilno provodi sud, upravni sud ili nadležno tijelo kako bi se ispravila navodna povreda propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.
5. Stavak 1. točke od (a) do (c) i stavak 2. točke (a) i (b) ne primjenjuju se na kvalifikacijske zahtjeve za robu ili usluge koji se odnose na sudjelovanje u programima promicanja izvoza i strane pomoći.
6. Podrazumijeva se da se stavak 2. točke (a) i (b) ne primjenjuju na zahtjeve koje je stranka uvoznica odredila u pogledu sadržaja robe koji je potreban kako bi roba mogla zadovoljiti uvjete za primjenu povlaštenih tarifa ili povlaštenih kvota.
7. Podrazumijeva se da se stavci 1. i 2. ne primjenjuju ni na jedan zahtjev osim zahtjeva utvrđenih u tim stavcima.
8. Ovaj se članak ne primjenjuje na mjere koje donosi ili provodi stranka u skladu s člankom III. stavkom 8. točkom (b) GATT-a iz 1994.

ODJELJAK C

PREKOGRANIČNO PRUŽANJE USLUGA

ČLANAK 8.9.

Područje primjene

Ovaj se odjeljak primjenjuje na mjere stranaka koje utječu na prekogranično pružanje usluga u svim sektorima, osim:

- (a) audiovizualnih usluga;
- (b) nacionalne pomorske kabotaže¹; i

¹ Ne dovodeći u pitanje opseg djelatnosti koje su u skladu s domaćim zakonima i drugim propisima kabotaža, nacionalna pomorska kabotaža u skladu s ovim odjeljkom obuhvaća prijevoz putnika ili robe između luke ili mjesta u državi članici Unije ili Vijetnamu i druge luke ili mjesta u istoj državi članici Unije ili Vijetnamu , uključujući njihov epikontinentalni pojas, kako je predviđeno u UNCLOS-u, te promet koji počinje i završava u istoj luci ili mjestu u državi članici Unije ili Vijetnamu .

- (c) domaćih i međunarodnih usluga zračnog prijevoza, neovisno o tome je li riječ o linijskom ili izvanlinijskom prijevozu, i usluga koje su izravno povezane s ostvarivanjem prometnih prava, osim:
- i. usluga popravka i održavanja zrakoplova za vrijeme kojih je zrakoplov povučen iz prometa;
 - ii. prodaje i stavljanja na tržište usluga zračnog prijevoza;
 - iii. usluga računalnog sustava rezervacija („CRS”); i
 - iv. zemaljskih usluga.

ČLANAK 8.10.

Pristup tržištu

1. Kad je riječ o pristupu tržištu prekograničnim pružanjem usluga, svaka stranka uslugama i pružateljima usluga druge stranke odobrava tretman koji nije manje povoljan od tretmana predviđenog u skladu s uvjetima i ograničenjima koji su dogovoreni i navedeni u njezinu Rasporedu posebnih obveza iz Priloga 8.-A (Raspored posebnih obveza Unije) odnosno Priloga 8.-B (Raspored posebnih obveza Vijetnama).

2. U sektorima u kojima su preuzete obveze pristupa tržištu, mjere koje stranka ne smije donijeti niti provoditi na temelju regionalnih jedinica ili na temelju svojeg cjelokupnog državnog područja, osim ako je u Rasporedu posebnih obveza navedeno drukčije, definirane su kao:

- (a) ograničenja broja pružatelja usluga, u obliku brojčanih kvota, monopola, isključivih pružatelja usluga ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba;
- (b) ograničenja ukupne vrijednosti uslužnih transakcija ili imovine, u obliku brojčanih kvota ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba; i
- (c) ograničenja ukupnog broja uslužnih poslova ili ukupne količine uslužnih proizvoda izražene u određenim brojčanim jedinicama, u obliku kvota ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba.

ČLANAK 8.11.

Nacionalni tretman

1. U sektorima navedenima u njezinu Rasporedu posebnih obveza iz Priloga 8.-A (Raspored posebnih obveza Unije) odnosno Priloga 8.-B (Raspored posebnih obveza Vijetnama) i podložno uvjetima i kvalifikacijama utvrđenima u njemu, svaka stranka za usluge i pružatelje usluga druge stranke, u pogledu svih mjera koje utječu na prekogranično pružanje usluga, odobrava tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji odobrava vlastitim sličnim uslugama i pružateljima usluga.

2. Stranka može ispuniti zahtjev iz stavka 1. tako da za usluge i pružatelje usluga druge stranke odobri tretman koji je formalno jednak tretmanu koji odobrava za svoje slične usluge i pružatelje usluga ili koji se formalno razlikuje od njega.
3. Formalno jednak tretman ili formalno različit tretman smatra se manje povoljnim ako se njime mijenjaju uvjeti tržišnog natjecanja u korist usluga ili pružatelja usluga stranke u usporedbi sa sličnim uslugama ili pružateljima usluga druge stranke.
4. Posebne obveze preuzete u skladu s ovim člankom ne tumače se kao da se od stranke zahtijeva nadoknada za konkurentski nepovoljni položaj koji je posljedica stranog podrijetla relevantnih usluga ili pružatelja usluga.

ČLANAK 8.12.

Raspored posebnih obveza

Sektori koje svaka stranka liberalizira u skladu s ovim odjeljkom te uvjeti, ograničenja i kvalifikacije iz članaka 8.10. (Pristup tržištu) i 8.11. (Nacionalni tretman) utvrđeni su u Rasporedu posebnih obveza svake stranke iz Dodatka 8.-A-1. Prilogu 8.-A (Raspored posebnih obveza Unije) odnosno Dodatka 8.-B-1. Prilogu 8.-B (Raspored posebnih obveza Vijetnama).

ODJELJAK D

PRIVREMENA PRISUTNOST FIZIČKIH OSOBA U POSLOVNE SVRHE

ČLANAK 8.13.

Područje primjene i definicije

1. Ovaj se odjeljak primjenjuje na mjere stranke koje se odnose na ulazak na njezino državno područje i privremeni boravak na njemu poslovnih posjetitelja, osoba premještenih unutar društva, prodavatelja robe i usluga, ugovornih pružatelja usluga i samostalnih djelatnika.
2. Za potrebe ovog odjeljka:
 - (a) „prodavatelji robe i usluga” znači fizičke osobe koje su predstavnici dobavljača robe ili pružatelja usluga stranke koji traže ulazak na državno područje druge stranke i privremeni boravak na njemu radi pregovora o prodaji usluga ili robe ili sklapanja sporazuma o prodaji usluga ili robe za tog dobavljača ili pružatelja usluga i koje se ne bave pružanjem usluga ili isporukom robe; ne bave se izravnom prodajom široj javnosti niti primaju naknadu iz izvora koji se nalazi na području stranke domaćina niti djeluju kao posrednici;

- (b) „poslovni posjetitelji u svrhu osnivanja poslovne jedinice” znači fizičke osobe na rukovodećim položajima u pravnoj osobi stranke koje su odgovorne za osnivanje poduzeća te pravne osobe, pod uvjetom da ne nude niti pružaju usluge, ne sudjeluju u drugim gospodarskim djelatnostima osim onih koje su potrebne za osnivanje poslovne jedinice te ne primaju naknadu iz izvora koji se nalazi na području stranke domaćina;
- (c) „ugovorni pružatelji usluga” znači fizičke osobe zaposlene u pravnoj osobi stranke koja nije agencija za privremeno zapošljavanje i usluge ustupanja radnika niti djeluje putem takve agencije, nema poslovnu jedinicu na državnom području druge stranke i u dobroj je vjeri sklopila ugovor¹ o pružanju usluga s krajnjim potrošačem u drugoj stranci kojim se zahtijeva privremena prisutnost njezinih zaposlenika u toj stranci radi ispunjenja ugovora o pružanju usluga;
- (d) „samostalni djelatnici” znači fizičke osobe koje pružaju uslugu i imaju status samozaposlene osobe na državnom području stranke, nemaju poslovnu jedinicu na državnom području druge stranke i u dobroj su vjeri sklopile ugovor², osim preko agencije za privremeno zapošljavanje i usluge ustupanja radnika, o pružanju usluga s krajnjim potrošačem u drugoj stranci kojim se zahtijeva njihova privremena prisutnost u toj stranci radi ispunjenja ugovora o pružanju usluga;

¹ Ugovor o pružanju usluga mora biti u skladu sa zahtjevima zakona i drugih propisa te zahtjevima stranke u kojoj se ugovor izvršava.

² Ugovor o pružanju usluga mora biti u skladu sa zahtjevima zakona i drugih propisa te zahtjevima stranke u kojoj se ugovor izvršava.

- (e) „osobe premještene unutar društva” znači fizičke osobe koje su zaposlene u pravnoj osobi ili njezinoj podružnici ili su partneri u njoj najmanje godinu dana i privremeno su premještene u poduzeće pravne osobe na državnom području druge stranke, pod uvjetom da predmetna fizička osoba pripada kategoriji direktora ili izvršnih direktora, stručnjaka ili pripravnika;
- (f) „direktori ili izvršni direktori” znači fizičke osobe na rukovodećim položajima u pravnoj osobi stranke koje ponajprije upravljaju poduzećem¹ u drugoj stranci i pod općim su nadzorom te primaju upute ponajprije od upravnog odbora ili članova društva ili njihova ekvivalenta, uključujući najmanje sljedeće:
- i. vođenje poduzeća ili njegova odjela ili pododjela;
 - ii. nadziranje i kontroliranje rada drugih zaposlenika koji obavljaju nadzorne, stručne ili rukovodeće poslove; i
 - iii. osobnu ovlast da zapošljavaju i otpuštaju ili da preporučuju zapošljavanje, otpuštanje ili druge kadrovske mjere;

¹ Podrazumijeva se da iako direktori ili izvršni direktori ne obavljaju izravno zadaće povezane sa stvarnim pružanjem usluga, to ih ne sprječava da u okviru izvršavanja svojih dužnosti obavljaju zadaće koje mogu biti potrebne za pružanje usluga.

- (g) „kvalifikacije” znači diplome, svjedodžbe i drugi dokazi o formalnoj stručnoj osposobljenosti koje je izdalo tijelo određeno na temelju zakonodavnih, regulatornih ili administrativnih odredaba i kojima se potvrđuje uspješan završetak stručnog osposobljavanja;
- (h) „stručnjaci” znači fizičke osobe koje rade u pravnoj osobi i posjeduju stručna znanja bitna za područja djelatnosti i tehnike poslovne jedinice ili upravljanje njome; pri ocjenjivanju takvog znanja u obzir se uzima ne samo znanje specifično za poslovnu jedinicu, nego i to ima li osoba visok stupanj stručne osposobljenosti, uključujući odgovarajuće stručno iskustvo, za vrstu posla ili djelatnosti koja zahtijeva posebno tehničko znanje, uključujući moguće članstvo u ovlaštenoj strukovnoj udruzi; i
- (i) „pripravnici” znači fizičke osobe koje su najmanje godinu dana zaposlene u pravnoj osobi ili njezinoj podružnici, imaju sveučilišnu diplomu i privremeno su premještene u svrhu profesionalnog razvoja ili osposobljavanja za poslovne tehnike ili metode¹.

¹ Od poduzeća primatelja može se zahtijevati da dostavi na prethodno odobrenje program osposobljavanja kojim je obuhvaćeno trajanje boravka kako bi se dokazalo da je svrha boravka osposobljavanje. Za Češku, Njemačku, Španjolsku, Francusku, Mađarsku i Austriju osposobljavanje mora biti povezano sa stečenom sveučilišnom diplomom.

ČLANAK 8.14.

Poslovni posjetitelji i osobe premještene unutar društva

1. Za sektore liberalizirane u skladu s odjeljkom B (Liberalizacija ulaganja), svaka stranka ulagateljima druge stranke omogućuje da u svojim poduzećima zapošljavaju fizičke osobe te druge stranke, pod uvjetom da su ti zaposlenici poslovni posjetitelji ili osobe premještene unutar društva¹.
2. Ulazak i privremeni boravak iznose:
 - (a) za direktore ili izvršne direktore, do tri godine;
 - (b) za stručnjake, do tri godine;
 - (c) za pripravnike, do jedne godine; i
 - (d) za poslovne posjetitelje u svrhu osnivanja poslovne jedinice, do 90 dana².

¹ Za Vijetnam, obveze koje proizlaze iz ovog odjeljka u pogledu pripravnika stupaju na snagu tri godine nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.

² Za Uniju, razdoblje do 90 dana mora biti unutar bilo kojeg razdoblja od 12 mjeseci.

3. Za svaki sektor liberaliziran u skladu s odjeljkom B (Liberalizacija ulaganja), stranka ne donosi niti provodi na temelju regionalnih jedinica ili na temelju svojeg cjelokupnog državnog područja ograničenja ukupnog broja fizičkih osoba koje ulagatelj može zaposliti kao poslovne posjetitelje u svrhu osnivanja poslovne jedinice i osobe premještene unutar društva u određenom sektoru, u obliku brojčanih kvota ili zahtjeva za ispitivanje gospodarskih potreba te kao diskriminirajuća ograničenja, osim ako je u Dodatku 8.-A-3. Prilogu 8.-A (Raspored posebnih obveza Unije) odnosno Dodatku 8.-B-2. Prilogu 8.-B (Raspored posebnih obveza Vijetnama) navedeno drukčije.

ČLANAK 8.15.

Prodavatelji robe i usluga

Za svaki sektor liberaliziran u skladu s odjeljkom B (Liberalizacija ulaganja) ili odjeljkom C (Prekogranično pružanje usluga) te podložno rezervama navedenima u Dodatku 8.-A-3. Prilogu 8.-A (Raspored posebnih obveza Unije) odnosno Dodatku 8.-B-2. Prilogu 8.-B (Raspored posebnih obveza Vijetnama), svaka stranka dopušta ulazak i privremeni boravak prodavatelja robe i usluga u razdoblju do 90 dana¹.

¹ Za Uniju, razdoblje do 90 dana mora biti unutar bilo kojeg razdoblja od 12 mjeseci.

ČLANAK 8.16.

Ugovorni pružatelji usluga

1. Stranke potvrđuju svoje obveze koje proizlaze iz njihovih obveza iz GATS-a u pogledu ulaska i privremenog boravka ugovornih pružatelja usluga.
2. Svaka stranka na svojem državnom području dopušta ugovornim pružateljima usluga druge stranke da pružaju usluge podložno uvjetima utvrđenima u stavku 3. i rezervama navedenima u Dodatku 8.-A-3. Prilogu 8.-A (Raspored posebnih obveza Unije) odnosno Dodatku 8.-B-2. Prilogu 8.-B (Raspored posebnih obveza Vijetnama) za sljedeće sektore ili podsektore:
 - (a) arhitektonske usluge;
 - (b) usluge urbanističkog planiranja i krajobrazne arhitekture;
 - (c) inženjerske usluge;
 - (d) integrirane inženjerske usluge;
 - (e) računalne i povezane usluge;
 - (f) usluge visokog obrazovanja (samo privatno financirane usluge);

(g) usluge poduke stranog jezika; i

(h) usluge u području okoliša.

3. Na obveze koje su stranke preuzele primjenjuju se sljedeći uvjeti:

(a) fizičke osobe pružaju uslugu privremeno kao zaposlenici pravne osobe koja je sklopila ugovor o pružanju usluga za razdoblje koje nije dulje od 12 mjeseci;

(b) fizičke osobe koje ulaze u drugu stranku trebale bi te usluge nuditi kao zaposlenici pravne osobe koja pruža usluge najmanje dvije godine neposredno prije datuma podnošenja zahtjeva za ulazak u drugu stranku; osim toga, fizičke osobe moraju na datum podnošenja zahtjeva za ulazak u drugu stranku posjedovati najmanje pet godina stručnog iskustva¹ u području djelatnosti koje je predmet ugovora;

¹ Podrazumijeva se da se to razdoblje računa nakon što fizičke osobe postanu punoljetne.

- (c) fizičke osobe koje ulaze u drugu stranku moraju posjedovati:
- i. sveučilišnu diplomu ili dokaz o kvalifikaciji kojim se potvrđuje istovrijedna razina znanja¹; i
 - ii. stručne kvalifikacije ako se to zahtijeva za obavljanje djelatnosti u skladu sa zakonima, drugim propisima ili pravnim zahtjevima stranke u kojoj se usluga pruža;
- (d) fizička osoba ne prima nikakvu drugu naknadu za pružanje usluga na državnom području druge stranke osim naknade koju joj plaća pravna osoba koja je zapošljava;
- (e) fizička osoba ulazi u predmetnu stranku i privremeno boravi u njoj u ukupnom razdoblju od najviše šest mjeseci² ili tijekom trajanja ugovora, ovisno o tome što je kraće;
- (f) pristup odobren u skladu s ovim člankom odnosi se samo na uslužnu djelatnost koja je predmet ugovora te se na temelju njega ne ostvaruje pravo na uporabu stručnog naziva stranke u kojoj se usluga pruža;

¹ Ako diploma ili kvalifikacija nije stečena u stranci u kojoj se usluga pruža, ta stranka može ocijeniti je li ta diploma ili kvalifikacija istovrijedna sveučilišnoj diplomi koja se zahtijeva na njezinu državnom području.

² Za Uniju, ukupno razdoblje od najviše šest mjeseci mora biti unutar bilo kojeg razdoblja od 12 mjeseci.

- (g) broj osoba obuhvaćenih ugovorom o pružanju usluga nije veći od broja koji je potreban za ispunjenje ugovora u skladu sa zakonima i drugim propisima ili drugim mjerama stranke u kojoj se usluga pruža; i
- (h) druga diskriminirajuća ograničenja, uključujući ograničenje broja fizičkih osoba u obliku ispitivanja gospodarskih potreba, navedena u Dodatku 8.-A-3. Prilogu 8.-A (Raspored posebnih obveza Unije) i Dodatku 8.-B-2. Prilogu 8.-B (Raspored posebnih obveza Vijetnama).

ČLANAK 8.17.

Samostalni djelatnici

Pet godina nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma stranke preispituju ovaj odjeljak kako bi razmotrile utvrđivanje načina za proširenje njegovih odredaba na samostalne djelatnike.

ODJELJAK E

REGULATORNI OKVIR

PODODJELJAK 1.

DOMAĆI PROPISI

ČLANAK 8.18.

Područje primjene i definicije

1. Ovaj se pododjeljak primjenjuje na mjere stranaka koje se odnose na zahtjeve i postupke izdavanja dozvola te kvalifikacijske zahtjeve i postupke koji utječu na:

- (a) prekogranično pružanje usluga;
- (b) osnivanje i održavanje pravnih ili fizičkih osoba; i
- (c) privremeni boravak kategorija fizičkih osoba na njihovu državnom području.

2. Ovaj se pododjeljak primjenjuje samo na sektore u kojima je stranka preuzela posebne obveze i u mjeri u kojoj se te posebne obveze primjenjuju.
3. Ovaj se pododjeljak ne primjenjuje na mjere ako su one ograničenja kako je predviđeno u članku 8.4. (Pristup tržištu), 8.5. (Nacionalni tretman), 8.10. (Pristup tržištu) ili 8.11. (Nacionalni tretman).
4. Za potrebe ovog odjeljka:
 - (a) „nadležno tijelo” znači svaka središnja, regionalna ili lokalna uprava ili tijelo ili nevladino tijelo koje izvršava ovlasti koje su mu delegirale središnje, regionalne ili lokalne uprave ili tijela, koje odlučuje o odobrenju pružanja usluge, uključujući osnivanjem poslovne jedinice, ili o odobrenju pokretanja gospodarske djelatnosti osim usluga;
 - (b) „postupci izdavanja dozvola” znači administrativna ili postupovna pravila kojih se fizička ili pravna osoba koja traži odobrenje za obavljanje djelatnosti iz stavka 1., uključujući izmjenu ili produljenje dozvole, mora pridržavati kako bi dokazala usklađenost sa zahtjevima izdavanja dozvola;
 - (c) „zahtjevi izdavanja dozvola” znači bitni zahtjevi, osim kvalifikacijskih zahtjeva, koje fizička ili pravna osoba treba ispuniti kako bi dobila, izmijenila ili produljila odobrenje za obavljanje djelatnosti iz stavka 1.;

- (d) „kvalifikacijski postupci” znači administrativna ili postupovna pravila kojih se fizička osoba mora pridržavati kako bi dokazala usklađenost s kvalifikacijskim zahtjevima u svrhu dobivanja odobrenja za pružanje usluge; i
- (e) „kvalifikacijski zahtjevi” znači bitni zahtjevi koji se odnose na sposobnost fizičke osobe za pružanje usluge te koje treba dokazati u svrhu dobivanja odobrenja za pružanje usluge.

ČLANAK 8.19.

Uvjeti za izdavanje dozvola i kvalifikacije

1. Svaka stranka osigurava da se mjere koje se odnose na zahtjeve i postupke izdavanja dozvola te kvalifikacijske zahtjeve i postupke temelje na kriterijima koji su:

- (a) jasni;
- (b) objektivni i transparentni; i
- (c) unaprijed utvrđeni te dostupni javnosti i zainteresiranim osobama.

2. Ovisno o dostupnosti, odobrenje ili dozvola izdaje se čim se na temelju odgovarajuće provjere utvrdi da su ispunjeni uvjeti za izdavanje odobrenja ili dozvole.

3. Svaka stranka zadržava ili osniva redovne, arbitražne ili upravne sudove ili postupke kojima se na zahtjev pogođenog ulagatelja ili pružatelja usluge osigurava hitno preispitivanje upravnih odluka koje utječu na poslovnu jedinicu, prekogranično pružanje usluga ili privremenu prisutnost fizičkih osoba u poslovne svrhe i, ako je opravdano, odgovarajuća pravna sredstva protiv tih odluka. Ako takvi postupci ovise o tijelu nadležnom za donošenje predmetne upravne odluke, svaka stranka osigurava da je postupcima osigurano objektivno i nepristrano preispitivanje.

Ovaj se stavak ne tumači kao da se od stranke zahtijeva uspostavljanje takvih sudova ili postupaka ako to ne bi bilo u skladu s njezinim ustavom ili pravnim sustavom.

ČLANAK 8.20.

Postupci izdavanja dozvola i kvalifikacijski postupci

1. Postupcima i formalnostima izdavanja dozvola te kvalifikacijskim postupcima i formalnostima ne smije se ograničavati pružanje usluge ili obavljanje bilo koje druge gospodarske djelatnosti. Svaka stranka nastoji osigurati da su takvi postupci i formalnosti što jednostavniji te osigurava da takvi postupci i formalnosti ne dovode do neopravdanog otežavanja ili odgode pružanja usluge. Sve naknade za izdavanje dozvole¹ koje podnositelji zahtjeva plaćaju za svoje zahtjeve trebale bi biti razumne i ne smiju same po sebi ograničavati pružanje relevantne usluge.
2. Svaka stranka osigurava da su postupci i odluke nadležnih tijela u postupku izdavanja dozvola ili odobrenja nepristrani u odnosu na sve podnositelje zahtjeva. Nadležno tijelo svoje bi odluke trebalo donositi nepristrano i ne bi trebalo biti odgovorno nijednoj osobi koja pruža usluge ili obavlja gospodarske djelatnosti za koje se zahtjeva dozvola ili odobrenje.
3. Ako postoje posebni rokovi za podnošenje zahtjeva u zakonima i drugim propisima stranaka, podnositelju zahtjeva osigurava se razuman rok za podnošenje zahtjeva. Nadležno tijelo pokreće obradu zahtjeva bez nepotrebne odgode. Ako je moguće, zahtjevi bi se trebali prihvaćati u elektroničkom obliku pod istim uvjetima vjerodostojnosti kao u slučaju podnošenja zahtjeva u papirnatom obliku.

¹ Naknade za izdavanje dozvole ne uključuju plaćanja za dražbe, natječaje ili druga nediskriminirajuća sredstva za dodjelu koncesija ili obvezne doprinose za pružanje univerzalne usluge.

4. Svaka stranka osigurava završetak obrade zahtjeva, uključujući donošenje konačne odluke, u razumnom roku od datuma podnošenja potpunog zahtjeva. Svaka stranka nastoji odrediti uobičajeni rok za obradu zahtjeva.
5. Nadležno tijelo u razumnom roku od primitka zahtjeva obavještuje podnositelja zahtjeva o zahtjevu koji smatra nepotpunim, utvrđuje, u mjeri u kojoj je to izvedivo, koje su dodatne informacije potrebne za dopunu zahtjeva i omogućuje ispravak nepravilnosti.
6. Kad je to moguće, umjesto izvornih dokumenata trebalo bi prihvaćati ovjerene preslike.
7. Ako nadležno tijelo odbije zahtjev, o tome obavještuje podnositelja zahtjeva u pisanom obliku i bez nepotrebne odgode. Podnositelja zahtjeva u načelu se na njegov formalni zahtjev obavještuje i o razlozima odbijanja zahtjeva. Podnositelju zahtjeva trebalo bi biti dopušteno da u razumnom roku ponovno podnese zahtjev.
8. Svaka stranka osigurava da nakon dodjele dozvola ili odobrenje počne proizvoditi učinke bez nepotrebne odgode u skladu s uvjetima koji su određeni u dozvoli ili odobrenju.

PODODJELJAK 2.

ODREDBE OPĆE PRIMJENE

ČLANAK 8.21.

Uzajamno priznavanje stručnih kvalifikacija

1. Ništa u ovom poglavlju ne sprječava stranku da od fizičkih osoba zahtijeva posjedovanje potrebnih kvalifikacija i stručnog iskustva koji su utvrđeni za predmetno područje djelatnosti na državnom području na kojem se usluga pruža.
2. Stranke potiču relevantna stručna tijela odnosno odgovarajuća tijela na svojem državnom području da izrade i dostave zajedničku preporuku o uzajamnom priznavanju stručnih kvalifikacija Odboru za ulaganja, trgovinu uslugama, elektroničku trgovinu i javnu nabavu koji je osnovan u skladu s člankom 17.2. (Specijalizirani odbori). Takva zajednička preporuka potkrepljuje se dokazima o:
 - (a) gospodarskoj vrijednosti predviđenog sporazuma o uzajamnom priznavanju stručnih kvalifikacija (dalje u tekstu „Sporazum o uzajamnom priznavanju”); i

(b) usklađenosti režima, kao što je stupanj usklađenosti kriterija koje svaka stranka primjenjuje na odobravanje, izdavanje dozvola, poslovanje i potvrđivanje poduzetnika i pružatelja usluga.

3. Po primitku zajedničke preporuke Odbor za ulaganja, trgovinu uslugama, elektroničku trgovinu i javnu nabavu u razumnom roku preispituje zajedničku preporuku kako bi utvrdio je li ona u skladu s ovim Sporazumom.

4. Ako se na temelju informacija iz stavka 2. utvrdi da je zajednička preporuka u skladu s ovim Sporazumom, stranke preko svojih nadležnih tijela ili predstavnika koje je ovlastila stranka poduzimaju potrebne mjere za pregovore o Sporazumu o uzajamnom priznavanju.

PODODJELJAK 3.

RAČUNALNE USLUGE

ČLANAK 8.22.

Dogovor o računalnim uslugama

1. Stranke postupaju u skladu sa stavcima od 2. do 4. u mjeri u kojoj je trgovina računalnim uslugama liberalizirana u skladu s odjeljkom B (Liberalizacija ulaganja), odjeljkom C (Prekogranično pružanje usluga) i odjeljkom D (Privremena prisutnost fizičkih osoba u poslovne svrhe).
2. Stranke razumiju da CPC¹ 84, kôd Ujedinjenih naroda koji se upotrebljava za opisivanje računalnih i povezanih usluga, obuhvaća osnovne funkcije koje se upotrebljavaju za pružanje svih računalnih i povezanih usluga. Tehnološki razvoj doveo je do veće ponude tih usluga u obliku paketa povezanih usluga koji može uključivati neke ili sve navedene osnovne funkcije. Na primjer, usluge kao što su iznajmljivanje diskovnog prostora na poslužitelju internetskih stranica ili domene, usluge rudarenja podataka (*data mining*) i umreženi računalni sustavi sastoje se od kombinacije osnovnih funkcija računalnih usluga.

¹ CPC znači Središnja klasifikacija proizvoda koju je utvrdio Ured za statistiku Ujedinjenih naroda, Statistički dokumenti, serija M, br. 77, CPC prov, 1991.

3. Računalne i povezane usluge, neovisno o tome pružaju li se preko mreže, uključujući internet, uključuju sve usluge koje obuhvaćaju:

- (a) savjetovanje, strategiju, analizu, planiranje, specifikaciju, dizajn, razvoj, instalaciju, provedbu, integraciju, ispitivanje, uklanjanje pogrešaka, ažuriranje, podršku, tehničku pomoć ili upravljanje računalima ili računalnim sustavima ili za računala ili računalne sustave;
- (b) savjetovanje, strategiju, analizu, planiranje, specifikaciju, dizajn, razvoj, instalaciju, provedbu, integraciju, ispitivanje, uklanjanje pogrešaka, ažuriranje, prilagodbu, održavanje, podršku, tehničku pomoć, upravljanje ili uporabu računalnih programa ili za računalne programe;
- (c) obradu podataka, pohranu podataka, iznajmljivanje diskovnog prostora na poslužitelju ili usluge baze podataka;
- (d) usluge održavanja i popravka uredskih strojeva i opreme, uključujući računala; ili
- (e) usluge osposobljavanja osoblja klijenata povezane s računalnim programima, računalima ili računalnim sustavima koje nisu razvrstane u drugu skupinu usluga.

4. Stranke razumiju da u mnogim slučajevima računalne i povezane usluge omogućuju pružanje drugih usluga¹ elektroničkim i drugim sredstvima. U tim slučajevima važno je razlikovati između računalnih i povezanih usluga, kao što je iznajmljivanje diskovnog prostora na poslužitelju internetskih stranica ili aplikacije, i druge usluge čije pružanje omogućuju računalna i povezana usluga. Druga usluga, neovisno o tome omogućuje li je računalna i povezana usluga, nije obuhvaćena CPC-om 84.

PODODJELJAK 4.

POŠTANSKE USLUGE²

ČLANAK 8.23.

Sprječavanje prakse protivne tržišnom natjecanju u sektoru poštanskih usluga

Stranke provode ili uvode odgovarajuće mjere kako bi pružatelje usluga koji na temelju svojeg položaja na tržištu, samostalno ili zajedno, mogu bitno utjecati na uvjete sudjelovanja na relevantnim tržištima poštanskih usluga spriječile da primjenjuju ili nastave primjenjivati praksu protivnu tržišnom natjecanju.

¹ Npr. W/120.1.A.b (računovodstvene, revizijske i knjigovodstvene usluge), W/120.1.A.d (arhitektonske usluge), W/120.1.A.h (liječničke i zubarske usluge), W/120.2.D (audiovizualne usluge), W/120.5. (obrazovne usluge).

² Ovaj se pododjeljak primjenjuje na CPC 7511 i CPC 7512.

ČLANAK 8.24.

Dozvole

1. Ako zahtijeva dozvolu za pružanje poštanskih usluga, stranka objavljuje:
 - (a) sve kriterije izdavanja dozvola i uobičajeni rok potreban za donošenje odluke o zahtjevu za izdavanje dozvole; i
 - (b) uvjete za izdavanje takve dozvole.
2. Podnositelja zahtjeva obavješćuje se na zahtjev o razlozima odbijanja izdavanja dozvole te svaka stranka uspostavlja žalbeni postupak preko relevantnog regulatornog tijela. Žalbeni postupak mora biti transparentan, nediskriminirajući i utemeljen na objektivnim kriterijima.

ČLANAK 8.25.

Poštansko regulatorno tijelo

Regulatorno tijelo odvojeno je od pružatelja poštanskih usluga i ne odgovara im za svoj rad. Odluke i postupci regulatornog tijela nepristrani su u odnosu na sve sudionike na tržištu.

PODODJELJAK 5.

TELEKOMUNIKACIJSKE MREŽE I USLUGE

ČLANAK 8.26.

Područje primjene

1. U ovom se pododjeljku utvrđuju načela regulatornog okvira za pružanje javnih telekomunikacijskih mreža i usluga, koje su liberalizirane u skladu s odjeljkom B (Liberalizacija ulaganja), odjeljkom C (Prekogranično pružanje usluga) i odjeljkom D (Privremena prisutnost fizičkih osoba u poslovne svrhe).
2. Ovaj se pododjeljak ne primjenjuje na mjeru koju je stranka donijela ili je provodi u pogledu emitiranja¹ ili kabelske distribucije radijskih ili televizijskih programa.

¹ „Emitiranje” je definirano kako je predviđeno relevantnim zakonima i drugim propisima svake stranke. Podrazumijeva se da emitiranje ne obuhvaća poveznice između operatora.

ČLANAK 8.27.

Definicije

Za potrebe ovog pododjeljka:

- (a) „krajnji korisnik” znači krajnji korisnik usluge ili krajnji pružatelj usluge kojem se pruža javna telekomunikacijska mreža ili usluga, osim za uporabu u daljnjem pružanju javne telekomunikacijske mreže ili usluge;
- (b) „osnovna infrastruktura” znači infrastruktura javne telekomunikacijske mreže i usluge:
 - i koju isključivo ili pretežno osigurava jedan pružatelj ili ograničen broj pružatelja; i
 - ii. čija zamjena radi pružanja usluge nije ekonomski ili tehnički izvediva;
- (c) „međumrežno povezivanje” znači povezivanje s pružateljima javnih telekomunikacijskih usluga kako bi se korisnicima jednog pružatelja omogućilo komuniciranje s korisnicima drugog pružatelja i pristup uslugama koje pruža drugi pružatelj;

- (d) „glavni pružatelj usluga” znači pružatelj javnih telekomunikacijskih usluga koji može bitno utjecati na uvjete sudjelovanja, s obzirom na cijenu i ponudu, na relevantnom tržištu javnih telekomunikacijskih usluga zbog kontrole nad osnovnom infrastrukturom ili uporabe svojeg položaja na tržištu;
- (e) „prenosivost broja” znači mogućnost koja se nudi krajnjim korisnicima javnih telekomunikacijskih usluga da prilikom prelaska na istu kategoriju pružatelja javnih telekomunikacijskih usluga na zahtjev zadrže, na istoj lokaciji, iste telefonske brojeve;
- (f) „javna telekomunikacijska mreža” znači telekomunikacijska mreža od koje stranka zahtijeva pružanje javnih telekomunikacijskih usluga između utvrđenih priključnih točaka mreže;
- (g) „javna telekomunikacijska usluga” znači bilo koja telekomunikacijska usluga za koju stranka izričito ili stvarno zahtijeva da se pruža široj javnosti;
- (h) „regulatorno tijelo” u telekomunikacijskom sektoru znači tijelo ili tijela koje je stranka zadužila za reguliranje telekomunikacija;
- (i) „telekomunikacijska mreža” znači sustavi prijenosa i, ako je primjenjivo, oprema za komutiranje ili usmjeravanje te druga sredstva, uključujući elemente mreže koji nisu aktivni, koji omogućuju prijenos signala žičanim, radijskim, optičkim ili drugim elektromagnetskim sredstvima;

- (j) „telekomunikacijske usluge” znači sve usluge koje se sastoje od prijenosa i primanja elektromagnetskih signala, isključujući usluge emitiranja i gospodarske djelatnosti koje se sastoje od pružanja sadržaja koji zahtijevaju prijenos telekomunikacijskom mrežom; i
- (k) „korisnik” znači korisnik usluge ili pružatelj usluge.

ČLANAK 8.28.

Regulatorno tijelo

1. Regulatorno tijelo odvojeno je od pružatelja javnih telekomunikacijskih mreža ili usluga i ne odgovara im za svoj rad.
2. Odluke i postupci regulatornih tijela nepristrani su u odnosu na sve sudionike na tržištu. U tu svrhu, stranka koja zadrži vlasništvo ili kontrolu nad pružateljima telekomunikacijskih mreža ili usluga osigurava da se regulatornim djelovanjem, odlukama ili mjerama koje regulatorno tijelo donese u pogledu tih pružatelja ne diskriminira i tako u znatno nepovoljniji položaj dovede nijedan njihov konkurent.
3. Regulatorno tijelo mora imati dovoljne ovlasti za regulaciju sektora te odgovarajuća financijska sredstva i ljudske potencijale za obavljanje zadaća koje su mu dodijeljene.
4. Zadaće koje obavlja regulatorno tijelo objavljuju se u lako dostupnom i jasnom obliku, posebno ako su dodijeljene većem broju tijela.

5. Regulatorno tijelo svoje ovlasti izvršava transparentno i pravodobno.
6. Regulatorna tijela imaju ovlast osigurati da im pružatelji telekomunikacijskih mreža i usluga odmah i na zahtjev dostave sve potrebne informacije, uključujući financijske informacije, kako bi se regulatornim tijelima omogućilo da svoje zadaće obavljaju u skladu s ovim pododjeljkom. Tražene informacije ne smiju prelaziti ono što je nužno za obavljanje zadaća regulatornih tijela i s njima se postupa u skladu sa zahtjevima povjerljivosti.

ČLANAK 8.29.

Odobrenje za pružanje telekomunikacijskih mreža i usluga

1. Svaka stranka osigurava objavljivanje postupaka izdavanja dozvola, uključujući:
 - (a) sve kriterije, uvjete i postupke izdavanja dozvola koje primjenjuje; i
 - (b) razuman uobičajeni rok potreban za donošenje odluke o zahtjevu za izdavanje dozvole.

2. Svaka stranka osigurava da podnositelj zahtjeva u pisanom obliku na zahtjev dobije razloge za odbijanje izdavanja dozvole.
3. Ako je izdavanje dozvole odbijeno, podnositelj zahtjeva za izdavanje dozvole ima pravo žalbe.
4. Sve naknade za izdavanje dozvole¹ koje podnositelji zahtjeva plaćaju za svoj zahtjev za izdavanje dozvole moraju biti razumne i ne smiju same po sebi ograničavati pružanje usluge.

ČLANAK 8.30.

Ograničeni resursi

1. Svi postupci za dodjelu i uporabu ograničenih resursa, uključujući frekvencije, brojeve i pravo puta, provode se na objektivan, pravodoban, transparentan i nediskriminirajući način.
2. Trenutačno stanje dodijeljenih frekvencijskih pojaseva se objavljuje, ali nije potrebno dati detaljan opis radiofrekvencijskog spektra dodijeljenog za određene državne potrebe.

¹ Naknade za izdavanje dozvole ne uključuju plaćanja za dražbe, natječaje ili druga nediskriminirajuća sredstva za dodjelu koncesija ili obvezne doprinose za pružanje univerzalne usluge.

3. Odluke o dodjeli i raspodjeli spektra i upravljanju frekvencijama nisu mjere koje same po sebi nisu u skladu s člankom 8.4. (Pristup tržištu), člankom 8.8. (Zahtjevi u pogledu rezultata) i člankom 8.10. (Pristup tržištu). Svaka stranka stoga zadržava pravo provoditi svoje politike upravljanja spektrom i frekvencijama, koje mogu utjecati na broj pružatelja javnih telekomunikacijskih usluga, pod uvjetom da se to čini u skladu s ovim poglavljem. Stranke isto tako zadržavaju pravo dodjele frekvencijskih pojaseva na način da se uzmu u obzir postojeće i buduće potrebe.

ČLANAK 8.31.

Pristup javnim telekomunikacijskim mrežama i uslugama te njihova uporaba

1. Svaka stranka osigurava da svi pružatelji usluga druge stranke imaju pristup i mogu koristiti sve javne telekomunikacijske mreže i usluge glavnog pružatelja usluga¹, uključujući privatne iznajmljene vodove, koje se nude unutar ili preko njezinih granica, pod razumnim, nediskriminirajućim i transparentnim uvjetima, uključujući kako je utvrđeno u stavcima 2. i 3.

¹ Za potrebe ovog članka pružatelj javnih telekomunikacijskih mreža i usluga određuje se kao glavni pružatelj usluga u skladu s domaćim zakonima, drugim propisima i postupcima svake stranke.

2. Svaka stranka osigurava da je pružateljima javnih telekomunikacijskih usluga koji traže pristup mreži glavnog pružatelja usluga omogućeno sljedeće:

- (a) kupnja ili zakup te spajanje terminalne ili druge opreme koja ima sučelje s javnom telekomunikacijskom mrežom;
- (b) međumrežno povezivanje privatnih iznajmljenih ili vlastitih vodova s javnim telekomunikacijskim mrežama i uslugama na njezinu državnom području ili preko njezinih granica ili s iznajmljenim ili vlastitim vodovima drugih pružatelja usluga; i
- (c) uporaba operativnih protokola po vlastitom izboru, osim onih koji su nužni za osiguravanje dostupnosti telekomunikacijskih mreža i usluga široj javnosti.

3. Svaka stranka svim pružateljima usluga druge stranke osigurava mogućnost uporabe javnih telekomunikacijskih mreža i usluga za prijenos informacija na njezinu državnom području ili preko njezinih granica, uključujući za komunikaciju unutar poduzeća takvih pružatelja usluga te za pristup informacijama sadržanima u bazama podataka ili drukčije pohranjenima u strojno čitljivom obliku na državnom području bilo koje od stranaka. O novim i izmijenjenim mjerama stranke koje znatno utječu na takvu uporabu obavješćuje se druga stranka te one podliježu savjetovanju.

4. Svaka stranka osigurava da se pružatelji usluga koji u postupku pregovaranja o pristupu dobiju informacije od drugog pružatelja usluga tim informacijama služe isključivo u svrhu u koju su im one dostavljene te da u svakom trenutku poštuju povjerljivost prenesenih ili pohranjenih informacija.

ČLANAK 8.32.

Međumrežno povezivanje

1. Svaka stranka osigurava da svi pružatelji javnih telekomunikacijskih usluga imaju pravo i, ako je to zatražio drugi pružatelj, obvezu pregovaranja o uzajamnom međumrežnom povezivanju u svrhu pružanja javnih telekomunikacijskih mreža i usluga.
2. Svaka stranka osigurava da se pružatelji usluga koji u postupku pregovaranja o međumrežnom povezivanju dobiju informacije od drugog pružatelja usluga tim informacijama služe isključivo u svrhu u koju su im one dostavljene te da u svakom trenutku poštuju povjerljivost prenesenih ili pohranjenih informacija.
3. Svaka stranka za javne telekomunikacijske usluge osigurava međumrežno povezivanje s glavnim¹ pružateljem usluga u svakoj tehnički izvedivoj točki u mreži. Takvo međumrežno povezivanje osigurava se:
 - (a) pod nediskriminirajućim uvjetima (uključujući u odnosu na tehničke norme i specifikacije) i po nediskriminirajućim cijenama te kvalitete koja nije lošija od kvalitete koja se osigurava za vlastite slične usluge glavnog pružatelja usluga, ili slične usluge nepovezanih pružatelja usluga, ili za društva kćeri ili druga povezana društva;

¹ Za potrebe ovog članka pružatelj javnih telekomunikacijskih mreža i usluga određuje se kao glavni pružatelj usluga u skladu s domaćim zakonima, drugim propisima i postupcima svake stranke.

- (b) pravodobno, pod uvjetima (uključujući u odnosu na tehničke norme i specifikacije) i po troškovno usmjerenim cijenama koji su transparentni, razumni i kojima se uzima u obzir ekonomska izvedivost te koji su dovoljno izdvojeni da pružatelj ne mora plaćati za dijelove mreže ili infrastrukturu koja mu nije potrebna za pružanje usluge; i
 - (c) na zahtjev, u drugim točkama pored priključnih točki mreže koje nude većini korisnika, po cijenama koje odražavaju trošak izgradnje potrebne dodatne infrastrukture.
4. Postupci koji se primjenjuju na glavnog pružatelja usluga u pogledu međumrežnog povezivanja moraju biti javno dostupni.
5. Glavni pružatelji usluga prema potrebi objavljuju svoje sporazume o međumrežnom povezivanju ili svoje referentne ponude za međumrežno povezivanje.

ČLANAK 8.33.

Mjere zaštite tržišnog natjecanja u pogledu glavnih pružatelja usluga

Stranke uvode ili provode odgovarajuće mjere kako bi pružatelje usluga koji su, samostalno ili zajedno, glavni pružatelj usluga spriječile da primjenjuju ili nastave primjenjivati praksu protivnu tržišnom natjecanju. Praksa protivna tržišnom natjecanju na njihovu državnom području uključuje posebno:

- (a) unakrsno subvencioniranje protivno tržišnom natjecanju;

- (b) uporabu informacija dobivenih od konkurenata s posljedicama protivnima tržišnom natjecanju; i
- (c) uskraćivanje drugim pružateljima usluga pravodobnih tehničkih informacija o osnovnoj infrastrukturi i komercijalno relevantnih informacija koje su im potrebne za pružanje usluga.

ČLANAK 8.34.

Univerzalna usluga

1. Svaka stranka ima pravo utvrditi vrstu obveze univerzalne usluge koju želi provoditi. Svaka stranka upravlja obvezom univerzalne usluge koju provodi na transparentan, nediskriminirajući i konkurentski neutralan način te osigurava da njezina obveza univerzalne usluge ne opterećuje više nego što je potrebno za vrstu univerzalne usluge koju je utvrdila.
2. Pružatelji univerzalne usluge određuju se primjenom učinkovitog, transparentnog i nediskriminirajućeg mehanizma.

ČLANAK 8.35.

Prenosivost broja

Svaka stranka osigurava da pružatelji javnih telekomunikacijskih mreža i usluga na njezinu državnom području omogućuju prenosivost broja za mobilne usluge i sve druge usluge koje ta stranka odredi, u mjeri u kojoj je to tehnički i ekonomski izvedivo, pravodobno i pod razumnim uvjetima.

ČLANAK 8.36.

Povjerljivost informacija

Svaka stranka osigurava povjerljivost telekomunikacija i povezanih podataka o prometu putem javne telekomunikacijske mreže i s pomoću javno dostupnih telekomunikacijskih usluga, bez ograničavanja trgovine uslugama.

ČLANAK 8.37.

Rješavanje sporova u području telekomunikacija

1. U slučaju spora između pružatelja telekomunikacijskih mreža ili usluga u pogledu prava i obveza koji proizlaze iz ovog pododjeljka predmetno regulatorno tijelo, na zahtjev bilo koje od predmetnih stranaka, donosi obvezujuću odluku o rješenju spora u najkraćem mogućem roku, a u svakom slučaju u razumnom roku, osim u iznimnim okolnostima.
2. Ako se spor iz stavka 1. odnosi na prekogranično pružanje usluga, predmetna regulatorna tijela koordiniraju svoje napore kako bi se došlo do rješenja spora.
3. Odluka regulatornog tijela objavljuje se uzimajući u obzir zahtjeve povjerljivosti poslovnih podataka. Predmetne stranke dobivaju cjelovito obrazloženje odluke te imaju pravo podnijeti žalbu protiv te odluke u skladu sa stavkom 5.
4. Postupak iz stavaka 1., 2. i 3. ne isključuje pravo bilo koje od predmetnih stranaka na podnošenje tužbe pred sudom.

5. Svaki korisnik ili pružatelj usluge na kojeg utječe odluka regulatornog tijela ima pravo podnijeti žalbu protiv te odluke žalbenom tijelu koje je neovisno o uključenoj stranci. To tijelo, koje može biti sud, raspolaze potrebnim stručnim znanjem za djelotvorno obavljanje svojih funkcija. Meritum predmeta na odgovarajući se način uzima u obzir, a žalbeni mehanizam mora biti djelotvoran. Ako žalbeno tijelo nije pravosudno, njegove se odluke uvijek obrazlažu u pisanom obliku i podliježu preispitivanju koje provodi nepristrano i neovisno pravosudno tijelo. Odluke koje donesu žalbena tijela djelotvorno se izvršavaju. Odluka regulatornog tijela ostaje na snazi do ishoda žalbe, osim ako se odobre privremene mjere u skladu s domaćim zakonima i drugim propisima.

ČLANAK 8.38.

Kolokacija

1. Svaka stranka osigurava da glavni pružatelji usluga na njezinu državnom području:
 - (a) pružateljima javnih telekomunikacijskih mreža ili usluga druge stranke koji su pružatelji na temelju infrastrukture na državnom području te stranke osiguraju fizičku kolokaciju opreme potrebne za međumrežno povezivanje; i

(b) u situacijama u kojima fizička kolokacija iz točke (a) nije praktična zbog tehničkih razloga ili zbog prostornih ograničenja, surađuju s pružateljima javnih telekomunikacijskih mreža ili usluga druge stranke koji su pružatelji na temelju infrastrukture na državnom području te stranke kako bi se pronašlo i provelo praktično i komercijalno održivo alternativno rješenje.

2. Svaka stranka osigurava da glavni pružatelji usluga na njezinu državnom području pružateljima javnih telekomunikacijskih mreža ili usluga osiguraju fizičku kolokaciju ili praktično i komercijalno održivo alternativno rješenje iz stavka 1. pravodobno te pod uvjetima, uključujući tehničke norme i specifikacije, i po cijenama koji su razumni s obzirom na ekonomsku izvedivost, nediskriminirajući i transparentni.

3. Svaka stranka može u skladu sa svojim domaćim zakonima i drugim propisima odrediti lokacije na kojima glavni pružatelji usluga na njezinu državnom području moraju osigurati fizičku kolokaciju ili praktično i komercijalno održivo alternativno rješenje iz stavka 1.

ČLANAK 8.39.

Usluge iznajmljenih vodova

Svaka stranka osigurava, osim ako je to tehnički neizvedivo, da glavni pružatelj usluga na njezinu državnom području stave usluge iznajmljenih vodova koje su javne telekomunikacijske usluge na raspolaganje pružateljima javnih telekomunikacijskih mreža ili usluga druge stranke pravodobno te pod uvjetima, uključujući tehničke norme i specifikacije, i po cijenama koji su razumni s obzirom na ekonomsku izvedivost, nediskriminirajući i transparentni.

ČLANAK 8.40.

Izdvojeni elementi mreže

Svaka stranka osigurava da njezino telekomunikacijsko regulatorno tijelo ima ovlast od glavnih pružatelja usluga zahtijevati da ispune razumne zahtjeve pružatelja javnih telekomunikacijskih mreža ili usluga za pristup posebnim elementima mreže i njihovu uporabu, u izdvojenom obliku, pravodobno i pod uvjetima koji su razumni, transparentni i nediskriminirajući. Svaka stranka u skladu sa svojim domaćim zakonima i drugim propisima određuje takve posebne elemente mreže za koje se zahtijeva da budu stavljeni na raspolaganje na njezinu državnom području.

PODODJELJAK 6.

FINANCIJSKE USLUGE

ČLANAK 8.41.

Područje primjene i definicije

1. U ovom se pododjeljku utvrđuju načela regulatornog okvira za sve financijske usluge koje su liberalizirane u skladu s odjeljkom B (Liberalizacija ulaganja), odjeljkom C (Prekogranično pružanje usluga) i odjeljkom D (Privremena prisutnost fizičkih osoba u poslovne svrhe).
2. Za potrebe ovog pododjeljka:
 - (a) „financijske usluge” znači bilo koje usluge financijske prirode koje nudi pružatelj financijskih usluga stranke; financijske usluge obuhvaćaju sljedeće djelatnosti:
 - i. osiguranje i usluge povezane s osiguranjem:
 - (A) izravno osiguranje (uključujući suosiguranje):
 1. životno; i
 2. neživotno;

- (B) reosiguranje i retrocesija;
 - (C) posredovanje u osiguranju, kao što su posredništvo i zastupanje; i
 - (D) pomoćne osigurateljne usluge, kao što su usluge savjetovanja, aktuarske usluge, usluge procjene rizika i usluge naplate odštetnih zahtjeva;
- ii. bankarske i druge financijske usluge (osim osiguranja):
- (A) primanje depozita i drugih povratnih sredstava od građanstva;
 - (B) sve vrste zajmova, uključujući potrošačke kredite, hipotekarne kredite, faktoring i financiranje komercijalnih transakcija;
 - (C) financijski *leasing*;
 - (D) sve usluge plaćanja i prijenosa novca, uključujući kreditne kartice, kartice s odgođenom naplatom (*charge card*) i debitne kartice, putničke čekove i bankovne mjenice;
 - (E) jamstva i obveze;

(F) trgovanje za vlastiti račun ili za račun klijenata, na burzi, izvanburzovnom tržištu ili na neki drugi način:

1. instrumentima tržišta novca (uključujući čekove, mjenice i certifikate o depozitu);
2. devizama;
3. izvedenicama, uključujući, ali ne ograničavajući se na budućnosnice i opcije;
4. tečajnim i kamatnim instrumentima, uključujući proizvode kao što su ugovori o razmjeni i terminski ugovori o kamatnoj stopi;
5. prenosivim vrijednosnim papirima; i
6. drugim prenosivim instrumentima i financijskim sredstvima, uključujući plemenite metale;

(G) sudjelovanje u izdavanju svih vrsta vrijednosnih papira, uključujući njihovo pokroviteljstvo i plasiranje u svojstvu agenta (javno ili u privatnom svojstvu) te pružanje usluga koje se odnose na takva izdavanja;

(H) brokerski novčani poslovi;

- (I) upravljanje imovinom, kao što je upravljanje gotovinom ili portfeljem, svi oblici upravljanja zajedničkim ulaganjima, upravljanje mirovinskim fondovima, usluge skrbništva, usluge pohrane i fiducijarne usluge;
 - (J) usluge namire i klirinške usluge za financijsku imovinu, uključujući vrijednosne papire, izvedenice i druge prenosive instrumente;
 - (K) pružanje i prijenos financijskih informacija i obrada financijskih podataka te dobava povezanog softvera od strane dobavljača drugih financijskih usluga; i
 - (L) savjetodavne, posredničke i druge pomoćne financijske usluge povezane sa svim djelatnostima navedenima u podtočkama od (A) do (K), uključujući bonitetne informacije i analizu, istraživanja i savjete koji se odnose na ulaganja i portfelje, savjete koji se odnose na stjecanje te restrukturiranje i strategiju poduzeća;
- (b) „pružatelj financijskih usluga” znači bilo koja fizička ili pravna osoba stranke koja želi pružati ili pruža financijske usluge, ali ne uključuje javni subjekt;
- (c) „nova financijska usluga” znači usluga financijske prirode, uključujući usluge koje se odnose na postojeće i nove proizvode ili način isporuke proizvoda, koju ne pruža nijedan pružatelj financijskih usluga na državnom području stranke, ali se pruža na državnom području druge stranke;

(d) „javni subjekt” znači:

- i. državna uprava, središnja banka ili monetarno tijelo stranke ili subjekt koji je u vlasništvu ili pod kontrolom stranke, koji se u prvom redu bavi obavljanjem državnih poslova ili djelatnosti za državne potrebe, ali ne uključuje subjekt koji se u prvom redu bavi pružanjem financijskih usluga na komercijalnoj osnovi; ili
- ii. privatni subjekt koji obavlja funkcije koje inače obavlja središnja banka ili monetarno tijelo kad obavlja te funkcije;

i

(e) „samoregulatorna organizacija” znači bilo koje nevladino tijelo, burza ili tržište vrijednosnih papira ili budućnosnica, klirinška agencija ili druga organizacija ili udruženje koje izvršava regulatorne ili nadzorne ovlasti nad pružateljima financijskih usluga na temelju zakona ili delegiranja središnje, regionalne ili lokalne uprave ili tijela, ako je primjenjivo.

ČLANAK 8.42.

Bonitetno izuzeće

1. Ništa se u ovom Sporazumu ne tumači kao da stranku sprječava da donese ili provodi mjere iz bonitetnih razloga, kao što su:
 - (a) zaštita ulagatelja, deponenata, osiguranika ili osoba prema kojima pružatelj financijskih usluga ima fiducijarnu obvezu; ili
 - (b) osiguravanje integriteta i stabilnosti financijskog sustava stranke.
2. Mjere iz stavka 1. ne opterećuju više nego što je potrebno za ostvarivanje njihova cilja.
3. Ništa se u ovom Sporazumu ne tumači kao da se od stranke zahtijeva da otkrije informacije o poslovima i računima pojedinačnih klijenata ili bilo koje povjerljive ili zaštićene informacije u posjedu javnih subjekata.

4. Svaka stranka nastoji osigurati da se na njezinu državnom području provode i primjenjuju međunarodno dogovorene norme za reguliranje i nadzor sektora financijskih usluga te za borbu protiv utaje i izbjegavanja poreza. Te međunarodno dogovorene norme uključuju, među ostalim, *Osnovna načela učinkovitoga bankarskog nadzora* Baselskog odbora, *Temeljna načela osiguranja* Međunarodnog udruženja osigurateljnih nadzornih tijela, *Ciljeve i načela uređenja vrijednosnih papira* Međunarodne organizacije komisija za vrijednosne papire, *Sporazum o razmjeni informacija o poreznim pitanjima* Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj, *Izjavu o transparentnosti i razmjeni informacija u porezne svrhe* skupine G20 te *Četrdeset preporuka o pranju novca* i *Devet posebnih preporuka o financiranju terorizma* Radne skupine za financijsko djelovanje.
5. Stranke primaju na znanje *Deset ključnih načela razmjene informacija* koja su proglasili ministri financija skupine zemalja G7.
6. Ne dovodeći u pitanje druga sredstva bonitetnog reguliranja prekogranične trgovine financijskim uslugama, stranka može zahtijevati registraciju ili odobrenje pružatelja prekograničnih financijskih usluga druge stranke i financijskih instrumenata.

ČLANAK 8.43.

Transparentno reguliranje

Svaka stranka zainteresiranim osobama stavlja na raspolaganje svoje uvjete za ispunjenje zahtjeva koji se odnose na pružanje financijskih usluga.

Na njegov zahtjev, predmetna stranka obavještuje podnositelja zahtjeva o statusu njegova zahtjeva. Ako predmetna stranka od podnositelja zahtjeva zahtijeva dodatne informacije, o tome ga obavještuje bez nepotrebne odgode.

ČLANAK 8.44.

Nova financijska usluga

Svaka stranka pružatelju financijskih usluga druge stranke dopušta pružanje bilo koje nove financijske usluge čije bi pružanje prva stranka u skladu sa svojim domaćim zakonima i drugim propisima u sličnim situacijama dopustila vlastitim pružateljima financijskih usluga, pod uvjetom da uvođenje nove financijske usluge ne zahtijeva novi zakon ili izmjenu postojećeg zakona. Stranka može odrediti institucionalni i pravni oblik pružanja usluge te zahtijevati odobrenje za njezino pružanje. Ako se zahtijeva dobivanje takvog odobrenja, odluka se donosi u razumnom roku, a odobrenje može biti odbijeno samo zbog bonitetnih razloga.

ČLANAK 8.45.

Obrada podataka

1. Svaka stranka donosi ili provodi odgovarajuće zaštitne mjere za zaštitu osobnih podataka i privatnosti, uključujući osobne evidencije i račune.
2. Najkasnije dvije godine od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma svaka stranka dopušta pružateljima financijskih usluga¹ druge stranke da na njezino državno područje ili iz njega prenose informacije u elektroničkom ili drugom obliku u svrhu obrade podataka ako je ona potrebna za redovno poslovanje tih pružatelja financijskih usluga.
3. Ništa u ovom članku ne ograničava pravo stranke na zaštitu osobnih podataka i privatnosti, pod uvjetom da se to pravo ne upotrebljava za izbjegavanje ovog Sporazuma.

¹ Podrazumijeva se da u skladu s domaćim zakonima i drugim propisima Vijetnama koji postoje na datum potpisivanja ovog Sporazuma nijedna fizička osoba ne smije prenositi podatke.

ČLANAK 8.46.

Posebne iznimke

1. Ništa se u ovom poglavlju ne tumači kao da stranku, uključujući njezine javne subjekte, sprječava da na svojem državnom području isključivo ona obavlja ili pruža djelatnosti ili usluge koje su dio javnog mirovinskog fonda ili zakonskog sustava socijalne sigurnosti, osim ako te djelatnosti mogu obavljati, kako je predviđeno njezinim domaćim zakonima i drugim propisima, pružatelji financijskih usluga u tržišnom natjecanju s javnim subjektima ili privatnim institucijama.
2. Ništa se u ovom Sporazumu, osim odjeljka B (Liberalizacija ulaganja) na koji se primjenjuje stavak 3., ne primjenjuje na djelatnosti koje obavlja središnja banka ili monetarno tijelo ili bilo koji drugi javni subjekt u provođenju monetarne ili tečajne politike.
3. Ništa se u odjeljku B (Liberalizacija ulaganja) ne primjenjuje na nediskriminirajuće mjere opće primjene koje poduzima bilo koji javni subjekt u provođenju monetarne ili tečajne politike.
4. Ništa se u ovom poglavlju ne tumači kao da stranku, uključujući njezine javne subjekte, sprječava da na svojem državnom području isključivo ona obavlja ili pruža djelatnosti ili usluge za račun ili uz jamstvo ili koristeći se financijskim sredstvima stranke ili njezinih javnih subjekata, osim ako te djelatnosti mogu obavljati, kako je predviđeno njezinim domaćim zakonima i drugim propisima, pružatelji financijskih usluga u tržišnom natjecanju s javnim subjektima ili privatnim institucijama.

5. Podrazumijeva se da stranke razumiju da se stavci 1. i 4. ne tumače kao da se strankama dopušta primjenu mjera iz tih stavaka, bez zaštite prava predmetnih ulagatelja ili ulaganja, ako su djelatnosti ili usluge iz tih stavaka liberalizirane ili ih mogu obavljati ili pružati, kako je predviđeno domaćim zakonima i drugim propisima stranke, pružatelji financijskih usluga u tržišnom natjecanju s javnim subjektima ili privatnim institucijama.

ČLANAK 8.47.

Samoregulatorne organizacije

Ako stranka zahtijeva članstvo ili sudjelovanje u samoregulatornoj organizaciji ili pristup toj organizaciji kako bi pružatelji financijskih usluga druge stranke mogli pružati financijske usluge na ili prema državnom području prve stranke, stranka osigurava poštovanje obveza iz članka 8.5. (Nacionalni tretman), 8.6. (Tretman najpovlaštenije nacije) i 8.11. (Nacionalni tretman).

ČLANAK 8.48.

Klirinški i platni sustavi

U skladu s uvjetima pod kojima se odobrava nacionalni tretman, kako je predviđeno u člancima 8.5. (Nacionalni tretman) i 8.11. (Nacionalni tretman), svaka stranka pružateljima financijskih usluga druge stranke s poslovnim nastanom na njezinu državnom području odobrava pristup platnim i klirinškim sustavima kojima upravljaju javni subjekti te službenim instrumentima financiranja i refinanciranja koji su dostupni u okviru redovnog poslovanja. Ovim se člankom ne omogućuje pristup sredstvima zajmodavca stranke u krajnjoj nuždi.

PODODJELJAK 7.

USLUGE MEĐUNARODNOG POMORSKOG PRIJEVOZA

ČLANAK 8.49.

Područje primjene, definicije i načela

1. U ovom se pododjeljku utvrđuju načela liberalizacije usluga međunarodnog pomorskog prijevoza u skladu s odjeljkom B (Liberalizacija ulaganja), odjeljkom C (Prekogranično pružanje usluga) i odjeljkom D (Privremena prisutnost fizičkih osoba u poslovne svrhe).

2. Za potrebe ovog pododjeljka:

- (a) „usluge kontejnerske stanice i terminala” znači djelatnosti koje se sastoje od skladištenja kontejnera, u luci ili na kopnu, radi njihova punjenja ili pražnjenja, popravka i pripreme za prijevoz;
- (b) „usluge carinjenja” ili „usluge carinskog posredovanja” znači djelatnosti koje se sastoje od obavljanja carinskih formalnosti za drugu stranku povezanih s uvozom, izvozom ili provozaom tereta, bez obzira na to pruža li tu uslugu pružatelj usluga u okviru svoje osnovne ili sporedne djelatnosti;
- (c) „usluge razvoza” znači prethodni i daljnji prijevoz međunarodnog tereta morem, posebno tereta u kontejnerima, između luka koje se nalaze na državnom području stranke na putu prema odredištu izvan državnog područja te stranke;
- (d) „usluge otpreme tereta” znači djelatnost koja se sastoji od organiziranja i praćenja otpreme u ime otpremnika dobavljanjem usluga prijevoza i povezanih usluga, pripremom dokumentacije i pružanjem poslovnih informacija;
- (e) „međunarodni teret” znači teret koji se prevozi između luke jedne stranke i luke druge stranke ili treće zemlje ili između luke jedne države članice Unije i luke druge države članice Unije;

- (f) „usluge međunarodnog pomorskog prijevoza” znači prijevoz putnika ili tereta pomorskim plovilima između luke jedne stranke i luke druge stranke ili treće zemlje, uključujući izravno ugovaranje s pružateljima drugih usluga prijevoza radi osiguranja multimodalnog prijevoza na temelju jedne prijevozne isprave, ali ne i pravo pružanja takvih drugih usluga prijevoza.
- (g) „pomoćne pomorske usluge” znači usluge utovara i istovara pomorskog tereta, usluge carinjenja, usluge kontejnerske stanice i terminala, usluge pomorskih agencija i usluge otpreme tereta;
- (h) „usluge utovara i istovara pomorskog tereta” znači djelatnosti koje obavljaju trgovačka društva za utovar i istovar plovila, uključujući trgovačka društva za upravljanje terminalima, ali isključujući neposredne djelatnosti lučkih radnika ako je ta radna snaga organizirana neovisno o trgovačkim društvima za utovar i istovar plovila ili trgovačkim društvima za upravljanje terminalima; obuhvaćene djelatnosti uključuju organizaciju i nadzor:
- i. utovara tereta na brod ili istovara tereta s broda;
 - ii. privezivanja ili odvezivanja tereta; i
 - iii. prihvata ili isporuke i čuvanja tereta prije otpreme ili nakon istovara;
- i
- (i) „multimodalni prijevoz” znači prijevoz tereta na temelju jedne prijevozne isprave pri kojemu se upotrebljava više prijevoznih sredstava i koji uključuje međunarodnu dionicu na moru.

3. S obzirom na postojeće razine liberalizacije između stranaka u međunarodnom pomorskom prijevozu primjenjuju se sljedeća načela:

- (a) stranke djelotvorno primjenjuju načelo neograničenog pristupa međunarodnim pomorskim tržištima i trgovini na komercijalnoj i nediskriminirajućoj osnovi;
- (b) svaka stranka brodovima koji plovo pod zastavom druge stranke ili kojima upravljaju pružatelji usluga druge stranke odobrava tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji odobrava svojim brodovima u pogledu, među ostalim, pristupa lukama, uporabe infrastrukture i pomoćnih pomorskih usluga te povezanih naknada i pristojbi, carinskih objekata i pristupa vezovima i objektima za utovar i istovar;
- (c) svaka stranka pružateljima usluga međunarodnog pomorskog prijevoza druge stranke dopušta da imaju poduzeće na njezinu državnom području pod uvjetima poslovnog nastana i poslovanja u skladu s uvjetima utvrđenima u njezinu Rasporedu posebnih obveza iz Priloga 8.-A (Raspored posebnih obveza Unije) odnosno Priloga 8.-B (Raspored posebnih obveza Vijetnama);
- (d) stranke pružateljima usluga međunarodnog pomorskog prijevoza druge stranke omogućuju, pod razumnim i nediskriminirajućim uvjetima, sljedeće usluge u luci: peljarenje, tegljenje i pomoć pri tegljenju, opskrbu hranom, gorivom i vodom, prikupljanje otpada i zbrinjavanje balastnih voda, usluge lučke kapetanije, pomoć pri navigaciji, usluge hitnih popravaka, sidrenje, privez i usluge priveza, operativne obalne usluge nužne za operativnost broda, uključujući komunikacije, opskrbu vodom i električnom energijom;

- (e) Unija, podložno odobrenju njezinih nadležnih tijela, dopušta pružateljima usluga međunarodnog pomorskog prijevoza Vijetnama da premještaju vlastite ili zakupljene prazne kontejnere koji se ne prevoze kao teret uz plaćanje, već za vlastitu uporabu pri utovaru i istovaru njihova tereta u vanjskoj trgovini, između luka države članice Unije;
- (f) Vijetnam, podložno odobrenju njegovih nadležnih tijela,¹ dopušta pružateljima usluga međunarodnog pomorskog prijevoza Unije ili njezinih država članica da premještaju vlastite ili zakupljene prazne kontejnere koji se ne prevoze kao teret uz plaćanje, već za vlastitu uporabu pri utovaru i istovaru njihova tereta u vanjskoj trgovini, između luke Quy Nhon i luke Cai Mep-Thi Vai. Nakon isteka pet godina od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma Vijetnam dopušta pružateljima usluga međunarodnog pomorskog prijevoza Unije ili njezinih država članica da premještaju vlastite ili zakupljene prazne kontejnere koji se ne prevoze kao teret uz plaćanje, već za vlastitu uporabu pri utovaru i istovaru njihova tereta u vanjskoj trgovini, između njegovih nacionalnih luka pod uvjetom da bi plovila na koja se teret prekrca (odnosno matična plovila) trebala pristati u lukama Vijetnama;

¹ Podrazumijeva se da je odobrenje administrativni postupak uspostavljen kako bi se osiguralo ispunjenje svih relevantnih zahtjeva. Odobrenje se izdaje odmah nakon što se na temelju odgovarajuće provjere utvrdi da su ispunjeni uvjeti za izdavanje odobrenja. Odobrenje ne služi kao prikriveno ograničavanje pružanja usluga.

- (g) Unija, podložno odobrenju njezinih nadležnih tijela, dopušta pružateljima usluga međunarodnog pomorskog prijevoza Vijetnama pružanje usluga razvoza između svojih nacionalnih luka;
 - (h) Vijetnam, podložno odobrenju njegovih nadležnih tijela¹, dopušta pružateljima usluga međunarodnog pomorskog prijevoza Unije ili njezinih država članica pružanje usluga razvoza između luke Quy Nhon i luke Cai MepThi Vai za njihova vlastita plovila pod uvjetom da bi plovila na koja se teret prekrca (odnosno matična plovila) trebala pristati u luci Cai Mep-Thi Vai.
4. Primjenjujući načela iz stavka 3. točaka (a) i (b) stranke:
- (a) ne uključuju aranžmane o raspodjeli tereta u buduće sporazume s trećim zemljama o uslugama pomorskog prijevoza, uključujući prijevoz suhog i tekućeg rasutog tereta i linijski promet, a ako takvi aranžmani o raspodjeli tereta postoje u prijašnjim sporazumima, otkazuju ih u razumnom roku; i
 - (b) nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma, suzdržavaju se od uvođenja ili primjene jednostranih mjera ili administrativnih, tehničkih i drugih prepreka koje bi mogle činiti prikriveno ograničavanje ili imati diskriminirajuće učinke na slobodno pružanje usluga međunarodnog pomorskog prijevoza.

¹ Podrazumijeva se da je odobrenje administrativni postupak uspostavljen kako bi se osiguralo ispunjenje svih relevantnih zahtjeva. Odobrenje se izdaje odmah nakon što se na temelju odgovarajuće provjere utvrdi da su ispunjeni uvjeti za izdavanje odobrenja. Odobrenje ne služi kao prikriveno ograničavanje pružanja usluga.

ODJELJAK F

ELEKTRONIČKA TRGOVINA

ČLANAK 8.50.

Cilj i načela

Prepoznajući da elektronička trgovina povećava mogućnosti trgovine u mnogim sektorima, stranke promiču razvoj uzajamne elektroničke trgovine, posebno suradnjom u pitanjima elektroničke trgovine iz odredaba ovog poglavlja.

ČLANAK 8.51.

Carine

Stranke ne uvode carine na elektroničke prijenose.

ČLANAK 8.52.

Regulatorna suradnja u području elektroničke trgovine

1. Stranke vode dijalog o regulatornim pitanjima u pogledu elektroničke trgovine koji, među ostalim, uključuje sljedeće:

- (a) priznavanje certifikata elektroničkih potpisa koji se izdaju javnosti i olakšavanje prekograničnih usluga certificiranja;
- (b) odgovornost posrednih davatelja usluga u pogledu prijenosa ili pohrane informacija;
- (c) postupanje prema neželjenom elektroničkom oglašavanju;
- (d) zaštitu potrošača u području elektroničke trgovine; i
- (e) sva druga pitanja relevantna za razvoj elektroničke trgovine.

2. Dijalog može biti u obliku razmjene informacija o zakonima i drugim propisima stranaka koji se odnose na pitanja iz stavka 1. te o provedbi takvih zakona i drugih propisa.

ODJELJAK G

IZNIMKE

ČLANAK 8.53.

Opće iznimke

Podložno zahtjevu da se takve mjere ne primjenjuju na način koji bi bio sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije između zemalja u kojima prevladavaju slični uvjeti ili prikriveno ograničavanje osnivanja poslovne jedinice ili poslovanja poduzeća ili prekograničnog pružanja usluga, ništa se u ovom poglavlju ne tumači kao da bilo koju stranku sprječava da donese ili provodi mjere:

- (a) potrebne za zaštitu javne sigurnosti ili javnog morala ili održavanje javnog reda;
- (b) potrebne za zaštitu života ili zdravlja ljudi, životinja ili biljaka;
- (c) koje se odnose na zaštitu neobnovljivih prirodnih resursa ako se te mjere primjenjuju zajedno s ograničenjima za domaće ulagatelje ili domaće pružanje ili uporabu usluga;
- (d) potrebne za zaštitu nacionalnog blaga umjetničke, povijesne ili arheološke vrijednosti;

(e) potrebne za osiguravanje postupanja u skladu sa zakonima ili drugim propisima koji nisu neusklađeni s odredbama ovog poglavlja, uključujući one koji se odnose na:

- i. sprječavanje prijevarne i zavaravajuće prakse ili na rješavanje posljedica povreda ugovora;
- ii. zaštitu privatnosti osoba u pogledu obrade i širenja osobnih podataka i zaštitu povjerljivosti osobnih evidencija i računa; ili
- iii. sigurnost;

ili

- (f) koje nisu u skladu s člankom 8.5. (Nacionalni tretman) stavkom 1. ili 2. ili člankom 8.11. (Nacionalni tretman) stavkom 1., pod uvjetom da je razlika u tretmanu usmjerena na osiguravanje djelotvornog ili pravičnog uvođenja ili naplate izravnih poreza u pogledu gospodarskih djelatnosti, ulagatelja ili pružatelja usluga druge stranke¹.

¹ Mjere namijenjene osiguravanju pravičnog ili djelotvornog uvođenja ili naplate izravnih poreza uključuju mjere koje stranka poduzima u okviru svojeg poreznog sustava i:

- i. koje se primjenjuju na nerezidentne ulagatelje i pružatelje usluga na temelju priznanja činjenice da se porezna obveza nerezidenata određuje s obzirom na oporezive stavke koje imaju izvor ili se nalaze na državnom području stranke;
- ii. koje se primjenjuju na nerezidente radi osiguravanja uvođenja ili naplate poreza na državnom području stranke;
- iii. koje se primjenjuju na nerezidente ili rezidente radi sprječavanja izbjegavanja ili utaje poreza, uključujući mjere za usklađenost;
- iv. koje se primjenjuju na korisnike usluga koje se pružaju na državnom području ili iz državnog područja druge stranke kako bi se za takve korisnike usluga osiguralo uvođenje ili naplata poreza koji potječu iz izvora na državnom području stranke;
- v. u okviru kojih se ulagatelji i pružatelji usluga koji podliježu porezu na predmete oporezive diljem svijeta razlikuju od drugih ulagatelja i pružatelja usluga na temelju priznanja razlikovanja prirode porezne osnovice među njima; ili
- vi. koje služe određivanju, dodjeli ili raspodjeli prihoda, dobiti, zarade, gubitka, odbitka ili knjiženja koji se odnose na rezidentne osobe ili podružnice ili između povezanih osoba ili podružnica iste osobe kako bi se zaštitila porezna osnovica stranke.

Porezni izrazi ili pojmovi iz točke (f) i ove bilješke određeni su u skladu s poreznim definicijama i pojmovima ili istovrijednim ili sličnim definicijama i pojmovima iz domaćih zakona i drugih propisa stranke koja poduzima mjeru.

ODJELJAK H

INSTITUCIONALNA ODREDBA

ČLANAK 8.54.

Odbor za ulaganja, trgovinu uslugama,
elektroničku trgovinu i javnu nabavu

1. Odbor za ulaganja, trgovinu uslugama, elektroničku trgovinu i javnu nabavu osnovan u skladu s člankom 17.2. (Specijalizirani odbori) čine predstavnici stranaka.
2. Odbor za ulaganja, trgovinu uslugama, elektroničku trgovinu i javnu nabavu odgovoran je za provedbu ovog poglavlja. U tu svrhu, on prati i redovito preispituje provedbu u strankama te razmatra sva pitanja koja mu u pogledu ovog poglavlja uputi stranka.
3. Odgovornost za poglavlje 9. (Javna nabava) utvrđena je u članku 9.23. (Odbor za ulaganja, usluge, elektroničku trgovinu i javnu nabavu).

POGLAVLJE 9.

JAVNA NABAVA

ČLANAK 9.1.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja:

- (a) „komercijalna roba ili usluge” znači roba ili usluge koje se obično prodaju ili nude na prodaju na komercijalnom tržištu nevladinim kupcima i koje takvi kupci obično kupuju za nevladine potrebe;
- (b) „građevinske usluge” znači usluge čiji je cilj izvođenje niskogradnje i visokogradnje bilo kojim sredstvima na temelju odjeljka 51. privremene Središnje klasifikacije proizvoda Ujedinjenih naroda (CPC);
- (c) „elektronička dražba” znači ponavljajući postupak pri kojemu dobavljači s pomoću elektroničkih sredstava predstavljaju nove cijene ili nove vrijednosti za mjerljive necjenovne elemente ponude povezane s kriterijima ocjenjivanja ili oboje i na temelju kojeg se rangiraju ili ponovno rangiraju ponude;

- (d) „javna nabava” znači postupak na temelju kojeg naručitelj kako je definiran u točki (l) upotrebljava ili stječe robu ili usluge ili kombinaciju robe i usluga za državne potrebe, a ne u svrhu komercijalne prodaje ili preprodaje ili uporabe u proizvodnji ili isporuci robe ili usluga za komercijalnu prodaju ili preprodaju;
- (e) „u pisanom obliku” ili „pisano” znači svaki izraz riječima ili brojevima koji se može pročitati, reproducirati i poslije priopćiti te može uključivati informacije koje se prenose i čuvaju u elektroničkom obliku;
- (f) „ograničeni postupak nabave” znači način nabave pri kojoj naručitelj stupa u kontakt s dobavljačem ili dobavljačima koje je sam odabrao;
- (g) „mjera” znači svaki zakon, drugi propis, administrativna smjernica ili praksa ili bilo koja aktivnost naručitelja povezana s obuhvaćenom nabavom;
- (h) „popis za višestruku uporabu” znači popis dobavljača za koje je naručitelj utvrdio da zadovoljavaju uvjete za uvrštavanje na taj popis te koji naručitelj namjerava upotrijebiti više puta;
- (i) „obavijest o namjeri nabave” znači obavijest koju objavljuje naručitelj kojom se zainteresirani dobavljači pozivaju da podnesu zahtjev za sudjelovanje, ponudu ili oboje;

- (j) „kompenzacija” znači bilo koji uvjet ili obveza kojom se potiče lokalni razvoj ili poboljšava bilanca plaćanja stranke, kao što su uporaba domaćeg sadržaja i domaćih dobavljača, izdavanje dozvola i prijenos tehnologije, ulaganja, kompenzacijska trgovina i slične mjere ili zahtjevi;
- (k) „otvoreni natječaj” znači način nabave u kojem svi zainteresirani dobavljači mogu podnijeti ponudu;
- (l) „naručitelj” znači subjekt obuhvaćen prilogima 9.-A (Područje primjene javne nabave za Uniju) i 9.-B (Područje primjene javne nabave za Vijetnam);
- (m) „objaviti” znači širiti informacije u papirnatom obliku ili elektroničkim sredstvom koje se široko distribuira i lako je dostupno široj javnosti;
- (n) „kvalificirani dobavljač” znači dobavljač za kojeg je naručitelj potvrdio da zadovoljava uvjete sudjelovanja;
- (o) „nadmetanje po pozivu” znači način nabave u kojem naručitelj poziva samo kvalificirane dobavljače da podnesu ponudu;
- (p) „usluge” uključuju građevinske usluge, osim ako je navedeno drukčije;
- (q) „dobavljač” znači osoba ili skupina osoba koja pruža ili bi mogla pružiti robu ili usluge naručitelju; i

(r) „tehnička specifikacija” znači zahtjev natječaja kojim se:

(a) utvrđuju značajke:

- i. robe koja se nabavlja, uključujući kvalitetu, učinkovitost, sigurnost i dimenzije ili postupke i metode njezine proizvodnje; ili
- ii. usluga koje se nabavljaju, uključujući kvalitetu, učinkovitost i sigurnost ili postupke i metode njihova pružanja;

ili

(b) rješavaju zahtjevi u pogledu terminologije, simbola, pakiranja, označivanja ili etiketiranja koji se primjenjuju na robu ili uslugu.

ČLANAK 9.2.

Područje primjene

1. Ovo se poglavlje primjenjuje na sve mjere u pogledu obuhvaćene nabave, neovisno o tome provodi li se nabava isključivo ili djelomično elektroničkim sredstvima.

2. Za potrebe ovog poglavlja „obuhvaćena nabava” znači javna nabava:
- (a) robe, usluga ili kombinacije robe i usluga kako je utvrđeno u prilogima 9.-A (Područje primjene javne nabave za Uniju) i 9.-B (Područje primjene javne nabave za Vijetnam);
 - (b) bilo kojim ugovornim sredstvom, uključujući kupoprodaju, zakup i najam, s opcijom kupnje ili bez nje;
 - (c) čija je vrijednost, procijenjena u skladu sa stavcima 6. i 7., u trenutku objave obavijesti u skladu s člankom 9.6. (Obavijesti) jednaka relevantnom pragu utvrđenom u prilogima 9.-A (Područje primjene javne nabave za Uniju) i 9.-B (Područje primjene javne nabave za Vijetnam) ili veća od tog praga; i
 - (d) koja nije na neki drugi način izuzeta iz područja primjene na temelju stavka 3. ili prilogâ 9.-A (Područje primjene javne nabave za Uniju) i 9.-B (Područje primjene javne nabave za Vijetnam) ili na temelju bilo kojih drugih relevantnih dijelova ovog Sporazuma.
3. Osim ako je u prilogima 9.-A (Područje primjene javne nabave za Uniju) i 9.-B (Područje primjene javne nabave za Vijetnam) predviđeno drukčije, ovo poglavlje ne primjenjuje se na:
- (a) stjecanje ili najam zemljišta, postojećih zgrada ili druge nepokretne imovine ili prava na njih;

- (b) neugovorne sporazume ili bilo koji oblik pomoći koju pruža stranka, uključujući njezine naručitelje, što uključuje sporazume o suradnji, bespovratna sredstva, subvencije, zajmove, dokapitalizaciju, jamstva, fiskalne poticaje i doprinose u naravi;
- (c) nabavu ili stjecanje usluga fiskalne agencije ili depozitara, usluga likvidacije i upravljanja za regulirane financijske institucije ili usluga koje se odnose na prodaju, otkup i distribuciju javnog duga, što uključuje zajmove i državne obveznice, zadužnice i ostale vrijednosne papire;
- (d) ugovore o radu u javnom sektoru; i
- (e) nabavu koja se provodi:
 - i. u posebnu svrhu pružanja međunarodne pomoći, uključujući razvojnu pomoć;
 - ii. u skladu s posebnim postupkom ili uvjetom međunarodne organizacije ili koja se financira međunarodnim ili stranim bespovratnim sredstvima, zajmovima ili drugom pomoći ako je stranka primateljica, uključujući njezine naručitelje, obvezna primjenjivati posebne postupke ili uvjete koje određuje međunarodna organizacija ili drugi donatori u korist svojih međunarodnih ili stranih bespovratnih sredstava, zajmova ili druge pomoći; ako se postupcima ili uvjetima međunarodne organizacije ili donatora ne ograničava sudjelovanje dobavljača, na nabavu se primjenjuje članak 9.4. (Opća načela) stavci 1. i 2.; ili

iii. u skladu s posebnim postupkom ili uvjetom međunarodnog sporazuma o razmještanju postrojbi ili o zajedničkoj provedbi projekta zemalja potpisnica.

4. U odjeljcima Priloga 9.-A (Područje primjene javne nabave za Uniju) i Priloga 9.-B (Područje primjene javne nabave za Vijetnam) za svaku su stranku navedene sljedeće informacije:

- (a) u odjeljku A, tijela središnje državne uprave čija je nabava obuhvaćena ovim poglavljem;
- (b) u odjeljku B, tijela na nižim razinama državne uprave čija je nabava obuhvaćena ovim poglavljem;
- (c) u odjeljku C, ostala tijela čija je nabava obuhvaćena ovim poglavljem;
- (d) u odjeljku D, roba obuhvaćena ovim poglavljem;
- (e) u odjeljku E, usluge, osim građevinskih usluga, obuhvaćene ovim poglavljem;
- (f) u odjeljku F, građevinske usluge obuhvaćene ovim poglavljem;
- (g) u odjeljku G, sve opće napomene; i
- (h) u odjeljku H, sredstva za objavljivanje informacija o nabavi.

5. Prijelazne mjere za Vijetnam za primjenu ovog poglavlja utvrđene su u odjeljku I. (Prijelazne mjere) Priloga 9.-B (Područje primjene javne nabave za Vijetnam).

6. Odredbe ovog poglavlja primjenjuju se i ako je domaćim zakonodavstvom stranke dopušteno da obuhvaćenu nabavu u ime naručitelja provode druga tijela ili osobe čija nabava nije obuhvaćena u odnosu na predmetnu robu i usluge.

Određivanje vrijednosti

7. Pri procjeni vrijednosti nabave u svrhu utvrđivanja radi li se o obuhvaćenoj nabavi, naručitelj:

- (a) ne razdvaja nabavu u odvojene nabave i ne odabire niti upotrebljava posebnu metodu određivanja vrijednosti za procjenu vrijednosti nabave s namjerom da je potpuno ili djelomično isključi iz primjene ovog poglavlja; i
- (b) uključuje procijenjenu najveću ukupnu vrijednost nabave za cijelo razdoblje njezina trajanja, bez obzira na to je li dodijeljena jednom dobavljaču ili više njih u isto vrijeme ili tijekom određenog razdoblja, uzimajući u obzir sve oblike naknade, uključujući:
 - i. premije, naknade, provizije i kamate; i
 - ii. ukupnu vrijednost bilo koje odredbe o opciji.

8. Za ugovore koji se ponavljaju i koji se sastoje, zbog pojedinačnog zahtjeva za nabavu, od dodjele više ugovora ili dodjele ugovorâ u zasebnim dijelovima, izračunavanje procijenjene najveće ukupne vrijednosti temelji se na:

- (a) vrijednosti ugovora koji se ponavljaju za istu vrstu robe ili usluge koji su dodijeljeni tijekom proteklih 12 mjeseci ili u protekloj fiskalnoj godini naručitelja, koja je prilagođena, ako je moguće, kako bi se uzele u obzir predviđene promjene u količini ili vrijednosti robe ili usluge koja se nabavlja tijekom sljedećih 12 mjeseci; ili
- (b) procijenjenoj vrijednosti ugovora koji se ponavljaju za istu vrstu robe ili usluge, a koji će se dodijeliti tijekom 12 mjeseci nakon početne dodjele ugovora ili u fiskalnoj godini naručitelja.

ČLANAK 9.3.

Sigurnosne i opće iznimke

1. Ništa se u ovom Sporazumu ne tumači kao da stranku sprječava da poduzme bilo koju mjeru ili da ne otkrije bilo koje informacije koje smatra potrebnima za zaštitu svojih bitnih sigurnosnih interesa u odnosu na nabavu oružja, streljiva ili vojne opreme ili nabavu neophodnu za nacionalnu sigurnost ili nacionalnu obranu.

2. Podložno zahtjevu da se takve mjere ne primjenjuju na način koji bi bio prikriveno ograničavanje međunarodne trgovine, ništa se u ovom Sporazumu ne tumači kao da stranku sprječava da uvede ili provodi mjere:

- (a) koje su potrebne za zaštitu javnog morala, reda ili sigurnosti;
- (b) koje su potrebne za zaštitu života ili zdravlja ljudi, životinja ili biljaka;
- (c) koje su potrebne za zaštitu intelektualnog vlasništva; ili
- (d) koje se odnose na robu ili usluge osoba s invaliditetom, dobrotvornih ustanova, neprofitnih ustanova koje obavljaju dobrotvorne djelatnosti ili zatvorenika.

ČLANAK 9.4.

Opća načela

Nacionalni tretman i nediskriminacija

1. Kad je riječ o bilo kojoj mjeri koja se odnosi na obuhvaćenu nabavu, svaka stranka, uključujući njezine naručitelje, za robu i usluge druge stranke te dobavljače druge stranke koji nude robu ili usluge obiju stranaka odmah i bezuvjetno odobrava tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji stranka, uključujući njezine naručitelje, odobrava za domaću robu, usluge i dobavljače.

2. U odnosu na bilo koju mjeru povezanu s obuhvaćenom nabavom, stranka, uključujući njezine naručitelje:

- (a) ne postupa s dobavljačem s lokalnim poslovnim nastanom manje povoljno nego s drugim dobavljačem s lokalnim poslovnim nastanom na temelju stupnja povezanosti s inozemstvom ili na temelju stranog vlasništva; ili
- (b) ne diskriminira dobavljača s lokalnim poslovnim nastanom na temelju činjenice da su roba ili usluge koje taj dobavljač nudi za određenu nabavu roba ili usluge druge stranke.

Usklađenost i provedba nabave

3. Svaka stranka osigurava da pri provedbi obuhvaćene nabave njezini naručitelji postupaju u skladu s ovim poglavljem.

4. Naručitelj provodi obuhvaćenu nabavu transparentno i nepristrano:

- (a) u skladu s ovim poglavljem služeći se metodom otvorenog natječaja, nadmetanja po pozivu ili ograničenog postupka nabave; i
- (b) tako da se izbjegnu sukobi interesa i spriječi korupcija u skladu s relevantnim domaćim zakonima i drugim propisima.

5. Ništa u ovom poglavlju ne sprječava stranku, uključujući njezine naručitelje, da razvija nove politike, postupke ili ugovorna sredstva nabave, pod uvjetom da nisu neusklađeni s ovim poglavljem.

Uporaba elektroničkih sredstava

6. Stranke nastoje obuhvaćenu nabavu provoditi elektroničkim sredstvima. To uključuje objavljivanje informacija o nabavi, obavijesti i natječajne dokumentacije, primanje ponuda i, ako je primjenjivo, uporabu elektroničkih dražbi.

7. Pri provedbi obuhvaćene nabave elektroničkim sredstvima naručitelj:

- (a) osigurava da se nabava provodi s pomoću sustava informacijske tehnologije i softvera, uključujući one za autentifikaciju i šifriranje informacija, koji su opće dostupni i interoperabilni s drugim opće dostupnim sustavima informacijske tehnologije i softverom; i
- (b) primjenjuje mehanizme kojima se osigurava integritet zahtjeva za sudjelovanje i ponuda, uključujući utvrđivanje vremena primitka i sprječavanje neprimjerenog pristupa.

Pravila podrijetla

8. Stranka na obuhvaćenu nabavu robe ili usluga uvezenih iz druge stranke ili nabavljenih od nje ne primjenjuje pravila podrijetla koja su različita od pravila podrijetla koja istodobno primjenjuje u uobičajenom tijeku trgovine na uvoz ili nabavu iste robe ili usluga iz ili od iste stranke.

Kompenzacije

9. U pogledu obuhvaćene nabave i podložno prilogima 9.-A (Područje primjene javne nabave za Uniju) i 9.-B (Područje primjene javne nabave za Vijetnam), stranka, uključujući njezine naručitelje, ne smije tražiti, uzimati u obzir, uvoditi ili provoditi nikakve kompenzacije.

Mjere koje se ne odnose na nabavu

10. Stavci 1. i 2. ne primjenjuju se na:

- (a) carine i pristojbe bilo koje vrste koje su uvedene na uvoz ili u vezi s uvozom;
- (b) način naplate takvih carina i pristojbi; i
- (c) ostale uvozne propise ili formalnosti i mjere koji utječu na trgovinu uslugama, a koje nisu mjere kojima se uređuje obuhvaćena nabava.

ČLANAK 9.5.

Informacije o sustavu nabave

1. Svaka stranka:

- (a) odmah objavljuje sve mjere opće primjene, uključujući standardne ugovorne uvjete propisane zakonom ili drugim propisom, koje se odnose na obuhvaćenu nabavu u službeno određenom papirnatom ili elektroničkom obliku; i
- (b) na zahtjev druge stranke dostavlja objašnjenje u mjeri u kojoj je to moguće.

2. U odjeljku H (Objava informacija o nabavi) prilogâ 9.-A (Područje primjene javne nabave za Uniju) i 9.-B (Područje primjene javne nabave za Vijetnam) naveden je papirnat ili elektronički oblik u kojem stranka objavljuje informacije opisane u stavku 1. i obavijesti koje se zahtijevaju u skladu s člankom 9.6. (Obavijesti), člankom 9.8. (Kvalifikacije dobavljača) stavkom 7. i člankom 9.17. (Informiranje nakon dodjele) stavkom 3.

ČLANAK 9.6.

Obavijesti

Obavijest o namjeri nabave

1. Za svaku obuhvaćenu nabavu, osim u okolnostima iz članka 9.14. (Ograničeni postupak nabave), naručitelj objavljuje obavijest o namjeri nabave u odgovarajućem papirnatom ili elektroničkom obliku navedenom u odjeljku H (Objava informacija o nabavi) prilogâ 9.-A (Područje primjene javne nabave za Uniju) i 9.-B (Područje primjene javne nabave za Vijetnam) . Obavijest objavljena u elektroničkom obliku ostaje dostupna najmanje do isteka roka navedenog u obavijesti. Obavijesti:

- (a) za naručitelje obuhvaćene odjeljkom A (Tijela središnje državne uprave) dostupne su besplatno elektroničkim sredstvima putem jedinstvene pristupne točke navedene u odjeljku H (Objava informacija o nabavi); i
- (b) za naručitelje obuhvaćene odjeljkom B (Tijela na nižim razinama državne uprave) ili C (Ostali obuhvaćeni subjekti), ako su dostupne elektroničkim sredstvima, dostupne su najmanje putem poveznica na jedinstvenom pristupnom elektroničkom mjestu kojem se može pristupiti besplatno.

Stranke, uključujući njihove naručitelje obuhvaćene odjeljkom B (Tijela na nižim razinama državne uprave) ili C (Ostali obuhvaćeni subjekti), potiče se da svoje obavijesti besplatno objavljuju elektroničkim sredstvima putem jedinstvene pristupne točke.

2. Ako ovim poglavljem nije predviđeno drukčije, svaka obavijest o namjeri nabave uključuje:
- (a) naziv i adresu naručitelja i druge informacije koje su potrebne kako bi se kontaktiralo naručitelja i dobili svi relevantni dokumenti koji se odnose na nabavu, uključujući informacije o trošku i uvjetima plaćanja za dobivanje tih dokumenata, ako postoje;
 - (b) opis nabave, uključujući prirodu i količinu robe ili usluga koje su predmet nabave ili, ako količina nije poznata, procijenjenu količinu;
 - (c) za ugovore koji se ponavljaju, ako je moguće, procjenu dinamike naknadnih obavijesti o namjeri nabave;
 - (d) prema potrebi, opis svih opcija;
 - (e) vremenski raspored isporuke robe ili pružanja usluga ili trajanje ugovora;
 - (f) način nabave koji će se upotrijebiti te hoće li, prema potrebi, uključivati pregovore ili elektroničku dražbu;
 - (g) ako je primjenjivo, adresu i rok za podnošenje zahtjeva za sudjelovanje u nabavi;
 - (h) adresu i rok za podnošenje ponuda;

- (i) jezik ili jezike na kojima se mogu podnijeti ponude ili zahtjevi za sudjelovanje ako se mogu podnositi na jeziku koji nije službeni jezik u mjestu naručitelja;
- (j) popis i kratak opis svih uvjeta sudjelovanja dobavljača, uključujući, prema potrebi, sve zahtjeve za posebne dokumente ili potvrde koje dobavljači s tim u vezi trebaju dostaviti, osim ako su ti zahtjevi uključeni u natječajnu dokumentaciju koja se stavlja na raspolaganje svim zainteresiranim dobavljačima istodobno kad i obavijest o namjeri nabave;
- (k) ako u skladu s člankom 9.8. (Kvalifikacije dobavljača) naručitelj namjerava odabrati ograničeni broj kvalificiranih dobavljača koje će pozvati da sudjeluju sa svojim ponudama, kriterije koji će se upotrebljavati za njihov odabir i, prema potrebi, sva ograničenja broja dobavljača kojima će biti dopušteno podnijeti ponudu; i
- (l) naznaku da je nabava obuhvaćena ovim poglavljem.

Sažetak obavijesti

3. Za svaki slučaj namjere nabave naručitelj objavljuje sažetak obavijesti na engleskom jeziku koji je lako dostupan i besplatno se stavlja na raspolaganje u elektroničkom obliku navedenom u odjeljku H (Objava informacija o nabavi) prilogâ 9.-A (Područje primjene javne nabave za Uniju) i 9.-B (Područje primjene javne nabave za Vijetnam) istodobno s objavljivanjem obavijesti o namjeri nabave. Sažetak obavijesti sadržava najmanje sljedeće informacije:

- (a) predmet nabave;

- (b) rok za podnošenje ponuda ili, ako je primjenjivo, rok za podnošenje zahtjeva za sudjelovanje u nabavi ili za uvrštavanje na popis za višestruku uporabu; i
- (c) adresu s koje se mogu zatražiti dokumenti koji se odnose na nabavu.

4. Unija pruža tehničku i financijsku pomoć Vijetnamu kako bi razvio, uspostavio i vodio automatski sustav za prevođenje i objavljivanje sažetaka obavijesti na engleskom jeziku. Ta je suradnja obuhvaćena člankom 9.21. (Suradnja). Provedba ovog stavka ovisi o realizaciji inicijative za tehničku i financijsku pomoć za razvoj, uspostavu i vođenje automatskog sustava za prevođenje i objavljivanje sažetaka obavijesti na engleskom jeziku u Vijetnamu.

Obavijest o planu nabave

5. Naručitelje se potiče da što prije u svakoj fiskalnoj godini objave obavijest o budućim planovima nabave (dalje u tekstu „obavijest o planu nabave”), koja bi trebala sadržavati predmet nabave i planirani datum objave obavijesti o namjeri nabave.

6. Naručitelj obuhvaćen odjeljkom B (Tijela na nižim razinama državne uprave) ili C (Ostali obuhvaćeni subjekti) obavijest o planu nabave može upotrijebiti kao obavijest o namjeri nabave, pod uvjetom da obavijest o planu nabave sadržava sve informacije iz stavka 2. koje su dostupne naručitelju te izjavu da zainteresirani dobavljači trebaju naručitelju iskazati svoj interes za nabavu.

ČLANAK 9.7.

Uvjeti sudjelovanja

1. Naručitelj ograničava uvjete sudjelovanja u obuhvaćenoj nabavi na one kojima se osigurava da dobavljač posjeduje pravnu i financijsku sposobnost te komercijalne i tehničke mogućnosti za poduzimanje te nabave.
2. Pri utvrđivanju uvjeta sudjelovanja, naručitelj:
 - (a) ne određuje uvjet da dobavljač može sudjelovati u nabavi samo ako mu je prethodno naručitelj stranke već dodijelio jedan ugovor ili više njih ili ako ima prethodno radno iskustvo na državnom području te stranke;
 - (b) može zahtijevati relevantno prethodno iskustvo ako je bitno za ispunjenje zahtjeva nabave.

3. Pri ocjenjivanju zadovoljava li dobavljač uvjete sudjelovanja, naručitelj:
- (a) ocjenjuje financijsku sposobnost te komercijalne i tehničke mogućnosti dobavljača na temelju poslovnih djelatnosti tog dobavljača unutar i izvan državnog područja stranke naručitelja; i
 - (b) temelji svoju ocjenu isključivo na uvjetima koje je naručitelj naveo unaprijed u obavijestima ili natječajnoj dokumentaciji.
4. Ako postoje potkrepljujući dokazi, stranka, uključujući njezine naručitelje, može isključiti dobavljača zbog razloga kao što su:
- (a) stečaj;
 - (b) lažne izjave;
 - (c) znatni ili ponavljajući nedostaci u ispunjenju bitnih zahtjeva ili obveza iz prethodnih ugovora;
 - (d) pravomoćne presude suda za teška kaznena djela ili druga teška kažnjiva djela;
 - (e) dokazi o teškoj povredi dužnosti; ili
 - (f) neplaćanje poreza.

ČLANAK 9.8.

Kvalifikacije dobavljača

Sustavi registracije i kvalifikacijski postupci

1. Stranka može voditi sustav registracije dobavljača u okviru kojeg se zainteresirani dobavljači moraju registrirati i dostaviti određene informacije.
2. Svaka stranka osigurava:
 - (a) da njezini naručitelji nastoje što više smanjiti razlike među svojim kvalifikacijskim postupcima; i
 - (b) da njezini naručitelji, ako vode sustave registracije, nastoje što više smanjiti razlike među svojim sustavima registracije.
3. Stranka ne donosi niti ne primjenjuje sustav registracije ili kvalifikacijski postupak:
 - (a) čija je svrha ili učinak stvaranje nepotrebnih prepreka sudjelovanju dobavljača druge stranke u njezinoj nabavi; ili

- (b) upotrebljava takav sustav registracije ili kvalifikacijski postupak kako bi spriječila ili odgodila uvrštavanje dobavljača druge stranke na popis dobavljača ili kako bi spriječila da se ti dobavljači uzmu u obzir za određenu nabavu.

Nadmetanje po pozivu

4. Kad naručitelj planira provesti nadmetanje po pozivu:

- (a) u obavijesti o namjeri nabave navodi barem informacije navedene u članku 9.6. (Obavijesti) stavku 2. točkama (a), (b), (f), (g), (j), (k) i (l) te poziva dobavljače da podnesu zahtjev za sudjelovanje; i
- (b) do početka roka za nadmetanje dostavlja barem informacije iz članka 9.6. (Obavijesti) stavka 2. točaka (c), (d), (e), (h) i (i) kvalificiranim dobavljačima koje obavješćuje kako je određeno u članku 9.12. (Rokovi) stavku 3. točki (b).

5. Naručitelj:

- (a) objavljuje obavijest dovoljno prije nabave kako bi zainteresiranim dobavljačima omogućio da podnesu zahtjev za sudjelovanje u nabavi; i

- (b) dopušta svim kvalificiranim dobavljačima da podnesu ponudu, osim ako je naručitelj u obavijesti o namjeri nabave naveo ograničenje u pogledu broja dobavljača kojima će biti dopušteno podnijeti ponudu te kriterije za odabir ograničenog broja dobavljača.

6. Ako natječajna dokumentacija nije objavljena od datuma objave obavijesti iz stavka 4., naručitelj osigurava da se ti dokumenti istodobno stave na raspolaganje svim kvalificiranim dobavljačima odabranima u skladu sa stavkom 5.

Popisi za višestruku uporabu

7. Naručitelj može imati popis dobavljača za višestruku uporabu, pod uvjetom da se obavijest kojom se zainteresirane dobavljače poziva da podnesu zahtjev za uvrštavanje na popis:

- (a) objavljuje svake godine; i

- (b) ako se objavljuje elektroničkim sredstvima, da je stalno dostupna

u odgovarajućem obliku navedenom u odjeljku H (Objava informacija o nabavi) prilogâ 9.-A (Područje primjene javne nabave za Uniju) i 9.-B (Područje primjene javne nabave za Vijetnam).

8. Obavijest predviđena stavkom 7. uključuje:

- (a) opis robe ili usluga ili kategorija robe ili usluga za koje se popis može upotrebljavati;

- (b) uvjete sudjelovanja koje dobavljači moraju zadovoljiti kako bi mogli biti uvršteni na popis te metode kojima će naručitelj provjeriti zadovoljava li dobavljač uvjete;
- (c) naziv i adresu naručitelja i druge informacije koje su potrebne za kontaktiranje s naručiteljem i pribavljanje svih relevantnih dokumenata povezanih s popisom;
- (d) rok valjanosti popisa i načine njegova produljenja ili prestanka uporabe ili, ako nije naveden rok valjanosti, naznaku načina davanja obavijesti o prestanku uporabe popisa; i
- (e) naznaku da se popis može upotrebljavati za nabavu obuhvaćenu ovim poglavljem.

9. Neovisno o stavku 7., ako je popis za višestruku uporabu valjan tri godine ili manje, naručitelj može objaviti obavijest iz stavka 7. samo jednom, na početku roka valjanosti popisa, pod sljedećim uvjetima:

- (a) da obavijest sadržava rok valjanosti i napomenu da neće biti obavljene daljnje obavijesti; i
- (b) da se obavijest objavljuje elektroničkim sredstvima i stalno je dostupna tijekom roka valjanosti.

10. Naručitelj omogućuje svim dobavljačima uvrštenima na popis za višestruku uporabu da podnesu ponude za relevantnu nabavu.

11. Naručitelj dopušta dobavljačima da u bilo kojem trenutku podnesu zahtjev za uvrštenje na popis za višestruku uporabu te u razumno kratkom roku na popis uvrštava sve kvalificirane dobavljače.

12. Ako dobavljač koji nije uvršten na popis za višestruku uporabu podnese zahtjev za sudjelovanje u nabavi na temelju popisa za višestruku uporabu i sve potrebne dokumente u roku predviđenom u članku 9.12. (Rokovi) stavku 2., naručitelj je dužan razmotriti taj zahtjev. Naručitelj ne odbija razmotriti zahtjev dobavljača u pogledu nabave na temelju činjenice da nema dovoljno vremena za razmatranje zahtjeva, osim ako, u iznimnim slučajevima, zbog složenosti nabave naručitelj nije u mogućnosti razmotriti zahtjev u roku za podnošenje ponuda.

Tijela na nižim razinama državne uprave i ostala obuhvaćena tijela

13. Naručitelj obuhvaćen odjeljkom B (Tijela na nižim razinama državne uprave) ili C (Ostali obuhvaćeni subjekti) prilogâ 9.-A (Područje primjene javne nabave za Uniju) i 9.-B (Područje primjene javne nabave za Vijetnam) obavijest kojom se dobavljače poziva da podnesu zahtjev za uvrštenje na popis za višestruku uporabu može upotrijebiti kao obavijest o namjeri nabave pod sljedećim uvjetima:

- (a) obavijest je objavljena u skladu sa stavkom 7. te sadržava informacije koje se zahtijevaju u skladu sa stavkom 8., sve dostupne informacije koje se zahtijevaju u skladu s člankom 9.6. (Obavijesti) stavkom 2. i izjavu da čini obavijest o namjeri nabave ili da će samo dobavljači s popisa za višestruku uporabu primiti daljnje obavijesti o nabavi obuhvaćenoj popisom za višestruku uporabu; i

- (b) naručitelj dobavljačima koji su mu iskazali interes za određenu nabavu odmah dostavlja dovoljno informacija kako bi mogli ocijeniti svoj interes za nabavu, uključujući sve preostale informacije koje se zahtijevaju u skladu s člankom 9.6. (Obavijesti) stavkom 2. ako su dostupne.

14. Naručitelj obuhvaćen odjeljkom B (Tijela na nižim razinama državne uprave) ili C (Ostali obuhvaćeni subjekti) prilogâ 9.-A (Područje primjene javne nabave za Uniju) i 9.-B (Područje primjene javne nabave za Vijetnam) može dobavljaču koji je u skladu sa stavkom 11. podnio zahtjev za uvrštenje na popis za višestruku uporabu dopustiti da podnese ponudu u određenoj nabavi ako naručitelj ima dovoljno vremena provjeriti zadovoljava li dobavljač uvjete sudjelovanja.

Informacije o odlukama naručitelja

15. Naručitelj odmah obavještuje svakog dobavljača koji je podnio zahtjev za sudjelovanje u nabavi ili zahtjev za uvrštenje na popis za višestruku uporabu o odluci naručitelja o tom zahtjevu.

16. Ako naručitelj odbije dobavljačev zahtjev za sudjelovanje u nabavi ili zahtjev za uvrštenje na popis za višestruku uporabu, ako dobavljača više ne priznaje kao kvalificiranog ili ako ukloni dobavljača s popisa za višestruku uporabu, o tome odmah obavještuje dobavljača te mu na njegov zahtjev odmah dostavlja pisano obrazloženje svoje odluke.

ČLANAK 9.9.

Tehničke specifikacije

1. Naručitelj ne priprema, ne donosi i ne primjenjuje tehničku specifikaciju niti propisuje postupak ocjenjivanja sukladnosti čija je svrha ili učinak stvaranja nepotrebnih prepreka trgovini između stranaka.
2. Pri propisivanju tehničkih specifikacija za robu ili usluge koje se nabavljaju, naručitelj, ako je primjenjivo:
 - (a) utvrđuje tehničku specifikaciju u smislu zahtjeva u pogledu radnih svojstava i funkcionalnosti, a ne dizajna ili opisnih značajki; i
 - (b) temelji tehničku specifikaciju na međunarodnim normama, ako one postoje, a u protivnom na nacionalnim tehničkim propisima, priznatim nacionalnim normama ili građevinskim propisima.
3. Ako se u tehničkim specifikacijama upotrebljavaju dizajn ili opisne značajke, naručitelj naznačuje da će u obzir uzeti ponude istovrijedne robe ili usluga koje dokazano ispunjavaju zahtjeve nabave tako što će u natječajnu dokumentaciju uključiti riječi kao što su „ili istovrijedno”.

4. Naručitelj ne propisuje tehničke specifikacije kojima se zahtijeva ili koje se odnose na određeni žig ili trgovački naziv, patent, autorsko pravo, dizajn, tip, određeno podrijetlo, proizvođača ili dobavljača, osim ako ne postoji ni jedan drugi dovoljno precizan ili razumljiv način opisa zahtjeva nabave te pod uvjetom da u takvim slučajevima naručitelj u natječajnu dokumentaciju uključi riječi kao što su „ili istovrijedno”.
5. Naručitelj ne traži niti ne prihvaća, na način kojim bi se spriječilo tržišno natjecanje, savjete koji se mogu upotrijebiti pri pripremi ili donošenju tehničke specifikacije za određenu nabavu od osobe koja može imati komercijalni interes u nabavi.
6. Podrazumijeva se da stranka, uključujući njezine naručitelje, može u skladu s ovim člankom pripremiti, donijeti ili primjenjivati tehničke specifikacije u svrhu promicanja očuvanja prirodnih resursa ili zaštite okoliša.

ČLANAK 9.10.

Provjere tržišta

1. Prije pokretanja nabave naručitelji mogu provesti provjere tržišta u svrhu pripreme nabave, a posebno razvoja tehničkih specifikacija, pod uvjetom da se, ako dobavljač istraživanje tržišta provodi u okviru obuhvaćene nabave, na takvu nabavu primjenjuju odredbe ovog poglavlja.

2. U tu svrhu, naručitelji mogu tražiti ili prihvatiti savjete neovisnih stručnjaka ili tijela ili sudionika na tržištu. Ti se savjeti mogu upotrijebiti za planiranje i provođenje postupka nabave, pod uvjetom da nemaju učinak narušavanja tržišnog natjecanja i ne dovode do povrede načela nediskriminacije i transparentnosti.

ČLANAK 9.11.

Natječajna dokumentacija

Natječajna dokumentacija

1. Naručitelj dobavljačima odmah stavlja na raspolaganje ili na zahtjev dostavlja natječajnu dokumentaciju u kojoj su navedene sve informacije koje su im potrebne za pripremu i podnošenje odgovarajućih ponuda. U toj dokumentaciji detaljno su opisani sljedeći elementi, osim ako je taj opis već naveden u obavijesti o namjeri nabave:

- (a) nabava, uključujući prirodu i količinu robe ili usluga koje se nabavljaju ili, ako količina nije poznata, procijenjenu količinu, i svi zahtjevi koje je potrebno ispuniti, uključujući sve tehničke specifikacije, potvrde o ocjenjivanju sukladnosti, planove, nacрте ili materijale s uputama;
- (b) svi uvjeti sudjelovanja dobavljača, uključujući popis informacija i dokumenata koje dobavljači moraju podnijeti u pogledu uvjeta sudjelovanja;

- (c) svi kriteriji ocjenjivanja koji se primjenjuju pri dodjeli ugovora i, osim ako je cijena jedini kriterij, relativna važnost tih kriterija;
- (d) ako će naručitelj nabavu provoditi elektroničkim sredstvima, svi zahtjevi autentifikacije ili šifriranja ili bilo koji drugi zahtjevi koji se odnose na dostavljanje informacija elektroničkim sredstvima, pod uvjetom da takvi zahtjevi postoje;
- (e) ako će naručitelj provoditi elektroničku dražbu, pravila, uključujući utvrđivanje elemenata ponude koji se odnose na kriterije ocjenjivanja, na temelju kojih će biti provedena dražba;
- (f) ako će otvaranje ponuda biti javno, datum, vrijeme i mjesto otvaranja ponuda i, ako je domaćim zakonodavstvom stranke propisano da su samo određene osobe ovlaštene prisustvovati otvaranju, imena tih osoba;
- (g) svi ostali uvjeti, uključujući uvjete plaćanja i sva ograničenja u pogledu načina podnošenja ponuda, kao što je dostavljanje u papirnatom obliku ili elektroničkim sredstvima; i
- (h) svi datumi za isporuku robe ili pružanje usluga.

2. Pri utvrđivanju roka za isporuku robe ili pružanje usluga koje se nabavljaju, naručitelj uzima u obzir, prema potrebi, čimbenike kao što su složenost nabave, opseg predviđenog podugovaranja i realno vrijeme potrebno za proizvodnju, otpremu sa skladišta i prijevoz robe od mjesta isporuke ili za pružanje usluga.

3. Kriteriji ocjenjivanja utvrđeni u obavijesti o namjeri nabave ili natječajnoj dokumentaciji mogu obuhvaćati, među ostalim, cijenu i ostale troškovne čimbenike, kvalitetu, tehničku vrijednost, okolišne značajke i uvjete isporuke.
4. Naručitelj odmah odgovara na svaki razuman zahtjev za relevantnim informacijama svih zainteresiranih ili uključenih dobavljača, pod uvjetom da se takvim informacijama tom dobavljaču ne daje prednost pred drugim dobavljačima.

Izmjene

5. Ako prije dodjele ugovora izmijeni kriterije ocjenjivanja ili zahtjeve utvrđene u obavijesti o namjeri nabave ili natječajnoj dokumentaciji dostavljenoj uključenim dobavljačima ili izmijeni ili ponovno objavi obavijest ili natječajnu dokumentaciju, naručitelj u pisanom obliku dostavlja sve takve izmjene ili izmijenjene ili ponovno objavljene obavijesti ili natječajnu dokumentaciju:
 - (a) svim dobavljačima koji sudjeluju u nabavi u trenutku izmjene ili ponovne objave ako su ti dobavljači poznati naručitelju ili u protivnom objavljuje ili dostavlja takve dokumente na isti način na koji su na raspolaganje bile stavljene izvorne informacije; i
 - (b) na vrijeme kako bi takvim dobavljačima omogućio da izmijene početne ponude i podnesu izmijenjene ponude, prema potrebi.

ČLANAK 9.12.

Rokovi

Općenito

1. Naručitelj u skladu sa svojim razumnim potrebama dobavljačima osigurava dovoljno vremena za pribavljanje natječajne dokumentacije te pripremu i podnošenje zahtjeva za sudjelovanje i odgovarajućih ponuda, uzimajući u obzir čimbenike kao što su:

- (a) priroda i složenost nabave;
- (b) opseg predviđenog podugovaranja; i
- (c) vrijeme potrebno za dostavljanje ponuda neelektroničkim sredstvima sa stranih i domaćih lokacija ako se ne upotrebljavaju elektronička sredstva.

Takvi rokovi, uključujući njihovo produljenje, jednaki su za sve zainteresirane ili uključene dobavljače.

Rokovi

2. Naručitelj koji se služi nadmetanjem po pozivu utvrđuje da rok za podnošenje zahtjeva za sudjelovanje u načelu nije kraći od 25 dana od datuma objave obavijesti o namjeri nabave. Ako je u hitnim situacijama koje je naručitelj valjano obrazložio navedeni rok neizvediv, on se može skratiti na najmanje deset dana.

3. Osim u slučajevima predviđenima u stavcima 4., 5. i 7., naručitelj utvrđuje da rok za podnošenje ponuda nije kraći od 40 dana od datuma:

- (a) objave obavijesti o namjeri nabave u slučaju otvorenog natječaja; ili
- (b) u slučaju nadmetanja po pozivu, kad naručitelj obavijesti dobavljače da će biti pozvani podnijeti ponude, bez obzira na to služi li se popisom za višestruku uporabu ili ne.

4. Naručitelj može skratiti rok za podnošenje ponuda utvrđen u skladu sa stavkom 3. na najmanje deset dana pod sljedećim uvjetima:

- (a) naručitelj je objavio obavijest o planu nabave kako je opisano u članku 9.6. (Obavijesti) stavku 5. najmanje 40 dana i ne više od 12 mjeseci prije objave obavijesti o namjeri nabave i obavijest o planu nabave sadržava:
 - i. opis nabave;

- ii. okvirne rokove za podnošenje ponuda ili zahtjeva za sudjelovanje;
 - iii. izjavu da bi zainteresirani dobavljači naručitelju trebali iskazati svoj interes za nabavu;
 - iv. adresu s koje se mogu pribaviti dokumenti koji se odnose na nabavu; i
 - v. sve dostupne informacije koje treba sadržavati obavijest o namjeri nabave u skladu s člankom 9.6. (Obavijesti) stavkom 2.;
- (b) za ugovore koji se ponavljaju, naručitelj u početnoj obavijesti o namjeri nabave navodi da će u naknadnim obavijestima biti navedeni rokovi za podnošenje ponuda u skladu s ovim stavkom;
- (c) naručitelj nabavlja komercijalnu robu ili usluge; ili
- (d) zbog hitne situacije, koju je naručitelj valjano obrazložio, rok za podnošenje ponuda utvrđen u skladu sa stavkom 3. nije izvediv.
5. Naručitelj može skratiti rok za podnošenje ponuda utvrđen u skladu sa stavkom 3. za pet dana za svaku od sljedećih okolnosti:
- (a) obavijest o namjeri nabave objavljena je elektroničkim sredstvima;

(b) sva natječajna dokumentacija dostupna je elektroničkim sredstvima od datuma objave obavijesti o namjeri nabave; i

(c) naručitelj prihvaća ponude elektroničkim sredstvima.

6. Primjena stavka 5. u vezi sa stavkom 4. ni u kojem slučaju ne dovodi do skraćivanja roka za podnošenje ponuda utvrđenog u skladu sa stavkom 3. na manje od deset dana od datuma objave obavijesti o namjeri nabave.

7. Ako je naručitelj obuhvaćen odjeljkom B (Tijela na nižim razinama državne uprave) ili C (Ostali obuhvaćeni subjekti) prilogâ 9.-A (Područje primjene javne nabave za Uniju) i 9.-B (Područje primjene javne nabave za Vijetnam) odabrao sve kvalificirane dobavljače ili ograničeni broj kvalificiranih dobavljača, rok za podnošenje ponuda može se utvrditi uzajamnim dogovorom naručitelja i odabranih dobavljača. Ako nije postignut dogovor, rok nije kraći od deset dana.

ČLANAK 9.13.

Pregovori

1. Stranka u pogledu obuhvaćene nabave može predvidjeti da njezini naručitelji vode pregovore u sljedećim slučajevima:

(a) ako je naručitelj iskazao namjeru vođenja pregovora u obavijesti o namjeri nabave koja se zahtijeva u skladu s člankom 9.6. (Obavijesti) stavkom 2.; ili

- (b) ako se tijekom ocjenjivanja utvrdi da nijedna ponuda nije očito najpovoljnija s obzirom na posebne kriterije ocjenjivanja utvrđene u obavijesti o namjeri nabave ili natječajnoj dokumentaciji.

2. Naručitelj:

- (a) osigurava da se eliminacija dobavljača koji sudjeluju u pregovorima provodi u skladu s kriterijima ocjenjivanja utvrđenima u obavijesti o namjeri nabave ili natječajnoj dokumentaciji; i
- (b) ako su pregovori zaključeni, utvrđuje zajednički rok u kojem preostali uključeni dobavljači mogu podnijeti nove ili revidirane ponude.

ČLANAK 9.14.

Ograničeni postupak nabave

1. Pod uvjetom da se ograničeni postupak nabave ne upotrebljava u svrhu izbjegavanja tržišnog natjecanja među dobavljačima ili tako da se diskriminiraju dobavljači druge stranke ili štite domaći dobavljači, naručitelj može upotrijebiti ograničeni postupak nabave i može odlučiti da neće primijeniti članke 9.6. (Obavijesti), 9.7. (Uvjeti sudjelovanja), 9.8. (Kvalifikacije dobavljača), 9.10. (Provjere tržišta), 9.11. (Natječajna dokumentacija), 9.12. (Rokovi), 9.13. (Pregovori) i 9.15. (Elektroničke dražbe) samo u bilo kojoj od sljedećih okolnosti:

(a) ako kao odgovor na obavijest o namjeri nabave ili poziv na podnošenje ponuda:

- i. nije podnesena nijedna ponuda ili nijedan dobavljač nije zatražio sudjelovanje;
- ii. nije podnesena nijedna ponuda koja ispunjava bitne zahtjeve natječajne dokumentacije;
- iii. nijedan dobavljač nije zadovoljio uvjete sudjelovanja; ili
- iv. podnesene ponude bile su dogovorene;

pod uvjetom da naručitelj ne izmijeni znatno bitne zahtjeve utvrđene u natječajnoj dokumentaciji;

- (b) ako robu ili usluge može isporučiti ili pružiti samo određeni dobavljač i ne postoji nijedna razumna alternativa ili zamjenska roba ili usluge zbog jednog od sljedećih razloga:
 - i. zahtjev se odnosi na umjetničko djelo;
 - ii. zaštite patenata, autorskih prava ili drugih isključivih prava; ili
 - iii. nepostojanja tržišnog natjecanja zbog tehničkih razloga;
- (c) za dodatne isporuke izvornog dobavljača robe ili pružatelja usluga koje nisu bile uključene u početnu nabavu, ako promjena dobavljača takve dodatne robe ili pružatelja takvih usluga:
 - i. nije moguća zbog gospodarskih ili tehničkih razloga kao što su zahtjevi uzajamne zamjenjivosti ili interoperabilnosti s postojećom opremom, softverom, uslugama ili instalacijama nabavljenima u okviru izvorne nabave ili uvjeti iz jamstva izvornog dobavljača; i
 - ii. njome bi se prouzročila znatna nepogodnost ili bitno umnožavanje troškova naručitelja;
- (d) u mjeri u kojoj je to nužno potrebno ako, zbog izuzetne hitnosti izazvane događajima koje naručitelj nije mogao predvidjeti, roba ili usluge nisu mogle biti pravodobno pribavljene na temelju otvorenog natječaja ili nadmetanja po pozivu;

- (e) za robu kupljenu na robnom tržištu ili burzi;
- (f) ako naručitelj nabavlja prototip ili prvu robu ili uslugu koja je razvijena na njegov zahtjev tijekom i za potrebe provedbe određenog ugovora za istraživanje, pokus, studiju ili izvorni razvoj; izvorni razvoj prototipa ili prve robe ili usluge može uključivati ograničenu proizvodnju ili isporuku kako bi se uključili rezultati terenskog ispitivanja i dokazalo da je roba ili usluga prikladna za proizvodnju ili isporuku u većim količinama uz prihvatljive standarde kvalitete, no ne uključuje masovnu proizvodnju ili isporuku radi uspostavljanja komercijalne održivosti ili radi povrata troškova istraživanja i razvoja;
- (g) ako su dodatne građevinske usluge koje nisu bile uključene u početni ugovor, ali su bile u okviru ciljeva izvorne natječajne dokumentacije, zbog nepredviđenih okolnosti postale nužne za završetak građevinskih usluga koje su u tom ugovoru opisane;
- (h) u slučaju kupnje pod iznimno povoljnim uvjetima koji postoje samo kratkoročno u slučaju neuobičajenih prodaja kao što su one u slučaju likvidacije, prinudne uprave ili stečaja, ali ne u slučaju rutinskih kupnji od redovnih dobavljača; ili
- (i) ako je ugovor dodijeljen pobjedniku natječaja za dizajn pod sljedećim uvjetima:
 - i. natječaj je organiziran u skladu s načelima ovog poglavlja, posebno u pogledu objave obavijesti o namjeri nabave; i

ii. natječaj ocjenjuje neovisni žiri kako bi se ugovor o dizajnu dodijelio pobjedniku.

2. Naručitelj priprema pisano izvješće ili vodi evidenciju o svakom ugovoru dodijeljenom u skladu sa stavkom 1. Izvješće ili evidencija sadržava naziv naručitelja, vrijednost i vrstu robe ili usluga koje se nabavljaju te izjavu u kojoj se navode okolnosti i uvjeti opisani u stavku 1. kojima se opravdava uporaba ograničenog postupka nabave.

ČLANAK 9.15.

Elektroničke dražbe

Ako namjerava provesti obuhvaćenu nabavu služeći se elektroničkom dražbom, naručitelj prije početka elektroničke dražbe svakom sudioniku dostavlja sljedeće:

- (a) metodu automatskog ocjenjivanja koja se temelji na kriterijima ocjenjivanja utvrđenima u natječajnoj dokumentaciji i koja će se upotrebljavati u automatskom rangiranju ili ponovnom rangiranju tijekom dražbe; i
- (b) sve druge relevantne informacije koje se odnose na provedbu dražbe.

ČLANAK 9.16.

Postupanje s ponudama i dodjela ugovora

Postupanje s ponudama

1. Naručitelj prima i otvara sve ponude te postupka s njima u skladu s postupcima kojima se jamči pravičnost i nepristranost postupka nabave i povjerljivost ponuda.
2. Ako naručitelj dobavljaču omogući ispravljanje nenamjernih formalnih pogrešaka u razdoblju između otvaranja ponuda i dodjele ugovora, naručitelj istu mogućnost osigurava svim uključenim dobavljačima.

Dodjela ugovora

3. Ponuda se uzima u obzir za dodjelu ugovora ako je podnesena u pisanom obliku i u trenutku otvaranja ispunjava bitne zahtjeve utvrđene u obavijestima i natječajnoj dokumentaciji te ju je dostavio dobavljač koji zadovoljava uvjete sudjelovanja.
4. Osim ako utvrdi da dodjela ugovora nije u javnom interesu, naručitelj ugovor dodjeljuje dobavljaču za kojeg je utvrdio da je sposoban ispuniti uvjete ugovora i koji je, isključivo na temelju kriterija ocjenjivanja utvrđenih u obavijestima i natječajnoj dokumentaciji, podnio:
 - (a) najpovoljniju ponudu; ili

(b) ako je cijena jedini kriterij, najnižu cijenu.

5. Ako primi ponudu s cijenom koja je neuobičajeno niža od cijena u ostalim podnesenim ponudama, naručitelj može provjeriti zadovoljava li dobavljač uvjete sudjelovanja i je li sposoban ispuniti uvjete ugovora.

6. Naručitelj ne upotrebljava opcije, ne poništava obuhvaćenu nabavu niti ne mijenja dodijeljene ugovore na način kojim se zaobilaze obveze iz ovog poglavlja.

ČLANAK 9.17.

Informiranje nakon dodjele

Informacije dostavljene dobavljačima

1. Naručitelj dobavljače koji su podnijeli ponudu ili zahtjev za sudjelovanje odmah obavješćuje o svojim odlukama o dodjeli ugovora te na zahtjev dobavljača to čini u pisanom obliku.

2. Podložno članku 9.18. (Otkrivanje informacija) stavcima 2. i 3. naručitelj dobavljaču čija ponuda nije prihvaćena na zahtjev dostavlja obrazloženje zašto nije odabrao njegovu ponudu te, za dobavljače koji ispunjavaju uvjete sudjelovanja i čije ponude prođu tehničke specifikacije, navodi relativne prednosti ponude uspješnog dobavljača.

Objava informacija o dodjeli

3. Najkasnije 30 dana nakon dodjele svakog ugovora obuhvaćenog ovim poglavljem naručitelj objavljuje obavijest u odgovarajućem papirnatom ili elektroničkom obliku navedenom u odjeljku H (Objava informacija o nabavi) prilogâ 9.-A (Područje primjene javne nabave za Uniju) i 9.-B (Područje primjene javne nabave za Vijetnam). Ako naručitelj objavi obavijest samo u elektroničkom obliku, te informacije moraju biti lako dostupne tijekom razumnog roka. Obavijest sadržava najmanje sljedeće informacije:

- (a) opis robe ili usluga koje se nabavljaju;
- (b) naziv i adresu naručitelja;
- (c) naziv i adresu uspješnog dobavljača;
- (d) vrijednost uspješne ponude ili najviše i najniže ponude koje su uzete u obzir prilikom dodjeljivanja ugovora;
- (e) datum dodjele; i
- (f) upotrijebljenu metodu nabave te, u slučajevima u kojima je bio upotrijebljen ograničeni postupak nabave u skladu s člankom 9.14. (Ograničeni postupak nabave), kratak opis okolnosti kojima se opravdava uporaba ograničenog postupka nabave.

Vođenje evidencije

4. Svaki naručitelj čuva:

- (a) dokumentaciju, evidencije i izvješća o natječajnim postupcima i dodjelama ugovora koji se odnose na obuhvaćenu nabavu, uključujući evidencije i izvješća koji se zahtijevaju u skladu s člankom 9.14. (Ograničeni postupak nabave), najmanje tri godine od datuma dodjele ugovora; i
- (b) podatke kojima se osigurava odgovarajuća sljedivost provedbe obuhvaćene nabave elektroničkim sredstvima.

Statistički podaci

- 5. Stranke nastoje dostaviti dostupne statističke podatke relevantne za nabavu obuhvaćenu ovim poglavljem.

ČLANAK 9.18.

Otkrivanje informacija

Dostava informacija

1. Stranka na zahtjev druge stranke odmah dostavlja sve informacije potrebne kako bi se utvrdilo je li nabava provedena pravedno, nepristrano i u skladu s ovim poglavljem, uključujući, ako je primjenjivo, informacije o značajkama i relativnim prednostima uspješne ponude. Druga stranka te informacije ne otkriva nijednom dobavljaču, osim nakon savjetovanja sa strankom koja je dostavila informacije te uz njezin pristanak.

Neotkrivanje informacija

2. Neovisno o bilo kojoj drugoj odredbi ovog poglavlja, stranka, uključujući njezine naručitelje, ne dostavlja nijednom dobavljaču informacije kojima bi se mogli ugroziti legitimni poslovni interesi drugog dobavljača ili pošteno tržišno natjecanje među dobavljačima.

3. Ništa se u ovom poglavlju ne tumači kao da od stranke, uključujući njezine naručitelje, tijela i tijela za preispitivanje, zahtijeva otkrivanje povjerljivih informacija ako bi se njihovim otkrivanjem:

(a) ugrozilo izvršavanje zakonodavstva;

- (b) moglo ugroziti pošteno tržišno natjecanje među dobavljačima;
- (c) ugrozili legitimni poslovni interesi određenih osoba, uključujući zaštitu prava intelektualnog vlasništva; ili
- (d) na bilo koji drugi način postupalo protivno javnom interesu.

ČLANAK 9.19.

Nacionalno preispitivanje

1. Svaka stranka zadržava, osniva ili određuje najmanje jedno nepristrano upravno ili pravosudno tijelo koje je neovisno o njezinim naručiteljima za nesdiskriminirajuće, pravodobno, transparentno i djelotvorno preispitivanje pritužbe dobavljača zbog:

- (a) povrede ovog poglavlja; ili
- (b) nepostupanja naručitelja u skladu s mjerama stranke za provedbu ovog poglavlja ako dobavljač u skladu s domaćim pravom stranke nema pravo izravno podnijeti pritužbu zbog povrede ovog poglavlja,

u kontekstu obuhvaćene nabave u kojoj dobavljač ima ili je imao interes. Postupovna pravila za sve pritužbe sastavljaju se u pisanom obliku i opće su dostupna.

2. U slučaju pritužbe dobavljača, u kontekstu obuhvaćene nabave u kojoj dobavljač ima ili je imao interes, da je došlo do povrede ili nepostupanja iz stavka 1., stranka naručitelja koji provodi nabavu potiče, prema potrebi, naručitelja i dobavljača da savjetovanjem pokušaju pronaći rješenje pritužbe. Naručitelj nepristrano i pravodobno razmatra sve takve pritužbe tako da se ne dovede u pitanje dobavljačevo sudjelovanje u tekućoj ili budućoj nabavi ili njegovo pravo da u okviru postupka upravnog ili sudskog preispitivanja zatraži korektivne mjere. Svaka stranka ili njezini naručitelji stavljaju javnosti na raspolaganje informacije o takvim mehanizmima pritužbe.
3. Svakom dobavljaču omogućuje se dovoljno dug rok za pripremu i podnošenje pritužbe, koji ni u kojem slučaju nije kraći od deset dana od trenutka kad je upoznat s osnovom pritužbe ili mu je razumno trebala postati poznata.
4. Ako pritužbu prvo preispituje tijelo koje nije tijelo iz stavka 1., stranka osigurava da dobavljač može podnijeti žalbu na početnu odluku nepristranom upravnom ili pravosudnom tijelu koje je neovisno o naručitelju čija je nabava predmet pritužbe.
5. Svaka stranka osigurava da odluka tijela za preispitivanje koje nije sud podliježe sudskom preispitivanju ili da to tijelo ima postupke kojima se osigurava da:
 - (a) naručitelj u pisanom obliku odgovara na pritužbu i otkriva sve relevantne dokumente tijelu za preispitivanje;

- (b) sudionici u postupku (dalje u tekstu „sudionici”) imaju pravo biti saslušani prije nego što tijelo za preispitivanje donese odluku o pritužbi;
 - (c) sudionici imaju pravo na zastupnika i pratnju;
 - (d) sudionici imaju pristup svim postupcima; i
 - (e) tijelo za preispitivanje svoje odluke o pritužbi dobavljača donese pravodobno i u pisanom obliku te navede obrazloženje za svaku odluku.
6. Svaka stranka donosi ili provodi postupke kojima se osiguravaju:
- (a) hitne privremene mjere do rješenja pritužbe kojima se osigurava da dobavljač može nastaviti sudjelovati u nabavi. Posljedica takvih privremenih mjera može biti suspenzija postupka nabave. Postupcima se može predvidjeti da se pri donošenju odluke o tome treba li primijeniti takve mjere mogu uzeti u obzir prevladavajuće negativne posljedice za predmetne interese, uključujući javni interes. Opravdani razlog za nedjelovanje dostavlja se u pisanom obliku; i
 - (b) korektivne mjere ili nadoknada nastalog gubitka ili štete ako je tijelo za preispitivanje utvrdilo povredu ili nepostupanje iz stavka 1. Nadoknada nastale štete može biti ograničena na razumne troškove pripreme ponude ili troškove podnošenja pritužbe ili oboje.

ČLANAK 9.20.

Izmjena i ispravak područja primjene

1. Stranka u pisanom obliku obavještuje drugu stranku o svakoj predloženoj izmjeni ili ispravku svojeg područja primjene (dalje u tekstu „izmjena”).
2. Za svako predloženo povlačenje subjekta iz područja primjene u okviru ostvarivanja svojih prava uz obrazloženje da je državna kontrola ili utjecaj nad njime stvarno uklonjen, stranka koja predlaže izmjenu u obavijest uključuje dokaz o stvarnom uklanjanju takve državne kontrole ili utjecaja.
3. Smatra se je državna kontrola ili utjecaj nad subjektom stvarno uklonjen ako stranka koja predlaže izmjenu, uključujući za Uniju njezina tijela središnje državne uprave i tijela na nižim razinama državne uprave te za Vijetnam njegova tijela središnje državne uprave i tijela na nižim razinama državne uprave:
 - (a) nema u izravnom ili neizravnom vlasništvu više od 50 % upisanog kapitala subjekta ili glasova povezanih s udjelima koje je izdao subjekt; i
 - (b) ne može izravno ili neizravno imenovati više od polovine članova upravnog odbora ili istovrijednog tijela subjekta.

4. Stranka koja predlaže izmjenu za svaku drugu predloženu izmjenu u obavijest uključuje informacije o vjerojatnim posljedicama promjene na uzajamno dogovoreno područje primjene predviđeno u ovom Sporazumu. Ako stranka koja predlaže izmjenu predloži ispravke isključivo formalne prirode i manje izmjene svojeg područja primjene koje ne utječu na obuhvaćenu nabavu, o izmjenama te vrste dostavlja se obavijest najmanje svake dvije godine.

Predložene izmjene područja primjene smatraju se ispravcima isključivo formalne prirode i manjim izmjenama područja primjena stranke u sljedećim slučajevima:

- (a) promjene naziva naručitelja;
- (b) spajanja jednog ili više naručitelja navedenih u Prilogu 9.-A (Područje primjene javne nabave za Uniju) ili Prilogu 9.-B (Područje primjene javne nabave za Vijetnam); ili
- (c) podjele naručitelja navedenog u Prilogu 9.-A (Područje primjene javne nabave za Uniju) ili Prilogu 9.-B (Područje primjene javne nabave za Vijetnam) na dva ili više subjekta koji se svi dodaju naručiteljima navedenima u istom odjeljku Priloga.

5. Stranka koja predlaže izmjenu može u svoju obavijest uključiti ponudu kompenzacijskih prilagodbi za izmjenu svojeg područja primjene ako je to potrebno kako bi se područje primjene zadržalo na razini usporedivoj s onom prije izmjene. Stranka koja predlaže izmjenu ne mora osigurati kompenzacijske prilagodbe drugoj stranci ako se predložena izmjena odnosi na:

- (a) naručitelja nad kojim više nema stvarnu kontrolu ili utjecaj u pogledu obuhvaćene nabave tog subjekta; ili

- (b) ispravke isključivo formalne prirode i manje izmjene Priloga 9.-A (Područje primjene javne nabave za Uniju) ili Priloga 9.-B (Područje primjene javne nabave za Vijetnam).

Neovisno o točki (a), ako povlačenje znatnog broja naručitelja stranke koja predlaže izmjenu iz njezina područja primjene uz obrazloženje da više nisu pod stvarnom državnom kontrolom ili utjecajem u skladu s kriterijima utvrđenima u stavku 3. dovede do znatne neravnoteže područja primjene koje su stranke dogovorile, stranka koja predlaže izmjenu suglasna je započeti pregovore s drugom strankom kako bi nepristrano raspravile o načinima ispravljanja takve neravnoteže.

6. Druga stranka obavještuje stranku koja predlaže izmjenu o svim prigovorima na predloženu izmjenu u roku od 45 dana od obavijesti.

7. Ako druga stranka pošalje obavijest o prigovoru, obje stranke nastoje pitanje riješiti savjetovanjem. Stranka koja je podnijela prigovor može tijekom savjetovanja zatražiti dodatne informacije radi pojašnjenja predložene izmjene, uključujući informacije o prirodi državne kontrole ili utjecaja.

8. Ako se pitanje ne riješi savjetovanjem iz stavka 7., stranke mogu upotrijebiti mehanizam rješavanja sporova predviđen u poglavlju 15. (Rješavanje sporova).

9. Predložena izmjena počinje proizvoditi učinke samo ako:

- (a) druga stranka nije podnijela stranci koja predlaže izmjenu pisani prigovor na predloženu izmjenu u roku od 45 dana od datuma obavijesti o predloženim izmjenama;

- (b) stranke postignu dogovor; ili
- (c) arbitražno vijeće izda završno izvješće u skladu s člankom 15.11. (Završno izvješće) sa zaključkom da stranke trebaju provesti predloženu izmjenu.

ČLANAK 9.21.

Suradnja

1. Stranke prepoznaju zajednički interes za suradnju u promicanju međunarodne liberalizacije tržišta javne nabave u svrhu postizanja boljeg razumijevanja svojih sustava javne nabave i poboljšanja pristupa svojim tržištima.
2. Ne dovodeći u pitanje članak 9.6. (Obavijesti) stavak 4., stranke nastoje surađivati u pitanjima kao što su:
 - (a) razmjena iskustava i informacija, kao što su regulatorni okviri i najbolja praksa;
 - (b) razvoj i proširenje uporabe elektroničkih sredstva u sustavima javne nabave;

- (c) jačanje sposobnosti državnih službenika u najboljoj praksi javne nabave; i
- (d) institucionalno jačanje u svrhu ispunjenja odredaba ovog poglavlja.

ČLANAK 9.22.

Budući pregovori

Nabava elektroničkim sredstvima

1. Stranke preispituju odredbe članka 9.15. (Elektroničke dražbe) nakon potpunog razvoja elektroničkog sustava nabave Vijetnama kako bi se u obzir uzele moguće tehnološke promjene i posebno razmotrili drugi aspekti, kao što su matematička formula koja se upotrebljava u metodi automatskog ocjenjivanja i moguća dostava rezultata bilo kojeg početnog ocjenjivanja sudionicima dražbe.
2. Stranke vode daljnje pregovore o trajanju razdoblja pohrane podataka o nabavi elektroničkim sredstvima nakon što elektronički sustav nabave Vijetnama postane operativan.

Pristup tržištu

3. Stranke vode daljnje pregovore o obuhvaćanju dodatnih tijela na nižim razinama državne uprave najkasnije 15 godina nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.

ČLANAK 9.23.

Odbor za ulaganja, usluge, elektroničku trgovinu i javnu nabavu

Odbor za ulaganja, usluge, elektroničku trgovinu i javnu nabavu osnovan u skladu s člankom 17.2. (Specijalizirani odbori) odgovoran je za provedbu ovog poglavlja. On posebno može:

- (a) raspravljati o razmjeni statističkih podataka u skladu s člankom 9.17. (Informiranje nakon dodjele) stavkom 5.;
- (b) preispitivati obavijesti o izmjenama područja primjene i odobriti revidirani popis naručitelja iz odjeljaka od A (Tijela središnje državne uprave) do C (Ostali obuhvaćeni subjekti) prilogâ 9.-A (Područje primjene javne nabave za Uniju) i 9.-B (Područje primjene javne nabave za Vijetnam);
- (c) odobravati kompenzacijske prilagodbe proizišle iz izmjena koje utječu na područje primjene;

- (d) razmatrati pitanja o javnoj nabavi koja mu je uputila stranka; i
- (e) raspravljati o svim drugim pitanjima koja se odnose na funkcioniranje ovog poglavlja.

POGLAVLJE 10.

POLITIKA TRŽIŠNOG NATJECANJA

ODJELJAK A

PRAKSA PROTIVNA TRŽIŠNOM NATJECANJU

ČLANAK 10.1.

Načela

Stranke prepoznaju važnost nenarušenog tržišnog natjecanja u svojim trgovinskim i ulagačkim odnosima. Stranke potvrđuju da praksa protivna tržišnom natjecanju može narušiti pravilno funkcioniranje tržišta i ugroziti koristi liberalizacije trgovine.

ČLANAK 10.2.

Zakonodavni okvir

1. Svaka stranka u svrhu promicanja gospodarske učinkovitosti i dobrobiti potrošača donosi ili provodi sveobuhvatno zakonodavstvo o tržišnom natjecanju kojim se zabranjuje praksa protivna tržišnom natjecanju te poduzima odgovarajuće mjere u pogledu takve prakse.
2. Pravom tržišnog natjecanja stranaka djelotvorno se na njihovim državnim područjima uređuju pitanja:
 - (a) sporazuma između poduzeća, odluka udruženja poduzeća i usklađenog djelovanja čiji je cilj ili učinak sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišnog natjecanja;
 - (b) zlouporabe vladajućeg položaja jednog poduzeća ili više njih i koncentracije između poduzeća kojima bi se znatno ugrozilo djelotvorno tržišno natjecanje.

ČLANAK 10.3.

Provedba

1. Svaka stranka neovisno donosi i izvršava svoje pravo tržišnog natjecanja.

2. Svaka stranka zadržava tijela koja su odgovorna za punu primjenu i djelotvorno izvršavanje njezina prava tržišnog natjecanja te osigurava da su odgovarajuće opremljena i imaju ovlasti potrebne za ispunjenje svojih odgovornosti.
3. Pravo tržišnog natjecanja iz članka 10.2. (Zakonodavni okvir) primjenjuje se na sva privatna i javna poduzeća.
4. Svaka stranka primjenjuje svoje pravo tržišnog natjecanja na transparentan i nediskriminirajući način, uključujući na privatna i javna poduzeća, poštujući načela pravednosti postupka i prava na obranu predmetnih poduzeća.
5. Primjenom prava tržišnog natjecanja ne sprječava se, pravno ili činjenično, obavljanje određenih zadaća od javnog interesa dodijeljenih predmetnim poduzećima. Izuzeća od prava tržišnog natjecanja stranke ograničavaju se na zadaće od javnog interesa, proporcionalna su željenom cilju javnog poretka i transparentna.

ODJELJAK B

SUBVENCije

ČLANAK 10.4.

Načela

1. Stranke su suglasne da stranka može odobriti subvencije ako je to potrebno za ostvarivanje cilja javnog poretka. Stranke potvrđuju da se određenim subvencijama može narušiti pravilno funkcioniranje tržišta i ugroziti koristi liberalizacije trgovine. Stranka u načelu ne bi trebala odobriti subvencije poduzećima koja isporučuju robu ili usluge ako one negativno utječu ili bi mogle negativno utjecati na tržišno natjecanje i trgovinu.
2. Ogleđni popis ciljeva javnog poretka za koje stranka može odobriti subvencije, podložno uvjetima utvrđenima u ovom odjeljku, uključuje sljedeće:
 - (a) uklanjanje štete nastale zbog prirodnih katastrofa ili iznimnih događaja;
 - (b) promicanje gospodarskog razvoja područja gdje je životni standard neuobičajeno nizak ili gdje postoji znatna podzaposlenost;
 - (c) rješavanje ozbiljnog poremećaja u gospodarstvu jedne od stranaka;

- (d) olakšavanje razvoja određenih gospodarskih djelatnosti ili određenih gospodarskih područja, uključujući, ali ne ograničavajući se na subvencije za jasno definirane potrebe istraživanja, razvoja i inovacija, subvencije za osposobljavanje ili stvaranje radnih mjesta, subvencije u svrhu zaštite okoliša, subvencije u korist malih i srednjih poduzeća kako je utvrđeno u zakonodavstvima stranaka; i
- (e) promicanje kulture i očuvanja baštine.

3. Svaka stranka osigurava da poduzeća upotrebljavaju specifične subvencije koje daje stranka samo za ostvarivanje cilja politike za koji su specifične subvencije odobrene¹.

ČLANAK 10.5.

Definicija i područje primjene

1. Za potrebe ovog odjeljka „subvencija” znači mjera koja ispunjava uvjete iz članka 1.1. Sporazuma o SCM-u neovisno o tome odobrava li se poduzeću koje proizvodi robu ili pruža usluge².

¹ Podrazumijeva se da se obveza smatra ispunjenom ako je stranka u tu svrhu uspostavila relevantan zakonodavni okvir i administrativne postupke.

² Ovim se člankom ne dovode u pitanje stajališta stranaka i mogući ishod budućih rasprava u WTO-u o subvencijama za usluge. Ovisno o napretku tih rasprava na razini WTO-a, stranke mogu u okviru relevantnog odbora donijeti odluku o ažuriranju ovog Sporazuma u tom pogledu.

2. Ovaj se odjeljak primjenjuje samo na subvencije koje su specifične u skladu s člankom 2. Sporazuma o SCM-u. Subvencije za pojedinačne korisnike ili opće mjere, uključujući subvencije ili mjere namijenjene ostvarivanju ciljeva socijalne politike, ne smatraju se specifičnima.
3. Ovaj se odjeljak primjenjuje na specifične subvencije za sva poduzeća, uključujući javna i privatna poduzeća.
4. Primjenom ovog odjeljka ne sprječava se, pravno ili činjenično, obavljanje određenih zadaća od javnog interesa, uključujući obveze javne službe, dodijeljenih predmetnim poduzećima. Izuzeća bi trebala biti ograničena na zadaće od javnog interesa, proporcionalna cijevima javnog poretka koji su dodijeljeni tim poduzećima te transparentna.
5. Ovaj se odjeljak ne primjenjuje na negospodarske djelatnosti.
6. Članak 10.9. (Specifične subvencije koje podliježu uvjetima) stavak 1. ne primjenjuje se na subvencije u ribarstvu i subvencije koje se odnose na trgovinu robom koja je obuhvaćena Prilogom 1. Sporazumu o poljoprivredi.
7. Ovaj se odjeljak primjenjuje samo na specifične subvencije čiji je iznos veći od 300 000 posebnih prava vučenja po korisniku u razdoblju od tri godine¹.

¹ Podrazumijeva se da se obvezom obavješćivanja od stranke koja šalje obavijest ne zahtijeva da navede naziv korisnika subvencije.

8. U pogledu subvencija za poduzeća koja pružaju usluge, članak 10.7. (Transparentnost) i članak 10.9. (Specifične subvencije koje podliježu uvjetima) primjenjuju se samo na sljedeće sektore usluga: telekomunikacije, bankarstvo, osiguranje, prijevoz uključujući pomorski prijevoz, energetiku, računalne usluge, arhitekturu i inženjering, građevinske usluge i usluge u području okoliša, podložno rezervama predviđenima u poglavlju 8. (Liberalizacija ulaganja, trgovina uslugama i elektronička trgovina).

9. Ovaj se odjeljak ne primjenjuje na sektore ili podsektore koje stranke nisu navele u poglavlju 8. (Liberalizacija ulaganja, trgovina uslugama i elektronička trgovina).

10. Članak 10.9. (Specifične subvencije koje podliježu uvjetima) ne primjenjuje se na subvencije koje su formalno dogovorene ili odobrene prije ili u roku od pet godina nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma.

ČLANAK 10.6.

Odnos prema WTO-u

Ovaj se odjeljak primjenjuje ne dovodeći u pitanje prava i obveze svake stranke iz članka VI. GATT-a iz 1994., Sporazuma o SCM-u i Sporazuma o poljoprivredi.

ČLANAK 10.7.

Transparentnost

1. Svaka stranka osigurava transparentnost u području specifičnih subvencija. U tu svrhu, svaka stranka svake četiri godine obavješćuje drugu stranku o pravnoj osnovi, obliku, iznosu ili proračunu te, ako je moguće, primatelju specifične subvencije¹.
2. Obveza obavješćivanja iz stavka 1. smatra se ispunjenom ako stranka stavi relevantne informacije na raspolaganje na javno dostupnim internetskim stranicama od 31. prosinca kalendarske godine nakon godine u kojoj je subvencija odobrena. Prva obavijest stavlja se na raspolaganje najkasnije četiri godine nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.

¹ Podrazumijeva se da se obvezom obavješćivanja od stranke koja šalje obavijest ne zahtijeva da navede naziv korisnika subvencije.

ČLANAK 10.8.

Savjetovanje

1. Ako smatra da specifična subvencija koju je odobrila druga stranka i koja nije obuhvaćena člankom 10.9. (Specifične subvencije koje podliježu uvjetima) negativno utječe ili može negativno utjecati na njezine trgovinske ili ulagačke interese, stranka može u pisanom obliku izraziti svoju zabrinutost drugoj stranci i zahtijevati savjetovanje o tom pitanju. Stranka kojoj je zahtjev upućen razmatra ga u dobroj namjeri. Savjetovanjem bi se trebalo posebno nastojati utvrditi:

- (a) je li specifična subvencija odobrena samo kako bi se ostvario cilj javnog poretka;
- (b) je li iznos predmetne subvencije ograničen na najmanji iznos potreban za ostvarivanje tog cilja;
- (c) je li subvencija poticaj; i
- (d) je li negativan učinak na trgovinu i ulaganje stranke koja je uputila zahtjev ograničen.

2. Kako bi se olakšalo savjetovanje, stranka kojoj je zahtjev upućen dostavlja informacije o predmetnoj specifičnoj subvenciji u roku od 90 dana od datuma primitka zahtjeva. Ako nakon primitka informacija o predmetnoj subvenciji stranka koja je uputila zahtjev smatra da subvencija koja je predmet savjetovanja ima ili može imati neproporcionalan negativan učinak na njezine trgovinske ili ulagačke interese, stranka kojoj je zahtjev upućen ulaže najveće napore kako bi uklonila ili što više smanjila negativne učinke nastale zbog predmetne subvencije.

ČLANAK 10.9.

Specifične subvencije koje podliježu uvjetima

1. Stranke primjenjuju uvjete na sljedeće specifične subvencije:
 - (a) dopušten je pravni aranžman u skladu s kojim je vlada ili bilo koje javno tijelo odgovorno za pokrivanje dugova ili obveza određenih poduzeća, pod uvjetom da je pokriće dugova i obveza ograničeno s obzirom na iznos tih dugova i obveza ili trajanje te odgovornosti;
 - (b) dopuštena je potpora nesolventnim poduzećima ili poduzećima u problemima u različitim oblicima, kao što su zajmovi i jamstva, bespovratna novčana sredstva, injekcije kapitala, davanje imovine ispod tržišnih cijena i oslobođenje od poreza, čije je trajanje dulje od godine dana, pod uvjetom da je na temelju realističnih pretpostavki pripremljen vjerodostojan plan restrukturiranja kako bi se osiguralo da poduzeće u razumnom roku ponovno uspostavi dugoročnu održivost te i samo doprinese troškovima restrukturiranja¹.

¹ Time se stranke ne sprječava da pruže privremenu potporu za likvidnost u obliku jamstava za zajam ili zajmova ograničenih na iznos koji je poduzeću potreban za održanje poslovanja u razdoblju koje je potrebno za izradu plana restrukturiranja ili likvidacije.

2. Stavak 1. ne primjenjuje se na specifične subvencije za koje je stranka koja odobrava subvenciju na pisani zahtjev druge stranke dokazala da predmetna subvencija ne utječe niti bi mogla utjecati na trgovinu ili ulaganja druge stranke.

3. Stavak 1. ne primjenjuje se na specifične subvencije koje su odobrene za popravljavanje ozbiljnih poremećaja u gospodarstvu stranke. Poremećaj u gospodarstvu stranke smatra se ozbiljnim ako je izniman, privremen i znatan te utječe na države članice ili cijelo gospodarstvo stranke, a ne samo na određenu regiju ili gospodarski sektor.

ČLANAK 10.10.

Preispitivanje

Stranke preispituju ovaj odjeljak najkasnije pet godina nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma te u redovitim vremenskim razmacima nakon toga. Stranke se uzajamno savjetuju o potrebi izmjene ovog odjeljka s obzirom na stečeno iskustvo i razvoj odgovarajućih pravila u WTO-u. Stranke posebno preispituju uključivanje dodatnih sektora usluga u područje primjene članka 10.5. (Definicija i područje primjene) ovog odjeljka.

ODJELJAK C

DEFINICIJE I ZAJEDNIČKA NAČELA

ČLANAK 10.11.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja:

- (a) „cilj javnog poretka” znači opći cilj osiguravanja ishoda od općeg javnog interesa; i
- (b) „zadace od javnog interesa” znači posebne aktivnosti kojima se osiguravaju ishodi od općeg javnog interesa koje bez javne intervencije ne bi bile pružene na tržištu ili bi se pružale pod različitim uvjetima u smislu raspoloživosti, kvalitete, sigurnosti, cjenovne prihvatljivosti ili jednakog postupanja.

ČLANAK 10.12.

Povjerljivost

1. Pri razmjeni informacija u skladu s ovim poglavljem stranke uzimaju u obzir ograničenja uvedena njihovim zakonodavstvom o profesionalnoj i poslovnoj tajni te osiguravaju zaštitu poslovnih tajni i ostalih povjerljivih informacija.

2. Sa svim informacijama dostavljenima na temelju ovog Sporazuma stranka primateljica postupa kao s povjerljivim informacijama, osim ako je druga stranka odobrila njihovo otkrivanje ili ih je stavila na raspolaganje široj javnosti.

ČLANAK 10.13.

Rješavanje sporova

Nijedna stranka ne može primijeniti postupak rješavanja sporova na temelju ovog Sporazuma ni za jedno pitanje proizašlo iz odjeljka A (Praksa protivna tržišnom natjecanju) ovog poglavlja i članka 10.8. (Savjetovanje).

ČLANAK 10.14.

Suradnja

Kako bi ispunile ciljeve ovog poglavlja i ojačale djelotvornu provedbu tržišnog natjecanja, stranke potvrđuju da je u njihovu zajedničkom interesu jačati suradnju u području razvoja politike tržišnog natjecanja, uključujući kontrolu subvencija, podložno dostupnosti financiranja u okviru instrumenata i programa suradnje stranaka.

POGLAVLJE 11.

PODUZEĆA U DRŽAVNOM VLASNIŠTVU, PODUZEĆA KOJIMA SU ODOBRENA POSEBNA PRAVA ILI POVLASTICE I ODREĐENI MONOPOLI

ČLANAK 11.1.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja:

- (a) „komercijalne djelatnosti” znači djelatnosti čiji je krajnji rezultat proizvodnja robe ili pružanje usluge za prodaju na relevantnom tržištu u količinama i po cijenama koje odredi poduzeće i koje se obavljaju radi ostvarivanja dobiti¹;
- (b) „komercijalna razmatranja” znači cijena, kvaliteta, dostupnost, utrživost, prijevoz i ostali uvjeti kupnje ili prodaje te ostali čimbenici koje bi se inače uzelo u obzir pri donošenju komercijalnih odluka poduzeća koje posluje u skladu s načelima tržišnoga gospodarstva važećima u relevantnoj djelatnosti ili industriji;

¹ Podrazumijeva se da djelatnosti koje obavlja poduzeće koje posluje na neprofitnoj osnovi ili na osnovi povrata troškova nisu djelatnosti koje se obavljaju radi ostvarivanja dobiti.

- (c) „odrediti” znači uspostaviti ili odobriti monopol ili proširiti područje primjene monopola na dodatnu robu ili usluge;
- (d) „određeni monopol” znači subjekt, uključujući skupinu subjekata ili državnu agenciju, i sva njegova društva kćeri, koji je na relevantnom tržištu na državnom području stranke određen kao jedini dobavljač ili kupac određene robe ili usluge, ali taj pojam ne uključuje subjekt kojem je odobreno isključivo pravo intelektualnog vlasništva samo na temelju takvog odobrenja;
- (e) „poduzeće kojem su odobrena posebna prava ili povlastice” znači javno ili privatno poduzeće, uključujući sva njegova društva kćeri, kojem je stranka, pravno ili činjenično, odobrila posebna prava ili povlastice;
- (f) „posebna prava ili povlastice” znači prava ili povlastice koje stranka odobrava ograničenom broju poduzeća ili njihovim društvima kćerima na određenom zemljopisnom području ili tržištu proizvoda i kojima se znatno ograničava sposobnost bilo kojeg drugog poduzeća da u sličnim okolnostima obavlja svoju djelatnost na istom zemljopisnom području ili tržištu proizvoda; odobravanje dozvole ograničenom broju poduzeća pri dodjeli ograničenih resursa u skladu s objektivnim, proporcionalnim i nediskriminirajućim kriterijima nije samo po sebi posebno pravo ili povlastica; i

(g) „poduzeće u državnom vlasništvu” znači poduzeće, uključujući sva njegova društva kćeri, u kojem stranka izravno ili neizravno:

- i. posjeduje više od 50 % upisanog kapitala poduzeća ili kontrolira više od 50 % glasova povezanih s udjelima koje je izdalo poduzeće;
- ii. može imenovati više od polovine članova upravnog odbora ili istovrijednog tijela poduzeća; ili
- iii. može imati kontrolu nad strateškim odlukama poduzeća.

ČLANAK 11.2.

Područje primjene

1. Stranke potvrđuju svoja prava i obveze iz članka XVII. stavaka od 1. do 3. GATT-a iz 1994. i *Sporazuma o tumačenju članka XVII. Općeg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994.* te članka VIII. stavaka 1., 2. i 5. GATS-a, koji se ugrađuju *mutatis mutandis* u ovaj Sporazum i postaju njegov sastavni dio.

2. Ovo se poglavlje primjenjuje na sva poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određene monopole koji obavljaju komercijalnu djelatnost. Ako poduzeće obavlja i komercijalne i nekomercijalne djelatnosti¹, ovo se poglavlje odnosi samo na komercijalne djelatnosti tog poduzeća.
3. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određene monopole u pogledu kojih je stranka poduzela privremene mjere kao odgovor na nacionalno ili globalno izvanredno gospodarsko stanje.
4. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određene monopole ako je u jednoj od prethodnih triju uzastopnih godina godišnji prihod od komercijalnih djelatnosti tog poduzeća ili monopola iznosio manje od 200 milijuna posebnih prava vučenja². Taj se prag počinje primjenjivati na poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određene monopole, na nižim razinama državne uprave, pet godina od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.
5. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na obuhvaćenu nabavu stranke ili njezinih naručitelja u smislu članka 9.2. (Područje primjene).

¹ To uključuje obvezu javne službe.

² U izračun prihoda uključuje se relevantni prihod svih poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određenih monopola, uključujući prihod društava kćeri koja obavljaju komercijalne djelatnosti na istim ili povezanim tržištima.

6. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određene monopole u vlasništvu ili pod kontrolom državnog tijela stranke koje je nadležno za nacionalnu obranu, javni red ili javnu sigurnost, osim ako ta poduzeća i monopoli obavljaju isključivo komercijalne djelatnosti koje nisu povezane s nacionalnom obranom, javnim redom ili javnom sigurnošću.

7. Ovo se poglavlje ne primjenjuje ni na jednu uslugu koju pružaju poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određeni monopoli u okviru izvršavanja javnih ovlasti¹.

8. Ovo se poglavlje ne primjenjuje na mjere ni na djelatnosti navedene u Prilogu 11. (Posebna pravila za Vijetnam za poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određene monopole).

ČLANAK 11.3.

Opće odredbe

1. Ništa u ovom poglavlju ne utječe na zakone i druge propise stranke kojima se uređuju njezini sustavi državnog vlasništva.

¹ Pojam „usluga koja se pruža u okviru izvršavanja javnih ovlasti” ima isto značenje kako je definirano u članku I. stavku 3. točki (c) GATS-a.

2. Ne dovodeći u pitanje prava i obveze stranaka iz ovog poglavlja, ništa u ovom poglavlju ne sprječava stranku da osnuje ili zadrži poduzeća u državnom vlasništvu, da poduzećima odobri posebna prava ili povlastice ili da odredi ili zadrži monopole.
3. Stranka od svojih poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice ili određenih monopola ne zahtijeva da postupaju protivno ovom poglavlju niti ih potiče to čine.

ČLANAK 11.4.

Nediskriminacija i komercijalna razmatranja

1. Svaka stranka osigurava da njezina poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određeni monopoli tijekom obavljanja komercijalnih djelatnosti:
 - (a) postupaju u skladu s komercijalnim razmatranjima pri kupnji ili prodaji robe ili usluga, osim pri ispunjavaju uvjeta u okviru njihovih zadaća javne službe koji nisu neusklađeni sa stavkom 1. točkom (b);
 - (b) pri kupnji robe ili usluge:
 - i. za robu ili uslugu koju pruža poduzeće druge stranke odobravaju tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji odobravaju za sličnu robu ili uslugu koju pružaju poduzeća stranke; i

- ii. za robu ili uslugu koju pruža poduzeće ulagateljâ druge stranke na državnom području stranke odobravaju tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji odobravaju za sličnu robu ili uslugu koju pružaju poduzeća ulagateljâ druge stranke na relevantnom tržištu na državnom području stranke;

(c) pri prodaji robe ili usluge:

- i. poduzeću druge stranke odobravaju tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji odobravaju poduzećima stranke; i
- ii. poduzeću ulagateljâ druge stranke na državnom području stranke odobravaju tretman koji nije manje povoljan od tretmana koji odobravaju poduzećima ulagateljâ druge stranke na relevantnom tržištu na državnom području stranke.

2. Stavkom 1. ne sprječava se poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice ili određene monopole:

- (a) da kupuju robu ili usluge ili isporučuju robu ili pružaju usluge pod različitim uvjetima, uključujući uvjete koji se odnose na cijenu; ili
- (b) da odbiju kupiti robu ili usluge ili isporučiti robu ili pružiti usluge,

pod uvjetom da su takvi različiti uvjeti ili odbijanje u skladu s komercijalnim razmatranjima.

3. Stavci 1. i 2. ne primjenjuju se na sektore iz članka 8.3. (Područje primjene) i članka 8.9. (Područje primjene).

4. Stavci 1. i 2. primjenjuju se na komercijalne djelatnosti poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određenih monopola ako bi ista djelatnost utjecala na trgovinu uslugama i ulaganja u pogledu kojih je stranka preuzela obvezu u skladu s člancima 8.5. (Nacionalni tretman), 8.6. (Tretman najpovlaštenije nacije), 8.11. (Nacionalni tretman), podložno uvjetima ili kvalifikacijama utvrđenima u njezinu Rasporedu posebnih obveza iz Priloga 8.-A (Raspored posebnih obveza Unije) odnosno Priloga 8.-B (Raspored posebnih obveza Vijetnama) u skladu s člancima 8.7. (Raspored posebnih obveza) i 8.12. (Raspored posebnih obveza). Podrazumijeva se da u slučaju sukoba između članka 11.2. (Područje primjene) stavka 4. i uvjeta ili kvalifikacija utvrđenih u Rasporedu posebnih obveza stranke u skladu s člancima 8.7. (Raspored posebnih obveza) i 8.12. (Raspored posebnih obveza), prednost imaju ti rasporedi.

ČLANAK 11.5.

Regulatorni okvir

1. Stranke nastoje osigurati da poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određeni monopoli poštuju međunarodno priznate norme korporativnog upravljanja.

2. Svaka stranka osigurava da njezina regulatorna tijela ili funkcije nisu odgovorni nijednom poduzeću ili subjektu koji reguliraju, kako bi se osigurala djelotvornost tih regulatornih tijela ili funkcija, te da u sličnim okolnostima postupaju nepristrano¹ prema svim poduzećima ili subjektima koje reguliraju, uključujući poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određene monopole².
3. Svaka stranka osigurava dosljednu i nediskriminirajuću provedbu zakona i drugih propisa, uključujući u pogledu poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice i određenih monopola.

¹ Podrazumijeva se da se nepristranost regulatornog tijela pri obavljanju njegove regulatorne funkcije ocjenjuje prema općem obrascu ili praksi tog regulatornog tijela.

² Podrazumijeva se da u slučaju sektora za koje su stranke u drugim poglavljima dogovorile posebne obveze u pogledu regulatornog tijela prednost ima relevantna odredba iz drugih poglavlja.

ČLANAK 11.6.

Transparentnost

1. Stranka koja ima opravdani razlog vjerovati da na njezine interese iz ovog poglavlja negativno utječu komercijalne djelatnosti poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojem su odobrena posebna prava ili povlastice ili određenog monopola druge stranke može u pisanom obliku od druge stranke zahtijevati da dostavi informacije o poslovanju tog poduzeća ili monopola. U zahtjevu se navode poduzeće ili monopol, proizvodi ili usluge i predmetna tržišta, uključujući naznake da poduzeće ili monopol primjenjuje praksu kojom se ometa trgovina ili ulaganja između stranaka.
2. Informacije iz stavka 1. uključuju:
 - (a) vlasništvo i glasačku strukturu poduzeća ili monopola uz navođenje postotka udjelâ i postotka glasačkih prava koje stranka ili poduzeće u državnom vlasništvu, poduzeće kojem su odobrena posebna prava ili povlastice ili određeni monopol kumulativno posjeduju;
 - (b) opis svih posebnih udjela ili posebnih glasačkih ili drugih prava koje imaju stranka ili poduzeće u državnom vlasništvu, poduzeće kojem su odobrena posebna prava ili povlastice ili određeni monopol, ako se takva prava razlikuju od prava povezanih s redovnim udjelima u takvom poduzeću ili monopolu;

- (c) organizacijsku strukturu poduzeća ili monopola, sastav njegova upravnog odbora ili drugog istovrijednog tijela koje ima izravnu ili neizravnu kontrolu u takvom poduzeću ili subjektu te međusobna ulaganja i druge veze s različitim poduzećima u državnom vlasništvu, poduzećima kojima su odobrena posebna prava ili povlastice ili određenim monopolima;
 - (d) opis državnih službi ili javnih tijela koja reguliraju ili nadziru poduzeće ili monopol, opis linija izvješćivanja¹ te prava i praksu državnih službi ili javnih tijela u pogledu imenovanja, razrješenja ili određivanja naknade direktora;
 - (e) godišnji prihod ili ukupnu imovinu ili oboje;
 - (f) izuzeća, imunitete i sve druge mjere, uključujući povoljniji tretman, koji se na državnom području stranke kojoj je zahtjev upućen primjenjuju na poduzeća u državnom vlasništvu, poduzeća kojima su odobrena posebna prava ili povlastice ili određene monopole.
3. Stranka može od druge stranke zatražiti da dostavi dodatne informacije o izračunima praga prihoda iz članka 11.2. (Područje primjene) stavka 4.

¹ Podrazumijeva se da stranka nije obvezna otkrivati izvješća ili sadržaj bilo kojeg izvješća.

4. Stavcima od 1. do 3. od stranke se ne zahtijeva otkrivanje povjerljivih informacija koje ne bi bilo u skladu s njezinim zakonima i drugim propisima, kojim bi se ometalo izvršavanje zakonodavstva ili bi na drugi način bilo protivno javnom interesu ili kojim bi se mogli ugroziti legitimni komercijalni interesi pojedinih poduzeća.

5. Kad je riječ o Uniji, stavak 2. točke od (a) do (e) ne primjenjuju se na poduzeća koja ispunjavaju uvjete za mala ili srednja poduzeća kako su definirana u pravu Unije.

ČLANAK 11.7.

Tehnička suradnja

Prepoznajući važnost promicanja djelotvornih pravnih i regulatornih okvira za poduzeća u državnom vlasništvu, stranke provode uzajamno dogovorene aktivnosti tehničke suradnje kako bi promicale učinkovitost i transparentnost poduzeća u državnom vlasništvu, podložno dostupnosti financiranja u okviru instrumenata i programa suradnje stranke.

POGLAVLJE 12.

INTELEKTUALNO VLASNIŠTVO

ODJELJAK A

OPĆE ODREDBE I NAČELA

ČLANAK 12.1.

Ciljevi

1. Ciljevi ovog poglavlja su sljedeći:
 - (a) olakšati razvoj, proizvodnju i stavljanje na tržište inovativnih i kreativnih proizvoda između stranaka te time doprinijeti održivijem i uključivom gospodarstvu svake stranke; i
 - (b) postići odgovarajuću i djelotvornu razinu zaštite i provedbe prava intelektualnog vlasništva.

2. Zaštita i provedba prava intelektualnog vlasništva trebala bi doprinijeti promicanju tehnoloških inovacija te prijenosu i širenju tehnologije, u obostranu korist proizvođača i korisnika tehnološkog znanja i na način da se doprinese društvenom i gospodarskom blagostanju te ravnoteži između prava i obveza.

ČLANAK 12.2.

Vrsta i opseg obveza

1. Stranke potvrđuju svoja prava i obveze iz međunarodnih ugovora koji se odnose na intelektualno vlasništvo, čije su stranke, uključujući Sporazum o TRIPS-u. Stranke osiguravaju odgovarajuću i djelotvornu provedbu tih ugovora. Ovim se poglavljem dopunjuju i dodatno utvrđuju prava i obveze između stranaka kako bi se osigurala odgovarajuća i djelotvorna provedba tih ugovora i ravnoteža između prava nositeljâ prava intelektualnog vlasništva i javnog interesa.

2. Za potrebe ovog Sporazuma intelektualno vlasništvo odnosi se najmanje na sve kategorije intelektualnog vlasništva iz dijela II. odjeljaka od 1. do 7. Sporazuma o TRIPS-u, a to su:

- (a) autorsko pravo i srodna prava;
- (b) žigovi;
- (c) oznake zemljopisnog podrijetla;

- (d) industrijski dizajn;
- (e) patenti;
- (f) planovi rasporeda (topografije) integriranih krugova;
- (g) zaštita neobjavljenih informacija; i
- (h) biljne sorte.

3. Zaštita intelektualnog vlasništva uključuje zaštitu od nepoštenog tržišnog natjecanja iz članka 10.bis *Pariške konvencije za zaštitu industrijskog vlasništva* od 20. ožujka 1883., kako je zadnje revidirana u Stockholmu 14. srpnja 1967. (dalje u tekstu „Pariška konvencija”).

ČLANAK 12.3.

Tretman najpovlaštenije nacije

U pogledu zaštite intelektualnog vlasništva, sve prednosti, pogodnosti, povlastice ili imuniteti koje stranka odobrava državljanima bilo koje treće zemlje odobravaju se odmah i bezuvjetno državljanima druge stranke, podložno iznimkama predviđenima u člancima 4. i 5. Sporazuma o TRIPS-u.

ČLANAK 12.4.

Iscrpljenje

Svaka stranka slobodna je uspostaviti vlastiti režim za iscrpljenje prava intelektualnog vlasništva podložno relevantnim odredbama Sporazuma o TRIPS-u.

ODJELJAK B

NORME U PODRUČJU PRAVA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

PODODJELJAK 1.

AUTORSKO PRAVO I SRODNA PRAVA

ČLANAK 12.5.

Dodijeljena zaštita

1. Stranke postupaju u skladu s pravima i obvezama utvrđenima u sljedećim međunarodnim ugovorima:

- (a) *Bernskoj konvenciji za zaštitu književnih i umjetničkih djela od 9. rujna 1886.*, kako je zadnje revidirana u Parizu 24. srpnja 1971. (dalje u tekstu „Bernska konvencija”);

(b) *Međunarodnoj konvenciji za zaštitu umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i organizacija za radiodifuziju*, sastavljenoj u Rimu 26. listopada 1961.; i

(c) Sporazumu o TRIPS-u.

2. Stranke pristupaju sljedećim međunarodnim ugovorima u roku od tri godine od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma:

(a) *Ugovoru o autorskom pravu WIPO-a*, donesenom u Ženevi 20. prosinca 1996.; i

(b) *Ugovoru o izvedbama i fonogramima WIPO-a*, donesenom u Ženevi 20. prosinca 1996.

ČLANAK 12.6.

Autori

Svaka stranka autorima osigurava isključivo pravo davanja dopuštenja ili zabrane:

(a) izravnog ili neizravnog reproduciranja njihovih djela bilo kojim sredstvima i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili u dijelovima;

(b) svakog oblika distribucije izvornika njihovih djela ili njegovih kopija, prodajom ili drugim prijenosom vlasništva; i

- (c) svakog priopćavanja njihovih djela javnosti, žično ili bežično, uključujući stavljanje njihovih djela na raspolaganje javnosti tako da im svatko može pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sam odabere.

ČLANAK 12.7.

Umjetnici izvođači

Svaka stranka umjetnicima izvođačima osigurava isključivo pravo davanja dopuštenja ili zabrane:

- (a) fiksiranja njihovih izvedbi;
- (b) izravnog ili neizravnog reproduciranja njihovih fiksiranih izvedbi bilo kojim sredstvima i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili u dijelovima;
- (c) distribucije njihovih fiksiranih izvedbi, prodajom ili drugim prijenosom vlasništva;
- (d) stavljanja njihovih fiksiranih izvedbi na raspolaganje javnosti, žično ili bežično, tako da im svatko može pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sam odabere; i

- (e) bežičnog emitiranja i priopćavanja javnosti njihovih nefiksiranih izvedbi, osim ako je već sama izvedba emitiranje.

ČLANAK 12.8.

Proizvođači fonograma

Svaka stranka proizvođačima fonograma osigurava isključivo pravo davanja dopuštenja ili zabrane:

- (a) izravnog ili neizravnog reproduciranja njihovih fonograma bilo kojim sredstvima i u bilo kojem obliku, u cijelosti ili u dijelovima;
- (b) distribucije njihovih fonograma, uključujući njihove kopije, prodajom ili drugim prijenosom vlasništva; i
- (c) stavljanja njihovih fonograma na raspolaganje javnosti, žično ili bežično, tako da im svatko može pristupiti s mjesta i u vrijeme koje sam odabere.

ČLANAK 12.9.

Organizacije za radiodifuziju

Svaka stranka organizacijama za radiodifuziju osigurava isključivo pravo davanja dopuštenja ili zabrane:

- (a) fiksiranja njihovih emitiranja;
- (b) reproduciranja njihovih fiksiranih emitiranja;
- (c) distribucije njihovih fiksiranih emitiranja; i
- (d) bežičnog reemitiranja njihovih emitiranja.

ČLANAK 12.10.

Emitiranje i priopćavanje javnosti

Svaka stranka umjetnicima izvođačima i proizvođačima fonograma osigurava pravo kojim će se osigurati da im korisnik plaća jedinstvenu pravičnu naknadu ako se fonogram objavljen u komercijalne svrhe ili kopija takva fonograma upotrebljava za bežično emitiranje ili priopćavanje javnosti. Svaka stranka osigurava raspodjelu takve naknade između relevantnih umjetnika izvođača i proizvođača fonograma. U nedostatku sporazuma između umjetnika izvođača i proizvođača fonograma svaka stranka može utvrditi uvjete pod kojima oni dijele tu naknadu.

ČLANAK 12.11.

Trajanje zaštite

1. Prava autora književnog ili umjetničkog djela u smislu članka 2. Bernske konvencije traju za života autora i najmanje 50 godina nakon njegove smrti, bez obzira na datum na koji je djelo zakonito stavljeno na raspolaganje javnosti.
2. U slučaju djela na kojem postoji zajedničko autorsko pravo rok iz stavka 1. računa se od smrti koautora koji je umro zadnji.
3. Prava umjetnikâ izvođačâ istječu najranije 50 godina nakon datuma izvedbe. Ako je fiksirana izvedba zakonito izdana ili zakonito priopćena javnosti u tom roku, ta prava istječu najranije 50 godina nakon datuma prvog zakonitog izdanja ili prvog zakonitog priopćavanja javnosti, ovisno o tome što nastupi prije.
4. Prava proizvođačâ fonograma istječu najranije 50 godina nakon fiksiranja fonograma. Ako je fonogram zakonito izdan u tom roku, ta prava istječu najranije 50 godina nakon datuma prvog zakonitog izdanja. Ako fonogram nije zakonito izdan u roku iz prve rečenice i ako je u tom roku zakonito priopćen javnosti, ta prava istječu najranije 50 godina nakon datuma prvog zakonitog priopćavanja javnosti.

5. Prava organizacija za radiodifuziju istječu najranije 50 godina nakon prvog emitiranja, neovisno o tome je li emitiranje žično ili bežično, uključujući kabelom ili satelitom.
6. Rokovi utvrđeni u ovom članku računaju se od 1. siječnja one godine koja slijedi nakon godine u kojoj se dogodio događaj koji je doveo do njihova nastanka.

ČLANAK 12.12.

Zaštita tehničkih mjera

1. Svaka stranka osigurava odgovarajuću pravnu zaštitu protiv osujećivanja djelotvornih tehničkih mjera koje upotrebljava nositelj autorskog prava ili srodnog prava, pri čemu osoba koja osujećuje mjeru zna ili ima opravdanih razloga znati da to čini.
2. Svaka stranka osigurava odgovarajuću pravnu zaštitu protiv proizvodnje, uvoza, distribucije, prodaje, najma, oglašavanja prodaje ili najma ili posjedovanja uređaja, proizvoda ili komponenti u komercijalne svrhe ili pružanja usluga:
 - (a) koji se promiču, oglašavaju ili stavljaju na tržište u svrhu osujećivanja djelotvornih tehničkih mjera;

- (b) koji, osim osujećivanja djelotvornih tehničkih mjera, imaju samo ograničenu komercijalnu svrhu ili uporabu; ili
- (c) koji su ponajprije osmišljeni, proizvedeni, prilagođeni ili se izvode kako bi se omogućilo ili olakšalo osujećivanje djelotvornih tehničkih mjera.

3. Pri osiguravanju odgovarajuće pravne zaštite u skladu sa stavcima 1. i 2. stranka može donijeti ili provoditi odgovarajuća ograničenja ili iznimke od mjera za provedbu tih stavaka. Obvezama iz stavaka 1. i 2. ne dovode se u pitanje prava, ograničenja, iznimke ili obrana od povreda autorskog prava ili srodnih prava u skladu s domaćim pravom svake stranke.

4. Za potrebe ovog članka pojam „tehničke mjere” znači svaka tehnologija, uređaj ili komponenta koja je, pri uobičajenom radu, namijenjena sprječavanju ili ograničavanju radnji, u pogledu djela ili drugih predmeta zaštite, koje nije odobrio nositelj autorskog prava ili srodnog prava kako je predviđeno domaćim zakonodavstvom. Tehničke mjere smatraju se „djelotvornima” ako nositelji prava kontroliraju uporabu zaštićenog djela ili drugog predmeta zaštite primjenom postupka kontrole pristupa ili postupka zaštite, kao što je enkripcija, premetanje ili druga preinaka djela ili drugog predmeta zaštite ili mehanizam nadzora umnožavanja, kojim se postiže cilj zaštite.

ČLANAK 12.13.

Zaštita informacija o upravljanju pravima

1. Svaka stranka osigurava odgovarajuću pravnu zaštitu protiv svake osobe koja svjesno i neovlašteno obavlja jednu od sljedećih radnji:

- (a) uklanjanje ili preinaku bilo kojih elektroničkih informacija o upravljanju pravima; ili
- (b) distribuciju, uvoz radi distribucije, emitiranje, priopćavanje ili stavljanje na raspolaganje javnosti djela, izvedbi, fonograma ili drugih predmeta zaštite zaštićenih u skladu s ovim pododjeljkom s kojih su neovlašteno uklonjene ili na kojima su izmijenjene elektroničke informacije o upravljanju pravima,

ako ta osoba zna ili ima opravdanih razloga znati da takvim djelovanjem potiče, omogućuje, olakšava ili prikriva povredu autorskog prava ili srodnog prava kako je predviđeno domaćim zakonodavstvom.

2. Za potrebe ovog članka pojam „informacije o upravljanju pravima” znači sve informacije navedene od strane nositelja prava kojima se identificira djelo ili drugi predmet zaštite iz ovog pododjeljka, autor ili bilo koji drugi nositelj prava, informacije o uvjetima uporabe djela ili drugog predmeta zaštite ili svi brojevi ili kodovi koji predstavljaju takve informacije.

3. Stavak 2. primjenjuje se ako je bilo koja od informacija iz tog stavka povezana s kopijom djela ili drugog predmeta zaštite iz ovog pododjeljka ili se pojavljuje u vezi s priopćavanjem djela ili drugog predmeta zaštite iz ovog pododjeljka javnosti.

ČLANAK 12.14.

Iznimke i ograničenja

1. Svaka stranka može u skladu s međunarodnim ugovorima čija je stranka predvidjeti iznimke od i ograničenja prava utvrđenih u člancima od 12.6. (Autori) do 12.10. (Emitiranje i priopćavanje javnosti) samo u određenim posebnim slučajevima u kojima se ne ometa redovito iskorištavanje predmeta zaštite niti nanosi neopravdana šteta legitimnim interesima nositelja prava.

2. Svaka stranka osigurava da su radnje reproduciranja iz članka od 12.6. (Autori) do 12.10. (Emitiranje i priopćavanje javnosti), koje su prolazne ili popratne, koje čine sastavni i bitan dio tehnološkog postupka i čija je jedina svrha omogućiti:

(a) prijenos mrežom između trećih strana putem posrednika; ili

(b) zakonitu uporabu,

djela ili drugog predmeta zaštite, i koje nemaju neovisan gospodarski značaj, izuzete iz prava reproduciranja predviđenog u člancima od 12.6. (Autori) do 12.10. (Emitiranje i priopćavanje javnosti).

ČLANAK 12.15.

Pravo slijeđenja umjetnika u pogledu umjetničkih djela

1. Stranka može u korist autora izvornog umjetničkog djela propisati pravo slijeđenja, koje se definira kao neotuđivo pravo, na tantijeme na temelju prodajne cijene ostvarene svakom preprodajom djela koja uslijedi nakon prvog otuđenja djela od strane autora.
2. Pravo iz stavka 1. primjenjuje se na sve radnje preprodaje u koje su kao prodavatelji, kupci ili posrednici uključene osobe koje se profesionalno bave trgovinom umjetninama, kao što su javne aukcije, umjetničke galerije i, općenito, svi trgovci umjetninama.
3. Stranka može propisati da se pravo iz stavka 1. ne primjenjuje na radnje preprodaje ako je prodavatelj stekao djelo izravno od autora u razdoblju kraćem od tri godine prije te preprodaje i ako prodajna cijena nije veća od određenog najnižeg iznosa.

4. Pravo iz stavka 1. može se ostvariti u stranci samo ako je to dopušteno domaćim zakonodavstvom stranke kojoj autor pripada i u mjeri u kojoj to dopušta stranka u kojoj se pravo ostvaruje. Postupak naplate i iznosi utvrđuju se domaćim zakonodavstvom.

ČLANAK 12.16.

Suradnja u području kolektivnog ostvarivanja prava

Stranke nastoje promicati dijalog i suradnju između svojih organizacija za kolektivno ostvarivanje prava kako bi promicale dostupnost djela i drugih predmeta zaštite na svojim državnim područjima i prijenos tantijema za korištenje takvih djela ili drugih predmeta zaštite.

PODODJELJAK 2.

ŽIGOVI

ČLANAK 12.17.

Međunarodni ugovori

1. Stranke potvrđuju svoja prava i obveze iz *Protokola koji se odnosi na Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova*, donesenog u Madridu 27. lipnja 1989., kako je zadnje izmijenjen 12. studenoga 2007.
2. Svaka stranka upotrebljava klasifikaciju iz *Nicanskog sporazuma o međunarodnoj klasifikaciji proizvoda i usluga za registraciju žigova*, sastavljenog u Nici 15. lipnja 1957., kako je izmijenjen 28. rujna 1979. (dalje u tekstu „Nicanska klasifikacija”)¹.
3. Svaka stranka pojednostavnjuje i razvija svoje postupke registracije žigova upotrebljavajući kao referentne točke, među ostalim, *Ugovor o pravu žiga*, donesen u Ženevi 27. listopada 1994., i *Singapurski ugovor o pravu žiga*, sastavljen u Singapuru 27. ožujka 2006.

¹ Podrazumijeva se da stranka upotrebljava ažurirane verzije Nicanske klasifikacije ako je WIPO objavio ažuriranu verziju i ako je, u slučaju Vijetnama, objavljen službeni prijevod.

ČLANAK 12.18.

Prava koja proizlaze iz žiga

Registrirani žig nositelju daje isključiva prava koja proizlaze iz žiga. Nositelj žiga ima pravo spriječiti sve treće strane da bez njegova pristanka u tijeku trgovine upotrebljavaju:

- (a) svaki znak koji je istovjetan njegovu žigu u odnosu na robu ili usluge koje su istovjetne onima za koje je žig registriran¹; i
- (b) svaki znak koji je istovjetan ili sličan žigu u odnosu na robu ili usluge koje su istovjetne ili slične onima za koje je žig registriran ako postoji vjerojatnost da bi takva uporaba mogla dovesti javnost u zabludu.

ČLANAK 12.19.

Postupak registracije

1. Svaka stranka predviđa sustav registracije žigova u kojem se svaka konačna odluka o odbijanju registracije žiga koju donese relevantno upravno tijelo nadležno za žigove priopćuje u pisanom obliku uz odgovarajuće obrazloženje.

¹ Podrazumijeva se da se time ne dovodi u pitanje članak 12.21. (Iznimke od prava koja proizlaze iz žiga).

2. Svaka stranka predviđa mogućnost podnošenja prigovora protiv prijava za registraciju žiga te mogućnost da podnositelj prijave za registraciju žiga odgovori na takav prigovor.
3. Svaka stranka osigurava javno dostupnu elektroničku bazu podataka o objavljenim prijavama za registraciju žiga i registracijama žigova.

ČLANAK 12.20.

Dobro poznati žigovi

Kako bi se provela zaštita dobro poznatih žigova, kako je navedeno u članku 6.a Pariške konvencije i članku 16. stavcima 2. i 3. Sporazuma o TRIPS-u, stranke uzimaju u obzir *Zajedničku preporuku o odredbama o zaštiti dobro poznatih žigova* koju su donijele Skupština Pariške unije za zaštitu industrijskog vlasništva i Opća skupština WIPO-a na trideset i četvrtoj seriji zasjedanja skupština država članica WIPO-a održanoj od 20. do 29. rujna 1999.

ČLANAK 12.21.

Iznimke od prava koja proizlaze iz žiga

Svaka stranka:

- (a) osigurava pravednu uporabu opisnih pojmova¹ kao ograničenu iznimku od prava koja proizlaze iz žiga; i
- (b) može predvidjeti druge ograničene iznimke,

pod uvjetom da se tim iznimkama uzimaju u obzir legitimni interesi nositelja žiga i trećih strana.

¹ Pravedna uporaba opisnih pojmova uključuje uporabu znaka za označivanje zemljopisnog podrijetla robe ili usluga ako je takva uporaba u skladu s poštenom praksom u industrijskim ili trgovinskim pitanjima.

ČLANAK 12.22.

Opoziv registriranog žiga¹

1. Svaka stranka propisuje da registrirani žig može biti opozvan ako ga u neprekinutom razdoblju od pet godina prije zahtjeva za opoziv njegov nositelj ili stjecatelj licencije na relevantnom državnom području nije stvarno² upotrebljavao u vezi s robom ili uslugama za koje je registriran, bez opravdanih razloga, osim ako je uporaba počela ili se nastavila najmanje tri mjeseca prije zahtjeva za opoziv. Stranka može predvidjeti da se ta iznimka zanemari ako pripreme za početak ili nastavak uporabe nastupe tek nakon što nositelj sazna za moguće podnošenje zahtjeva za opoziv.
2. Stranka može predvidjeti mogućnost opoziva žiga ako je nakon datuma njegove registracije, zbog djelovanja ili nedjelovanja nositelja, postao opći naziv u trgovini za proizvod ili uslugu za koju je registriran.

¹ Za Vijetnam je „opoziv” istovjetan „prestanku”.

² Stvarna uporaba podrazumijeva uporabu u svrhu trgovine predmetnom robom ili uslugama radi stvaranja goodwilla. To općenito podrazumijeva stvarnu prodaju te je u relevantnom razdoblju moralo doći do određene prodaje robe ili pružanja usluga. Uporaba u oglašavanju može se smatrati stvarnom uporabom. Međutim, sami pripremni koraci ne smatraju se stvarnom uporabom žiga. Stvarna uporaba nije simbolična ili umjetna uporaba čija je jedina svrha zadržati žig u registru.

3. Svaka uporaba registriranog žiga, od strane nositelja žiga ili uz njegov pristanak, za robu ili usluge za koje je registriran, koja bi javnost mogla dovesti u zabludu, posebno u pogledu prirode, kvalitete ili zemljopisnog podrijetla te robe ili usluga, može dovesti do opoziva žiga ili može biti zabranjena u skladu s relevantnim domaćim pravom.

PODODJELJAK 3.

OZNAKE ZEMLJOPISNOG PODRIJETLA

ČLANAK 12.23.

Područje primjene

1. Ovaj se pododjeljak primjenjuje na priznavanje i zaštitu oznaka zemljopisnog podrijetla za vina, jaka alkoholna pića, poljoprivredne proizvode i hranu podrijetlom s državnih područja stanaka.
2. Na oznake zemljopisnog podrijetla stranke koje druga stranka treba zaštititi ovaj se pododjeljak primjenjuje samo ako su zaštićene kao oznake zemljopisnog podrijetla u skladu sa sustavom iz članka 12.24. (Sustav registracije i zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla) na državnom području stranke podrijetla.

ČLANAK 12.24.

Sustav registracije i zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla

1. Svaka stranka provodi sustav registracije i zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla koji sadržava najmanje sljedeće elemente:
 - (a) registar u kojem se navode oznake zemljopisnog podrijetla zaštićene na državnom području te stranke;
 - (b) administrativni postupak za provjeru označavaju li oznake zemljopisnog podrijetla, koje se unose u registar iz točke (a) ili vode u njemu, da je roba podrijetlom s državnog područja, iz regije ili s lokaliteta stranke ako se kvaliteta, ugled ili druge značajke robe u bitnome mogu pripisati njezinu zemljopisnom podrijetlu;
 - (c) postupak podnošenja prigovora kojim se omogućuje da se uzmu u obzir legitimni interesi bilo koje fizičke ili pravne osobe; i
 - (d) postupke za ispravak ili ukidanje ili prestanak učinaka unosâ u registar iz točke (a) kojima se uzimaju u obzir legitimni interesi trećih strana i nositelja prava korištenja predmetnih registriranih oznaka zemljopisnog podrijetla¹.

¹ Ne dovodeći u pitanje svoje domaće zakonodavstvo o sustavu registracije i zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla, svaka stranka osigurava pravna sredstva za proglašavanje registracije oznake zemljopisnog podrijetla ništavom.

2. Svaka stranka može u svojem domaćem zakonodavstvu propisati opsežniju zaštitu od one koja se zahtijeva ovim pododjeljkom, pod uvjetom da takva zaštita nije protivna zaštiti koja se osigurava u skladu s ovim Sporazumom.

ČLANAK 12.25.

Utvrđene oznake zemljopisnog podrijetla

1. Nakon što završi postupak podnošenja prigovora i provjeru oznaka zemljopisnog podrijetla Unije navedenih u dijelu A Priloga 12.-A (Popis oznaka zemljopisnog podrijetla), Vijetnam priznaje te oznake kao oznake zemljopisnog podrijetla u smislu članka 22. stavka 1. Sporazuma o TRIPS-u i da ih je Unija registrirala u skladu sa sustavom iz članka 12.24. (Sustav registracije i zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla). Vijetnam štiti te oznake zemljopisnog podrijetla u skladu s razinom zaštite koja je predviđena ovim Sporazumom.

2. Nakon što završi postupak podnošenja prigovora i provjeru oznaka zemljopisnog podrijetla Vijetnama navedenih u dijelu B Priloga 12.-A (Popis oznaka zemljopisnog podrijetla), Unija priznaje te oznake kao oznake zemljopisnog podrijetla u smislu članka 22. stavka 1. Sporazuma o TRIPS-u i da ih je Vijetnam registrirao u skladu sa sustavom iz članka 12.24. (Sustav registracije i zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla). Unija štiti te oznake zemljopisnog podrijetla u skladu s razinom zaštite koja je predviđena ovim Sporazumom.

ČLANAK 12.26.

Izmjena popisa oznaka zemljopisnog podrijetla

1. Stranke mogu izmijeniti popis oznaka zemljopisnog podrijetla iz Priloga 12.-A (Popis oznaka zemljopisnog podrijetla) u skladu s postupkom iz članka 12.63. (Radna skupina za prava intelektualnog vlasništva, uključujući oznake zemljopisnog podrijetla) stavka 3. točke (a) i članka 17.5. (Izmjene) stavka 1., među ostalim:
 - (a) uklanjanjem oznaka zemljopisnog podrijetla koje su prestale biti zaštićene u zemlji podrijetla; ili
 - (b) dodavanjem oznaka zemljopisnog podrijetla nakon završetka postupka podnošenja prigovora i provjere oznaka zemljopisnog podrijetla iz članka 12.25. (Utvrdene oznake zemljopisnog podrijetla) na zadovoljstvo obiju stranaka.
2. Oznaka zemljopisnog podrijetla za vina, jaka alkoholna pića, poljoprivredne proizvode ili hranu u načelu se ne dodaje u Prilog 12.-A (Popis oznaka zemljopisnog podrijetla) ako je riječ o nazivu za koji je na datum potpisivanja ovog Sporazuma u relevantnom registru stranke naveden status „registriran”.

ČLANAK 12.27.

Zaštita oznaka zemljopisnog podrijetla

1. Svaka stranka osigurava pravna sredstva kojima se zainteresiranim stranama omogućuje da spriječe:
 - (a) uporabu oznake zemljopisnog podrijetla druge stranke koja je navedena u Prilogu 12.-A (Popis oznaka zemljopisnog podrijetla) za bilo koji proizvod iz razreda proizvoda, kako je definiran u Prilogu 12.-B (Razredi proizvoda) i utvrđen u Prilogu 12.-A (Popis oznaka zemljopisnog podrijetla) za tu zemljopisnu oznaku, koji:
 - i. nije podrijetlom iz zemlje podrijetla navedene u Prilogu 12.-A (Popis oznaka zemljopisnog podrijetla) za tu zemljopisnu oznaku; ili
 - ii. potječe iz zemlje podrijetla navedene u Prilogu 12.-A (Popis oznaka zemljopisnog podrijetla) za tu oznaku zemljopisnog podrijetla, ali nije proizveden ili izrađen u skladu sa zakonima i drugim propisima druge stranke koji bi se primjenjivali da je proizvod namijenjen potrošnji u drugoj stranci;
 - (b) uporabu bilo kojeg sredstva pri imenovanju ili predstavljanju robe kojim se naznačuje ili navodi na zaključak da je predmetna roba podrijetlom sa zemljopisnog područja koje nije njezino stvarno mjesto podrijetla na način da se javnost dovodi u zabludu u pogledu zemljopisnog podrijetla ili prirode te robe; i
 - (c) svaku drugu uporabu koja je nepošteno tržišno natjecanje u smislu članka 10.bis Pariške konvencije.

2. Zaštita iz stavka 1. točke (a) osigurava se čak i kad je naznačeno stvarno podrijetlo proizvoda ili se upotrebljava prijevod oznake zemljopisnog podrijetla ili se uz nju navode izrazi kao što su „vrsta”, „tip”, „stil”, „imitacija” ili slično.
3. Ne dovodeći u pitanje članak 23. Sporazuma o TRIPS-u, stranke zajednički utvrđuju praktične uvjete uporabe na temelju kojih će se homonimne oznake zemljopisnog podrijetla međusobno razlikovati, uzimajući u obzir potrebu da se osigura jednak tretman predmetnih proizvođača i da se potrošače ne dovede u zabludu. Ne registriraju se homonimi kojima se potrošače dovodi u zabludu da proizvod dolazi s nekog drugog državnog područja, čak i ako je naziv točan s obzirom na stvarno državno područje, regiju ili mjesto podrijetla predmetnog proizvoda.
4. Ako stranka u okviru pregovora s trećom zemljom predloži zaštitu oznake zemljopisnog podrijetla treće zemlje koja je homonim oznake zemljopisnog podrijetla druge stranke koja je zaštićena u skladu s ovim pododjeljkom, stranka o tome obavještuje drugu stranku i daje joj mogućnost da se očituje prije nego što oznaka zemljopisnog podrijetla treće zemlje postane zaštićena.
5. Ništa u ovom poglavlju ne obvezuje stranku da zaštiti oznaku zemljopisnog podrijetla druge stranke koja nije zaštićena ili je prestala biti zaštićena u svojoj zemlji podrijetla. Svaka stranka obavještuje drugu stranku ako oznaka zemljopisnog podrijetla prestane biti zaštićena u zemlji podrijetla. Takva obavijest dostavlja se u skladu s člankom 12.63. (Radna skupina za prava intelektualnog vlasništva, uključujući oznake zemljopisnog podrijetla) stavkom 3.

6. Stranka nije dužna kao oznaku zemljopisnog podrijetla zaštititi naziv koji se podudara s nazivom biljne sorte ili životinjske pasmine te kojim se slijedom toga potrošače može dovesti u zabludu u pogledu stvarnog podrijetla proizvoda.

ČLANAK 12.28.

Iznimke

1. Neovisno o članku 12.27. (Zaštita oznaka zemljopisnog podrijetla), zaštitom oznaka zemljopisnog podrijetla „Asiago”, „Fontina” i „Gorgonzola” navedenih u dijelu A Priloga 12.-A (Popis oznaka zemljopisnog podrijetla) ne sprječava se da bilo koju od tih oznaka na državnom području Vijetnama upotrebljavaju osobe, uključujući njihove pravne sljednike, koje su ih u dobroj vjeri komercijalno upotrebljavale prije 1. siječnja 2017. za proizvode u razredu „sirevi”.
2. Neovisno o članku 12.27. (Zaštita oznaka zemljopisnog podrijetla), zaštitom oznake zemljopisnog podrijetla „Feta” navedene u dijelu A Priloga 12.-A (Popis oznaka zemljopisnog podrijetla) ne sprječava se da tu oznaku na državnom području Vijetnama upotrebljavaju osobe, uključujući njihove pravne sljednike, koje su je u dobroj vjeri komercijalno upotrebljavale prije 1. siječnja 2017. za proizvode u razredu „sirevi” dobivene od ovčjeg mlijeka ili od ovčjeg i kozjeg mlijeka.

3. Neovisno o članku 12.27. (Zaštita oznaka zemljopisnog podrijetla), u prijelaznom razdoblju od deset godina od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma zaštitom oznake zemljopisnog podrijetla „Champagne” navedene u dijelu A Priloga 12.-A (Popis oznaka zemljopisnog podrijetla) ne sprječava se da tu oznaku, njezin prijevod, transliteraciju ili transkripciju na državnom području Vijetnama upotrebljavaju osobe, uključujući njihove pravne sljednike, koje su je u dobroj vjeri komercijalno upotrebljavale za proizvode u razredu „vina”.

4. Stranka može propisati da se svaki zahtjev podnesen u skladu s ovim pododjeljkom u vezi s uporabom ili registracijom žiga mora predati u roku od pet godina nakon što je nepravilna uporaba zaštićene oznake postala opće poznata u toj stranci ili nakon datuma registracije žiga u toj stranci, pod uvjetom da je žig objavljen do tog datuma, ako taj datum prethodi datumu kad je nepravilna uporaba postala opće poznata u toj stranci, pod uvjetom da se oznaka zemljopisnog podrijetla ne upotrebljava niti je registrirana u lošoj vjeri.

5. Ništa u ovom pododjeljku ne dovodi u pitanje pravo osobe da u tijeku trgovine upotrebljava svoj naziv ili naziv svojeg prethodnika u poslovanju, osim ako se taj naziv upotrebljava na način da se javnost dovodi u zabludu.

ČLANAK 12.29.

Pravo uporabe oznaka zemljopisnog podrijetla

Kad se oznaka zemljopisnog podrijetla zaštiti u skladu s ovim Sporazumom, legitimna uporaba takve oznake zemljopisnog podrijetla ne podliježe nikakvoj registraciji korisnika ni dodatnim pristojbama.

ČLANAK 12.30.

Odnos prema žigovima

1. Ako je žig prijavljen za registraciju ili registriran u dobroj vjeri ili ako su prava na žig stečena uporabom u dobroj vjeri u stranci prije primjenjivog datuma utvrđenog u stavku 2., mjerama donesenima za provedbu ovog pododjeljka u toj stranci ne dovodi se u pitanje prihvatljivost žiga za registraciju ili valjanost registracije žiga ili pravo na uporabu žiga na temelju toga da je žig istovjetan ili sličan oznaci zemljopisnog podrijetla.
2. Za potrebe stavka 1. primjenjivi je datum:
 - (a) datum stupanja na snagu ovog Sporazuma u pogledu oznaka zemljopisnog podrijetla iz članka 12.25. (Utvrdene oznake zemljopisnog podrijetla); ili

(b) datum na koji nadležno tijelo stranke primi zahtjev druge stranke s potpunim zahtjevom za zaštitu dodatne oznake zemljopisnog podrijetla kako je navedeno u članku 12.26. (Izmjena popisa oznaka zemljopisnog podrijetla).

3. Žig iz stavka 1. može i dalje biti zaštićen te se može upotrebljavati i produljiti neovisno o zaštiti oznake zemljopisnog podrijetla pod uvjetom da u domaćem zakonodavstvu o žigovima predmetne stranke ne postoje razlozi za proglašavanje žiga ništavim ili njegov opoziv.

ČLANAK 12.31.

Provedba zaštite

1. Svaka stranka osigurava provedbu zaštite oznaka zemljopisnog podrijetla odgovarajućom upravnom mjerom, u mjeri u kojoj je to propisano njezinim domaćim pravom, kako bi zabranila osobi da proizvodi, priprema, pakira, označava, prodaje, uvozi ili oglašava prehrambene proizvode na način koji je lažan, kojim se dovodi u zabludu ili koji je prijevaran ili kojim bi se mogao stvoriti pogrešan dojam o njihovu podrijetlu.

2. Svaka stranka na zahtjev zainteresirane strane provodi najmanje zaštitu koja je propisana člancima 12.27. (Zaštita oznaka zemljopisnog podrijetla) i 12.30. (Odnos prema žigovima).

ČLANAK 12.32.

Opća pravila

1. Proizvodi koji nose zaštićene oznake zemljopisnog podrijetla moraju biti usklađeni sa specifikacijama proizvoda, uključujući sve njihove izmjene, koje su odobrila tijela stranke na državnom području s kojeg je proizvod podrijetlom.
2. Sva pitanja koja proizlaze iz specifikacija registriranih proizvoda rješava Radna skupina za prava intelektualnog vlasništva, uključujući oznake zemljopisnog podrijetla, iz članka 12.63. (Radna skupina za prava intelektualnog vlasništva, uključujući oznake zemljopisnog podrijetla).

ČLANAK 12.33.

Suradnja i transparentnost

1. Stranke održavaju kontakt, izravno ili preko Radne skupine za prava intelektualnog vlasništva, uključujući oznake zemljopisnog podrijetla, iz članka 12.63. (Radna skupina za prava intelektualnog vlasništva, uključujući oznake zemljopisnog podrijetla), u pogledu svih pitanja koja se odnose na provedbu i funkcioniranje ovog pododjeljka. Stranka posebno može od druge stranke zatražiti informacije o specifikacijama proizvoda, uključujući sve njihove izmjene, i relevantnim kontaktnim točkama za kontrolu oznaka zemljopisnog podrijetla ili upravljanje njima.

2. Svaka stranka može objaviti specifikacije proizvoda ili njihov sažetak i relevantne kontaktne točke za kontrolu oznaka zemljopisnog podrijetla ili upravljanje oznakama zemljopisnog podrijetla druge stranke koje su zaštićene u skladu s ovim pododjeljkom.

PODODJELJAK 4.

INDUSTRIJSKI DIZAJNI

ČLANAK 12.34.

Međunarodni ugovori

Stranke pristupaju *Ženevskom aktu (1999.) Haškog sporazuma o međunarodnoj registraciji industrijskog dizajna*, sastavljenom u Ženevi 2. srpnja 1999., u roku od dvije godine od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.

ČLANAK 12.35.

Zaštita registriranih industrijskih dizajna

1. Stranke omogućuju zaštitu neovisno stvorenih industrijskih dizajna¹ koji su novi ili originalni². Ta se zaštita osigurava registracijom i njome se nositeljima dodjeljuje isključivo pravo u skladu s ovim pododjeljkom³.

¹ Stranke su suglasne da, ako je to predviđeno domaćim pravom stranke, „dizajn” znači izgled cijelog proizvoda ili odvojivog ili neodvojivog dijela proizvoda.

² Stranke su suglasne da se može zahtijevati i da dizajn ima individualan karakter ako je to predviđeno domaćim pravom stranke. To se odnosi na dizajne koji se bitno razlikuju od poznatih dizajna ili kombinacija značajki poznatih dizajna. Unija smatra da dizajni imaju individualan karakter ako se ukupni dojam koji ostavljaju na upućene korisnike razlikuje od ukupnog dojma koji na takvog korisnika ostavlja bilo koji dizajn koji je stavljen na raspolaganje javnosti.

³ Podrazumijeva se da dizajni nisu isključeni iz zaštite samo zbog toga što čine dio predmeta ili proizvoda, pod uvjetom da su vidljivi, da ispunjavaju kriterije iz ovog stavka i da:

- (a) ispunjavaju sve druge kriterije za zaštitu dizajna; i
- (b) nisu na drugi način isključeni iz zaštite dizajna, u skladu s domaćim pravom stranaka.

2. Dizajn koji je primijenjen na proizvod ili sadržan u proizvodu koji je sastavni dio složenog proizvoda smatra se novim i originalnim samo:
 - (a) ako sastavni dio, nakon što je ugrađen u složeni proizvod, ostaje vidljiv pri uobičajenoj uporabi tog proizvoda; i
 - (b) u mjeri u kojoj te vidljive značajke sastavnog dijela same po sebi udovoljavaju zahtjevima novosti i originalnosti.
3. Pojam „uobičajena uporaba” iz stavka 2. točke (a) znači uporaba od strane krajnjeg korisnika, osim održavanja, servisiranja ili popravaka.
4. Nositelj registriranog dizajna ima najmanje pravo spriječiti treće strane koje nemaju pristanak nositelja da izrađuju, nude na prodaju, prodaju, uvoze ili skladište za prodaju proizvod koji nosi ili u koji je ugrađen zaštićeni dizajn ako se te radnje poduzimaju u komercijalne svrhe.
5. Dostupna zaštita traje najmanje 15 godina.

ČLANAK 12.36.

Iznimke i isključenja

1. Stranke mogu predvidjeti ograničene iznimke od zaštite dizajna, pod uvjetom da te iznimke nisu nerazumno protivne redovitom iskorištavanju zaštićenih dizajna i da se njima ne dovode nerazumno u pitanje legitimni interesi nositelja zaštićenog dizajna, uzimajući u obzir legitimne interese trećih strana.
2. Zaštita industrijskog dizajna ne proteže se na dizajne koje u bitnom nalažu tehnički ili funkcionalni razlozi.

ČLANAK 12.37.

Odnos prema autorskom pravu

Dizajn se može zaštititi i u skladu s autorskim pravom stranke od datuma na koji je dizajn stvoren ili, alternativno, fiksiran u bilo kojem obliku. Pravo na zaštitu, mjeru u kojoj se takva zaštita autorskog prava dodjeljuje i uvjete njezine dodjele, uključujući potrebnu razinu originalnosti, utvrđuje ta stranka.

PODODJELJAK 5.

PATENTI

ČLANAK 12.38.

Međunarodni sporazumi

Stranke potvrđuju svoja prava i obveze iz *Ugovora o suradnji na području patenata*, sastavljenog u Washingtonu 19. lipnja 1970., kako je izmijenjen 28. rujna 1979. i zadnje izmijenjen 3. listopada 2001. Svaka stranka pojednostavnjuje i razvija svoje postupke za priznanje patenata upotrebljavajući kao referentnu točku, među ostalim, *Ugovor o patentnom pravu*, donesen u Ženevi 1. lipnja 2000.

ČLANAK 12.39.

Patenti i javno zdravlje

1. Stranke priznaju važnost *Deklaracije o Sporazumu o TRIPS-u i javnom zdravlju*, donesene na ministarskoj konferenciji WTO-a 14. studenoga 2001. u Dohi. Pri tumačenju i provedbi prava i obveza iz ovog poglavlja stranke imaju pravo pozvati se na tu deklaraciju.

2. Stranke poštuju Odluku Općeg vijeća WTO-a od 30. kolovoza 2003. *o provedbi stavka 6. Deklaracije iz Dohe o Sporazumu o TRIPS-u i javnom zdravlju.*

ČLANAK 12.40.

Administrativno odobrenje

1. Stranke priznaju da farmaceutski proizvodi zaštićeni patentom na njihovu državnom području općenito podliježu postupku administrativnog odobrenja prije stavljanja u promet (dalje u tekstu „postupak odobrenja za stavljanje u promet”).
2. Svaka stranka predviđa odgovarajući i djelotvoran mehanizam kako bi se nositelju patenta nadoknadilo smanjenje stvarnog trajanja patenta koje je posljedica neopravdanih kašnjenja¹ u izdavanju prvog odobrenja za stavljanje u promet na njezinu državnom području. Takva nadoknada može biti u obliku produljenja trajanja prava dodijeljenih zaštitom patenta za vrijeme za koje je prekoračen rok iz bilješke uz ovaj stavak. To produljenje traje najviše dvije godine.

¹ Za potrebe ovog članka „neopravdano kašnjenje” uključuje najmanje kašnjenje dulje od dvije godine u prvom odgovoru podnositelju zahtjeva nakon datuma podnošenja zahtjeva za odobrenje za stavljanje u promet. Sva kašnjenja pri izdavanju odobrenja za stavljanje u promet do kojih dođe zbog razdoblja koja se mogu pripisati podnositelju zahtjeva ili razdoblja koja nisu pod kontrolom tijela za izdavanje odobrenja za stavljanje u promet nije potrebno uzeti u obzir pri određivanju takvog kašnjenja.

3. Kao alternativu stavku 2. stranka može omogućiti produljenje trajanja prava dodijeljenih zaštitom patenta, koje nije dulje od pet godina¹, kako bi se nositelju patenta nadoknadilo smanjenje stvarnog trajanja patenta koje je posljedica postupka odobrenja za stavljanje u promet. Trajanje produljenja počinje proizvoditi učinke na kraju zakonskog roka trajanja patenta za razdoblje koje je jednako razdoblju proteklom od datuma podnošenja prijave patenta do datuma prvog odobrenja za stavljanje proizvoda u promet u stranci, umanjeno za razdoblje od pet godina.

PODODJELJAK 6.

ZAŠTITA NEOBJAVLJENIH INFORMACIJA

ČLANAK 12.41.

Zaštita neobjavljenih informacija

1. U svrhu provedbe članka 39. Sporazuma o TRIPS-u i pri osiguravanju djelotvorne zaštite od nepoštenog tržišnog natjecanja kako je predviđeno člankom 10.bis Pariške konvencije, svaka stranka štiti povjerljive informacije i podatke dostavljene vladi ili državnim agencijama u skladu s ovim člankom.

¹ To se razdoblje može produljiti za dodatnih šest mjeseci za lijekove ako su za njih provedene pedijatrijske studije i ako se rezultati tih studija odražavaju u informacijama o proizvodu.

2. Ako stranka kao uvjet za odobravanje stavljanja na tržište farmaceutskih ili agrokemijskih proizvoda zahtijeva dostavljanje neobjavljenih podataka dobivenih ispitivanjem ili drugih neobjavljenih podataka, čije dobivanje iziskuje znatan napor, stranka takve podatke štiti od nepoštene komercijalne uporabe. Osim toga, svaka stranka štiti takve podatke od otkrivanja, osim ako je ono potrebno kako bi se zaštitila javnost.

3. Svaka stranka osigurava da se u pogledu podataka iz stavka 2. koji se stranci dostave nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma nijedan drugi podnositelj zahtjeva za odobrenje za stavljanje na tržište ne može bez dopuštenja osobe koja je dostavila podatke pozvati na te podatke u prilog zahtjevu za odobrenje za stavljanje na tržište u razumnom roku, što uobičajeno znači najmanje pet godina od datuma na koji je stranka izdala odobrenje osobi koja je dostavila podatke za odobrenje za stavljanje svojeg proizvoda na tržište.

PODODJELJAK 7.

OPLEMENJIVAČKA PRAVA NA BILJNU SORTU

ČLANAK 12.42.

Oplemenjivačka prava na biljnu sortu

Stranke štite oplemenjivačka prava na biljnu sortu u skladu s *Međunarodnom konvencijom za zaštitu novih biljnih sorti*, donesenom u Parizu 2. prosinca 1961., kako je zadnje revidirana u Ženevi 19. ožujka 1991., uključujući iznimke od oplemenjivačkog prava iz članka 15. te konvencije, te surađuju u promicanju i provedbi tih prava.

ODJELJAK C

PROVEDBA PRAVA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA

PODODJELJAK 1.

OPĆE ODREDBE O PROVEDBI

ČLANAK 12.43.

Opće obveze

1. Stranke potvrđuju svoja prava i obveze iz Sporazuma o TRIPS-u, posebno njegova dijela III. Svaka stranka predviđa dopunske mjere, postupke i pravna sredstva u skladu s ovim odjeljkom koji su potrebni kako bi se osigurala provedba prava intelektualnog vlasništva¹. Te mjere, postupci i pravna sredstva moraju biti poštteni i pravični te ne smiju biti nepotrebno složeni ili skupi niti za posljedicu imati nerazumne rokove ili neopravdana odgađanja.

¹ Za potrebe ovog pododjeljka pojam „prava intelektualnog vlasništva” trebao bi uključivati najmanje sljedeća prava: autorsko pravo; prava srodna autorskom pravu; prava stvaratelja topografija poluvodičkih proizvoda; žig; dizajn; patente; oznake zemljopisnog podrijetla; modele; oplemenjivačka prava na biljnu sortu; trgovačke nazive ako su predmetnim domaćim pravom zaštićeni kao prava intelektualnog vlasništva.

2. Mjere, postupci i pravna sredstva iz stavka 1. moraju biti djelotvorni, proporcionalni i primjenjivati se tako da se izbjegne stvaranje prepreka zakonitoj trgovini i da se osiguraju zaštitne mjere protiv njihove zlouporabe.

ČLANAK 12.44.

Ovlašteni podnositelji zahtjeva

Svaka stranka priznaje sljedeće osobe kao osobe koje su ovlaštene zatražiti primjenu mjera, postupaka i pravnih sredstava iz ovog odjeljka i iz dijela III. Sporazuma o TRIPS-u:

- (a) nositelje pravâ intelektualnog vlasništva u skladu s odredbama primjenjivog prava;
- (b) sve druge osobe koje su ovlaštene upotrebljavati ta prava intelektualnog vlasništva, a posebno stjecatelji licencije, u mjeri u kojoj je to dopušteno i u skladu s odredbama primjenjivog prava;
- (c) tijela za kolektivno ostvarivanje prava intelektualnog vlasništva kojima se redovito priznaje pravo zastupanja nositeljâ pravâ intelektualnog vlasništva, u mjeri u kojoj je to dopušteno i u skladu s odredbama primjenjivog prava; i
- (d) stručna tijela za zaštitu prava kojima se redovito priznaje pravo zastupanja nositeljâ pravâ intelektualnog vlasništva u mjeri u kojoj je to dopušteno i u skladu s odredbama primjenjivog prava.

PODODJELJAK 2.

PROVEDBA U OKVIRU GRAĐANSKOG PRAVA

ČLANAK 12.45.

Privremene mjere

1. Svaka stranka osigurava da njezina nadležna pravosudna tijela imaju ovlast, na zahtjev strane koja je predložila razumno dostupne dokaze da potkrijepe njezine tvrdnje da je došlo ili će doći do povrede njezina prava intelektualnog vlasništva, naložiti brze i djelotvorne privremene mjere kako bi se:
 - (a) spriječila povreda prava intelektualnog vlasništva, a posebno ulazak robe u trgovinske kanale u njihovoj nadležnosti te kretanje tim kanalima, uključujući uvezenu robu odmah nakon carinjenja:
 - i. prethodna zabrana može se odrediti protiv strane čije usluge upotrebljava treća strana za povredu prava intelektualnog vlasništva i nad kojom relevantno pravosudno tijelo ima nadležnost; i

- ii. u slučaju navodne povrede koja je počinjena u komercijalno relevantnom opsegu stranke osiguravaju da, ako podnositelj zahtjeva iz članka 12.44. (Ovlašteni podnositelji zahtjeva) dokaže postojanje okolnosti koje bi mogle ugroziti naknadu štete, pravosudna tijela mogu naložiti preventivnu zapljenu ili blokadu pokretne i nepokretne imovine navodnog počinitelja povrede, uključujući blokadu njegovih bankovnih računa i druge imovine;

i

- (b) očuvali relevantni dokazi o navodnoj povredi, podložno zaštiti povjerljivih informacija, koji mogu uključivati detaljan opis, s uzimanjem uzoraka ili bez njega, ili fizičku zapljenu robe kojom se navodno čini povreda te, u odgovarajućim slučajevima, materijala i sredstava koji se upotrebljavaju u proizvodnji ili distribuciji te robe, kao i dokumenata koji se na to odnose.
- 2. Pravosudna tijela imaju ovlast donijeti privremene mjere iz stavka 1. bez saslušanja druge stranke ako je to primjereno, posebno ako bi odgađanje moglo prouzročiti nepopravljivu štetu nositelju prava ili ako postoji očita opasnost od uništavanja dokaza.
 - 3. Ovim se člankom ne dovodi u pitanje članak 50. Sporazuma o TRIPS-u.

ČLANAK 12.46.

Dokazi

1. Svaka stranka osigurava da njezina nadležna pravosudna tijela, na zahtjev strane koja je predložila razumno dostupne dokaze koji su dovoljni da potkrijepe njezine tvrdnje i koja je u potkrepu tih tvrdnji navela dokaze koji su pod kontrolom suprotne strane, mogu naložiti suprotnoj strani da predloži takve dokaze, podložno zaštiti povjerljivih informacija. Za potrebe ovog stavka stranka može propisati da nadležna pravosudna tijela razuman uzorak znatnog broja primjeraka djela ili drugog predmeta zaštite smatraju razumnim dokazom.
2. U slučaju povrede koja je počinjena u komercijalno relevantnom opsegu svaka stranka poduzima mjere koje su potrebne kako bi se nadležnim pravosudnim tijelima omogućilo da nalože, ako je potrebno i na zahtjev stranke, dostavu bankovnih, finansijskih ili komercijalnih isprava koje su pod kontrolom suprotne strane, podložno zaštiti povjerljivih informacija.

ČLANAK 12.47.

Pravo na informacije

1. Ne dovodeći u pitanje svoje domaće pravo o zaštiti povjerljivosti informacija ili obradi osobnih podataka, svaka stranka osigurava da, u građanskim postupcima koji se odnose na povredu prava intelektualnog vlasništva i kao odgovor na opravdan i proporcionalan zahtjev podnositelja zahtjeva, nadležna pravosudna tijela mogu počinitelju povrede, navodnom počinitelju povrede ili bilo kojoj drugoj osobi naložiti dostavu informacija, kako je predviđeno njezinim domaćim zakonima i drugim propisima, koje su u posjedu ili pod kontrolom predmetne osobe.

Za potrebe ovog stavka pojam „bilo koja druga osoba” može uključivati osobu:

- (a) za koju se utvrdi da u komercijalno relevantnom opsegu posjeduje robu kojom se čini povreda;
- (b) za koju se utvrdi da se u komercijalno relevantnom opsegu koristi uslugama kojima se čini povreda;
- (c) za koju se utvrdi da u komercijalno relevantnom opsegu pruža usluge koje se upotrebljavaju u djelatnostima kojima se čini povreda; ili
- (d) koju je osoba iz ovog stavka navela kao osobu koja sudjeluje u proizvodnji, izradi ili distribuciji robe kojom se čini povreda ili u pružanju usluga kojima se čini povreda.

2. Informacije iz stavka 1. mogu uključivati informacije o bilo kojoj osobi koja u komercijalno relevantnom opsegu sudjeluje u povredi ili navodnoj povredi te informacije o sredstvima proizvodnje ili distribucijskim mrežama robe ili usluga kojima se čini povreda.

ČLANAK 12.48.

Druga pravna sredstva

1. Svaka stranka osigurava da nadležna pravosudna tijela, na zahtjev podnositelja zahtjeva i ne dovodeći u pitanje bilo kakvu naknadu štete nositelju prava zbog povrede te bez bilo kakve vrste nadoknade, imaju ovlast naložiti na način da se što više smanje rizici od daljnjih povreda:

- (a) povlačenje iz trgovinskih kanala¹;
- (b) odlaganje izvan trgovinskih kanala; ili
- (c) uništavanje,

robe za koju su utvrdila da se njome čini povreda prava intelektualnog vlasništva.

¹ Svaka stranka osigurava da se ova odredba primjenjuje na robu kojom se čini povreda i koja je pronađena u trgovinskim kanalima te da se počiniteljima povrede naloži da robu barem povuku od svojih klijenata, kao što su veletrgovci, distributeri i trgovci na malo.

Nadležna pravosudna tijela mogu naložiti i uništavanje materijala i sredstava koji su se uglavnom upotrebljavali za izradu ili proizvodnju robe kojom se čini povreda ili njihovo odlaganje izvan trgovinskih kanala na način da se što više smanje rizici od daljnjih povreda.

2. Nadležna pravosudna tijela imaju ovlasti naložiti da se pravna sredstva iz stavka 1., barem u slučaju uništavanja, uključujući uklanjanje iz trgovinskih kanala radi uništavanja, provode o trošku počinitelja povrede, osim u slučaju pozivanja na posebne razloge da se to ne učini.

ČLANAK 12.49.

Sudski nalozi

Svaka stranka osigurava da, ako se sudskom odlukom utvrdi povreda prava intelektualnog vlasništva, nadležna pravosudna tijela protiv počinitelja povrede te, prema potrebi, protiv stranke čije usluge počinitelj povrede koristi i koja je u nadležnosti pravosudnog tijela mogu izdati sudski nalog kako bi se zabranila daljnja povreda.

ČLANAK 12.50.

Alternativne mjere

Stranka može predvidjeti da, u odgovarajućim slučajevima i na zahtjev osobe protiv koje se mogu odrediti mjere predviđene u članku 12.48. (Druga pravna sredstva) ili članku 12.49. (Sudski nalozi), nadležna pravosudna tijela mogu umjesto primjene mjera predviđenih u članku 12.48. (Druga pravna sredstva) i članku 12.49. (Sudski nalozi) naložiti plaćanje novčane nadoknade oštećenoj stranci ako ta osoba nije postupala s namjerom ili s nehajem, ako da bi se provedbom predmetnih mjera toj osobi nanijela nesrazmjerna šteta i ako se novčana naknada oštećenoj stranci čini primjerenom.

ČLANAK 12.51.

Naknada štete

1. Svaka stranka osigurava da nadležna pravosudna tijela imaju ovlast počinitelju povrede, koji je znao ili je imao opravdanih razloga znati da sudjeluje u aktivnosti kojom se čini povreda, naložiti da nositelju prava plati naknadu štete kojom se nadoknađuje stvarna šteta koju je nositelj prava pretrpio zbog povrede.

Pri određivanju iznosa naknade štete za povredu pravâ intelektualnog vlasništva nadležna pravosudna tijela imaju ovlast:

- (a) uzeti u obzir sve odgovarajuće aspekte, kao što su negativne gospodarske posljedice, uključujući izgubljenu dobit, koje je pretrpjela oštećena strana, svaku nepošteno stečenu dobit počinitelja povrede¹ i, u odgovarajućim slučajevima, elemente koji nisu gospodarski čimbenici²; i
- (b) u odgovarajućim slučajevima odrediti naknadu štete kao paušalni iznos na temelju elemenata kao što je najmanje iznos tantijema ili naknada koje bi počinitelj povrede bio dužan platiti da je zatražio odobrenje za korištenje predmetnog prava intelektualnog vlasništva.

2. Ako počinitelj povrede nije znao ili nije imao opravdanih razloga znati da se upustio u aktivnost kojom se čini povreda, stranka može propisati da nadležna pravosudna tijela mogu u korist oštećene strane naložiti povrat dobiti ili plaćanje naknade štete čija se visina može unaprijed utvrditi.

¹ Izračun nepošteno stečene dobiti koju je ostvario počinitelj povrede ne ponavlja se pri izračunu izgubljene dobiti.

² Pojam „elementi koji nisu gospodarski čimbenici” uključuje neimovinsku štetu nastalu zbog povrede moralnih prava izumitelja ili autora.

ČLANAK 12.52.

Sudski troškovi

Svaka stranka osigurava da nadležna pravosudna tijela, u pravilu i ako je primjenjivo, imaju ovlast naložiti da stranka koja je izgubila spor mora nadoknaditi stranci u čiju je korist donesena presuda sudske troškove ili naknade i odgovarajuće odvjetničke troškove ili bilo koje druge troškove predviđene domaćim pravom te stranke.

ČLANAK 12.53.

Objavljivanje sudskih odluka

Nadležna pravosudna tijela u skladu s domaćim zakonima i politikama imaju ovlast naložiti objavljivanje ili stavljanje na raspolaganje javnosti, o trošku počinitelja povrede, odgovarajućih informacija o pravomoćnoj sudskoj odluci.

ČLANAK 12.54.

Presumpcija svojstva autora ili nositelja autorskom pravu srodnih prava

Stranke priznaju da je za potrebe primjene mjera, postupaka i pravnih sredstava predviđenih u ovom poglavlju dovoljno da je ime autora književnog ili umjetničkog djela ili ime drugih nositelja prava u pogledu njegova predmeta zaštite navedeno na djelu ili predmetu zaštite u uobičajenom obliku da bi se taj autor ili drugi nositelj prava smatrao autorom odnosno nositeljem prava, osim ako postoje dokazi o suprotnom, i stoga imao pravo pokrenuti postupak zbog povrede.

PODODJELJAK 3.

POSREDNI DAVATELJI USLUGA

ČLANAK 12.55.

Odgovornost posrednih davatelja usluga

1. Svaka stranka u skladu s ovim člankom u svojem domaćem zakonodavstvu propisuje ograničenja ili izuzeća u pogledu odgovornosti posrednih davatelja usluga, u odnosu na pružanje ili uporabu njihovih usluga, za povrede autorskog prava ili srodnih prava počinjene u telekomunikacijskim mrežama ili putem njih¹.
2. Ograničenja ili izuzeća iz stavka 1. obuhvaćaju najmanje sljedeće aktivnosti:
 - (a) prijenos telekomunikacijskom mrežom informacija koje dostavi korisnik usluge ili osiguravanje pristupa telekomunikacijskoj mreži („samo prijenosnik informacija”);

¹ Podrazumijeva se da to uključuje internet.

- (b) prijenos telekomunikacijskom mrežom informacija koje dostavi korisnik usluge automatske, posredne ili privremene pohrane tih informacija isključivo u svrhu učinkovitijeg daljnjeg prijenosa informacija drugim korisnicima usluge na njihov zahtjev („privremeni smještaj informacija”), pod uvjetom da davatelj:
- i. ne mijenja informacije, osim zbog tehničkih razloga;
 - ii. poštuje uvjete pristupa informacijama;
 - iii. poštuje pravila o ažuriranju informacija koja su navedena na način koji je priznat i u širokoj primjeni u industriji;
 - iv. ne ometa zakonitu uporabu tehnologije koja je priznata i u širokoj primjeni u industriji kako bi prikupio podatke o uporabi informacija; i
 - v. ukloni ili onemogući pristup informacijama koje je pohranio nakon što je saznao¹ da su informacije na početnom izvoru prijenosa uklonjene iz mreže ili je pristup tim informacijama onemogućen;
- i

¹ Ništa u ovom poglavlju nijednu stranku ne sprječava da u svojem domaćem pravu utvrdi uvjete na temelju kojih se određuje kako se dobivaju saznanja o smještaju nezakonitih informacija.

- (c) pohranu informacija koje dostavi korisnik usluge na zahtjev korisnika usluge („smještaj informacija na poslužitelju”), pod uvjetom da davatelj:
- i. nema saznanja o nezakonitim informacijama; i
 - ii. nakon što dobije takva saznanja¹, žurno djeluje kako bi uklonio ili onemogućio pristup predmetnim informacijama.
3. Svaka stranka može u svojem domaćem pravu propisati uvjete na temelju kojih posredni davatelji usluga nemaju pravo na ograničenja ili izuzeća iz stavka 2.
4. Uvjeti na temelju kojih posredni davatelji usluga mogu ostvariti pravo na ograničenja ili izuzeća iz stavka 2. ne smiju uključivati uvjet da posredni davatelj usluga mora nadzirati svoju uslugu ili tražiti činjenice koje upućuju na aktivnost kojom se čini povreda.
5. Svaka stranka može uspostaviti postupke za djelotvorno obavješćivanje o navodnoj povredi i djelotvorne uzvratne obavijesti.
6. Ovaj članak ne utječe na mogućnost da sud ili upravno tijelo u skladu s pravnim sustavom svake stranke od posrednog davatelja usluga zahtijeva da okonča ili spriječi povredu.

¹ Ništa u ovom poglavlju nijednu stranku ne sprječava da u svojem domaćem pravu utvrdi uvjete na temelju kojih se određuje kako se dobivaju saznanja o smještaju nezakonitih informacija.

PODODJELJAK 4.

PROVEDBA NA GRANICI

ČLANAK 12.56.

Sukladnost s GATT-om iz 1994. i Sporazumom o TRIPS-u

Pri provedbi mjera na granici za provedbu prava intelektualnog vlasništva od strane carinskih tijela, kako je utvrđeno u ovom pododjeljku, stranke osiguravaju dosljednost u odnosu na svoje obveze iz GATT-a iz 1994. i Sporazuma o TRIPS-u te posebno u odnosu na članak V. GATT-a iz 1994. te članak 41. i dio III. odjeljak 4. Sporazuma o TRIPS-u.

ČLANAK 12.57.

Definicije

Za potrebe ovog pododjeljka:

- (a) „krivotvorena roba” znači roba s krivotvorenim žigom i roba s krivotvorenom oznakom zemljopisnog podrijetla;

- (b) „roba s krivotvorenom oznakom zemljopisnog podrijetla” znači roba, uključujući pakiranje, koja nezakonito nosi oznaku zemljopisnog podrijetla koja je istovjetna oznaci zemljopisnog podrijetla koja je valjano registrirana za istu vrstu robe, ili koja se s obzirom na svoje bitne aspekte ne može razlikovati od takve oznake zemljopisnog podrijetla, i čijim se uvozom stoga čini povreda ili čijim bi izvozom bila počinjena povreda pravâ na predmetnu oznaku zemljopisnog podrijetla u skladu s pravom stranke u kojoj je roba pronađena;
- (c) „roba s krivotvorenim žigom” znači roba, uključujući pakiranje, koja bez odobrenja nosi žig koji je istovjetan žigu koji je valjano registriran za tu robu, ili koji se s obzirom na svoje bitne aspekte ne može razlikovati od takvog žiga, i čijim se uvozom stoga čini povreda ili čijim bi izvozom bila počinjena povreda pravâ nositelja predmetnog žiga u skladu s pravom stranke u kojoj je roba pronađena;
- (d) „roba koja se izvozi” znači roba koja se iznosi s državnog područja stranke na mjesto izvan tog državnog područja, pri čemu ta roba ostaje pod carinskom kontrolom;
- (e) „roba kojom se čini povreda prava intelektualnog vlasništva” znači krivotvorena roba i piratska roba čijim se uvozom ili izvozom čini povreda prava intelektualnog vlasništva u skladu s pravom stranke u kojoj je roba pronađena;
- (f) „roba koja se uvozi” znači roba koja se unosi na državno područje stranke s mjesta izvan tog državnog područja, pri čemu ta roba ostaje pod carinskom kontrolom; i

- (g) „piratska roba” znači kopije robe koje su napravljene bez suglasnosti nositelja prava ili osobe koju je nositelj prava ovlastio u zemlji proizvodnje i koje su napravljene izravno ili neizravno od predmeta, ako bi izrada tih kopija te njihov uvoz ili izvoz predstavljali povredu autorskog prava ili srodnog prava u skladu s pravom stranke uvoza ili izvoza.

ČLANAK 12.58.

Područje primjene mjera na granici

1. Kad je riječ o robi koja se uvozi i robi koja se izvozi, svaka stranka donosi ili provodi postupke u skladu s kojima nositelj prava može podnijeti zahtjeve carinskim tijelima za suspenziju uvoza ili izvoza robe za koju se sumnja da se njome čini povreda pravâ intelektualnog vlasništva.
2. Carinska tijela u skladu s domaćim postupcima suspendiraju puštanje robe za koju se sumnja da se njome čini povreda prava intelektualnog vlasništva.

ČLANAK 12.59.

Aktivno sudjelovanje carinskih tijela

Carinska tijela na temelju tehnika analize rizika aktivno traže i identificiraju pošiljke koje sadržavaju robu koja se uvozi i robu koja se izvozi za koju se sumnja da se njome čini povreda pravâ intelektualnog vlasništva. Suraduju s nositeljima prava, uključujući omogućavanje dostave informacija za analizu rizika.

ČLANAK 12.60.

Posebna suradnja u području mjera na granici

1. Ne dovodeći u pitanje članak 4.2. (Carinska suradnja i uzajamna administrativna pomoć) stavak 2. točku (a), stranke prema potrebi promiču suradnju i razmjenu informacija i najbolje prakse između svojih carinskih tijela kako bi se omogućile djelotvorne granične kontrole u svrhu provedbe pravâ intelektualnog vlasništva, posebno radi djelotvorne provedbe članka 69. Sporazuma o TRIPS-u.
2. U pogledu carinske provedbe pravâ intelektualnog vlasništva, carinska tijela stranaka uzajamno si pružaju administrativnu pomoć u skladu s Protokolom 2. (o uzajamnoj administrativnoj pomoći u carinskim pitanjima).

3. Ne dovodeći u pitanje članak 17.1. (Odbor za trgovinu), Odbor za carine iz članka 17.2. (Specijalizirani odbori) odgovoran je za osiguravanje pravilnog funkcioniranja i provedbe ovog članka. Odbor za carine određuje prioritete i utvrđuje odgovarajuće postupke za suradnju nadležnih tijela.

PODODJELJAK 5.

DRUGE ODREDBE O PROVEDBI

ČLANAK 12.61.

Kodeksi ponašanja

Stranke potiču:

- (a) trgovinska ili strukovna udruženja ili organizacije da razviju kodekse ponašanja kojima bi se doprinijelo provedbi pravâ intelektualnoga vlasništva; i
- (b) podnošenje nacrtâ kodeksa ponašanja i ocjena primjene tih kodeksa ponašanja nadležnim tijelima stranaka.

ODJELJAK D

SURADNJA I INSTITUCIONALNE ODREDBE

ČLANAK 12.62.

Suradnja

1. Stranke surađuju kako bi poduprle provedbu ovog poglavlja.
2. Podložno poglavlju 16. (Suradnja i izgradnja kapaciteta) područja suradnje uključuju, ali nisu ograničena na sljedeće aktivnosti:
 - (a) razmjenu informacija o pravnom okviru za pravâ intelektualnoga vlasništva i relevantnim pravilima o zaštiti i provedbi te razmjenu iskustava između Unije i Vijetnama o napretku zakonodavstva;
 - (b) razmjenu iskustava i informacija između Unije i Vijetnama o provedbi pravâ intelektualnoga vlasništva;
 - (c) razmjenu iskustava između Unije i Vijetnama o provedbi od strane carinskih, policijskih, upravnih i pravosudnih tijela na središnjoj razini i na nižim razinama državne uprave te koordinaciju njihovih djelovanja kako bi se spriječio izvoz krivotvorene robe, uključujući s drugim zemljama;

- (d) izgradnju kapaciteta te razmjenu i osposobljavanje osoblja;
- (e) promicanje prava intelektualnog vlasništva i širenja informacija o njima u, među ostalim, poslovnim krugovima, društveno-strukovnim i društvenim organizacijama te promicanje javne svijesti potrošača i nositelja prava;
- (f) jačanje međuvladine suradnje, uključujući među uredima za intelektualno vlasništvo; i
- (g) aktivno promicanje širenja svijesti i obrazovanja šire javnosti o politikama u području prava intelektualnog vlasništva oblikovanjem djelotvornih strategija za utvrđivanje ključnih ciljnih skupina i stvaranjem komunikacijskih programa za jačanje svijesti potrošača i medija o utjecaju povreda intelektualnog vlasništva, uključujući zdravstvene i sigurnosne rizike te vezu s organiziranim kriminalom.

3. Ne dovodeći u pitanje stavke 1. i 2., stranke su suglasne prema potrebi rješavati pitanja relevantna za zaštitu i provedbu prava intelektualnog vlasništva obuhvaćena ovim poglavljem te sva druga relevantna pitanja u okviru Radne skupine za prava intelektualnog vlasništva, uključujući oznake zemljopisnog podrijetla, koja je osnovana u skladu s člankom 17.3. (Radne skupine).

ČLANAK 12.63.

Radna skupina za prava intelektualnog vlasništva, uključujući oznake zemljopisnog podrijetla

1. Radnu skupinu za prava intelektualnog vlasništva, uključujući oznake zemljopisnog podrijetla, osnovanu u skladu s člankom 17.3. (Radne skupine) čine predstavnici stranaka, a svrha joj je praćenje provedbe ovog poglavlja, jačanje njihove suradnje i vođenje dijaloga o pravima intelektualnog vlasništva, uključujući oznake zemljopisnog podrijetla.
2. Radna skupina za prava intelektualnog vlasništva, uključujući oznake zemljopisnog podrijetla, može razmatrati svako pitanje koje se odnosi na provedbu i funkcioniranje ovog poglavlja. Posebno je zadužena za:
 - (a) pripremu preporuke strankama za izmjenu Priloga 12.-A (Popis oznaka zemljopisnog podrijetla) u pogledu oznaka zemljopisnog podrijetla u skladu s člankom 12.26. (Izmjena popisa oznaka zemljopisnog podrijetla);
 - (b) razmjenu informacija o razvoju zakonodavstva i politike u području oznaka zemljopisnog podrijetla te svim ostalim pitanjima od uzajamnog interesa u području oznaka zemljopisnog podrijetla; i
 - (c) razmjenu informacija o oznakama zemljopisnog podrijetla kako bi se razmotrila njihova zaštita u skladu s odjeljkom B (Norme u području pravâ intelektualnog vlasništva) pododjeljkom 3. (Oznake zemljopisnog podrijetla) ovog poglavlja.

POGLAVLJE 13.

TRGOVINA I ODRŽIVI RAZVOJ

ČLANAK 13.1.

Ciljevi

1. Cilj ovog poglavlja je promicanje održivog razvoja, posebno poticanjem doprinosa trgovinskih i ulagačkih aspekata pitanja u području rada i okoliša.
2. Stranke podsjećaju na *Agendu 21 o okolišu i razvoju* iz 1992., *Johanesburški plan provedbe Svjetskog sastanka na vrhu o održivom razvoju* iz 2002., *Ministarsku deklaraciju Gospodarskog i socijalnog vijeća Ujedinjenih naroda o punom zapošljavanju i dostojanstvenom radu* iz 2006., *Program dostojanstvenog rada Međunarodne organizacije rada* (dalje u tekstu „ILO”), *završni dokument Konferencije Ujedinjenih naroda o održivom razvoju* iz 2012. pod nazivom *Budućnost kakvu želimo* i *završni dokument Sastanka na vrhu Ujedinjenih naroda o održivom razvoju* iz 2015. pod nazivom *Promijeniti svijet: program održivog razvoja do 2030.* Stranke potvrđuju svoju predanost promicanju razvoja međunarodne trgovine tako da se doprinese cilju održivog razvoja, za dobrobit sadašnjih i budućih generacija. Cilj održivog razvoja sastavni je dio njihova bilateralnog trgovinskog odnosa.

3. Stranke potvrđuju svoju predanost postizanju održivog razvoja, koji se sastoji od gospodarskog razvoja, društvenog razvoja i zaštite okoliša, koji su međuvisni i uzajamno se nadopunjuju.
4. Stranke ističu koristi suradnje u pitanjima u području rada¹ i okoliša povezanim s trgovinom u okviru globalnog pristupa trgovini i održivom razvoju.
5. Ovo poglavlje uključuje suradnički pristup koji se temelji na zajedničkim vrijednostima i interesima, uzimajući u obzir različite stupnjeve razvoja stranaka.

ČLANAK 13.2.

Pravo na reguliranje i razine zaštite

1. Stranke priznaju svoje pravo:
 - (a) da odrede svoje ciljeve, strategije, politike i prioritete održivog razvoja;
 - (b) da utvrde svoje razine domaće zaštite u području okoliša i socijalnom području koje smatraju prikladnima; i

¹ Za potrebe ovog poglavlja „pitanja u području rada” znači pitanja iz Programa dostojanstvenog rada, kako je navedeno u *Deklaraciji ILO-a o socijalnoj pravdi za pravednu globalizaciju*, koju je u Ženevi na svojem 97. zasjedanju 10. lipnja 2008. donijela Međunarodna konferencija o radu.

- (c) da na odgovarajući način donesu ili izmijene relevantne zakone i politike u skladu s međunarodno priznatim normama i sporazumima čije su stranke iz članaka 13.4. (Multilateralne norme i sporazumi u području rada) i 13.5. (Multilateralni sporazumi u području okoliša).

2. Svaka stranka nastoji osigurati da su njezinim zakonima i politikama predviđene i da se potiču visoke razine domaće zaštite u području okoliša i socijalnom području te neprestano nastoji poboljšati te zakone i politike.

ČLANAK 13.3.

Održavanje razina zaštite

1. Stranke naglašavaju da smanjivanje razina zaštite u području okoliša ili rada šteti ciljevima ovog poglavlja i da nije primjereno poticati trgovinu i ulaganja smanjivanjem razina zaštite dodijeljenih domaćim pravom u području okoliša ili rada.
2. Stranka se ne odriče niti odstupa od svojih zakona u području okoliša ili rada niti nudi odricanje ili odstupanje od tih zakona na način kojim se utječe na trgovinu i ulaganja između stranaka.
3. Stranka ne propušta djelotvorno provoditi svoje zakone u području okoliša i rada kontinuiranim ili ponavljajućim djelovanjem ili nedjelovanjem radi poticanja trgovine i ulaganja.

4. Stranka svoje zakone u području okoliša i rada ne primjenjuje na način koji bi bio sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije stranaka ili prikriveno ograničavanje trgovine.

ČLANAK 13.4.

Multilateralne norme i sporazumi u području rada

1. Stranke prepoznaju važnost punog i produktivnog zapošljavanja i dostojanstvenog rada za sve, posebno kao odgovor na globalizaciju. Stranke ponovno potvrđuju svoju obvezu promicanja razvoja svoje bilateralne trgovine na način kojim se doprinosi punom i produktivnom zapošljavanju i dostojanstvenom radu za sve, uključujući žene i mlade. U tom se kontekstu stranke prema potrebi savjetuju i surađuju u pitanjima u području rada povezanim s trgovinom koja su od uzajamnog interesa.

2. U skladu sa svojim obvezama u okviru ILO-a i iz *Deklaracije ILO-a o temeljnim načelima i pravima pri radu i njezinoj primjeni i praćenju*, koju je 1998. donijela Međunarodna konferencija o radu na svojem 86. zasjedanju, svaka stranka ponovno potvrđuje svoju predanost poštovanju, promicanju i djelotvornoj provedbi načela u pogledu temeljnih prava pri radu, odnosno:

- (a) slobode udruživanja i stvarnog priznanja prava na kolektivno pregovaranje;
- (b) uklanjanja svih oblika prisilnog ili obveznog rada;

- (c) stvarnog ukidanja rada djece; i
- (d) uklanjanja diskriminacije u području zapošljavanja i zanimanja.

3. Svaka stranka:

- (a) ulaže trajne i kontinuirane napore za ratifikaciju temeljnih konvencija ILO-a ako to još nije učinila;
- (b) razmatra ratifikaciju ostalih konvencija koje je ILO označio kao ažurirane, uzimajući u obzir svoje domaće okolnosti; i
- (c) razmjenjuje informacije s drugom strankom o ratifikacijama iz točaka (a) i (b).

4. Svaka stranka ponovno potvrđuje svoju obvezu da u svojim domaćim zakonima, propisima i praksama djelotvorno provodi konvencije ILO-a koje su ratificirali Vijetnam odnosno države članice Unije.

5. Stranke prepoznaju da nije moguće pozivati se na povredu temeljnih načela i prava rada ili ih na drugi način upotrebljavati kao legitimnu komparativnu prednost te da se norme u području rada ne bi trebale upotrebljavati u svrhu protekcionizma u trgovini.

ČLANAK 13.5.

Multilateralni sporazumi u području okoliša

1. Stranke prepoznaju vrijednost multilateralnog upravljanja i sporazuma u području okoliša kao odgovora međunarodne zajednice na probleme u području okoliša i naglašavaju potrebu za jačanjem uzajamne potpore između trgovine i okoliša. Stranke se prema potrebi savjetuju i surađuju u pitanjima u području okoliša povezanim s trgovinom koja su od uzajamnog interesa.
2. Svaka stranka ponovno potvrđuje svoju obvezu da u svojim domaćim zakonima i praksi djelotvorno provodi multilateralne sporazume u području okoliša čija je stranka.
3. Stranke u okviru Odbora za trgovinu i održivi razvoj i, prema potrebi, u drugim prilikama razmjenjuju informacije i iskustva o svojoj situaciji i napretku u pogledu ratifikacije multilateralnih sporazuma u području okoliša ili njihovih izmjena.
4. Ništa u ovom Sporazumu nijednu stranku ne sprječava da donese ili provodi mjere za provedbu multilateralnih sporazuma u području okoliša čija je stranka, pod uvjetom da se te mjere ne primjenjuju na način koji bi bio sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije stranaka ili prikriveno ograničavanje trgovine.

ČLANAK 13.6.

Klimatske promjene

1. Kako bi odgovorile na neposrednu opasnost klimatskih promjena, stranke ponovno potvrđuju svoju obvezu ostvarivanja krajnjeg cilja *Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime* iz 1992. (dalje u tekstu „UNFCCC”) i učinkovite provedbe UNFCCC-a, *Kyotskog protokola uz Okvirnu konvenciju Ujedinjenih naroda o promjeni klime*, kako je zadnje izmijenjen 8. prosinca 2012. (dalje u tekstu „Kyotski protokol”), i *Pariškog sporazuma*, sastavljenog 12. prosinca 2015., koji je donesen na temelju UNFCCC-a. Stranke surađuju u provedbi UNFCCC-a, Kyotskog protokola i *Pariškog sporazuma*. Stranke prema potrebi surađuju i promiču pozitivan doprinos ovog poglavlja kako bi se ojačao kapacitet stranaka pri prelasku na niske emisije stakleničkih plinova i gospodarstva otporna na klimatske promjene, u skladu s Pariškim sporazumom.
2. U okviru UNFCCC-a stranke prepoznaju ulogu domaćih politika u borbi protiv klimatskih promjena. Stranke se stoga savjetuju te razmjenjuju informacije i iskustva koji su prioritetni ili od uzajamnog interesa, uključujući:
 - (a) najbolju praksu i naučene pouke u oblikovanju i provedbi mehanizama za određivanje cijene ugljika te upravljanju njima;

- (b) promicanje domaćih i međunarodnih tržišta ugljika, uključujući s pomoću mehanizama kao što su sustavi trgovanja emisijama i smanjenje emisija nastalih zbog krčenja i propadanja šuma; i
- (c) promicanje energetske učinkovitosti, tehnologije s niskim emisijama i energije iz obnovljivih izvora.

ČLANAK 13.7.

Biološka raznolikost

1. Stranke prepoznaju važnost osiguravanja očuvanja i održive uporabe biološke raznolikosti u skladu s *Konvencijom o biološkoj raznolikosti* iz 1992. (dalje u tekstu „CBD”) i *Strateškim planom za bioraznolikost 2011.–2020. i ciljevima za bioraznolikost iz Aichija*, donesenima na desetom sastanku Konferencije stranaka u Nagoyi od 18. do 29. listopada 2010., *Konvencijom o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divljih životinja i biljaka*, kako je zadnje izmijenjena u Gaboroneu 1983. (dalje u tekstu „CITES”), i drugim relevantnim međunarodnim instrumentima čije su stranke te odlukama donesenima na temelju njih.

2. U skladu s člankom 15. CBD-a stranke priznaju suverena prava država nad njihovim prirodnim resursima te da njihove vlade imaju ovlast odrediti pristup genetskim resursima u skladu sa svojim domaćim pravom. Stranke nastoje stvoriti uvjete kojima se olakšava pristup genetskim resursima za okolišno prihvatljive uporabe i ne uvoditi ograničenja koja su protivna ciljevima CBD-a.
- a. Stranke priznaju da pristup genetskim resursima podliježe prethodnom informiranom pristanku stranke koja pruža genetske resurse, osim ako ta stranka odredi drukčije.
3. U tu svrhu, svaka stranka:
- (a) u skladu sa svojim domaćim zakonima i drugim propisima potiče trgovinu proizvodima kojima se doprinosi održivoj uporabi i očuvanju biološke raznolikosti;
- (b) promiče i potiče očuvanje i održivu uporabu biološke raznolikosti, uključujući pristup genetskim resursima te poštenu i pravičnu podjelu koristi koje su rezultat njihove uporabe;
- (c) razmjenjuje informacije s drugom strankom o djelovanjima, kao što su strategije, inicijative temeljene na politikama, programi, akcijski planovi i kampanje za širenje svijesti potrošača, koja su relevantna u okviru trgovine i čiji je cilj zaustaviti gubitak biološke raznolikosti i smanjiti pritiske na nju te, prema potrebi, surađuje kako bi se povećao utjecaj njezinih politika i osigurala uzajamna potpora tim politikama;

- (d) donosi i provodi odgovarajuće djelotvorne mjere koje su u skladu s njezinim obvezama iz međunarodnih ugovora čija je stranka i koje dovode do smanjenja nezakonite trgovine divljom florom i faunom, kao što su kampanje širenja svijesti, praćenje i provedbene mjere;
- (e) prema potrebi jača suradnju s drugom strankom kako bi se predložilo uvrštenje novih životinjskih i biljnih vrsta u dodatke I. i II. CITES-u; i
- (f) prema potrebi surađuje s drugom strankom na regionalnoj i globalnoj razini kako bi se promicali očuvanje i održiva uporaba biološke raznolikosti u prirodnim ili poljoprivrednim ekosustavima, uključujući ugrožene vrste, njihovo stanište, posebno zaštićena prirodna područja i genetsku raznolikost; obnova ekosustava; uklanjanje ili smanjenje negativnih utjecaja na okoliš koji su posljedica uporabe živih i neživih prirodnih resursa, uključujući ekosustave; pristup genetskim resursima te poštena i pravična podjela koristi koje su rezultat njihova iskorištavanja.

ČLANAK 13.8.

Održivo upravljanje šumama i trgovina šumskim proizvodima

1. Stranke prepoznaju važnost osiguravanja očuvanja šumskih resursa i održivog upravljanja njima radi doprinosa svojim gospodarskim, okolišnim i socijalnim ciljevima.

2. U tu svrhu, svaka stranka:

- (a) potiče promicanje trgovine šumskim proizvodima posječenima u skladu s domaćim zakonodavstvom zemlje sječe koji potječu iz šuma kojima se održivo upravlja; to može uključivati sklapanje Sporazuma o dobrovoljnom partnerstvu o izvršavanju zakonodavstva, upravljanju i trgovini u području šuma („FLEGT”);
- (b) razmjenjuje s drugom strankom informacije o mjerama za promicanje potrošnje drva i proizvoda od drva iz šuma kojima se održivo upravlja i, ako je relevantno, surađuje u razvoju takvih mjera;
- (c) donosi mjere za promicanje očuvanja šumskih resursa i borbu protiv nezakonite sječe i povezane trgovine, koje su u skladu s domaćim zakonima i međunarodnim ugovorima čija je stranka;
- (d) razmjenjuje s drugom strankom informacije o djelovanjima, prema potrebi, za poboljšanje izvršavanja zakonodavstva u području šuma i, ako je relevantno, surađuje kako bi se povećao utjecaj i osiguralo uzajamno podupiranje njihovih politika radi isključivanja nezakonito posječenog drva i proizvoda od drva iz trgovinskih tokova; i
- (e) surađuje s drugom strankom na regionalnoj i globalnoj razini, prema potrebi, u svrhu promicanja očuvanja svih vrsta šuma i održivog upravljanja njima.

ČLANAK 13.9.

Trgovina i održivo upravljanje živim morskim resursima i proizvodima akvakulture

1. Stranke prepoznaju važnost osiguravanja očuvanja živih morskih resursa i morskih ekosustava i održivog upravljanja njima te promicanja odgovorne i održive akvakulture.
2. U tu svrhu, svaka stranka:
 - (a) postupa u skladu s dugoročnim mjerama očuvanja i upravljanja te održivim iskorištavanjem živih morskih resursa kako su definirani u UNCLOS-u; potiče postupanje u skladu sa *Sporazumom o primjeni odredbi Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora od 10. prosinca 1982. u pogledu očuvanja i upravljanja pograničnim ribljim stokovima i visikomigracijskim ribljim stokovima*, sastavljenim u New Yorku od 24. srpnja do 4. kolovoza 1995., *Sporazumom o promicanju usklađenosti ribolovnih plovila na otvorenom moru s međunarodnim mjerama za očuvanje i upravljanje*, koji je odobrila Konferencija Organizacije za hranu i poljoprivredu na svojem 27. zasjedanju u studenome 1993., te *Sporazumom o mjerama države luke za sprečavanje, suzbijanje i zaustavljanje nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova*, koji je odobrila Konferencija Organizacije za hranu i poljoprivredu 22. studenoga 2009.; te poštuje načela *Kodeksa odgovornog ribarstva*, koji je donijela Konferencija Organizacije za hranu i poljoprivredu u Cancúnu 31. listopada 1995.;

- (b) surađuje s drugom strankom, prema potrebi, s regionalnim organizacijama za upravljanje ribarstvom čija je članica, promatrač ili surađujuća neugovorna stranka, te u okviru tih organizacija, uključujući djelotvornom primjenom njihova praćenja, kontrole i nadzora te izvršenja mjera upravljanja, te, ako je primjenjivo, primjenjuje njihove sustave dokumentacije o ulovu ili potvrda o ulovu;
- (c) surađuje s drugom strankom i aktivno sudjeluje u borbi protiv nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova (dalje u tekstu „ribolov NNN”) i djelatnostima povezanim s tim ribolovom primjenom sveobuhvatnih, djelotvornih i transparentnih mjera za borbu protiv ribolova NNN; svaka stranka isto tako olakšava razmjenu informacija o djelatnostima ribolova NNN te provodi politike i mjere za isključivanje iz trgovinskih tokova proizvoda koji potječu iz ribolova NNN;
- (d) promiče razvoj održive akvakulture, uzimajući u obzir njezine gospodarske, socijalne i okolišne aspekte; i
- (e) u okviru Odbora za trgovinu i održivi razvoj i, prema potrebi, u drugim prilikama razmjenjuje informacije o svim novim mjerama za upravljanje živim morskim resursima i proizvodima ribarstva koje mogu utjecati na trgovinu između stranaka.

ČLANAK 13.10.

Trgovina i ulaganja kojima se pogoduje održivom razvoju

1. Svaka stranka potvrđuje svoju obvezu jačanja doprinosa trgovine i ulaganja cilju održivog razvoja u njegovoj gospodarskoj, socijalnoj i okolišnoj dimenziji.
2. U tu svrhu, stranke:
 - (a) prepoznaju pozitivnu ulogu koju dostojanstveni rad može imati za gospodarsku učinkovitost, inovacije i produktivnost te potiču veću političku usklađenost među trgovinskim politikama, s jedne strane, i politikama u području rada, s druge strane;
 - (b) nastoje olakšati i promicati trgovinu ekološkom robom i uslugama te ulaganja u takvu robu i usluge na način koji je u skladu s ovim Sporazumom;
 - (c) nastoje olakšati trgovinu robom i uslugama od posebne važnosti za ublažavanje klimatskih promjena te ulaganja u takvu robu i usluge, kao što su održiva energija iz obnovljivih izvora i energetske učinkovite roba i usluge, uključujući razvijanjem okvira politika za primjenu najboljih dostupnih tehnologija;

- (d) prepoznaju da dobrovoljne inicijative mogu doprinijeti postizanju i održavanju visoke razine zaštite u području okoliša i rada te biti dopuna domaćim regulatornim mjerama; stoga svaka stranka u skladu sa svojim domaćim zakonima ili politikama potiče razvoj takvih inicijativa i sudjelovanje u njima, uključujući dobrovoljne sustave osiguravanja održivosti kao što su sustavi poštene i etičke trgovine te ekološke oznake; i
- (e) suglasne su u skladu sa svojim domaćim zakonima ili politikama promicati društveno odgovorno poslovanje, pod uvjetom da se povezane mjere ne primjenjuju na način koji bi bio sredstvo proizvoljne ili neopravdane diskriminacije stranaka ili prikriveno ograničavanje trgovine; mjere za promicanje društveno odgovornog poslovanja uključuju, među ostalim, razmjenu informacija i najbolje prakse, aktivnosti obrazovanja i osposobljavanja i tehničke savjete; svaka stranka u tom pogledu uzima u obzir relevantne međunarodno dogovorene instrumente koje je potvrdila ili ih podupire, kao što su *Smjernice za multinacionalna poduzeća Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj*, *Globalni sporazum Ujedinjenih naroda* i *Tripartitna deklaracija ILO-a o načelima koja se odnose na multinacionalna poduzeća i socijalnu politiku*.

ČLANAK 13.11.

Znanstveni podaci

Pri pripremi i provedbi mjera usmjerenih na zaštitu okoliša ili uvjeta rada koje mogu utjecati na trgovinu i ulaganja svaka stranka uzima u obzir relevantne dostupne znanstvene i tehničke informacije, informacije o inovacijama te relevantne međunarodne norme, smjernice ili preporuke, uključujući načelo predostrožnosti.

ČLANAK 13.12.

Transparentnost

Svaka stranka u skladu sa svojim domaćim pravom i poglavljem 14. (Transparentnost) osigurava da se sve mjere usmjerene na zaštitu okoliša i uvjeta rada koje mogu utjecati na trgovinu i ulaganja razvijaju, uvode i provode transparentno uz slanje obavijesti i pružanje mogućnosti zainteresiranim osobama da dostave svoja stajališta.

ČLANAK 13.13.

Preispitivanje utjecaja na održivost

Stranke pojedinačno ili zajedno preispituju, prate i ocjenjuju utjecaj provedbe ovog Sporazuma na održivi razvoj putem svojih politika, prakse, participativnih postupaka i institucija.

ČLANAK 13.14.

Suradnja u pogledu trgovine i održivog razvoja

1. Prepoznajući važnost suradnje u pogledu trgovinskih aspekata održivog razvoja za ostvarivanje ciljeva ovog poglavlja, stranke mogu surađivati, među ostalim, u područjima:
 - (a) trgovine i održivog razvoja u međunarodnim forumima, uključujući ILO, Azijsko-europski sastanak, Program Ujedinjenih naroda za zaštitu okoliša, te u okviru multilateralnih sporazuma u području okoliša;
 - (b) razmjene informacija i iskustava u pogledu metodologija i pokazatelja za procjene učinka na održivost trgovine;

- (c) utjecaja zakona, drugih propisa, normi i standarda u područja rada i okoliša na trgovinu ili ulaganja te utjecaja pravila o trgovini ili ulaganjima na rad i okoliš, uključujući na razvoj strategija i politika za održivi razvoj;
- (d) razmjene iskustava u promicanju ratifikacije i provedbe temeljnih, prioritetnih i drugih ažuriranih konvencija ILO-a i multilateralnih sporazuma u području okoliša od važnosti za trgovinu;
- (e) trgovinskih aspekata *Programa dostojanstvenog rada ILO-a*, posebno uzajamne povezanosti između trgovine i pune i produktivne zaposlenosti za sve, uključujući mlade, žene i osobe s invaliditetom, prilagodbe tržišta rada, temeljnih i drugih međunarodnih normi u području rada, statistike u području rada, razvoja ljudskih potencijala i cjeloživotnog učenja, socijalne zaštite za sve, uključujući ranjive skupine i skupine u nepovoljnom položaju, kao što su radnici migranti, žene, mladi i osobe s invaliditetom, te socijalne uključenosti, socijalnog dijaloga i ravnopravnosti spolova;
- (f) trgovinskih aspekata multilateralnih sporazuma u području okoliša, uključujući carinsku suradnju;
- (g) trgovinskih aspekata sadašnjeg i budućeg međunarodnog režima borbe protiv klimatskih promjena, uključujući načine promicanja tehnologija s niskim emisijama ugljika i energetske učinkovitosti;
- (h) razmjene informacija i iskustava o sustavima certificiranja i označivanja, uključujući ekološke oznake;

- (i) promicanja društveno odgovornog poslovanja, uključujući u pogledu međunarodno dogovorenih instrumenata koje je potvrdila ili ih podržava svaka stranka;
 - (j) trgovinskih mjera za promicanje očuvanja i održive uporabe biološke raznolikosti, uključujući mapiranje, ocjenjivanje i vrednovanje ekosustava i njihovih usluga, te za borbu protiv nezakonite međunarodne trgovine divljom florom i faunom;
 - (k) trgovinskih mjera za promicanje očuvanja šuma i održivog upravljanja njima kako bi se smanjili krčenje šuma i nezakonita sječa;
 - (l) trgovinskih mjera za promicanje održive ribolovne prakse i trgovine ribljim proizvodima kojima se održivo upravlja; i
 - (m) razmjene informacija i iskustava o trgovinskim aspektima definiranja i provedbe strategija i politika za zeleni rast, uključujući, ali ne ograničavajući se na održivu proizvodnju i potrošnju, prilagođavanje na klimatske promjene i njihovo ublažavanje te okolišno prihvatljivu tehnologiju.
2. Stranke razmjenjuju informacije i iskustva u svrhu razvoja i provedbe aktivnosti suradnje i izgradnje kapaciteta u području trgovine i održivog razvoja.

3. U skladu s poglavljem 16. (Suradnja i izgradnja kapaciteta) stranke mogu surađivati u područjima iz stavka 1. među ostalim putem:

- (a) radionica, seminara, osposobljavanja i dijaloga radi razmjene znanja, iskustava i najbolje prakse;
- (b) studija; i
- (c) tehničke pomoći i izgradnje kapaciteta, prema potrebi.

Stranke se mogu dogovoriti o drugim oblicima suradnje.

ČLANAK 13.15.

Institucionalne odredbe

- 1. Svaka stranka određuje kontaktnu točku u svojoj upravi u svrhu provedbe ovog poglavlja.
- 2. Odbor za trgovinu i održivi razvoj osnovan u skladu s člankom 17.2. (Specijalizirani odbori) čine viši službenici relevantnih uprava svake stranke ili službenici koje oni imenuju.

3. Odbor za trgovinu i održivi razvoj sastaje se u prvoj godini nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma i nakon toga prema potrebi kako bi preispitao provedbu ovog poglavlja, uključujući suradnju u skladu s člankom 13.14. (Suradnja u pogledu trgovine i održivog razvoja). Odbor za trgovinu i održivi razvoj utvrđuje svoj poslovnik i donosi zaključke uzajamnim dogovorom.

4. Svaka stranka saziva novu ili se savjetuje s postojećom domaćom savjetodavnom skupinom ili skupinama za održivi razvoj čija je zadaća pružati savjete o provedbi ovog poglavlja. Svaka stranka odlučuje o svojim domaćim postupcima za osnivanje domaće savjetodavne skupine ili skupina i imenovanje članova te skupine ili tih skupina. Skupinu ili skupine čine neovisne predstavničke organizacije uz osiguravanje ravnomjerne zastupljenosti dionika iz područja gospodarstva, socijalne politike i okoliša, uključujući, među ostalim, organizacije poslodavaca i radnika, skupine poduzeća i organizacije za zaštitu okoliša. Svaka domaća savjetodavna skupina može na vlastitu inicijativu svojoj stranci dostaviti stajališta ili preporuke o provedbi ovog poglavlja.

5. Članovi domaće savjetodavne skupine ili skupina svake stranke sastaju se u okviru zajedničkog foruma te vode dijalog o aspektima trgovinskih odnosa stranaka koji se odnose na održivi razvoj. Domaće savjetodavne skupine obiju stranaka mogu na temelju zajedničkog dogovora uključiti druge dionike u sastanke zajedničkog foruma. Forum se temelji na ravnomjernoj zastupljenosti dionika iz područja gospodarstva, socijalne politike i okoliša. Izvješće sa svakog sastanka zajedničkog foruma dostavlja se Odboru za trgovinu i održivi razvoj te se nakon toga objavljuje.

6. Ako se stranke ne dogovore drukčije, sastanci zajedničkog foruma održavaju se jednom godišnje zajedno sa sastancima Odbora za trgovinu i održivi razvoj. Tom prigodom stranke zajedničkom forumu predstavljaju ažurirane informacije o provedbi ovog poglavlja. Stranke se dogovaraju o radu zajedničkog foruma najkasnije godinu dana od datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma.

ČLANAK 13.16.

Savjetovanje na državnoj razini

1. U slučaju neslaganja o bilo kojem pitanju iz ovog poglavlja stranke mogu primijeniti samo postupke utvrđene na temelju ovog članka i članka 13.17. (Panel stručnjaka). Osim ako je ovim poglavljem predviđeno drukčije, poglavlje 15. (Rješavanje sporova) i njegov Prilog 15.-C (Mehanizam medijacije) ne primjenjuju se na ovog poglavlje. Prilog 15.-A (Poslovnik) primjenjuje se *mutatis mutandis* u skladu s člankom 13.17. (Panel stručnjaka) stavkom 2.

2. Stranka može zatražiti savjetovanje s drugom strankom o svim pitanjima proizašlima iz ovog poglavlja dostavljanjem pisanog zahtjeva kontaktnoj točki druge stranke. U zahtjevu se jasno iznosi pitanje, utvrđuje predmetni problem i navodi kratak sažetak zahtjevâ u skladu s ovim poglavljem, uključujući naznaku njegovih relevantnih odredaba i objašnjenje kako problem utječe na ciljeve ovog poglavlja, i sve druge informacije koje stranka smatra relevantnima. Savjetovanje počinje odmah nakon što stranka dostavi zahtjev za savjetovanje.

3. Stranke ulažu sve napore kako bi postigle uzajamno zadovoljavajuće rješenje pitanja. Tijekom savjetovanja posebna se pozornost pridaje konkretnim problemima i interesima stranke koja je zemlja u razvoju. Ako je relevantno, stranke uzimaju u obzir aktivnosti ILO-a ili relevantnih multilateralnih organizacija ili tijela u području okoliša te mogu, na temelju uzajamnog dogovora, zatražiti savjet od tih organizacija ili tijela ili bilo kojeg drugog tijela ili osobe koju smatraju prikladnom kako bi u potpunosti razmotrile pitanje.
4. Ako smatra da je o pitanju potrebno dodatno raspraviti, stranka može kontaktnoj točki druge stranke dostaviti pisani zahtjev za sazivanje Odbora za trgovinu i održivi razvoj kako bi razmotrio pitanje. Odbor za trgovinu i održivi razvoj sastaje se odmah i nastoji se dogovoriti o rješenju pitanja.
5. Ako je potrebno, Odbor za trgovinu i održivi razvoj može u svrhu olakšavanja analize zatražiti savjet od domaće savjetodavne skupine ili skupina bilo koje stranke ili obiju stranaka ili drugu stručnu pomoć.
6. Rješenje koje stranke postignu u vezi s pitanjem objavljuje se, osim ako zajednički odluče drukčije.

ČLANAK 13.17.

Panel stručnjaka

1. Ako Odbor za trgovinu i održivi razvoj ne riješi pitanje na zadovoljavajući način u roku od 120 dana od dostave zahtjeva za savjetovanje u skladu s člankom 13.16. (Savjetovanje na državnoj razini) ili u duljem roku koji stranke dogovore, stranka može kontaktnoj točki druge stranke dostaviti pisani zahtjev za sazivanje panela stručnjaka kako bi razmotrio pitanje.
2. Nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma Odbor za trgovinu i održivi razvoj utvrđuje poslovnik panela stručnjaka za sva postupovna pitanja koja nisu obuhvaćena ovim člankom. Ako se Odbor za trgovinu i održivi razvoj ne dogovori drukčije, do utvrđivanja takvog poslovnika primjenjuje se *mutatis mutandis* Poslovnik utvrđen u Prilogu 15.-A (Poslovnik), uzimajući u obzir prirodu posla panela stručnjaka.

3. Odbor za trgovinu i održivi razvoj na svojem prvom sastanku nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma sastavlja popis od najmanje petnaest osoba koje su voljne i mogu obavljati funkciju člana panela stručnjaka. Taj se popis sastoji od tri potpopisa: po jednog potpopisa za svaku stranku i jednog potpopisa osoba koje nisu državljani nijedne od stranaka i koje će obavljati dužnost predsjednika panela stručnjaka. Svaka stranka za svoj potpopis predlaže najmanje pet osoba koje će obavljati dužnost stručnjaka. Stranke odabiru i najmanje pet osoba za potpopis predsjednikâ. Odbor za trgovinu i održivi razvoj na svojim sastancima preispituje popis i osigurava da se on održava na razini od najmanje petnaest osoba.

4. Na popisu iz stavka 3. navedene su osobe sa specijaliziranim ili stručnim znanjima u području radnog prava ili prava okoliša, pitanja iz ovog poglavlja ili rješavanja sporova koji proizlaze iz međunarodnih sporazuma. Te su osobe neovisne, nastupaju u vlastito ime i ne primaju naputke ni od jedne organizacije ili vlade u vezi s pitanjima povezanim s predmetnim pitanjem niti su povezane s vladom bilo koje stranke. Načela utvrđena u Prilogu 15.-B (Kodeks ponašanja za arbitre i medijatore) primjenjuju se na stručnjake *mutatis mutandis*, uzimajući u obzir prirodu njihova posla.

5. Panel stručnjaka sastavljen je od tri člana, osim ako se stranke dogovore drukčije. U roku od 30 dana od datuma kad stranka kojoj je zahtjev upućen primi zahtjev za osnivanje panela stručnjaka stranke se savjetuju kako bi se dogovorile o sastavu panela stručnjaka. Ako se u tom roku ne mogu dogovoriti o sastavu panela stručnjaka, stranke uzajamnim dogovorom odabiru predsjednika s relevantnog potpopisa iz stavka 3. ili, ako se ne mogu dogovoriti u roku od dodatnih sedam dana, odabiru ga ždrijebom. Svaka stranka u roku od 14 dana nakon isteka roka od 30 dana odabire jednog stručnjaka koji ispunjava zahtjeve iz stavka 4. Stranke se mogu dogovoriti da bilo koji drugi stručnjak koji ispunjava zahtjeve iz stavka 4. bude član panela stručnjaka. Ako puni sastav panela stručnjaka nije utvrđen u roku od 44 dana od datuma kad stranka kojoj je zahtjev upućen primi zahtjev za osnivanje panela stručnjaka, preostali stručnjak ili stručnjaci odabiru se u roku od sedam dana ždrijebom s potpopisa ili potpopisâ iz stavka 3. među osobama koje je predložila stranka koja nije ili stranke koje nisu završile postupak. Ako popis iz stavka 3. još nije sastavljen, stručnjaci se odabiru ždrijebom među osobama koje su službeno predložile obje stranke ili jedna stranka, ako je prijedlog dostavila samo jedna stranka. Datum osnivanja panela stručnjaka jest datum odabira posljednjeg od tri stručnjaka.

6. Ako se stranke ne dogovore drukčije u roku od sedam dana od datuma osnivanja panela stručnjaka, opis poslova panela stručnjaka je sljedeći:

„Preispitati, u kontekstu relevantnih odredaba poglavlja Trgovina i održivi razvoj, pitanje iz zahtjeva za osnivanje panela stručnjaka i izdati izvješća u skladu sa stavkom 8. ovog članka u kojima se daju preporuke za rješenje pitanja.”

7. U pitanjima koja se odnose na poštovanje multilateralnih sporazuma iz članka 13.4. (Multilateralne norme i sporazumi u području rada) i članka 13.5. (Multilateralni sporazumi u području okoliša) panel stručnjaka trebao bi tražiti informacije i savjete od ILO-a ili tijela relevantnog multilateralnog sporazuma u području okoliša. Sve informacije dobivene u skladu s ovim stavkom dostavljaju se objema strankama kako bi dale svoje primjedbe.

8. Panel stručnjaka strankama izdaje privremeno i završno izvješće. U izvješćima se utvrđuje činjenično stanje, primjenjivost relevantnih odredaba i osnovno obrazloženje nalaza i preporuka. Panel stručnjaka strankama izdaje privremeno izvješće najkasnije 90 dana od datuma svojeg osnivanja. Svaka stranka može panelu stručnjaka dostaviti pisane primjedbe na privremeno izvješće u roku od 45 dana od njegova izdavanja. Nakon razmatranja takvih pisanih primjedaba panel stručnjaka može izmijeniti izvješće i provesti dodatne provjere koje smatra prikladnima. Panel stručnjaka strankama izdaje završno izvješće najkasnije 150 dana od datuma svojeg osnivanja. Ako panel stručnjaka smatra da rokove iz ovog stavka nije moguće ispuniti, predsjednik panela stručnjaka o tome u pisanom obliku obavješćuje stranke, navodeći razloge za odgodu i datum kad panel stručnjaka namjerava izdati svoje privremeno ili završno izvješće. Panel stručnjaka izdaje završno izvješće najkasnije 180 dana od datuma svojeg osnivanja, osim ako se stranke dogovore drukčije. Završno se izvješće objavljuje, osim ako stranke zajednički odluče drukčije.

9. Stranke raspravljaju o odgovarajućim djelovanjima ili mjerama koje će se provoditi uzimajući u obzir završno izvješće panela stručnjaka i preporuke sadržane u njemu. Predmetna stranka obavješćuje svoju domaću savjetodavnu skupinu ili skupine i drugu stranku o svojim odlukama o svim djelovanjima ili mjerama koje će se provoditi najkasnije u roku od 90 dana od dostave završnog izvješća strankama, ili u duljem roku koji stranke uzajamno dogovore. Odbor za trgovinu i održivi razvoj prati daljnje postupanje nakon provedbe takvih djelovanja ili mjera. Domaća savjetodavna skupina ili skupine i zajednički forum mogu Odboru za trgovinu i održivi razvoj dostaviti svoje primjedbe u tom pogledu.

POGLAVLJE 14.

TRANSPARENTNOST

ČLANAK 14.1.

Cilj i područje primjene

Prepoznajući utjecaj koji regulatorno okruženje i postupci mogu imati na trgovinu i ulaganja, svaka stranka promiče predvidljivo regulatorno okruženje i učinkovite postupke za gospodarske subjekte, a posebno mala i srednja poduzeća.

ČLANAK 14.2.

Definicije

Za potrebe ovog poglavlja:

- (a) „zainteresirana osoba” znači svaka fizička ili pravna osoba na koju može utjecati mjera opće primjene; i

- (b) „mjera opće primjene” znači zakoni, drugi propisi, sudske odluke, postupci i upravne odluke opće primjene koji mogu utjecati na bilo koje pitanje obuhvaćeno ovim Sporazumom.

ČLANAK 14.3.

Objava

1. Svaka stranka osigurava:

- (a) da se mjera opće primjene objavi odmah u službeno određenom obliku, uključujući, ako je moguće, elektroničkim sredstvima, tako da se državnim upravama i zainteresiranim osobama omogući da se s njome upoznaju; i
- (b) da se mjerom opće primjene omogući dovoljan vremenski razmak između objave i stupanja na snagu te mjere, osim ako to nije moguće zbog hitnosti.

2. Svaka stranka:

- (a) nastoji u dovoljno ranoj fazi objaviti svaki prijedlog za donošenje ili izmjenu mjere opće primjene, uključujući, na zahtjev, objašnjenje cilja prijedloga i razloga za prijedlog;

- (b) zainteresiranim osobama pruža razumne mogućnosti za dostavu primjedaba na svaki prijedlog za donošenje ili izmjenu mjere opće primjene, osiguravajući im posebno dovoljno vremena za takve mogućnosti, osim ako to nije moguće zbog hitnosti; i
- (c) nastoji uzeti u obzir primljene primjedbe zainteresiranih osoba u pogledu svakog prijedloga za donošenje ili izmjenu mjere opće primjene.

ČLANAK 14.4.

Upiti i kontaktne točke

1. Kako bi se osigurala djelotvorna provedba ovog Sporazuma i olakšala komunikacija između stranaka o bilo kojem pitanju obuhvaćenom ovim Sporazumom, svaka stranka nakon stupanja na snagu ovog Sporazuma određuje kontaktnu točku.
2. Na zahtjev druge stranke kontaktne točke određuju ured ili službenika odgovornog za pitanje i prema potrebi pomažu u olakšavanju komunikacije sa strankom koja je uputila zahtjev.

3. Svaka stranka u okviru svojih dostupnih resursa uspostavlja ili provodi odgovarajuće mehanizme, uključujući one predviđene u drugim poglavljima ovog Sporazuma, za pružanje odgovora na upite zainteresiranih osoba o bilo kojoj mjeri opće primjene koja je predložena ili je na snazi te o načinu njezine primjene. Upiti se mogu uputiti putem kontaktnih točaka određenih u skladu sa stavkom 1. ili, prema potrebi, bilo kojim drugim mehanizmom, osim ako je ovim Sporazumom uspostavljen poseban mehanizam.
4. Svaka stranka osigurava mehanizme dostupne zainteresiranim osobama koje traže rješenje problema proizišlih iz provedbe mjere opće primjene na temelju ovog Sporazuma.
5. Stranke potvrđuju da odgovori dostavljeni u skladu s ovim člankom nisu nužno konačni ili pravno obvezujući, već služe samo u informativne svrhe.
6. Svaka stranka na zahtjev dostavlja objašnjenje cilja mjera opće primjene i razloga za njih.
7. Stranka na zahtjev druge stranke odmah dostavlja informacije i odgovara na pitanja o mjeri ili predloženoj mjeri opće primjene za koju stranka koja je uputila zahtjev smatra da bi mogla bitno utjecati na funkcioniranje ovog Sporazuma, bez obzira na to je li stranka koja je uputila zahtjev prethodno obaviještena o toj mjeri.

ČLANAK 14.5.

Upravljanje mjerama opće primjene

Svaka stranka jedinstveno, objektivno, nepristrano i razumno upravlja svim mjerama opće primjene. Pri primjeni takvih mjera na određene osobe, robu ili usluge druge stranke svaka stranka:

- (a) nastoji, u skladu sa svojim domaćim postupcima, zainteresiranim osobama na koje postupak izravno utječe dostaviti razumnu obavijest o pokretanju postupka, uključujući opis vrste postupka, izjavu pravnog tijela u okviru kojeg se postupak pokreće i opći opis svih spornih pitanja;
- (b) prije bilo koje konačne upravne mjere zainteresiranim osobama pruža razumnu mogućnost da iznesu činjenice i argumente u potporu svojim stajalištima ako to dopuštaju vrijeme, vrsta postupka i javni interes; i
- (c) osigurava da se njezini postupci temelje na njezinu domaćem pravu i da su u skladu s njime.

ČLANAK 14.6.

Preispitivanje i žalba

1. Svaka stranka u skladu sa svojim domaćim pravom uspostavlja ili zadržava pravosudne, arbitražne ili upravne sudove ili postupke za potrebe žurnog preispitivanja i, ako je opravdano, radi ispravka upravne mjere koja se odnosi na pitanja obuhvaćena ovim Sporazumom. Ti su sudovi ili postupci nepristrani i neovisni o uredu ili tijelu kojem je povjereno upravno izvršenje i nemaju nikakav bitan interes u odnosu na ishod pitanja.
2. Svaka stranka osigurava da stranke pred svim takvim sudovima ili u takvim postupcima imaju pravo na:
 - (a) razumnu mogućnost da potkrijepe ili brane svoja stajališta; i
 - (b) odluku utemeljenu na dokazima i podnesenim argumentima ili, ako je tako propisano njezinim domaćim pravom, na evidenciji upravnog tijela.
3. Svaka stranka osigurava, podložno žalbi ili dodatnom preispitivanju kako je predviđeno njezinim domaćim pravom, da nadležni ured ili tijelo provedu odluku iz stavka 2. točke (b) i da svoje djelovanje usklade s njom u pogledu predmetne upravne mjere.

ČLANAK 14.7.

Dobra regulatorna praksa i upravno postupanje

1. Stranke su suglasne surađivati u promicanju kvalitete i učinkovitosti regulatornog okvira, uključujući razmjenu informacija i najbolje prakse u vezi s postupcima reforme svojeg regulatornog okvira i procjenom njegova učinka.
2. Stranke podupiru načela dobrog upravnog postupanja i suglasne su surađivati u promicanju takvih načela, među ostalim i razmjenu informacija i najbolje prakse.

ČLANAK 14.8.

Posebna pravila

Ovo se poglavlje primjenjuje ne dovodeći u pitanje posebna pravila utvrđena u drugim poglavljima ovog Sporazuma.

POGLAVLJE 15.

RJEŠAVANJE SPOROVA

ODJELJAK A

CILJ I PODRUČJE PRIMJENE

ČLANAK 15.1.

Cilj

Cilj ovog poglavlja je utvrditi djelotvoran i učinkovit mehanizam za izbjegavanje i rješavanje svih sporova između stranaka o tumačenju i primjeni ovog Sporazuma radi postizanja uzajamno dogovorenog rješenja.

ČLANAK 15.2.

Područje primjene

Ovo se poglavlje primjenjuje na izbjegavanje i rješavanje sporova između stranaka o tumačenju ili primjeni odredaba ovog Sporazuma, osim ako je ovim Sporazumom predviđeno drukčije.

ODJELJAK B

SAVJETOVANJE I MEDIJACIJA

ČLANAK 15.3.

Savjetovanje

1. Stranke nastoje svaki spor iz članka 15.2. (Područje primjene) riješiti tako da započnu savjetovanje u dobroj vjeri radi postizanja uzajamno dogovorenog rješenja.
2. Stranka traži savjetovanje tako da drugoj stranci uputi pisani zahtjev, čiji se primjerak šalje Odboru za trgovinu osnovanom u skladu s člankom 17.1. (Odbor za trgovinu), u kojem navodi spornu mjeru i relevantne odredbe ovog Sporazuma.

3. Savjetovanje se održava u roku od 30 dana od datuma primitka zahtjeva iz stavka 2. i odvija se, osim ako se stranke dogovore drukčije, na državnom području stranke kojoj je zahtjev upućen. Savjetovanje se smatra okončanim u roku od 45 dana od datuma primitka zahtjeva, osim ako se stranke dogovore nastaviti savjetovanje. Savjetovanje je povjerljivo, posebno sve otkrivene informacije i stajališta stranaka, i njime se ne dovode u pitanje prava nijedne stranke u daljnjim postupcima.

4. Savjetovanje o hitnim pitanjima, uključujući ona pitanja koja se odnose na kvarljivu robu ili sezonsku robu ili sezonske usluge, održava se u roku od 15 dana od datuma primitka zahtjeva iz stavka 2. Savjetovanje se smatra okončanim u roku od 20 dana od datuma primitka zahtjeva iz stavka 2., osim ako se stranke dogovore nastaviti savjetovanje.

5. Stranka koja je zatražila savjetovanje može primijeniti članak 15.5. (Pokretanje arbitražnog postupka):

- (a) ako druga stranka ne odgovori na zahtjev za savjetovanje u roku od 15 dana od njegova primitka;
- (b) ako se savjetovanje ne održi u rokovima predviđenima u stavku 3. ili 4.;

(c) ako se stranke slože da neće održati savjetovanje; ili

(d) ako je savjetovanje okončano bez uzajamno dogovorenog rješenja.

6. Tijekom savjetovanja svaka stranka pruža dovoljno činjeničnih informacija za provjeru načina na koji bi sporna mjera mogla utjecati na funkcioniranje i primjenu ovog Sporazuma.

ČLANAK 15.4.

Mehanizam medijacije

Stranke se mogu u bilo kojem trenutku dogovoriti o pokretanju postupka medijacije u skladu s Prilogom 15.-C (Mehanizam medijacije) u pogledu bilo koje mjere koja negativno utječe na trgovinu ili liberalizaciju ulaganja između stranaka.

ODJELJAK C

POSTUPCI RJEŠAVANJA SPOROVA

PODODJELJAK 1.

ARBITRAŽNI POSTUPAK

ČLANAK 15.5.

Pokretanje arbitražnog postupka

1. Ako stranke ne uspiju riješiti spor savjetovanjem kako je predviđeno u članku 15.3. (Savjetovanje), stranka koja je zatražila savjetovanje može zatražiti osnivanje arbitražnog vijeća.
2. Zahtjev za osnivanje arbitražnog vijeća upućuje se drugoj stranci u pisanom obliku, a primjerak zahtjeva šalje se Odboru za trgovinu. Stranka koja je podnijela pritužbu u svojem zahtjevu navodi predmetnu mjeru te objašnjava na koji način ta mjera nije u skladu s odredbama ovog Sporazuma tako da jasno iznese pravnu osnovu pritužbe.

ČLANAK 15.6.

Opis poslova arbitražnog vijeća

Osim ako se stranke dogovore drukčije u roku od deset dana od datuma odabira arbitara, opis poslova arbitražnog vijeća je sljedeći:

„Preispitati, u kontekstu relevantnih odredaba ovog Sporazuma koje su navele stranke, pitanje iz zahtjeva za osnivanje arbitražnog vijeća u skladu s člankom 15.5. (Pokretanje arbitražnog postupka), presuditi o sukladnosti predmetne mjere s odredbama iz članka 15.2. (Područje primjene) i utvrditi u svojem izvješću činjenično stanje, primjenjivost relevantnih odredaba i obrazloženje nalaza i preporuka u skladu s člancima 15.10. (Privremeno izvješće) i 15.11. (Završno izvješće).”

ČLANAK 15.7.

Osnivanje arbitražnog vijeća

1. Arbitražno vijeće sastavljeno je od tri arbitra.
2. U roku od deset dana od dana kada stranka protiv koje je podnesena pritužba primi zahtjev za osnivanje arbitražnog vijeća stranke se savjetuju kako bi se dogovorile o sastavu arbitražnog vijeća.

3. Ako stranke ne postignu dogovor o sastavu arbitražnog vijeća u roku predviđenom u stavku 2., svaka stranka može imenovati arbitra s potpopisa te stranke utvrđenog u skladu s člankom 15.23. (Popis arbitara) u roku od deset dana od isteka roka predviđenog u stavku 2. Ako stranka ne imenuje arbitra sa svojeg potpopisa, arbitra na zahtjev druge stranke ždrijeбом odabire predsjednik Odbora za trgovinu ili njegov zamjenik s potpopisa te stranke utvrđenog u skladu s člankom 15.23. (Popis arbitara).
4. Ako stranke ne postignu dogovor o predsjedniku arbitražnog vijeća u roku predviđenom u stavku 2., predsjednik Odbora za trgovinu ili njegov zamjenik ždrijeбом na zahtjev stranke odabire predsjednika arbitražnog vijeća s potpopisa predsjednikâ utvrđenog u skladu s člankom 15.23. (Popis arbitara).
5. Predsjednik Odbora za trgovinu ili njegov zamjenik odabire arbitre u roku od pet dana od zahtjeva iz stavka 3. ili 4.
6. Datum osnivanja arbitražnog vijeća jest datum na koji su tri odabrana arbitra obavijestila stranke da prihvaćaju imenovanje u skladu s Prilogom 15.-A (Poslovnik).
7. Ako bilo koji od popisa iz članka 15.23. (Popis arbitara) nije utvrđen ili ne sadržava dovoljan broj imena u trenutku podnošenja zahtjeva u skladu sa stavkom 3. ili 4., arbitri se odabiru ždrijeбом među osobama koje su službeno predložile obje stranke ili jedna stranka ako je prijedlog dostavila samo jedna stranka.

ČLANAK 15.8.

Postupak rješavanja sporova pred arbitražnim vijećem

1. Postupak rješavanja sporova pred arbitražnim vijećem uređen je pravilima i postupcima iz ovog članka te prilogâ 15.-A (Poslovnik) i 15.-B (Kodeks ponašanja za arbitre i medijatore).
2. Osim ako se dogovore drukčije, stranke se sastaju s arbitražnim vijećem u roku od deset dana od njegova osnivanja kako bi se utvrdila sva pitanja koja stranke ili arbitražno vijeće smatraju prikladnima, uključujući vremenski raspored postupaka te naknadu i troškove arbitara u skladu s Prilogom 15.-A (Poslovnik). Arbitri i predstavnici stranaka mogu na tom sastanku sudjelovati telefonski ili putem videokonferencije.
3. Mjesto rasprave stranke utvrđuju uzajamnim dogovorom. Ako stranke ne postignu dogovor o mjestu rasprave, rasprava se održava u Bruxellesu ako je stranka koja je podnijela pritužbu Vijetnam i u Ha Noiju ako je stranka koja je podnijela pritužbu Unija.
4. Rasprave su otvorene za javnost, osim ako je Prilogom 15.-A (Poslovnik) predviđeno drukčije.

5. U skladu s Prilogom 15.-A (Poslovnik) strankama se omogućuje da budu nazočne na svim izlaganjima te pri podnošenju izjava, argumenata ili protuargumenata u okviru postupaka. Sve informacije ili pisani podnesci koje stranka dostavi arbitražnom vijeću, uključujući sve primjedbe na opisni dio privremenog izvješća, odgovore na pitanja arbitražnog vijeća i primjedbe stranke na te odgovore, stavljaju se na raspolaganje drugoj stranci.
6. Osim ako se stranke dogovore drukčije u roku od tri dana od osnivanja arbitražnog vijeća, arbitražno vijeće može u skladu s Prilogom 15.-A (Poslovnik) primiti dobrovoljne pisane podneske (podneske *amicus curiae*) fizičke ili pravne osobe s poslovnim nastanom na državnom području stranke.
7. Arbitražno vijeće svoja interna vijećanja održava na zatvorenoj sjednici u kojoj sudjeluju samo arbitri. Arbitražno vijeće može dopustiti da na vijećanjima budu prisutni i njegovi pomoćnici. Vijećanja arbitražnog vijeća i dokumenti koji su mu dostavljeni povjerljivi su.

ČLANAK 15.9.

Prethodna odluka o hitnosti

Arbitražno vijeće na zahtjev stranke u roku od deset dana od svojeg osnivanja donosi prethodnu odluku o tome smatra li slučaj hitnim.

ČLANAK 15.10.

Privremeno izvješće

1. Arbitražno vijeće najkasnije 90 dana od datuma svojeg osnivanja strankama izdaje privremeno izvješće u kojem utvrđuje činjenično stanje, primjenjivost relevantnih odredaba i obrazloženje nalaza i preporuka. Ako arbitražno vijeće smatra da taj rok nije moguće ispuniti, predsjednik arbitražnog vijeća o tome u pisanom obliku obavješćuje stranke i Odbor za trgovinu, navodeći razloge za odgodu i datum kad arbitražno vijeće namjerava izdati svoje privremeno izvješće. Arbitražno vijeće izdaje privremeno izvješće u svakom slučaju najkasnije 120 dana od datuma svojeg osnivanja.
2. Stranka može arbitražnom vijeću dostaviti pisani zahtjev, uključujući primjedbe, za preispitivanje određenih aspekata privremenog izvješća u roku od 14 dana od njegove dostave.
3. U hitnim slučajevima, uključujući one slučajeve koji se odnose na kvarljivu robu ili sezonsku robu ili usluge, arbitražno vijeće ulaže sve napore kako bi svoje privremeno izvješće izdalo u roku od 45 dana, a u svakom slučaju najkasnije 60 dana od datuma svojeg osnivanja. Stranka može arbitražnom vijeću dostaviti pisani zahtjev, uključujući primjedbe, za preispitivanje određenih aspekata privremenog izvješća u roku od sedam dana od njegove dostave.

4. Nakon razmatranja svih pisanih zahtjeva stranaka, uključujući primjedbe, u pogledu privremenog izvješća, arbitražno vijeće može izmijeniti svoje izvješće i provesti dodatne provjere koje smatra prikladnima.

ČLANAK 15.11.

Završno izvješće

1. Arbitražno vijeće u roku od 120 dana od datuma svojeg osnivanja strankama i Odboru za trgovinu izdaje svoje završno izvješće. Ako arbitražno vijeće smatra da taj rok nije moguće ispuniti, predsjednik arbitražnog vijeća o tome u pisanom obliku obavješćuje stranke i Odbor za trgovinu, navodeći razloge za odgodu i datum kad arbitražno vijeće namjerava izdati svoje završno izvješće. Arbitražno vijeće izdaje završno izvješće u svakom slučaju najkasnije 150 dana od datuma svojeg osnivanja.
2. U hitnim slučajevima, uključujući one slučajeve koji se odnose na kvarljivu robu ili sezonsku robu ili usluge, arbitražno vijeće ulaže sve napore kako bi svoje završno izvješće izdalo u roku od 60 dana od datuma svojeg osnivanja. Arbitražno vijeće izdaje završno izvješće u svakom slučaju najkasnije 75 dana od datuma svojeg osnivanja.
3. Završno izvješće uključuje dovoljno obrazloženje argumenata iznesenih tijekom preispitivanja privremenog izvješća te jasne odgovore na primjedbe stranaka.

PODODJELJAK 2.

POSTUPANJE U SKLADU SA ZAVRŠNIM IZVJEŠĆEM

ČLANAK 15.12.

Postupanje u skladu sa završnim izvješćem

Stranka protiv koje je podnesena pritužba poduzima sve potrebne mjere kako bi odmah i u dobroj vjeri postupila u skladu sa završnim izvješćem.

ČLANAK 15.13.

Razumni rok za postupanje u skladu sa završnim izvješćem

1. Ako nije moguće odmah postupiti u skladu sa završnim izvješćem, stranke nastoje postići uzajaman dogovor o roku za postupanje u skladu sa završnim izvješćem. U takvom slučaju stranka protiv koje je podnesena pritužba najkasnije 30 dana nakon primitka završnog izvješća stranci koja je podnijela pritužbu i Odboru za trgovinu dostavlja obavijest o vremenu koje će joj biti potrebno za postupanje u skladu sa završnim izvješćem (dalje u tekstu „razuman rok”).

2. U slučaju neslaganja stranaka o razumnom roku za postupanje u skladu sa završnim izvješćem stranka koja je podnijela pritužbu u roku od 20 dana od primitka obavijesti koju je stranka protiv koje je podnesena pritužba poslala u skladu sa stavkom 1. šalje pisani zahtjev arbitražnom vijeću osnovanom u skladu s člankom 15.7. (Osnivanje arbitražnog vijeća) (dalje u tekstu „izvorno arbitražno vijeće”) u kojem od njega traži da odredi duljinu razumnog roka. O takvom se zahtjevu obavješćuje stranka protiv koje je podnesena pritužba, a njegov se primjerak šalje Odboru za trgovinu.
3. Arbitražno vijeće u roku od 20 dana od datuma podnošenja zahtjeva iz stavka 2. obavješćuje stranke i Odbor za trgovinu o svojoj presudi o razumnom roku.
4. Stranka protiv koje je podnesena pritužba u pisanom obliku obavješćuje stranku koja je podnijela pritužbu o svojem napretku u postupanju u skladu sa završnim izvješćem najkasnije 30 dana prije isteka razumnog roka.
5. Stranke se mogu dogovoriti da produlje razuman rok.

ČLANAK 15.14.

Preispitivanje mjere poduzete radi postupanja u skladu sa završnim izvješćem

1. Stranka protiv koje je podnesena pritužba prije isteka razumnog roka obavješćuje stranku koja je podnijela pritužbu i Odbor za trgovinu o svakoj mjeri koju je poduzela radi postupanja u skladu sa završnim izvješćem.

2. U slučaju neslaganja stranaka o postojanju ili dosljednosti bilo koje mjere koja je poduzeta radi postupanja u skladu s odredbama iz članka 15.2. (Područje primjene) i o kojoj je poslana obavijest iz stavka 1. stranka koja je podnijela pritužbu može izvornom arbitražnom vijeću podnijeti pisani zahtjev za donošenje presude o tom pitanju. O zahtjevu se obavještuje stranka protiv koje je podnesena pritužba, a njegov se primjerak šalje Odboru za trgovinu. Stranka koja je podnijela pritužbu u svojem zahtjevu navodi spornu mjeru i obrazlaže kako ona nije u skladu s odredbama iz članka 15.2. (Područje primjene) na način koji je dovoljan da može jasno činiti pravnu osnovu pritužbe.

3. Arbitražno vijeće u roku od 45 dana od datuma podnošenja zahtjeva iz stavka 2. obavještuje stranke i Odbor za trgovinu o svojoj presudi.

ČLANAK 15.15.

Privremena pravna sredstva u slučaju nepostupanja u skladu sa završnim izvješćem

1. Ako stranka protiv koje je podnesena pritužba ne obavijesti prije isteka razumnog roka stranku koja je podnijela pritužbu i Odbor za trgovinu o svakoj mjeri poduzetoj radi postupanja u skladu sa završnim izvješćem ili ako arbitražno vijeće presudi da nije poduzeta nijedna mjera za postupanje u skladu sa završnim izvješćem ili da mjera o kojoj je u skladu s člankom 15.14. (Preispitivanje mjere poduzete radi postupanja u skladu sa završnim izvješćem) stavkom 1. dostavljena obavijest nije u skladu s obvezama te stranke na temelju odredbi iz članka 15.2. (Područje primjene), stranka protiv koje je podnesena pritužba, na zahtjev stranke koja je podnijela pritužbu i nakon savjetovanja s njome, dostavlja ponudu za nadoknadu.

2. Ako stranka koja je podnijela pritužbu odluči da neće podnijeti zahtjev za ponudu za nadoknadu ili, u slučaju da je takav zahtjev podnesen, ako se ne postigne dogovor o nadoknadi u roku od 30 dana od isteka razumnog roka ili izdavanja presude arbitražnog vijeća u skladu s člankom 15.14. (Preispitivanje mjere poduzete radi postupanja u skladu sa završnim izvješćem) da nije poduzeta nijedna mjera za postupanje u skladu sa završnim izvješćem ili da poduzeta mjera nije u skladu s odredbama iz članka 15.2. (Područje primjene), stranka koja je podnijela pritužbu ima pravo, pod uvjetom da o tome obavijesti drugu stranku i Odbor za trgovinu, suspendirati obveze koje proizlaze iz bilo koje odredbe iz članka 15.2. (Područje primjene) u opsegu koji odgovara poništenju ili ograničenju koje je rezultat povrede. U obavijesti se navodi opseg suspenzije obveza. Stranka koja je podnijela pritužbu može provesti suspenziju u bilo kojem trenutku nakon isteka deset dana od datuma kada je stranka protiv koje je podnesena pritužba primila obavijest, osim ako je stranka protiv koje je podnesena pritužba podnijela zahtjev za arbitražu u skladu sa stavkom 3. ovog članka.

3. Ako smatra da opseg suspenzije obveza ne odgovara poništenju ili ograničenju koje je rezultat povrede, stranka protiv koje je podnesena pritužba može izvornom arbitražnom vijeću podnijeti pisani zahtjev za donošenje presude o tom pitanju. Obavijest o takvom zahtjevu šalje se prije isteka roka od deset dana iz stavka 2. stranci koja je podnijela pritužbu, a primjerak se šalje Odboru za trgovinu. Izvorno arbitražno vijeće u roku od 30 dana od datuma podnošenja zahtjeva obavješćuje stranke i Odbor za trgovinu o svojoj presudi o opsegu suspenzije obveza. Obveze se ne suspendiraju dok izvorno arbitražno vijeće ne dostavi obavijest o svojoj presudi i svaka suspenzija mora biti u skladu s njome.

4. Suspenzija obveza i nadoknada privremene su i ne primjenjuju se:
- (a) nakon što stranke postignu uzajamno dogovoreno rješenje u skladu s člankom 15.19. (Uzajamno dogovoreno rješenje);
 - (b) nakon što stranke postignu dogovor o tome da se mjerom o kojoj je poslana obavijest u skladu s člankom 15.14. (Preispitivanje mjere poduzete radi postupanja u skladu sa završnim izvješćem) stavkom 1. postiže usklađenost stranke protiv koje je podnesena pritužba s odredbama iz članka 15.2. (Područje primjene); ili
 - (c) nakon što je mjera za koju je utvrđeno da nije u skladu s odredbama iz članka 15.2. (Područje primjene) povučena ili izmijenjena kako bi se uskladila s tim odredbama u skladu s presudom iz članka 15.14. (Preispitivanje mjere poduzete radi postupanja u skladu sa završnim izvješćem) stavka 3.

ČLANAK 15.16.

Preispitivanje mjere poduzete radi postupanja u skladu sa završnim izvješćem
nakon donošenja privremenih pravnih sredstava u slučaju nepostupanja u skladu sa završnim
izvješćem

1. Stranka protiv koje je podnesena pritužba obavješćuje stranku koja je podnijela pritužbu i Odbor za trgovinu o svakoj mjeri koju je poduzela radi postupanja u skladu sa završnim izvješćem arbitražnog vijeća nakon suspenzije obveza ili nakon primjene nadoknade. Uz iznimku slučajeva iz stavka 2., stranka koja je podnijela pritužbu završava suspenziju obveza u roku od 30 dana od datuma primitka obavijesti. Ako je primijenjena nadoknada i uz iznimku slučajeva iz stavka 2., stranka protiv koje je podnesena pritužba može prestati primjenjivati takvu nadoknadu u roku od 30 dana od svoje obavijesti da je postupila u skladu sa završnim izvješćem arbitražnog vijeća.
2. Ako stranke u roku od 30 dana od datuma primitka obavijesti ne postignu dogovor o tome postiže li se mjerom o kojoj je poslana obavijest usklađenost stranke protiv koje je podnesena pritužba s odredbama iz članka 15.2. (Područje primjene), stranka koja je podnijela pritužbu podnosi izvornom arbitražnom vijeću pisani zahtjev za donošenje presude o tom pitanju. O tom se zahtjevu obavješćuje stranka protiv koje je podnesena pritužba, a njegov se primjerak šalje Odboru za trgovinu.

3. O presudi arbitražnog vijeća obavješćuju se stranke i Odbor za trgovinu u roku od 45 dana od datuma podnošenja zahtjeva. Ako arbitražno vijeće presudi da je mjera o kojoj je poslana obavijest usklađena s odredbama iz članka 15.2. (Područje primjene), suspenzija obveza ili primjena nadoknade završava. Ako je primjenjivo, opseg suspenzije obveza ili nadoknade prilagođava se uzimajući u obzir odluku arbitražnog vijeća.

PODODJELJAK 3.

ZAJEDNIČKE ODREDBE

ČLANAK 15.17.

Zamjena arbitara

Ako tijekom arbitražnog postupka izvorno arbitražno vijeće ili bilo koji od njegovih članova nije u mogućnosti sudjelovati, ako odstupi ili ga je potrebno zamijeniti jer ne ispunjava zahtjeve iz Kodeksa ponašanja iz Priloga 15.-B (Kodeks ponašanja za arbitre i medijatore), primjenjuje se postupak utvrđen u članku 15.7. (Osnivanje arbitražnog vijeća). Rok za slanje obavijesti o izvješćima i presudama produljuje se za 20 dana.

ČLANAK 15.18.

Suspenzija i završetak arbitražnih postupaka

1. Na zahtjev obiju stranaka arbitražno vijeće suspendira svoj rad u bilo kojem trenutku na razdoblje o kojem se stranke dogovore, ali koje ne prelazi 12 uzastopnih mjeseci. S radom ponovno započinje prije isteka razdoblja suspenzije na pisani zahtjev obiju stranaka. Stranke o tome obavješćuju Odbor za trgovinu. Arbitražno vijeće može ponovno započeti s radom i po isteku razdoblja suspenzije na pisani zahtjev bilo koje stranke. Stranka koja je uputila zahtjev o tome obavješćuje Odbor za trgovinu i drugu stranku. Ako stranka ne zatraži nastavak rada arbitražnog vijeća nakon isteka razdoblja suspenzije, ovlast arbitražnog vijeća prestaje i postupak završava. U slučaju suspenzije rada arbitražnog vijeća rokovi utvrđeni u relevantnim odredbama ovog poglavlja produljuju se za razdoblje istovjetno trajanju suspenzije njegova rada. Suspenzijom i završetkom rada arbitražnog vijeća ne dovode se u pitanje prava bilo koje stranke u drugim postupcima podložno članku 15.24. (Odabir suda).

2. Stranke se mogu dogovoriti o završetku postupaka arbitražnog vijeća dostavljanjem zajedničke obavijesti o takvom dogovoru predsjedniku arbitražnog vijeća i Odboru za trgovinu u bilo kojem trenutku prije izdavanja završnog izvješća arbitražnog vijeća.

ČLANAK 15.19.

Uzajamno dogovoreno rješenje

Stranke mogu u bilo kojem trenutku postići uzajamno dogovoreno rješenje spora iz ovog poglavlja. O svakom takvom rješenju dostavljaju zajedničku obavijest Odboru za trgovinu i, ako je primjenjivo, predsjedniku arbitražnog vijeća. Ako rješenje zahtijeva odobrenje u skladu s relevantnim domaćim postupcima bilo koje stranke, u obavijesti se upućuje na taj zahtjev i suspendira se postupak rješavanja sporova. Ako se takvo odobrenje ne zahtijeva ili ako se dostavi obavijest o završetku bilo kojih takvih domaćih postupaka, postupak rješavanja sporova završava.

ČLANAK 15.20.

Informacije i tehnički savjeti

Arbitražno vijeće na zahtjev stranke ili na vlastitu inicijativu može zatražiti informacije iz bilo kojeg izvora, uključujući od stranaka uključenih u spor, koje smatra prikladnima za postupak arbitražnog vijeća. Arbitražno vijeće ima i pravo zatražiti mišljenje stručnjaka kad to smatra prikladnim. Prije odabira takvih stručnjaka arbitražno vijeće savjetuje se sa strankama. Sve informacije pribavljene u skladu s ovim člankom moraju se otkriti i dostaviti strankama radi davanja primjedbi u roku koji utvrdi arbitražno vijeće.

ČLANAK 15.21.

Pravila tumačenja

Arbitražno vijeće tumači odredbe iz članka 15.2. (Područje primjene) u skladu s uobičajenim pravilima tumačenja međunarodnog javnog prava, uključujući pravila utvrđena u *Bečkoj konvenciji o pravu međunarodnih ugovora*, sastavljenoj 23. svibnja 1969. u Beču. Arbitražno vijeće uzima u obzir i relevantna tumačenja iz izvješća panelâ i žalbenog tijela koje je donijelo tijelo za rješavanje sporova WTO-a na temelju Priloga 2. Sporazumu o WTO-u. Izvješćima i presudama arbitražnog vijeća ne povećavaju se niti smanjuju prava i obveze stranaka predviđeni ovim Sporazumom.

ČLANAK 15.22.

Odluke i presude arbitražnog vijeća

1. Arbitražno vijeće nastoji sve odluke donijeti konsenzusom. Ako se odluka ne može postići konsenzusom, o predmetnom pitanju odlučuje se većinom glasova. Oprečna mišljenja arbitara ni u kojem se slučaju ne objavljuju.

2. Stranke bezuvjetno prihvaćaju izvješća i presude arbitražnog vijeća. Njima se ne stvaraju prava ili obveze za fizičke ili pravne osobe. U izvješćima i presudama utvrđuju se činjenično stanje, primjenjivost relevantnih odredaba iz članka 15.2. (Područje primjene) i obrazloženje nalaza i zaključaka. Odbor za trgovinu objavljuje izvješća i presude arbitražnog vijeća u cijelosti u roku od deset dana od njihova izdavanja, osim ako odluči da zbog zaštite povjerljivosti informacija to neće učiniti.

ODJELJAK D

OPĆE ODREDBE

ČLANAK 15.23.

Popis arbitara

1. Najkasnije šest mjeseci nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma Odbor za trgovinu utvrđuje popis od najmanje 15 osoba koje su voljne i mogu obavljati funkciju arbitra. Popis se sastoji od tri potpopisa:

(a) jednog potpopisa za Uniju;

- (b) jednog potpopisa za Vijetnam; i
- (c) jednog potpopisa osoba koje nisu državljani nijedne stranke i nemaju trajno boravište ni u jednoj stranci, a koje će obavljati dužnost predsjednika arbitražnog vijeća.

2 Na svakom potpopisu nalazi se najmanje pet osoba. Odbor za trgovinu osigurava da popis uvijek sadržava najmanje toliko osoba.

3 Arbitri moraju imati dokazano stručno znanje i iskustvo u području prava i međunarodne trgovine. Neovisni su, nastupaju u vlastito ime i ne primaju naputke ni od jedne organizacije ili vlade niti su povezani s vladom bilo koje stranke te postupaju u skladu s Kodeksom ponašanja iz Priloga 15.-B (Kodeks ponašanja za arbitre i medijatore).

4 Odbor za trgovinu može utvrditi dodatni popis od deset osoba s dokazanim stručnim znanjem i iskustvom u posebnim sektorima obuhvaćenima ovim Sporazumom. Ako se stranke tako dogovore, takav dodatni popis upotrebljava se za sastavljanje arbitražnog vijeća u skladu s postupkom utvrđenim u članku 15.7. (Osnivanje arbitražnog vijeća).

ČLANAK 15.24.

Odabir suda

1. Primjenom postupka rješavanja sporova iz ovog poglavlja ne dovodi se u pitanje nijedan postupak u okviru WTO-a, uključujući postupak za rješavanja sporova, ili u skladu s bilo kojim drugim međunarodnim sporazumom čije su stranke obje stranke ovog Sporazuma.
2. Odstupajući o stavka 1., stranka u pogledu određene mjere ne traži pravnu zaštitu na relevantnim sudovima zbog povrede u osnovi istovjetne obveze na temelju ovog Sporazuma i na temelju Sporazuma o WTO-u ili bilo kojeg drugog međunarodnog sporazuma čije su stranke obje stranke ovog Sporazuma. Nakon pokretanja postupka rješavanja spora stranka drugom sudu ne podnosi zahtjev za pravnu zaštitu zbog povrede u osnovi istovjetne obveze na temelju drugog sporazuma, osim ako sud kojem se najprije obratila zbog postupovnih razloga ili razloga nadležnosti ne donese odluku o zahtjevu za pravnu zaštitu zbog povrede te obveze.
3. Za potrebe ovog članka:
 - (a) smatra se da je postupak rješavanja sporova na temelju Sporazuma o WTO-u pokrenut zahtjevom stranke za osnivanje panela u skladu s člankom 6. *Dogovora WTO-a o pravilima i postupcima za rješavanje sporova*;

- (b) smatra se da je postupak rješavanja sporova na temelju ovog poglavlja pokrenut zahtjevom stranke za osnivanje arbitražnog vijeća u skladu s člankom 15.5. (Pokretanje arbitražnog postupka) stavkom 1.;
- (c) smatra se da je postupak rješavanja sporova na temelju bilo kojeg drugog međunarodnog sporazuma pokrenut u skladu s tim sporazumom.

4. Ništa u ovom Sporazumu ne sprječava stranku da primijeni suspenziju obveza koju je odobrilo tijelo za rješavanje sporova WTO-a. Nije moguće pozvati se na Sporazum o WTO-u kako bi se stranku spriječilo da suspendira obveze u skladu s ovim poglavljem.

ČLANAK 15.25.

Rokovi

1. Svi rokovi utvrđeni u ovom poglavlju, uključujući rokove u kojima arbitražna vijeća dostavljaju svoja izvješća i presude, računaju se u kalendarskim danima od datuma nakon radnje ili činjenice na koju se odnose, osim ako je navedeno drukčije.
2. Stranke u sporu mogu uzajamnim dogovorom izmijeniti bilo koji rok iz ovog poglavlja. Arbitražno vijeće može u bilo kojem trenutku predložiti strankama da izmijene bilo koji rok iz ovog poglavlja, navodeći razloge za prijedlog.

ČLANAK 15.26.

Preispitivanje i izmjena

Odbor za trgovinu može odlučiti preispitati i izmijeniti priloge 15.-A (Poslovnik), 15.-B (Kodeks ponašanja za arbitre i medijatore) i 15.-C (Mehanizam medijacije).

POGLAVLJE 16.

SURADNJA I IZGRADNJA KAPACITETA

ČLANAK 16.1.

Ciljevi i područje primjene

1. Stranke potvrđuju važnost suradnje i izgradnje kapaciteta za učinkovitu provedbu ovog Sporazuma, kojim se podupire daljnje širenje trgovine i ulaganja između stranka te stvaraju nove prilike za trgovinu i ulaganja.

2. Stranke se obvezuju produbiti suradnju u područjima od uzajamnog interesa, uzimajući u obzir različite stupnjeve razvoja Unije i Vijetnama. Tom se suradnjom potiču sve dimenzije održivog razvoja, uključujući održivi rast i smanjenje siromaštva.

3. Ovo se poglavlje primjenjuje na sve odredbe ovog Sporazuma koje se odnose na suradnju.

ČLANAK 16.2.

Područja i načini suradnje

1. Stranke potvrđuju da se suradnja provodi unutar postojećeg pravnog i institucionalnog okvira te u skladu s pravilima i postupcima kojima se uređuju odnosi između stranaka.

2. Kako bi se ostvarili ciljevi iz članka 16.1. (Ciljevi i područje primjene), stranke posebnu važnost pridaju suradnji u sljedećim područjima:

- (a) regionalna suradnja i integracija;
- (b) olakšavanje trgovine;
- (c) trgovinska politika i propisi;

- (d) trgovinski aspekti poljoprivrede, ribarstva i šumarstva;
- (e) održivi razvoj, posebno njegove dimenzije okoliša i rada;
- (f) mala i srednja poduzeća;
- (g) ostala područja utvrđena u određenim poglavljima ovog Sporazuma; i
- (h) ostala područja od uzajamnog interesa povezana s ovim Sporazumom.

3. Suradnja između stranaka provodi se ponajprije razmjenom informacija, iskustava i najbolje prakse te suradnjom u području politike. Prema potrebi se mogu predvidjeti seminari, radionice, osposobljavanje, studije, tehnička pomoć i izgradnja kapaciteta.

4. Stranke potvrđuju potencijalno važnu ulogu privatnog sektora za suradnju i podupiru njegovo sudjelovanje kako bi se doprinijelo povećanju koristi ovog Sporazuma za gospodarski rast i razvoj.

ČLANAK 16.3.

Dobrobit životinja

Stranke su suglasne prema potrebi surađivati u području dobrobiti životinja, uključujući tehničku pomoć i izgradnju kapaciteta za razvoj normi za dobrobit životinja. Za potrebe ovog članka savjetuju se s Odborom za sanitarne i fitosanitarne mjere osnovanim u skladu s člankom 17.2. (Specijalizirani odbori).

ČLANAK 16.4.

Institucionalni mehanizam

1. O pitanjima suradnje raspravlja se u okviru relevantnih specijaliziranih odbora osnovanih u skladu s člankom 17.2. (Specijalizirani odbori). U područjima suradnje koja su izvan područja nadležnosti specijaliziranih odbora o tim se pitanjima raspravlja u okviru Odbora za trgovinu.
2. Svaka stranka u svojoj upravi određuje kontaktnu točku za povezivanje s drugom strankom u pogledu pitanja provedbe ovog poglavlja.

POGLAVLJE 17.

INSTITUCIONALNE, OPĆE I ZAVRŠNE ODREDBE

ČLANAK 17.1.

Odbor za trgovinu

1. Stranke osnivaju Odbor za trgovinu koji čine predstavnici stranaka.
2. Osim ako odluči drukčije, Odbor za trgovinu sastaje se jednom godišnje ili u hitnim slučajevima na zahtjev stranke. Sastanci Odbora za trgovinu održavaju se naizmjenice u Uniji i Vijetnamu, osim ako se stranke dogovore drukčije. Odborom za trgovinu supredsjedaju ministar industrije i trgovine Vijetnama i član Europske komisije nadležan za trgovinu ili njihovi zamjenici. Odbor za trgovinu dogovara se o rasporedu sastanaka i utvrđuje dnevni red.
3. Odbor za trgovinu:
 - (a) osigurava pravilno funkcioniranje ovog Sporazuma;
 - (b) nadzire i olakšava provedbu i primjenu ovog Sporazuma te promiče njegove opće ciljeve;

- (c) nadzire i koordinira rad svih specijaliziranih odbora, radnih skupina i drugih tijela osnovanih u skladu s ovim Sporazumom, preporučuje tim tijelima sve potrebne mjere te, ako je to predviđeno ovim Sporazumom, ocjenjuje sva pitanja koja mu upute ta tijela i donosi odluke o njima;
- (d) razmatra načine daljnjeg jačanja trgovinskih i ulagačkih odnosa između stranaka;
- (e) ne dovodeći u pitanje poglavlje 15. (Rješavanje sporova), nastoji riješiti probleme koji bi mogli nastati u područjima obuhvaćenima ovim Sporazumom ili riješiti sporove koji mogu nastati u pogledu tumačenja ili primjene ovog Sporazuma; i
- (f) razmatra sva druga važna pitanja koja se odnose na područja obuhvaćena ovim Sporazumom.

4. Odbor za trgovinu može u skladu s relevantnim odredbama ovog Sporazuma:

- (a) odlučiti osnovati specijalizirane odbore, radne skupine ili druga tijela, dodijeliti im odgovornosti kako bi mu pomogla u obavljanju njegovih zadaća i raspustiti ih; Odbor za trgovinu određuje sastav, područje nadležnosti i zadaće specijaliziranih odbora, radnih skupina ili drugih tijela koja osnuje;
- (b) komunicirati sa svim zainteresiranim stranama, uključujući privatni sektor, socijalne partnere i organizacije civilnog društva o pitanjima obuhvaćenima područjem primjene ovog Sporazuma;

- (c) razmatrati i strankama preporučiti izmjene ovog Sporazuma ili, u slučajevima koji su posebno predviđeni ovim Sporazumom, odlukom izmijeniti njegove odredbe;
- (d) donositi tumačenja odredaba ovog Sporazuma koja su obvezujuća za stranke i sva tijela osnovana u skladu s ovim Sporazumom, uključujući arbitražna vijeća iz poglavlja 15. (Rješavanje sporova);
- (e) donositi odluke ili davati preporuke kako je predviđeno ovim Sporazumom;
- (f) donijeti svoj poslovnik; i
- (g) poduzeti sve druge mjere u izvršavanju svojih funkcija u skladu s ovim Sporazumom.

5. Odbor za trgovinu obavješćuje Zajednički odbor osnovan u skladu sa Sporazumom o partnerstvu i suradnji kao dio zajedničkog institucionalnog okvira o svojim aktivnostima i aktivnostima specijaliziranih odbora, prema potrebi, na redovnim sastancima Zajedničkog odbora.

ČLANAK 17.2.

Specijalizirani odbori

1. Pod okriljem Odbora za trgovinu osnivaju se sljedeći specijalizirani odbori:
 - (a) Odbor za trgovinu robom;
 - (b) Odbor za carine;
 - (c) Odbor za sanitarne i fitosanitarne mjere;
 - (d) Odbor za ulaganja, trgovinu uslugama, elektroničku trgovinu i javnu nabavu; i
 - (e) Odbor za trgovinu i održivi razvoj.
2. Sastav, područje nadležnosti i zadaće specijaliziranih odbora iz stavka 1. utvrđeni su u relevantnim poglavljima i protokolima ovog Sporazuma i prema potrebi se mogu izmijeniti odlukom Odbora za trgovinu.

3. Ako ovim Sporazumom nije predviđeno drukčije ili ako se stranke ne dogovore drukčije, specijalizirani odbori sastaju se jednom godišnje. Sastaju se i na zahtjev bilo koje stranke ili Odbora za trgovinu. Specijaliziranim odborima na odgovarajućoj razini supredsjedaju predstavnici Unije i Vijetnama. Sastanci se održavaju naizmjenice u Uniji i Vijetnamu ili drugim odgovarajućim sredstvima komunikacije koje stranke dogovore. Specijalizirani odbori dogovaraju se o rasporedu sastanaka i utvrđuju dnevni red uzajamnim dogovorom. Svaki specijalizirani odbor može odlučiti o svojem poslovniku, a u nedostatku takvog poslovnika primjenjuje se *mutatis mutandis* poslovnik Odbora za trgovinu.

4. Specijalizirani odbori mogu podnositi prijedloge odluka koje donosi Odbor za trgovinu ili donositi odluke ako je to predviđeno ovim Sporazumom.

5. Na zahtjev stranke ili na prijedlog relevantnog specijaliziranog odbora ili pri pripremi rasprave u Odboru za trgovinu Odbor za trgovinu robom može razmatrati pitanja u područjima carina te sanitarnih i fitosanitarnih mjera ako bi se time moglo olakšati rješavanje pitanja koje relevantni specijaliziran odbor inače ne bi mogao riješiti.

6. Specijalizirani odbori obavješćuju Odbor za trgovinu o svojem rasporedu i dnevnom redu dovoljno prije sastanaka te izvješćuju Odbor za trgovinu o rezultatima i zaključcima sastanaka. Postojanje specijaliziranog odbora ne sprječava stranku da pitanja uputi izravno Odboru za trgovinu.

ČLANAK 17.3.

Radne skupine

1. Pod okriljem Odbora za trgovinu robom osnivaju se sljedeće radne skupine:
 - (a) Radna skupina za prava intelektualnog vlasništva, uključujući oznake zemljopisnog podrijetla; i
 - (b) Radna skupina za motorna vozila i njihove dijelove.
2. Odbor za trgovinu može odlučiti osnovati druge radne skupine za posebne zadaće ili područja.
3. Odbor za trgovinu određuje sastav, područje nadležnosti i zadaće radnih skupina.
4. Osim ako se stranke dogovore drukčije, radne skupine sastaju se jednom godišnje. Sastaju se i na zahtjev bilo koje stranke ili Odbora za trgovinu. Radnim skupinama na odgovarajućoj razini supredsjedaju predstavnici Unije i Vijetnama. Sastanci se održavaju naizmjenice u Uniji i Vijetnamu ili drugim odgovarajućim sredstvima komunikacije koje stranke dogovore. Radne skupne dogovaraju se o rasporedu sastanaka i utvrđuju dnevni red uzajamnim dogovorom. Mogu se dogovoriti o svojem poslovniku, a u nedostatku takvog poslovnika primjenjuje se *mutatis mutandis* poslovnik Odbora za trgovinu.

5. Radne skupine obavješćuju relevantne specijalizirane odbore o svojem rasporedu i dnevnom redu dovoljno prije sastanaka. O svojim aktivnostima izvješćuju na svakom redovnom sastanku relevantnog specijaliziranog odbora. Postojanje radne skupine ne sprječava stranku da pitanja uputi izravno Odboru za trgovinu ili relevantnim specijaliziranim odborima.

ČLANAK 17.4.

Donošenje odluka Odbora za trgovinu

1. Kako bi se ostvarili ciljevi ovog Sporazuma, Odbor za trgovinu ima ovlast donositi odluke ako je to predviđeno ovim Sporazumom. Donesene odluke obvezujuće su za stranke, koje poduzimaju potrebne mjere za provedbu tih odluka.
2. Odbor za trgovinu može dati odgovarajuće preporuke strankama.
3. Odbor za trgovinu sve odluke i preporuke donosi na temelju uzajamne suglasnosti.

ČLANAK 17.5.

Izmjene

1. Stranke mogu izmijeniti ovaj Sporazum. Izmjena stupa na snagu nakon što stranke razmijene pisane obavijesti kojima se potvrđuje da su završile svoje primjenjive pravne postupke kaok je predviđeno u članku 17.16. (Stupanje na snagu).
2. Neovisno o stavku 1., Odbor za trgovinu može izmijeniti ovaj Sporazum kako je predviđeno u ovom Sporazumu. Stranke donose odluku u okviru Odbora za trgovinu u skladu sa svojim primjenjivim pravnim postupcima.
3. Neovisno o stavku 1., popis subjekata iz odjeljaka od A (Tijela središnje državne uprave) do C (Ostali obuhvaćeni subjekti) prilogâ 9.-A (Područje primjene javne nabave za Uniju) i 9.-B (Područje primjene javne nabave za Vijetnam) može se izmijeniti u skladu s člancima 9.20. (Izmjena i ispravak područja primjene) i 9.23. (Odbor za ulaganja, trgovinu uslugama, elektroničku trgovinu i javnu nabavu).

ČLANAK 17.6.

Razvoj prava WTO-a

U slučaju izmjene bilo koje odredbe Sporazuma o WTO-u koju su stranke ugradile u ovaj Sporazum stranke se međusobno savjetuju kako bi prema potrebi pronašle uzajamno zadovoljavajuće rješenje. Odbor za trgovinu može na temelju tog preispitivanja donijeti odluku o odgovarajućoj izmjeni ovog Sporazuma.

ČLANAK 17.7.

Oporezivanje

1. Ništa u ovom Sporazumu ne utječe na prava i obveze Unije ili jedne od njezinih država članica ili Vijetnama u skladu s bilo kojim poreznim sporazumom između bilo koje države članice Unije i Vijetnama. U slučaju nedosljednosti između ovog Sporazuma i bilo kojeg poreznog sporazuma, prednost ima porezni sporazum u mjeri u kojoj postoji takva nedosljednost.
2. Ništa se u ovom Sporazumu ne tumači kao da stranke sprječava da u primjeni relevantnih odredaba svojeg fiskalnog zakonodavstva razlikuju porezne obveznike koji nisu u istom položaju, posebno s obzirom na njihovo boravište ili mjesto na kojem je uložen njihov kapital.

3. Ništa se u ovom Sporazumu ne tumači kao da sprječava donošenje ili izvršavanje bilo koje mjere za sprječavanje izbjegavanja ili utaje poreza u skladu s poreznim odredbama sporazumâ o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja ili drugim poreznim aranžmanima ili domaćim fiskalnim zakonodavstvom.

ČLANAK 17.8.

Tekući račun

Stranke odobravaju, u slobodnoj konvertibilnoj valuti i u skladu s odredbama *Statuta Međunarodnog monetarnog fonda*, ako je primjenjivo, sva plaćanja i prijenose u pogledu transakcija na tekućem računu bilance plaćanja između stranaka obuhvaćenih područjem primjene ovog Sporazuma, posebno u vezi s njihovim posebnim obvezama iz poglavlja 8. (Liberalizacija ulaganja, trgovina uslugama i elektronička trgovina) odjeljka E (Regulatorni okvir) pododjeljka 6. (Financijske usluge).

ČLANAK 17.9.

Kretanje kapitala

1. U pogledu transakcija na kapitalnom računu i financijskom računu bilance plaćanja, stranke ne uvode nikakva ograničenja slobodnog kretanja kapitala u pogledu ulaganja koja su liberalizirana u skladu poglavljem 8. (Liberalizacija ulaganja, trgovina uslugama i elektronička trgovina) odjeljkom B (Liberalizacija ulaganja).
2. Stranke se uzajamno savjetuju radi olakšavanja kretanja kapitala između stranaka kako bi promicale trgovinu i ulaganja.

ČLANAK 17.10.

Primjena zakona i drugih propisa povezanih s kretanjem kapitala, plaćanjima ili prijenosima

Članci 17.8. (Tekući račun) i 17.9. (Kretanje kapitala) ne tumače se kao da stranku sprječavaju da primjenjuje, na način koji je pravedan i nediskriminirajući te koji nije prikriveno ograničavanje trgovine i ulaganja, svoje zakone i druge propise koji se odnose na:

- (a) stečaj, nesolventnost, oporavak i sanaciju banaka, zaštitu pravâ vjerovnika ili bonitetni nadzor financijskih institucija;

- (b) izdavanje financijskih instrumenata te trgovanje njima;
- (c) financijsko izvještavanje ili vođenje evidencije o prijenosima ako je potrebna pomoć tijelima za izvršavanje zakonodavstva ili financijskim regulatornim tijelima;
- (d) kaznena ili kažnjiva djela, prijevarnu ili zavaravajuću praksu;
- (e) osiguravanje izvršenja presuda u sudskim postupcima; ili
- (f) socijalnu sigurnost, državne mirovinske programe ili obvezne programe štednje.

ČLANAK 17.11.

Privremene zaštitne mjere u pogledu kretanja kapitala, plaćanja ili prijenosa

U iznimnim okolnostima ozbiljnih poteškoća u funkcioniranju ekonomske i monetarne unije Unije ili, u slučaju Vijetnama, u funkcioniranju monetarne i devizne politike ili prijetnje takvih poteškoća predmetna stranka može donijeti zaštitne mjere koje su nužno potrebne u pogledu kretanja kapitala, plaćanja ili prijenosa u trajanju od najdulje godine dana.

ČLANAK 17.12.

Ograničenja u slučaju poteškoća s bilancom plaćanja ili vanjskim financijama

1. Ako ima ozbiljnih poteškoća s bilancom plaćanja ili vanjskim financijama ili postoji prijetnja takvih poteškoća, stranka može donijeti ili provoditi zaštitne mjere u pogledu kretanja kapitala, plaćanja ili prijenosa:

- (a) koje su nediskriminirajuće u usporedbi s trećim zemljama u sličnim situacijama;
- (b) koje ne prelaze ono što je nužno za uklanjanje poteškoća s bilancom plaćanja ili vanjskim financijama;
- (c) koje su u skladu sa *Statutom Međunarodnog monetarnog fonda*, ako je primjenjivo;
- (d) kojima se izbjegava nanošenje nepotrebne štete komercijalnim, gospodarskim i financijskim interesima druge stranke; i
- (e) koje su privremene i postupno se ukidaju s poboljšanjem situacije.

2. U slučaju trgovine robom svaka stranka može donijeti ograničavajuće mjere radi zaštite svojeg vanjskog financijskog položaja ili svoje bilance plaćanja. Te ograničavajuće mjere moraju biti u skladu s GATT-om iz 1994. i *Dogovorom o odredbama o bilanci plaćanja Općeg sporazuma o carinama i trgovini iz 1994.*
3. U slučaju trgovine uslugama ili liberalizacije ulaganja svaka stranka može donijeti ograničavajuće mjere radi zaštite svojeg vanjskog financijskog položaja ili svoje bilance plaćanja. Te ograničavajuće mjere moraju ispunjavati uvjete navedene u članku XII. GATS-a.
4. Stranka koja provodi ili je donijela mjere iz stavaka od 1. do 3. odmah o njima obavještuje drugu stranku i što prije joj dostavlja vremenski raspored njihova ukidanja.
5. Ako su u skladu s ovim člankom donesena ili se provode ograničenja, odmah se održava savjetovanje u okviru Odbora za ulaganja, trgovinu uslugama, elektroničku trgovinu i javnu nabavu, osim ako se savjetovanje održava u okviru drugih foruma. Na savjetovanju se ocjenjuju poteškoće u pogledu bilance plaćanja ili vanjskih financija koje su dovele do predmetnih mjera, uzimajući u obzir, među ostalim, sljedeće čimbenike:
- (a) vrstu i opseg poteškoća;
 - (b) vanjsko gospodarsko i trgovinsko okruženje; ili

- (c) alternativne korektivne mjere koje su eventualno dostupne.

Na savjetovanju se ocjenjuje usklađenost ograničavajućih mjera sa stavcima od 1. do 3. Prihvaćaju se svi relevantni nalazi statističke ili činjenične prirode koje je predstavio MMF, a u zaključcima se u obzir uzima ocjena MMF-a o bilanci plaćanja i vanjskoj financijskoj situaciji predmetne stranke.

ČLANAK 17.13.

Iznimke u vezi sa sigurnošću

Ništa se u ovom Sporazumu ne tumači:

- (a) kao da od bilo koje stranke zahtijeva dostavu informacija čije otkrivanje ona smatra protivnim svojim bitnim sigurnosnim interesima;
- (b) kao da stranku sprječava da poduzme mjere koje smatra potrebnima za zaštitu svojih bitnih sigurnosnih interesa:
 - i. u vezi s proizvodnjom oružja, streljiva i vojne opreme ili trgovinom njima te u vezi s trgovinom drugom robom i materijalima i gospodarskim djelatnostima koje se izravno ili neizravno obavljaju u svrhu opskrbe vojnih objekata;

- ii. u vezi s pružanjem usluga koje se izravno ili neizravno pružaju u svrhu opskrbe vojnih objekata;
- iii. u vezi s fizijskim i fuzijskim materijalima ili materijalima iz kojih se takvi materijali dobivaju; ili
- iv. koje se poduzimaju u vrijeme rata ili drugog izvanrednog stanja u međunarodnim odnosima;

ili

- (c) kao da stranku sprječava da poduzme bilo koje mjere za ispunjenje svojih obveza iz *Povelje Ujedinjenih naroda* u svrhu očuvanja međunarodnog mira i sigurnosti.

ČLANAK 17.14.

Korištenje povlastica

Godinu dana nakon datuma stupanja na snagu ovog Sporazuma stranke do 1. srpnja svake godine razmjenjuju godišnje uvozne statistike za prethodnu godinu, uključujući brojke na razini tarifne stavke, o povlaštenoj i nepovlaštenoj uzajamnoj trgovini robom.

ČLANAK 17.15.

Otkrivanje informacija

1. Ništa se u ovom Sporazumu ne tumači kao da od stranke zahtijeva da na raspolaganje stavi povjerljive informacija čijim bi se otkrivanjem onemogućilo izvršavanje zakonodavstva ili koje bi na neki drugi način bilo protivno javnom interesu ili bi dovelo u pitanje legitimne poslovne interese određenih javnih ili privatnih poduzeća, osim ako panel zahtijeva povjerljive informacije u postupku rješavanja sporova iz poglavlja 15. (Rješavanje sporova). U takvim slučajevima panel osigurava potpunu zaštitu povjerljivosti.
2. Kad stranka Odboru za trgovinu ili specijaliziranim odborima dostavlja informacije koje se smatraju povjerljivima u skladu s njezinim zakonima i drugim propisima, druga stranka čuva povjerljivost tih informacija, osim ako stranka koja je dostavila informacije pristane na drukčije postupanje.

ČLANAK 17.16.

Stupanje na snagu

1. Ovaj Sporazum stranke odobravaju ili ratificiraju u skladu sa svojim primjenjivim pravnim postupcima.

2. Ovaj Sporazum stupa na snagu prvog dana drugog mjeseca koji slijedi nakon mjeseca tijekom kojeg stranke jedna drugu obavijeste o završetku svojih primjenjivih pravnih postupaka za stupanje ovog Sporazuma na snagu. Stranke mogu dogovoriti drugi datum.

3. Obavijesti u skladu sa stavkom 2. šalju se glavnom tajniku Vijeća Europske unije i Ministarstvu industrije i trgovine Vijetnama.

ČLANAK 17.17.

Trajanje

1. Ovaj se Sporazum primjenjuje na neograničeno vrijeme.
2. Bilo koja stranka može u pisanom obliku obavijestiti drugu stranku o svojoj namjeri da otkáže ovaj Sporazum. Otkaz počinje proizvoditi učinke zadnjeg dana šestog mjeseca nakon obavijesti.

ČLANAK 17.18.

Ispunjenje obveza

1. Stranke poduzimaju sve opće ili posebne mjere potrebne za ispunjenje svojih obveza iz ovog Sporazuma. Stranke osiguravaju ostvarivanje ciljeva utvrđenih u ovom Sporazumu.

2. Ako smatra da je druga stranka počinila bitnu povredu Sporazuma o partnerstvu i suradnji, stranka može poduzeti odgovarajuće mjere u pogledu ovog Sporazuma u skladu s člankom 57. Sporazuma o partnerstvu i suradnji.

ČLANAK 17.19.

Osobe koje izvršavaju delegirane javne ovlasti

Osim ako je u ovom Sporazumu navedeno drukčije, svaka stranka osigurava da svaka osoba, uključujući poduzeće u državnom vlasništvu, poduzeće kojem su odobrena posebna prava ili povlastice ili određeni monopol, kojoj je stranka delegirala regulatorne, upravne ili druge javne ovlasti na bilo kojoj razini državne uprave kako je predviđeno njezinim domaćim zakonodavstvom pri izvršavanju svojih ovlasti postupa u skladu s obvezama stranke utvrđenima u ovom Sporazumu.

ČLANAK 17.20.

Nepostojanje izravnog učinka

Ništa se u ovom Sporazumu ne tumači kao da osobama dodjeljuje prava ili nameće obveze, osim onih koji nastaju između stranaka na temelju međunarodnog javnog prava. Vijetnam može u svojem domaćem pravu predvidjeti drukčije.

ČLANAK 17.21.

Prilozi, dodaci, zajedničke izjave, protokoli i dogovori

Prilozi, dodaci, zajedničke izjave, protokoli i dogovori uz ovaj Sporazum čine njegov sastavni dio.

ČLANAK 17.22.

Odnosi s drugim sporazumima

1. Osim ako je u ovom Sporazumu predviđeno drukčije, ovim se Sporazumom ne zamjenjuju i ne stavljaju izvan snage prethodni sporazumi između država članica Unije ili Europske zajednice ili Unije, s jedne strane, i Vijetnama, s druge strane.
2. Ovaj je Sporazum dio sveukupnih odnosa između Unije i njezinih država članica, s jedne strane, i Vijetnama, s druge strane, kako je predviđeno u Sporazumu o partnerstvu i suradnji te čini dio zajedničkog institucionalnog okvira.
3. Ništa se u ovom Sporazumu ne tumači kao da se od stranaka zahtijeva da postupaju protivno svojim obvezama iz Sporazuma o WTO-u.

ČLANAK 17.23.

Buduća pristupanja Uniji

1. Unija obavješćuje Vijetnam o svakom zahtjevu treće zemlje za pristupanje Uniji.
2. Unija tijekom pregovora s trećom zemljom iz stavka 1. nastoji:
 - (a) dostaviti, na zahtjev Vijetnama i u mjeri u kojoj je to moguće, informacije o svim pitanjima obuhvaćenima ovim Sporazumom; i
 - (b) uzeti u obzir pitanja koja je iznio Vijetnam.
3. Unija obavješćuje Vijetnam o stupanju na snagu svakog pristupanja Uniji.
4. Odbor za trgovinu dovoljno prije datuma pristupanja treće zemlje Uniji ispituje sve učinke koje to pristupanje može imati na ovaj Sporazum. Stranke na temelju odluke Odbora za trgovinu mogu uspostaviti sve potrebne prilagodbe ovog Sporazuma ili prijelazne aranžmane.

ČLANAK 17.24.

Teritorijalno područje primjene

1. Ovaj se Sporazum primjenjuje:

- (a) u pogledu Unije, na područja na kojima se primjenjuju *Ugovor o Europskoj uniji* i *Ugovor o funkcioniranju Europske unije* te pod uvjetima utvrđenima u tim ugovorima; i
- (b) u pogledu Vijetnama, na njegovo državno područje.

Upućivanja na „područje” odnosno „državno područje” u ovom Sporazumu razumijevaju se u skladu sa točkama (a) i (b), osim ako je izričito predviđeno drukčije.

2. U pogledu odredbi o tarifnom postupanju s robom, ovaj se Sporazum primjenjuje i na one dijelove carinskog područja Unije koji nisu obuhvaćeni stavkom 1. točkom (a).

ČLANAK 17.25.

Vjerodostojni tekstovi

Ovaj je Sporazum sastavljen u dva istovjetna primjerka na bugarskom, češkom, danskom, engleskom, estonskom, finskom, francuskom, grčkom, hrvatskom, latvijskom, litavskom, mađarskom, malteškom, nizozemskom, njemačkom, poljskom, portugalskom, rumunjskom, slovačkom, slovenskom, španjolskom, švedskom, talijanskom i vijetnamskom jeziku, pri čemu je svaki od tih tekstova jednako vjerodostojan.

U POTVRDU TOGA, niže potpisani, propisno ovlašteni u tu svrhu, potpisali su ovaj Sporazum

Sastavljeno u [...] [...]

Za Europsku uniju

Za Socijalističku Republiku Vijetnam